

Jules Verne

O călătorie spre centrul pământului

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne

1

Jules Verne

O călătorie spre centrul pământului

În românește de Dan Faur

Prezentarea grafică: Val Munteanu

Editura Ion Creangă 1971

CUVÂNT ÎNAINTE

Imaginația copiilor – zicea un mare poet romantic spaniol – este asemenei unui cal năzdrăvan iar curiozitatea lor este pintenul ce-l fugărește prin lumea celor mai îndrăznețe proiecte. Atentă la asemenea trăsături definitorii pentru psihologia copilului, Tânără Editură Ion Creangă, atât de bogată în inițiative, își propune acum o sarcină pe cât de ambicioasă, pe atât de generoasă și salutară. E vorba de editarea în colecția „Biblioteca Jules Verne”, între anii 1971 și 1977, a circa 40 de lucrări din nepieritoarea operă a popularului scriitor francez, care a legănat copilaria atâtore generații și a fecundat gândirea creatoare, fantezia și spiritul iscuditor al atâtore oameni de știință. Pentru vârsta copilariei, și poate nu numai pentru ea, imaginația este un vulcan de aspirații și laboratorul în care se prepară marile „De ce”-uri. În ea se plămădesc visurile cela mai inedite ale cunoașterii, visurile acelea înaripate care sunt, nu mă îndoiesc, cele mai frumoase invenții ale spiritului uman.

Și dintre toți visătorii, Jules Verne este visătorul cel mai autentic al lucrurilor posibile. Visul său a premers epocalelor descoperiri ale științelor moderne, fiindcă foarte adesea el nu era împletit din simple năluciri, ci se sprijinea pe o solidă erudiție. De altfel, toată aşa-zisa literatură fantastică sau de imagine, de bună calitate, conține în ea adevăruri științifice, multe din ele verificate sau verificabile în practică. Oamenii au năzuit de pildă, să zboare încă din vremuri imemoriabile, visând în basme la „caii zburători” și la „covoarele zburătoare” ori țesând în legendă povestea cutezătorului Icar, cel ce s-a prăbușit, cu aripile topite de soare, în aprile spumegânde ale mării. Oamenii au visat zborul în lună, transplantul unor organe de la o ființă la alta, și punerea lor în funcțiune cu ajutorul „apei vii”. Înainte de a crea, oamenii visează, plămădesc, din fantezie lucruri noi, dar pe baza observației fenomenelor naturii. Unul dintre visătorii cei mai îndrăzneți, care a visat cu ochii deschiși, fiind riguros confirmat de știință, a fost Jules Verne.

Născut la Nantes, la 8 februarie 1828, și mort la Amiens, la 24 martie 1905, Jules Verne își face studiile în orașul natal și apoi la Paris, devenind unul dintre cei mai populari scriitori ai lumii, deși unele spririte critice contemporane lui s-au priprit la început să-l plaseze la „periferia literaturii”.

După scrierea unor lucrări dramatice de o valoare discutabilă și a unor romane insignifiante, Jules Verne se dedică studiului descoperirilor științifice, geografiei, matematicilor, fizicii, întreprinde călătorii care-i dau noi cunoștințe despre lume și-i ațăță bogata lui fantezie. În 1863, fără a avea în urmă un trecut literar prea promițător, prezintă la editură manuscrisul celebrului său roman Cinci săptămâni în balon, la cărui succes îi asigură condițiile materiale pentru a scrie și alte lucrări de o și mai strălucită notorietate. Teme înic documentat în diverse domenii ale științei, împreună cu o mare finețe și pondere imaginația cu datele reale, el va publica cu o uimitoare frecvență: O călătorie spre centrul pământului (1864), De la pământ la lună (1865), Aventurile căpitanului Haterra, Deșertul de gheață, (1866), Copiii căpitanului Grant (1867-68), O călătorie în jurul lunei (1869), Douăzeci de mii de lege sub mări, (1869-70), Insula misterioasă (1870) etc. Dar cel mai mare succes l-a cunoscut lucrarea sa Ocolul pământului în optzeci de zile (1873), despre care dicționarul literaturii franceze, editat de Seghers, zice că „e una din operele cele mai traduse în literatura noastră”.

Şansele succesului lui Jules Verne sunt dintre cele mai mari. Tirajul ziarului Le Temps (*Timpul*), care a publicat aceste lucrări în foileton, creștea uimitor de la o lună la alta, gloria autorului de asemenea, opinia publică era captivată de peripețiile eroilor săi, aşa încât directorii companiilor maritime îi oferea lui Jules Verne sume fabuloase pentru ca să-și determine eroii să învingă, grație vapoarelor aparținând acestor companii maritime. Jules Verne cucerește, direct sau indirect, întreaga opinie publică a vremii sale.

Povestitor remarcabil, înzestrat cu o inepuizabilă fantezie și un fin spirit de observație, excelent strateg al acțiunii epice, cunoscător profund al mobilurilor sufletului uman, stăpân perefect pe mijloacele de expresie, Jules Verne a dominat copilăria multor generații, alinând-o când era în suferință, ajutând-o să viseze, să îndrăznească, să credă în dreptate, forță imbatabilă a spiritului uman. Cine n-a adormit măcar o dată cu eroii lui Jules Verne în gând, cine n-a visat și n-a îndrăznit colindând lumea alături de ei, acela n-a avut o copilărie completă, adevărată. Câte nopți și luni în sir n-am purtat în sufletul meu, chinuit de atâtea taine, misteriosul „Castel din Carpați”, cu toată lumea lui stranie și oarecum ireală! Dar Cinci săptămâni în balon, dar Copiii căpitanului Grant, dar 20000 de leghe sub mări, câte milioane de

cititori ar fi avut! Pe pământ, în zone îndepărtate și exotice în pântecele pământului, în adâncul plin de taine al apelor, în cosmosul nestrăbătut până atunci decât de zborul păsării, pe suprafața lunei, unde fantezia sa a ajuns mult înaintea lui Neil Armstrong, pe scurt, în toate punctele cardinale ale marilor taine, Jules Verne a deschis drum larg gândirii, visului treaz, condiție fundamentală a progresului. Aici rezidă, printre altele, marea inters al operei sale, de pe care poate decola spre mari necunoscuturi fantezia a noi și noi generații.

Literatura lui Jules Verne a influențat puternic nu numai numeroasele generații de cititori tineri și foarte tineri ci, direct sau indirect, toată mișcarea literar-artistică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca să nu mai vorbim de caracterul ei anticipativ pentru diversele domenii ale cercetării științifice. Tocmai de aceea, opera aceasta a fost receptată de timpuriu și în țara noastră, fie direct în limba franceză, fie tradusă în românește. Dar nicicând ea nu s-a bucurat de o editare într-o concepție organică, unitară, profund culturală – fără a se face concesii spiritului comercialist, adeseori tentant în cazul operelor lui Jules Verne – ca în vremea noastră. E un merit al Editurii Ion Creangă, un gest editorial salutar, care echivalează, indiscutabil, cu un act de cultură de o semnificație deosebită.

Urăm drum bun acestei colecții, spre inima zecilor de mii de tineri cititori.

ION DODU BĂLAN

1

La 24 mai 1863, într-o duminică, unchiul meu, profesorul Lidenbrock, se întoarse grăbit la căsuța lui din Königstrasse nr. 19, una din străzile cele mai vechi din vechiul cartier al orașului Hamburg.

Menajera sa Martha avea tot temeiul să credă că întârziase foarte mult pregătirea bucatelor, căci mâncarea de-abia începuse să sfârâie pe plita din bucătărie.

„Dacă unchiului i-o fi cumva foame, mi-am zis în sinea mea, cum e omul cel mai nerăbdător de pe lume, parcă-l văd c-o să scoată niște țipete desperate...”

— Vai, a și venit domnul Lidenbrock?!... strigă menajera Martha, uimită, întredeschizând ușa sufrageriei.

— Da, Martha, dar nimeni nu te poate îvinui că nu-i gata masa, căci nu e încă ora două. De-abia a sunat unu jumătate la orologiu Sf. Mihail.

— Atunci de ce s-o fi întors domnul Lidenbrock?

— Nu mă-îndoiesc c-o să ne spună chiar el.

— Iată-l! Eu o șterg, domnule Axel, fă-l dumneata să înțeleagă...

Și Marilia se îndreptă spre laboratorul ei culinar.

Așadar, am rămas singur. Dar ca să-l fac să înțeleagă pe cel mai arăgos dintre profesori, ar fi trebuit să fiu mai puțin timid. Așa că, tocmai mă pregăteam să mă strecoar prudent în cămăruța mea de la catul de sus, când auzii ușa de la stradă scârțâind din țățâani; apoi scara de lemn trosni și ea sub călcătura unor pași mari și grei și în sfârșit apăru stăpânul casei, care străbătu în mare grabă sufrageria, năpustindu-se în odaia sa de lucru.

Totuși, în această trecere fulgerătoare prin cameră, el avu vreme să-și arunce într-un colț bastonul cu măciulie, pe masă pălăria cu boruri mari, periată în răspăr, iar mie, nepotului său, să-i zvârle această poruncă răsunătoare:

— Axel, urmează-mă!

Nici n-am avut vreme să mă mișc, că profesorul și începu să răcnească plin de nerăbdare:

— Ei bine, n-ai venit încă?

Nici nu știu când am ajuns în biroul temutului meu maestru.

Otto Lidenbrock nu era un om rău, trebuie să recunosc, și dacă-n firea lui nu urmau să se producă unele schimbări – ceea ce, la drept vorbind, era

foarte puțin probabil – cu siguranță că avea să rămână până la moarte un om grozav de original.

El deținea catedra de mineralogie la Universitatea Johanneum, și în timpul fiecărei ore de curs își ieșea din sărite cel puțin o dată sau de două ori. Și nu din pricina că-l supărau cu ceva auditorii săi.

De fapt, prea puțin îi păsa dacă studenții veneau cu regularitate la cursuri, și dacă le urmăreau sau nu cu atenție, sau dacă mai târziu ei însiși se vor bucura de succes; aceste „amănunte” nu-l interesau câtuși de puțin. El profesa, ca să spunem aşa, în mod „subiectiv”, conform unei expresii a filosofiei germane, adică numai pentru el și nu pentru alții. Era un savant egoist, o fântână a științei a cărei cumpănă scârțâia ori de câte ori voiai să scoți ceva din ea. Într-un cuvânt, era un zgârcit.

Și s-ar putea spune că în Germania se mai găsesc vreo câțiva profesori de soiul acesta.

Din păcate însă, unchiul meu se cam poticnea la pronunțarea unor cuvinte și dacă acasă o mai scotea la capăt, nu același lucru se întâmpla când vorbea în public. Și e de la sine înțeles că un astfel de cusur nu-i de loc plăcut pentru un orator... Într-adevăr, în timpul expunerilor sale de la universitate, deseori se oprea brusc, luptându-se cu vreun cuvânt îndărătnic, care nu voia să-i vină pe buze, unul din acele cuvinte care se îンversunează să se proțapească în gâtlej, care se umflă și sfârșesc prin a ieși din gură sub forma prea puțin științifică a unei înjurături. Or, faptul acesta îl înfuria peste măsură. E știut că în mineralogie sunt multe denumiri semi-grecești și semi-latine, a căror pronunțare e foarte dificilă, expresii din acelea aspre care ar răni buzele unui poet. Nu vreau să vorbesc de rău știința aceasta. Departe de mine un asemenea gând. Dar când te află în prezența unor cristalizări în sistemul romboedric, a unor rășine retinasfaltice, a ghelenitelor, fluoritelor, a molibdatelor de plumb, a wolframatului de mangan și a titanatelor de zirconiu, să recunoaștem că și cea mai mlădioasă limbă se poate împletici.

Așadar, în oraș îi era cunoscut acest cusur demn de iertare și se abuza de el; vorbitorul era pândit, cum s-ar zice, la strâmtoare, și dacă unchiul meu se înfuria, atunci toți izbucneau în râs, ceea ce nu e o doavadă de bun gust nici măcar pentru germani. Iar dacă la cursurile sale era întotdeauna o mare aflovență de auditori, oare căți din aceștia nu le frecventau cu asiduitate numai pentru a-și mai descreți frunțile la nestăpânitele accese de furie ale profesorului?!

Dar, oricum ar fi fost, nu pot să neg că unchiul meu era un adevărat savant. Cu toate că uneori spărgea diferite mostre de rocă din pricina că le cerceta prea brusc, el avea, totuși, într-o armonioasă îmbinare, pe lângă geniul geologului și ochiul mineralogului.

Înarmat cu ciocanul său, cu lanțeta sa de oțel, cu acul său magnetic, cu calomelul cu care își dirija flacăra și cu flaconul său de acid azotic, era un om nespus de priceput. Știa să recunoască numai după spărtură, după aspect, după duritate, după fuzibilitate, după sunet, după miros, după gust orice mineral, pe care-l clasa fără greș printre cele 600 de specii pe care le numără azi această știință!

Nu-i de mirare că numele lui Lidenbrock era cunoscut în toate instituțiile de învățământ și în diferitele asociații naționale, dându-i-se toată prețuirea. Domnii Humphry Davy, Humboldt, căpitanii Franklin și Sabine să grăbeau să-l viziteze, ori de câte ori treceau prin Hamburg. Domnii Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire-Deville îl consultau cu interes, în cele mai arzătoare și mai importante chestiuni în legătură cu chimia. De altfel, știința aceasta îi datora descoperirii destul de însemnate. În 1853 apăruse la Leipzig un „Tratat de Cristalografie transcendentă”, de profesorul Otto Lidenbrock, un volum mare in-folio, cu numeroase planșe, din vânzarea căruia, totuși, unchiul meu nu reușise să-și scoată cheltuielile.

Pe lângă acestea, trebuie adăugat că profesorul Lidenbrock mai era și directorul muzeului mineralologic al ambasadorului Rusiei, domnul Struve, care poseda o colecție cunoscută și prețuită în toată Europa.

Iată, deci, personajul care mă chema cu atâtă nerăbdare. Închipuiți-vă acum un om înalt și slab, dar sănătos tun, cu o față blondă, tinerească, care-l făcea să pară cu cel puțin zece ani mai Tânăr decât cei cincizeci pe care-i avea. Ochii săi mari se roteau neîncetat în dosul unor ochelari uriași, iar nasul lung și subțire semăna cu o lamă ascuțită. Despre nasul cu pricina, răutăcioșii scorniseră că ar fi magnetizat și că ar trage pilitură de fier. Dar totul era pură calomnie; nu atrăgea decât tutun și, ca să nu mint, cantități destul de respectabile.

Dacă aş mai adăuga că unchiul meu făcea niște pași, matematic, de o jumătate de stânjen fiecare, și că mergea ținându-și pumnii strânși – semn al unui temperament aprig și viu – atunci o să-l cunoașteți destul de bine pentru a vă da seama că nimeni nu s-ar fi arătat dornic de tovărășia sa.

Locuia în căsuța sa din Königstrasse, construită jumătate din lemn, jumătate din cărămidă, cu grilajul dantelat, și a cărei fațadă dădea spre unul din acele canaluri întortocheate, care se întretaie în mijlocul celui mai vechi cartier din Hamburg, din fericire, neatins de incendiul din 1842.

E drept că vechea casă era puțin aplecată pe-o parte, expunându-și oarecum pântecul privirii trecătorilor; cât despre acoperiș, era înclinat pe-o ureche, întocmai ca șapca unui student de la Tugenbund. Deși nu-ți inspira prea multă încredere, totuși, casa se ținea bine, mulțumită unui ulm bătrân ce-i sprijinea puternic fațada, și care, de cum venea primăvara, își împingea mugurii înfloriți în geamurile ferestrelor.

Pentru cât câștiga pe vremea aceea un profesor german, s-ar fi putut spune că unchiul meu era un om avut. Era proprietarul casei, cu tot ce se găsea într-însa. În afara de Martha și de mine, mai locuia la el fina sa Graüben, o Tânără virlandeză de 17 ani. Iar eu, în dubla mea calitate de nepot și orfan, am devenit asistentul său, ajutându-l la pregătirea experiențelor.

Mărturisesc că m-am aruncat cu lăcomie asupra științelor geologice; se vede că aveam în vine sânge de mineralog și de aceea nu mă plătiseam niciodată în tovărășia prețioaselor mele roci.

La drept vorbind, în ciuda firii agitate a proprietarului ei, trăiam fericit în căsuța lui din Königstrasse, căci, deși se purta cam brutal cu mine, nu e mai puțin adevărat că unchiul meu mă iubea. Omul acesta, căruia nu-i plăcea să aştepte, era mai grăbit decât însăși natura.

Într-un an, în aprilie, pusese în niște ghivece de faianță, pe care le aveam în salon, rădăcini de rezeda și de zorele și pentru a le grăbi creșterea se ducea în fiecare dimineață și trăgea de frunze.

Cu un om atât de ciudat nu era chip de glumit și cel mai bun lucru pe care-l aveai de făcut era să-l ascultăm.

De aceea am alergat în biroul său.

2

Acest birou era un adevărat muzeu. Toate exemplarele din regnul mineral se găseau aci etichetate în cea mai perfectă ordine și așezate pe categorii, după cele trei mari diviziuni: minerale inflamabile, metalice și litoide.

Cât de bine cunoșteam aceste bibelouri ale științei mineralogice! Când aveam timp liber, în loc să-mi pierd vremea cu băieții de vârstă mea, îmi plăcea să șterg de praf nenumăratele mostre de grafit, antracit, huilă, lignit și turbă. Bitumurile, răsinile, sărurile organice erau la fel de apărate! Veșnic

aveam grija ca niciun grăunte de praf să nu se aşeze pe ele. Şi aceeaşi grija o purtam şi metalelor, de la fier până la aur, a căror valoare relativă dispărea în faţa egalităţii absolute ca mostre ştiinţifice. Şi toate aceste pietre ar fi fost de ajuns pentru a se reconstrui casa din Königstrasse, ba chiar cu o cameră în plus, unde m-aş fi simţit atât de bine!

Intrând însă în birou, nu mă gândeam de loc la toate aceste minunătii. Gândul îmi era numai la unchiul meu. El stătea cufundat într-un fotoliu confortabil îmbrăcat în catifea de Utrecht şi ținea în mâna o carte pe care o privea cu cea mai adâncă admiratie.

— Ce carte! Ce carte! exclamă el.

Strigătele acestea de bucurie îmi reamintiră că, în clipele sale libere, profesorul Lidenbrock era, după toate, şi un pasionat bibliofil. Dar trebuie spus că o carte n-avea preţ în ochii săi decât atunci când era foarte greu de găsit, sau când era un chin ca s-o poţi citi.

— Ei, mi se adresă el, ce, nu vezi?! Priveşte! E o adevărată comoară, pe care am găsit-o azi-dimineaţă cotrobăind prin dugheana lui Hevelius.

— Minunată! i-am răspuns, silindu-mă să par entuziasmat.

În adevăr, ce atâta tărăboi pentru un vechi in-quarto, ale cărui scoarţe păreau de piele grosolană, o hârţoagă îngălbenită de care atârna o panglică decolorată?!

În acest timp, exclamaţiile admirative ale profesorului nu mai conteneau.

— Ia te uită! spunea el, punându-şi întrebări şi dându-şi singur răspunsurile. Oare-i îndeajuns de frumoasă? Mai încape vorbă: e admirabilă! Şi ce legătură are! Dar de deschis se deschide uşor? Fireşte, căci rămâne deschisă la orice pagină vrei! Se închide oare la fel de bine? Desigur, căci scoarţele şi paginile sunt astfel legate între ele încât alcătuiesc un tot, fără să se despartă sau să se caşte nicăieri! Dar dosul ăsta de copertă care n-are nicio zgârietură după mai bine de şapte veacuri! Ah! iată o legătură de carte, de care Bozerian, Closs sau Purgold ar fi fost mândri!

Şi tot vorbind aşa, unchiul deschidea şi închidea vechea hârţoagă. Tot ce puteam face era să-l întreb ce conţinea cartea, deşi nu mă interesa câtuşi de puţin.

— Şi care-i titlul acestui minunat volum? l-am întrebat cu o grabă prea plină de entuziasm pentru a fi sinceră.

— Lucrarea aceasta, răspunse unchiul meu, însuflarendu-se, este „Heims-Kringla” de Snorre Turleson, celebrul autor islandez din secolul al XII-lea!

Este cronica principilor norvegieni care au domnit în Islanda.

— Așaa?! exclamai eu din toată inima, atunci nu mai încape îndoială că e o traducere în limba germană!

— Ei asta-i, ripostă cu aprindere profesorul, o traducere! La ce mi-ar fi folosit o traducere? Cine ar fi băgat în seamă o simplă tălmăcire? Ăsta-i chiar originalul scris în limba islandeză, această limbă minunată, atât de bogată și de simplă în același timp, care se pretează la cele mai variate combinații gramaticale și la cele mai numeroase modificări de cuvinte!

— Ca și limba germană, am strecurat eu, îndeajuns de încântat.

— Da, răspunse unchiul meu ridicând din umeri, fără a mai ține seama că limba islandeză are trei genuri ca și greaca și că numele proprii se declină ca și în latinește!

— Ah! făcui eu, zdruncinat oarecum din nepăsarea mea, și ce tipar frumos are cartea aceasta...

— Tipar?! Cum poți să spui una ca asta, nenorocitule?! Crezi că-i vorba de litere tipărite? Ah! Tu nu vezi că nu-i o tipăritură? Ignorantule, acesta-i un manuscris, și încă un manuscris runic!...

— Runic?

— Da! Acu' o să-mi ceri, desigur, să-ți explic ce înseamnă acest cuvânt?

— Nu, am să mă feresc de a o face, i-am răspuns cu tonul unui om rănit în amorul său propriu.

Dar unchiul meu nu m-a luat în seamă și, fără voia mea, a continuat și mai insistent să mă învețe niște lucruri pe care nu țineam de loc să le știu.

— Caracterele runice, reluă el, erau niște litere folosite odinioară în Islanda și, după cum spune tradiția, ele au fost inventate chiar de Odin¹ însuși! Dar ia privește numai și admiră, neleguitule, aceste caractere neobișnuite, izvorâte din închipuirea unui zeu!

Drept orice alt răspuns, mă pregăteam tocmai să mă prosternez – că doar e știut că o asemenea reacție e pe placul zeilor ca și al regilor, și are avantajul că nu-i stânjenește niciodată – când o întâmplare schimbă cursul con vorbirii noastre.

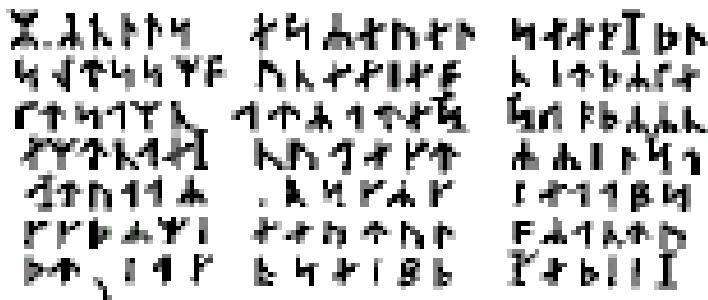
Fără veste, un pergament năclăit de pete alunecă din manuscris și căzu pe jos. Unchiul meu se repezi la fișuica aceasta cu o lăcomie lesne de înțeles. Un document închis, poate din îndepărtate timpuri, între filele îngălbenite de

vreme ale unui vechi manuscris, nu putea să nu fie nespus de prețios în ochii lui.

— Ce-i asta? strigă el.

Și desfășură pe masă, cu multă grijă, bucata de pergament lungă de cinci degete și lată de trei, pe care erau însirate, în linii transversale, niște caractere necitește.

Iată aici facsimilul exact. În să fac cunoscute aceste semne bizare căci ele i-au determinat pe profesorul Lidenbrock și pe nepotul său să întreprindă una din cele mai năstrușnice călătorii din secolul al XIX-lea.

După ce cercetă câteva minute această însiruire de caractere, profesorul își scoase ochelarii și spuse:

— Sunt caractere runice; și nu-i greu de văzut că-s aidoma celor din manuscrisul lui Snorre Turleson! Dar... ce-or fi însemnând?

Cum scrierea runică mi se părea o invenție a savanților, într-adins născocită pentru a-i păcăli pe bieții oameni, n-am fost supărat văzând că nici unchiul meu nu înțelege o iota. Cel puțin aşa am avut impresia, după mișcarea nervoasă a degetelor sale, care începuseră să se frământe grozav.

— Si totuși e islandeză veche! șopti el printre dinți.

De altfel, profesorul Lidenbrock era în măsură să-o cunoască, fiindcă era socotit drept un adevarat poliglot. Și era socotit aşa nu fiindcă ar fi vorbit curent cele două mii de limbi și cele patru mii de dialecte folosite pe suprafața globului, ci fiindcă știa multe din ele.

În fața acestor greutăți, începu să dea frâu liber firii sale nestăpânite și prevedeam că va face o scenă violentă, când micul ceas de pe cămin sună ora două.

Și chiar în aceeași clipă, Martha deschise ușa biroului anunțând:

— Supa e gata.

— Dă-o dracului de supă, strigă unchiul, și ducă-se la dracu' și cine-a făcut-o, și cei care o vor mâncă!

Martha se făcu nevăzută. O zbughii și eu după ea și, fără să-mi dau seama, mă pomenii în sufragerie stând la masă pe locul meu obișnuit.

Am așteptat câteva clipe. Profesorul nu se arăta. Pentru prima oară, după câte știam, lipsea de la „ritualul” mesei. Și încă de la ce masă! Am mâncat o delicioasă supă de pătrunjel, omletă cu șuncă, garnisită cu măcriș și cu nucușoară, o friptură de vitel cu compot de prune, iar ca desert, crevete cu zahăr; totul stropit cu un minunat vin de Mosela.

Iată ce pierduse unchiul meu din pricina unui biet petic de hârtie veche. Iar eu, în calitate de nepot devotat, m-am simțit obligat să mănânc pentru amândoi. Și pot spune că am făcut-o din toată inima.

— Nu mi s-a întâmplat niciodată aşa ceva! spuse Martha. Auzi dumneata, domnul Lidenbrock să nu vină la masă!...

— Da, e, într-adevăr, de necrezut.

— Asta nu-i a bună! Îmi spune mie inima c-o să se întâmple ceva rău! relua bătrâna menajeră, dând îngândurată din cap.

După părerea mea, acest lucru nu prevădea nimic, cel mult vreo scenă însăjătoare, în cazul când unchiul meu și-ar fi găsit mâncarea înghițită de un altul.

Tocmai eram gata să isprăvesc ultima crevetă, când o voce puternică mă smulse de la acea plăcută îndeletnicire.

Dintr-o săritură mă și găseam în biroul unchiului.

3

— Nu-ncape îndoială că-i scriere runică, rosti profesorul, încruntându-și sprâncenele. Dar aici e o enigmă și-o voi descoperi, altminteri...

Un gest violent încheie firul gândurilor sale.

— Așează-te aici și scrie, adăugă el, arătându-mi masa cu pumnul.

Într-o clipă am fost gata.

— Acum, să-ți dictez fiecare literă din alfabetul nostru, care corespunde cu câte unul din caracterele islandeze. Vom vedea apoi ce o să iasă. Dar, pe sfântul Mihail, ia bine seama și ferește-te să faci vreo greșală!

Și începu să dicteze. Mi-am dat toată silința să scriu cât se poate de atent. Unchiul meu rostea răspicat fiecare literă, una după alta, și se formă, astfel, o înlănțuire de cuvinte neînțelese, după cum se poate vedea mai jos:

<i>mm. rnlls.</i>	<i>esreuel</i>	<i>seecyde</i>
<i>sgtssmf</i>	<i>unteief</i>	<i>niedrke</i>
<i>Kt, samn</i>	<i>atrateS</i>	<i>Saodrrn</i>
<i>emtnaeI</i>	<i>nuaect</i>	<i>rrilSa</i>
<i>Atvaar</i>	<i>.nscrc</i>	<i>ieaabs</i>
<i>ccdrmi</i>	<i>eeutul</i>	<i>frantu</i>
<i>dt, iac</i>	<i>oseibo</i>	<i>Kediiy</i>

După ce am terminat, unchiul îmi luă repede foaia pe care scrisesem și o cercetă cu atenție, multă vreme.

— Ce înțeles or avea toate semnele astea? repeta el mecanic.

Pe cinstea mea că nu i-aș fi putut spune. De altfel, nici nu mă întreba pe mine, ci continua să vorbească cu sine însuși.

— E vorba de ceea ce numim îndeobște o criptogramă, spuse el, al cărei înțeles este ascuns sub niște litere încurcate într-adins și care, dacă sunt aşezate cum trebuie, formează o frază care nu mai are niciun secret. Și când mă gândesc că se poate ascunde aci explicația sau indicația unei mari descoperiri!

În ceea ce mă privește, mă gândeam că nu ascundea absolut nimic, dar, ca măsură de prevedere, nu i-am împărtășit părerea mea.

Profesorul luă atunci cartea și pergamentul și le compară.

— Aceste două scrimeri nu sunt făcute de aceeași mâna, hotărî el; dintr-o privire se vede că criptograma e mai recentă decât cartea, fapt de necontestat. În adevăr, prima literă din pergament este un dublu m, pe care zadarnic l-ai căuta în cartea lui Turleson, fiindcă litera aceasta a fost adăugată alfabetului islandez abia în secolul al XIV-lea. Deci e o diferență de cel puțin două veacuri între manuscris și document.

Mărturisesc că explicația mi s-a părut destul de logică.

— Această constatare mă face să bănuiesc, reluă unchiul meu, că numai unul dintre posesorii cărții a putut scrie aceste caractere misterioase. Dar cine dracu' o fi fost posesorul? Nu și-o fi pus oare numele în vreun colț al manuscrisului?

Unchiul își scoase ochelarii și, luând o lupă puternică, începu să cerceteze cu băgare de seamă primele pagini ale cărții. Pe dosul paginii a doua, adică pe coperta interioară, el descoperi un fel de pată care, privită cu ochiul liber, părea de cerneală.

Privită însă mai îndeaproape, pata lăsa să se întrevadă câteva caractere pe jumătate șterse. De cum le zări, unchiul înțelese că-n locul acela trebuia să se găsească ceva foarte important și, încăpățânându-se în descifrarea petei, cu ajutorul lupei sale puternice, sfârși prin a recunoaște semnele. Erau tot caractere runice, pe care le citi fără nicio șovăire:

— Arne Saknussemm! strigă el pe un ton triumfător! Vasăzică un nume și încă un nume islandez, numele unui savant din secolul al XVI-lea, al unui alchimist celebru!

L-am privit pe unchiul meu cu oarecare admirătie.

— Alchimiștii aceștia, reluă el, Avicenna, Bacon, Lulle, Paracelsius erau adevărații și singurii savanți ai epocii lor. Ei au făcut descoperiri de care, pe drept cuvânt, ne minunăm și azi. Acest Saknussemm de ce n-ar fi ascuns și el vreo invenție uimitoare sub această criptogramă de neînțeles? Desigur că aşa trebuie să fie. Ba chiar aşa și este.

Imaginația profesorului se înflăcără la această ipoteză.

— Fără îndoială, îndrăznii eu să răspund, dar ce interes a putut să aibă acest savant să-și ascundă astfel minunata sa descoperire? Pentru ce?

— Pentru ce! Pentru ce! Știu și eu? Parcă Galileu n-a procedat la fel cu Saturn? Dar nu te teme: nu mă voi lăsa până ce n-o să descopăr secretul acestui document, chiar de-ar fi să nu dorm și să nu mănânc zile și nopți întregi.

— Oh! făcui eu.

— Și cred că nici tu, Axel, adăugă el.

„Drace, îmi zisei, bine c-am mâncat pentru amândoi!”

— Și mai întâi, făcu unchiul meu, va trebui să aflăm în ce limbă a fost scris acest „cifru”. Cred că n-o să fie chiar aşa de greu.

La aceste cuvinte am ridicat repede capul. Dar unchiul meu își continuă monologul:

— De fapt, nimic nu-i mai ușor. Documentul are o sută treizeci și două de litere, dintre care, șaptezeci și nouă consoane și cincizeci și trei vocale... Or, cum limbile meridionale urmează cam aceeași proporție de vocale și consoane, în timp ce limbile nordice sunt infinit mai bogate în consoane, sunt sigur că-i vorba de o limbă sudică.

Concluziile erau foarte juste.

— Dar în ce limbă a fost scris documentul?

Tocmai lucrul ăsta aşteptam să-l aud din gura unchiului, care între timp mi se dezvăluise și ca un profund analist.

— Acest Saknussemm a fost un om învățat, continuă el. Și, de vreme ce nu scria în islandeză, limba lui maternă, trebuie să fi ales, de preferință, limba cunoscută curent printre spiritele cultivate din secolul al XVI-lea. Iată de ce mă gândesc la limba latină. Dacă se va dovedi însă că mă înșel, aş putea să încerc cu limba spaniolă, franceză, italiană, greacă sau ebraică. Cum însă savanții din secolul al XVI-lea scriau îndeobște în limba latină, am deci dreptul să spun *a priori*: e scris în latinește.

Am sărit de pe scaun. Amintirile mele de latinist se revoltau împotriva pretenției că această înșiruire de cuvinte ciudate ar putea apartine dulcei limbii a lui Virgiliu.

— Da, e limba latină, reluă unchiul meu, dar e o latină intenționat încâlcită.

„Perfect! gândii eu. Dacă o descurci și pe asta, atunci ești cineva, unchiule!”

— Să o examinăm cu atenție, spuse el, luând foaia pe care scrisesem. Iată o serie de o sută treizeci și două de litere, așezate într-o aparentă dezordine. Sunt cuvinte unde se întâlnesc numai consoane, cum e, de pildă, primul cuvânt, *mm*. *Rnlls*, altele în care, dimpotrivă, abundă vocalele, cum e, de pildă, al cincilea cuvânt *unteief*, sau penultimul, *oseibo*. Or, această așezare arată că ea n-a fost făcută la întâmplare, ci că a reieșit în mod matematic și că se datorează acelei rațiuni necunoscute, care a dirijat succesiunea literelor. Mi se pare aproape sigur că fraza inițială a fost scrisă corect și apoi inversată, după o lege pe care trebuie s-o descoperim. Acela care va găsi cheia acestui „cifru”, va putea descifra criptograma cu ușurință. Dar care este cheia? Axel, n-ai găsit tu, cumva, această cheie?

La această întrebare neașteptată n-am răspuns nimic, și nu fără motiv, căci privirile mi se opriseră pe un fermecător tablou atârnat în perete, înfățișând portretul tinerei Graüben, pupila unchiului meu, care se afla acum la Altona, la una din rudele ei, și a cărei absență mă întrista nespus. De altfel, azi pot să mărturisesc că frumoasa virlandeză și nepotul profesorului se iubeau, dar cu răbdare și foarte liniștit, aşa cum șade bine unor adevărați germani. Eram chiar logodîți, dar bineînțeles fără știrea unchiului, prea dedicat geologiei ca

să poată înțelege asemenea sentimente. Graüben era o fată încântătoare, blondă și cu ochi albaștri, cu un caracter puțin cam grav și cu o fire cam prea serioasă pentru vîrstă ei, dar care mă iubea mult. În ceea ce mă privește, eu o zeificam, dacă se poate spune astfel! Așa se face că, într-o clipă, imaginea micii mele virlandeze mă smulse din lumea realităților și mă zvârli în aceea a himerelor, a amintirilor.

Și o revăzui în gând pe credincioasa tovarășă a lucrărilor și preocupărilor mele. Ea mă ajuta în fiecare zi să orânduiesc prețioasele roci ale unchiului și le eticheta împreună cu mine. Și cât de pricepută în mineralogie era această domnișoară Graüben! Nu s-ar fi dat bătută nici de către un savant. Îi plăcea să aprofundeze cele mai spinoase probleme ale științei. Câte ore plăcute nam petrecut studiind împreună! Și cât de mult invidiam adesea soarta acestor pietre neînsuflețite pe care le atingea cu mâinile ei încântătoare!

Apoi, în orele de repaos, ne plimbam împreună, luând-o pe aleile umbroase din Alster și ne duceam până la vechea moară părăsită, atât de pitoresc aşezată la marginea lacului; și-n timp ce mergeam, vorbeam, ținându-ne de mâna, îi povesteam tot felul de năzbâtii, de care ea râdea cu poftă.

Ajungeam astfel până la țărmul Elbei și după ce le spuneam noapte bună lebedelor care pluteau printre marii nuferi albi, ne întorceam acasă cu barca cu motor.

Mă adâncisem în visurile mele, când, deodată, unchiul meu izbi cu pumnul în masă și mă readuse violent la realitate.

— Ei, zise el, ascultă, băiete, prima idee care trebuie să-ți vină în minte pentru a încurca literele într-o frază, îmi pare că-i aceea de-a scrie cuvintele vertical în loc de-a le scrie orizontal.

„Ia te uită!” gândii eu.

— Acu’ trebuie să vedem ce iese. Axel, ia scrie tu o frază oarecare pe acest petic de hârtie; dar în loc să înscrii literele aşa cum vin, una după alta, pune-le în coloane verticale, în aşa fel încât să le grupezi câte cinci sau şase.

Am înțeles despre ce era vorba și am scris pe dată, de sus în jos:

<i>T</i>	<i>e</i>	<i>l</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>ü</i>
<i>e</i>	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>u</i>	<i>a</i>	<i>b</i>
<i>i</i>	<i>c</i>	,	<i>ł</i>	<i>G</i>	<i>e</i>
<i>u</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>a</i>	<i>r</i>	<i>n</i>
<i>b</i>	<i>u</i>	<i>i</i>	<i>m</i>	<i>a</i>	!

— Bine, zise profesorul, fără să citească ceea ce scrisesem. Acum aşază cuvintele astea în linie orizontală.

M-am executat și am obținut fraza următoare:

Telceii estuab ic, tGe ummarn buima!

— Perfect! exclamă unchiul meu, smulgându-mi hârtia din mâna, iată că a și început să semene cu vechiul document; atât vocalele cât și consoanele sunt grupate în aceeași dezordine! Ba sunt chiar și majuscule în mijlocul cuvintelor, și virgule, ca în pergamentul lui Saknussemm.

Am trebuit să recunosc că aceste observații erau foarte ingenioase.

— Pentru ca să pot citi fraza pe care ai scris-o și pe care nu o cunosc, continuă unchiul, adresându-mi-se direct, îmi va fi de ajuns să iau pe rând prima literă a fiecărui cuvânt, apoi a doua, a treia și aşa mai departe.

Și spre marea lui mirare, și mai ales a mea, el citi:

Te iubesc mult, micuța mea Graüben!

— Astă-i bună! făcu profesorul.

Nu-ncape îndoială că, neîndemânatic cum eram, ca orice îndrăgostit, scrisesem fără să-mi dau seama această frază compromițătoare!

— Așadar, o iubești pe Graüben?! mă apostrofă unchiul meu, pe un ton de adevărat tutore.

— Da... nu... mă bâlbâii.

— Așadar, o iubești pe Graüben! repetă el mecanic. Ei bine, să folosim procedeul meu la documentul în chestiune!

Unchiul își concentră din nou gândurile asupra problemei care-l preocupa, uitând cu totul cuvintele mele nesocotite. Și le numesc nesocotite, fiindcă un savant nu poate înțelege niciodată ce înseamnă să fii îndrăgostit. Din fericire, problema cea mare a descifrării documentului îl absorbi din nou.

În clipa când urma să experimenteze procedeul în care-și pusese toată nădejdea, ochii profesorului Lidenbrock zvârliră fulgere prin ochelari. Și cum era foarte emoționat, degetele începură să-i tremure când apucă vechiul

pergament. Apoi tuși puternic și, cu o voce gravă, silabisind pe rând prima literă, apoi pe a doua a fiecărui cuvânt, îmi dictă următoarele:

*mmessunkaSenrA.icefdok.segnittamurtn
ecertserrette, rotaivsadua, ednecsedssadne
lacartniiilujisiratracSarbmutablemek
meretarcisilucoYsleffenSnI*

După ce am isprăvit de scris, mărturisesc că eram și eu foarte emoționat; aceste litere, pe care unchiul mi le dictase una câte una, nu aveau pentru mine un înțeles și așteptam cu nerăbdare ca de pe buzele lui să-și ia zborul o frază într-o latinească desăvârșită.

Dar cine ar fi putut să prevadă ce-o să se întâmpile? O puternică lovitură de pumn făcu să se clatine masa, de țâșni cât colo cerneala din călimară și tocul îmi scăpă din mâină.

— Nu-i asta! țipă înfuriat unchiul. N-are niciun înțeles.

Apoi, străbătu biroul ca scăpat din pușcă, coborî scara, ca o avalanșă și, repezindu-se în stradă, o luă la fugă.

4

— A plecat? mă întrebă Martha, venind într-o goană, atrasă de zgomotul ușii de la intrare, care fusese trântită cu atâtă violență, încât se zguduise toată casa.

— Da, i-am răspuns, a plecat de-a binelea!

— Ei bine, dar ce se-ntâmplă cu prânzul? întrebă bătrâna menajeră.

— Nu va mai prânzi.

— Și cina?

— N-o să mai ia nici cina.

— Cum? se miră Martha, împreunându-și mâinile.

— Nu, dragă Martha, unchiul n-are să mai mănânce și nimeni din casa asta n-o să se mai atingă de mâncare de acu' înainte. O să ne pună pe toți la post, până când o reuși să descifreze o veche hârțoagă, de nedescifrat.

— Doamne, Dumnezeule! Așadar, până atunci nu ne mai rămâne decât să murim cu toții de foame!

Cum îl știam pe unchiul meu cât era de neclintit în hotărârile pe care le lua, n-am îndrăznit să-i mărturisesc că ne aștepta o soartă de neînlăturat.

Bătrâna servitoare, însăcăpată grozav, se întoarse gemând în bucătărie.

Rămas singur, îmi veni ideea c-ar fi bine să mă duc la Graüben, ca să-i povestesc totul. Dar cum era să părăsesc casa? Profesorul putea să pice dintr-un moment într-altul. Și dacă mă striga? Dacă voia să reînceapă munca aceasta logografică² pe care i-ai propune-o zadarnic bătrânului Edip?³ Și dacă eu n-aveam să răspund la chemarea sa, ce se putea întâmpla?

Cel mai înțelept lucru era, deci, să rămân. Un mineralog din Besangon ne trimisese tocmai atunci o colecție de geode silicoase pe care trebuia să le clăsez. M-am pus imediat pe lucru. Le-am triat, apoi le-am etichetat, și am rânduit într-o vitrină toate aceste roci goale, înăuntrul cărora se mișcau mici cristale.

Dar munca aceasta nu mă absorbea. În schimb, vechiul document nu-mi dădea nici mie pace, mă preocupa în mod ciudat. Îmi vâjâia capul și mă simteam cuprins de o vagă neliniște. Presimteam că foarte curând se va întâmpla o catastrofă.

După un ceas, toate geodele erau aşezate în ordine. Mă cufundai în fotoliul cel mare de Utrecht, lăsându-mi brațele să atârne în voie și cu capul lăsat pe spate. Mi-am aprins pipa cu țeava lungă și încovoiată, pe a cărei cupă era sculptată o naiadă întinsă alene, și după aceea m-am distrat urmăriind procesul carbonizării, care o transforma pe naiada mea într-o adevărată negresă. Din timp în timp mai trăgeam cu urechea să-mi dau seama dacă nu se aud pași pe scară. Dar nu se auzea nimic. Unde putea fi unchiul acum? Mi-l închipuiam alergând sub frumoșii copaci de pe șoseaua Altona, gesticulând, izbind cu bastonul câte un zid, lovind buruienele cu violență, decapitând scaieșii și tulburând liniștea berzelor singuratice.

Cum se va întoarce: triumfător sau descurajat? Cine va învinge până la urmă: el sau acest document, al cărui secret va rămâne nedezlegat? Tot întrebându-mă astfel, am luat într-o doară foaia de hârtie pe care erau înșirate literele acelea de neînțeles, scrise de mine. Și iar mi-am spus:

„Ce-or fi însemnând oare?”

Am încercat să grupez în aşa fel literele, încât să formezi cuvinte. Dar mi-a fost cu neputință. Am reunit câte două și câte trei, și chiar câte cinci sau șase litere, dar tot n-am dat de vreun cuvânt cu înțeles. Numai a patrusprezecea, a cincisprezecea și a șaisprezecea literă formau cuvântul englezesc *ice*. A optzeci și patra, optzeci și cincea și optzeci și șasea literă

formau cuvâțul *sir*. În sfârșit, în rândul al treilea al documentului, am observat cuvintele latinești *rota, mutabile, ira, nec, arta*.

„Ei, drace, mă gândeam, aceste ultime cuvinte s-ar părea că-i dau dreptate unchiului în privința limbii în care-i scris documentul!” Poftim, în rândul al patrulea am ochit și cuvântul luco, care înseamnă „lemn sacru”! E drept că în rândul al treilea se poate citi cuvântul *tabled*, care-i nendoios de origine ebraică, iar în ultimul, cuvintele *mer, arc, mere*, care sunt curat franțuzești.

Nu era greu să-ți pierzi capul! Patru limbi diferite în aceeași frază absurdă! Ce legătură putea să fie între cuvintele *gheață, domn, mânie, crud, lemn sacru, schimbător, mamă, arc și mare?*

Numai primul și ultimul cuvânt s-ar fi putut îmbina ușor, fiindcă nu-i de mirare ca într-un document scris în Islanda să se vorbească de „o mare de gheață”. Dar ca să înțelegi de aci restul criptogramei era cu totul altceva.

Mă zbăteam, deci, neputincios, luptând cu o enigmă de nedezlegat; creierul mi se înfierbântase și, privind foaia de hârtie, începusem să clipesc des din ochi; mi se părea că cele o sută treizeci și două de litere zboară în jurul meu, ca acele dungi luminoase care joacă în fața ochilor noștri, când ni se urcă sângele la cap.

Eram în prada unei adevărate halucinații; mă înăbușeam, aveam nevoie de aer. Fără să-mi dau bine seama, am început să-mi fac vânt cu foaia de hârtie, care-mi trecea regulat pe dinaintea ochilor, când pe dos, când pe față.

Și ce credeți: nu mică mi-a fost surpriza când, în una din aceste repezi fluturări ale hârtiei, mi se păru că văd scrise pe dosul ei niște cuvinte foarte cîtește, cuvinte latinești, și printre ele *craterem și terrestre!*

Deodată, mintea mi se lumină; aceste singure indicații mă făcură să întrevăd adevărul; descoperisem cheia documentului. Pentru a-l înțelege nu era nici măcar nevoie să răstorni foaia și să-l citești pe dos! Nu. Așa cum era, aşa cum mi-l dictase unchiul, putea fi silabisit cu ușurință. Ingenioasele combinații ale profesorului își dădeau roadele. Avusesese deci dreptate în privința orânduirii literelor și nu greșise câtuși de puțin nici în privința limbii în care era scris documentul! Îi mai trebuia o „nimica toată” ca să poată citi de la un cap la altul această frază latinească, și acest „flecușteț” mi-l adusese mie întâmplarea!

E lesne de înțeles de ce eram atât de emoționat! Mi se împăienjeniseră ochii. Nu mai vedeam nimic. Am întins pe masă foaia de hârtie. Așadar, era de ajuns să-mi arunc o privire asupra ei, pentru ca să descopăr secretul.

În sfârșit reușii să mă mai liniștesc. Ca să-mi potolesc nervii, îmi impusesem să fac de două ori ocolul odăii și după ce am urmat această „prescripție”, m-am cufundat din nou în fotoliul cel mare.

— Să citim! am strigat, după ce am tras în plămâni o mare cantitate de aer.

Mă aplecai peste masă; am pus pe rând degetul pe fiecare literă și, fără să mă întrerup, fără să şovăi măcar o clipă, am citit cu glas tare întreaga frază.

Dar ce stufoare, ce spaimă m-a cuprins! Mai întâi am rămas ca trăsnit. Cum?! Ceea ce aflasem se îndeplinise! Să fi avut un om atâtă îndrăzneală încât să pătrundă...

— Ah! strigai eu, sărind ca ars. Nu! nu! Nici vorbă. Unchiul meu nu va ști niciodată nimic. Asta i-ar mai lipsi, să afle de o asemenea călătorie! I-ar veni numaidecăt gustul să-o întreprindă și nimic nu l-ar putea împiedica să plece. E un geolog atât de încăpățânat! Ar pleca cu orice risc, chiar dacă ar ști că se-ntâmplă nu știu ce! Ba mai mult, m-ar lua și pe mine cu el, și nu ne-am mai întoarce! Niciodată! Niciodată!

Mă aflam într-o stare de surescitare greu de descris.

„Nu, nu! Asta nu se va întâmpla niciodată, mi-am zis eu cu energie, și fiindcă stă în puterea mea să împiedic ca o astfel de idee să-i vină în minte acestui tiran, o voi face.” Și cum, întorcând pe toate fețele documentul, la un moment dat ar fi putut să descopere și el – ca și mine – cheia, m-am hotărât să-l distrug.

În cămin mai ardea puțin foc. Apucai nu numai foaia de hârtie, ci și pergamantul lui Saknussemm și, cu mâinile tremurânde, eram gata să azvârl totul în foc și să nimicesc secretul acesta atât de periculos, când ușa biroului se deschise și unchiul meu își făcu apariția.

5

Abia am avut vreme să pun pe masă nenorocitul acela de document.

Profesorul Lidenbrock părea foarte preocupat. Gândul care-l stăpânea nu-i dăduse pace nicio clipă și probabil că în timpul plimbării scrutase totul cu de-amănuntul, analizase toată problema, folosise toate resursele imaginației sale ca să născocească ceva și acum se întorsese să pună în aplicare vreo nouă combinație.

În adevăr, se aşeză în fotoliul său și, cu tocul în mână, începu să aștearnă o serie de formule care semănau cu un calcul algebric.

Îi urmăream mâna tremurândă și nu-i pierdeam din ochi nicio mișcare. Oare era posibil să se ivească pe neașteptate vreun rezultat la care nici nu putea să nădăjduiască? Tremuram fără vreo pricină, fiindcă adevărata și singura combinație era descoperită, și a căuta alta însemnă, pur și simplu, o pierdere zadarnică de vreme.

Timp de trei ore nesfârșite, unchiul meu a lucrat, fără să spună un cuvânt, fără să ridice măcar capul, ștergând, refăcând, și iarăși ștergând, luând-o de la capăt de o mie de ori.

Știam bine că dacă ar fi izbutit să rânduiască aceste litere în toate felurile posibile, ar fi ajuns până la urmă să descifreze criptograma. Dar mai știam, de asemenea, că numai douăzeci de litere se pot combina în două quintilioane, patru sute treizeci și două quatalioane nouă sute două trilioane, opt miliarde o sută șaptezeci și șase milioane șase sute patruzeci de mii de feluri... Or, în frază erau o sută treizeci și două de litere, iar aceste o sută treizeci și două de litere formau, prin combinație, un număr uriaș de fraze diferite alcătuite din cel puțin o sută treizeci și trei de cifre, număr aproape imposibil de numit și care scapă oricărui calcul.

Eram sigur că nu va putea rezolva problema în felul acesta eroic.

Și timpul trecea; se făcuse noapte; zgomotele străzii se potoliseră, dar unchiul meu tot mai stătea aplecat peste cifre, fără să vadă sau să audă pe cineva, nici măcar pe Martha, femeia asta atât de cumsecade, care întredeschisese ușa întrebându-l:

— Domnul va lua cina astă-seară?

Martha trebui să plece însă, fără niciun răspuns. În ceea ce mă privește, după ce m-am stăpânit câțiva timp, am fost cuprins de un somn de neînvinș și am adormit pe marginea canapelei, în timp ce unchiul Lidenbrock tot calcula și ștergea mereu. Când m-am trezit a doua zi, neobositul și harnicul profesor mai lucra încă. Ochii săi împăienjeniți, fața palidă, pomeții roșii ai obrajilor, totul mărturisea cât de înverșunat se luptase cu imposibilul, și în ce oboseală a minții, în ce strădanie a creierului trebuie să se fi scurs acele ceasuri nesfârșite.

Starea sa îmi inspira într-adevăr milă. În ciuda imputărilor pe care mă credeam îndreptățit să i le fac, am fost cuprins de o netăgăduită emoție. Bietul om era atât de stăpânit de ideea sa, încât uitase să se și înfurie. Toate forțele sale vitale erau concentrate asupra unui singur punct, și, cum ele nu

se eliberau prin supapa lor obișnuită, mă temeam ca tensiunea în care se afla să nu-l facă să plesnească dintr-un moment într-altul.

C-un singur gest aş fi putut să-l scap din acest căște de fier care îi strângea țeasta, c-un singur cuvânt numai! Dar am tăcut.

Şi doar eram bun din fire. Atunci de ce am rămas mut într-o asemenea împrejurare? Trebuie să spun c-o făceam chiar spre binele unchiului meu.

„Nu, nu, îmi ziceam eu mereu, nu voi vorbi! Fiindcă altfel, deîndată ce va afla despre ce-i vorba, va voi să plece într-acolo. Îl cunosc doar: nimic nu l-ar putea opri. Are o imagine vulcanică, și, pentru a face ceea ce nu au reușit alți geologi, ar fi în stare să-și riște chiar viața. Așadar, trebuie să tac și să păstrez secretul pe care din întâmplare l-am descoperit! A-l da în vîleag, ar însemna să-l ucid pe profesorul Lidenbrock! N-are decât să-l ghicească dacă poate. Nu vreau să-mi reproșez într-o zi că l-am dus la pieire!”

De-ndată ce-am luat hotărârea asta, mi-am încrucișat brațele și am așteptat.

Dar, din păcate, îmi făcusem socotelile fără a prevedea întâmplarea ce avea să aibă loc la numai câteva ore după aceasta.

Dimineața, când Martha voi să se ducă la piață, găsi ușa de la stradă încuiată. Cheia cea mare lipsea din broască. Cine o scosese? Nu-ncăpea îndoială că unchiul meu, când se întorsese în ajun de la acea precipitată excursie pe care o făcuse.

Urmărea oare vreun scop? O făcuse din nebăgare de seamă? Voia să ne supună chinurilor foamei? Nu cred, căci acest lucru ar fi întrecut orice măsură. Cum? Martha și cu mine să cădem victimele unei întâmplări care nu ne privea câtuși de puțin?

Da, chiar aşa era! Și deodată mi-am amintit de un lucru care se-ntâmplase cu câțiva ani în urmă și de care mă îngrozesc și azi. În acea perioadă, unchiul meu lucra la marea sa clasificare mineralologică și, fiindcă stătuse nemâncat patruzeci și opt de ore, a trebuit ca și noi trei să respectăm acest regim „științific”. În ceea ce mă privește, m-am ales atunci cu niște crampe la stomac, care nu erau câtuși de puțin distractive pentru un băiat destul de mâncăcios.

Am rămas de aceea încredințat că vom fi lipsiți de masa de prânz, aşa cum pierdusem și cina, cu o seară înainte. Eram totuși hotărât să rabd ca un adevărat erou și să nu cedeze în fața chinurilor foamei. Dar buna noastră

Martha luă toate lucrurile astea foarte în serios și era deznădăjduită, biata femeie! Cât despre mine, imposibilitatea de a părăsi casa mă stingherea mult mai mult. Și e lesne de înțeles de ce.

În acest timp, unchiul meu lucra mereu, fără răgaz; se pierdea cu închipuirea în lumea ideală a combinațiilor, trăia departe de pământ și în afara oricăror nevoi pământești.

Către amiază însă, foamea începu să mă chinuie de-a binelea. Martha, în nevinovăția ei, mâncase în ajun toate proviziile din cămară, aşa că nu se mai găsea nimic în casă. Totuși, nu mă dădeam bătut. Ba chiar îmi făceam un punct de onoare din acest „eroism”.

Sunară și ceasurile două. Toată situația asta devenise ridicolă, mai mult chiar, de nesuferit. Încercam să mă conving că s-ar putea să exagerez importanța documentului; că unchiul meu n-o să-i dea atâta crezământ și o să vadă că la mijloc e o simplă mistificare. Iar dacă, în cel mai rău caz, ar fi ispitit să înceapă aventura, voi fi în stare să-l împiedic. Îmi spuneam că e posibil să descopere el însuși cheia „cifrului” și atunci m-aș alege doar cu un post nedorit!

Toate aceste raționamente, pe care în ajun le-aș fi respins cu indignare, mi se părură nespus de bune; am socotit absurd faptul de a fi așteptat atât de mult și mă hotărâi să-i spun totul.

Căutam tocmai cum să intru în vorbă cu el, aşa, mai pe de departe, când profesorul se ridică și-și puse pălăria, gata să plece.

Cum! Să plece și să ne lase iarăși încuiată în casă? Niciodată!

— Unchiule! exclamai. Dar nu părea să mă fi auzit.

— Unchiule Lidenbrock! am repetat, ridicând ușor glasul.

— Ce-i? făcu el, ca și cum s-ar fi trezit chiar atunci din somn.

— Ei, dar cheia?

— Care cheie? A, cheia de la ușă?

— Nu, am strigat eu, cheia documentului!

Profesorul mă privi lung pe deasupra ochelarilor; pesemne că observase ceva neobișnuit pe figura mea, căci mă apucă strâns de braț și, fără să poată rosti o vorbă, mă întrebă din ochi. Și cred că niciodată vreo cerere n-a fost formulată atât de limpede.

Am dat din cap ca să întăresc înc-o dată ceea ce spusesem.

La rându-i, el clătină din cap, oarecum compătimitor, ca și cum ar fi avut de-a face cu un nebun.

Dacă am văzut aşa, am făcut un gest și mai categoric.
Ochii îi luceau cu o strălucire vie; mâna-i deveni amenințătoare.
Discuția aceasta mută, dusă în asemenea împrejurări, ar fi interesat chiar și pe spectatorul cel mai nepăsător. Îmi era pur și simplu frică să mai vorbesc, căci mă temeam ca-n primele clipe de bucurie unchiul meu să nu mă înăbușe cu îmbrățișările. Dar insistă atât de mult, încât a trebuit să-i răspund.

— Da, cheia aceea!... Întâmplarea!...
— Ce tot spui? strigă el cuprins de-o emoție de nedescris.
— Iată, am continuat eu și i-am întins foaia pe care scrisesem. Citește!
— Dar nu înțeleg absolut nimic! răspunse el, mototolind foaia de hârtie.
— Da, n-are niciun înțeles dacă o citești de la început, dar ia vezi, nu cumva de la sfârșit...

Nici nu terminasem bine fraza, că profesorul și scoase un strigăt, sau, mai precis, un adevărat răcnet! În cugetul său se făcu deodată lumină; era transfigurat.

— Ah! ingeniosule Saknussemm! strigă el, tu ai scris întâi fraza de-andaoselea?

Și repezindu-se la foaia de hârtie, cu ochi tulburi, cu vocea-i tremurătoare citi tot documentul, începând de la ultima literă și ajungând la prima.

El era conceput în termenii următori:

*În Sneffels Yoculis craterem kem delibat
umbra Scartaris Julii intra calendas descende,
audas viator, et terrestre centrum attinges.*

Kod feci. Arne Saknussemm

Ceea ce, tradus din această latinească incorectă, înseamnă:

*Coboară în craterul de la Yocul din
Sneffels, pe care umbra lui Scartaris
vine să-l mângâie înainte de calendele lui iulie,
călătorule îndrăzneț, și vei ajunge
în centrul Pământului. Ceea ce am și făcut.*

Arne Saknussemm

La citirea acestor rânduri, unchiul meu sări în sus, de parcă s-ar fi atins pe neașteptate de o butelie de Leyda. Îndrăzneala, bucuria și convingerea îl făceau mareț. Nu-și mai găsea o clipă de astămpăr, se apuca mereu cu amândouă mâinile de cap; muta scaunele dintr-un loc într-altul; strângea

cărțile grămadă; făcea tot felul de jonglerii cu prețioasele sale geode de te minunai, ori împărțea câte un pumn în dreapta și în stânga. În cele din urmă se liniști și, ca un om sleit din pricina unei prea mari risipe de energie, căzu în fotoliu.

— Cât e ceasul? întrebă el după câteva clipe de tăcere.

— Trei, i-am răspuns eu.

— Ia te uită ce repede a trecut vremea! Mi-e o foame de nu mai pot. Ei, acu' să trecem la masă. Apoi, o să vedem...

— Ce să vedem?

— O să-mi faci geamantanul.

— Cum?! strigai eu.

— Și pe al tău, adăugă neîndurătorul profesor, intrând în sufragerie.

6

La auzul acestor cuvinte, mă trecu un fior prin tot corpul. Totuși, m-am stăpânit. Mă silii să par mai liniștit decât oricând. Numai argumentele științifice îl puteau opri pe profesorul Lidenbrock de la ce-și pusese-n gând. Și argumente aveam destule, și încă foarte serioase, pentru a-i dovedi imposibilitatea unei asemenea călătorii. Să pleci spre centrul Pământului! Ce nebunie! Mi-am rezervat însă pentru un moment mai prielnic această discuție și m-am dus să mă îngrijesc de masă.

Cred că-i de prisos să mai redau sudălmile unchiului în fața mesei goale. Apoi totul se lămuri. Martha își recăpătă libertatea de acțiune și alergă la piață să cumpere tot ce trebuia, și își rândui lucrurile în aşa fel, încât numai după un ceas ne-am astâmpărat foamea și am putut judeca situația mai bine.

În timpul mesei, unchiul meu a fost aproape vesel și, din când în când, îi scăpa câte-o nevinovată glumă de savant. După desert îmi făcu semn să-l urmez în biroul lui.

M-am supus pe dată. El se așeză la un capăt al mesei sale de lucru, iar eu la celălalt capăt.

— Axel, începu el cu un glas îndeajuns de bland, ești un băiat foarte ingenios; mi-ai făcut un mare serviciu, tocmai când, plăcăt și obosit de atâta muncă, eram gata să dau naibii toate aceste încâlcite combinații. Unde aş fi rătăcit cu căutările mele? Nimeni nu poate ști! Nu voi uita niciodată acest lucru, băiete, și din gloria pe care o vom dobândi o să ai și tu partea ce ți se cuvine.

„Ei, mi-am zis eu, acum, că e bine dispus, a venit tocmai momentul să discutăm despre această glorie!”...

— Mai înainte de toate, continuă unchiul meu, îți recomand cea mai strictă discreție. Ne-am înțeles, nu-i aşa? În lumea savanților sunt destui care mă invidiază și nu puțini sunt aceia care ar voi din tot sufletul să întreprindă această călătorie, de care vor începe a bănuî câte ceva abia la întoarcerea noastră.

— Crezi că o să se găsească atâția îndrăzneț? l-am întrebat eu mirat.

— Bineînțeles; cine ar mai șovăi la gândul că poate să dobândească o asemenea faimă? Dacă documentul ăsta ar fi cunoscut, o armată întreagă de geologi s-ar repezi pe urmele lui Arne Saknussemm!

— Ca să-ți spun drept, unchiule, e un lucru de care nu sunt chiar atât de convins, căci nimic nu dovedește autenticitatea documentului.

— Cum, nici cartea în care l-am descoperit?

— Bine, să presupunem că însuși Saknussemm ar fi scris rândurile acestea! Dar oare rezultă de aci numai decât că Saknussemm a întreprins cu adevărat această călătorie și că acest vechi pergament nu cuprinde în el vreo mistificare?

Apoi mi-a părut îndeajuns de rău că scăpasem acest ultim cuvânt cam îndrăzneț. Profesorul își încruntă sprâncenele stufoase și mă temeam să nu fi compromis toată discuția. Din fericire, nu s-a întâmplat nimic rău. Severul meu interlocutor schiță un fel de zâmbet și-mi spuse:

— Asta o să vedem mai târziu.

— Ah! am exclamat puțin jignit; atunci dă-mi voie, cel puțin, să-mi expun toate obiecțiile cu privire la acest document.

— Vorbește, băiete, nu te sfii. Ai toată libertatea să-ți exprimi părerea. Acu' nu mai ești nepotul meu, ci un coleg. Începe, dar!

— Ei bine, voi am să te întreb mai întâi ce sunt acești Yocul, Sneffels și Scartaris, de care n-am auzit vorbindu-se niciodată?

— Nimic mai ușor. Tocmai am primit acum câtva timp o hartă de la prietenul meu Augustus Petermann, din Leipzig; nici nu se putea să sosească mai la țanc. Ad-o încocoace. Vezi că e în biblioteca cea mare, în al treilea atlas din rândul doi, la seria Z, despărțitura a patra.

M-am ridicat și, datorită indicațiilor sale precise, am găsit atlasul cerut. Unchiul îl deschise și rosti:

— Iată una din cele mai bune hărți ale Islandei. A fost întocmită de Henderson, și, cu ajutorul ei, cred că vom rezolva toate dificultățile care se vor ivi.

M-am aplecat peste hartă.

— Vezi insula asta? E formată numai din vulcani, spuse profesorul, și bagă de seamă că toți poartă numele de Yocul. În limba islandeză, cuvântul acesta înseamnă „ghețar”. Or, la latitudinea ridicată a Islandei, majoritatea erupțiilor își fac loc printre straturile de gheață. De aici vine denumirea de Yocul, care a fost dată tuturor acestor munți vulcanici de pe insulă.

— Bine, i-am răspuns, dar Snæffels ce-i?

Nădăduiam că la această întrebare n-o să primesc niciun răspuns, dar m-am înșelat.

— Urmărește-mă pe coasta occidentală a Islandei, reluă unchiul meu. Vezi Reykjavík, capitala țării? Da? Foarte bine! Urcă de-a lungul nenumăratelor fiorduri care brăzdează aceste țărmuri roase de apele mării, și poposește puțin sub cel de al șaizeci și cincilea grad de latitudine. Ce vezi acolo?

— Un fel de peninsulă care seamănă cu un os descărnat, ce se termină printr-o uriașă rotulă.

— Comparația e justă, băiete. Dar pe această rotulă nu vezi nimic?

— Ba da, un munte care pare a fi crescut din mare.

— Ei bine, acesta-i muntele Snæffels!

— Snæffels?!

— Chiar el. E un munte înalt de 5.000 picioare⁴, unul dintre cei mai mari de pe insulă, și care va deveni, cu siguranță, cel mai renumit vulcan din lumea întreagă, dacă craterul său ajunge în centrul Pământului.

— Dar e cu neputință! strigai, înălțând din umeri, revoltat la culme de o asemenea presupunere.

— Cu neputință! răspunse profesorul Lidenbrock pe un ton aspru. Si de ce, mă rog?

— Fiindcă craterul vulcanului e astupat, fără îndoială, de lavă, de roci incandescente, și atunci...

— Dar dacă e vorba de un vulcan stins?

— Stins?

— Ei da. În momentul de față, numărul vulcanilor activi de pe întreaga suprafață a globului nu trece de trei sute, pe când numărul vulcanilor stinși e cu mult mai mare. Or, vulcanul Snæfells este socotit printre aceștia din urmă. Mărturiile istorice pe care le avem consemnează că a erupt doar o dată, în 1229, și de atunci zgomotele sale subterane s-au potolit încetul cu încetul și nu mai e socotit printre vulcanii activi.

La aceste deslușiri precise, nu mai aveam ce răspunde și de aceea m-am grăbit să arăt celelalte puncte obscure, pe care le conținea documentul.

— Dar cuvântul Scartaris ce înseamnă, l-am întrebat, și ce rost au aici calendele lui iulie?

Unchiul meu se gândi câteva minute. Avui o clipă de nădejde, dar numai una, căci, în curând, iată ce-mi răspunse:

— Ceea ce tu numești obscur e pentru mine un lucru limpede. Asta dovedește tocmai grija plină de ingeniozitate cu care Saknussemm a vrut să-și precizeze descoperirea. Snæfells are mai multe cratere și deci trebuie neapărat să se indice care dintre ele duce spre centrul Pământului. Și atunci, ce a făcut savantul islandez? A observat că în preajma calendelor lui iulie, adică prin ultimele zile ale lunii iunie, unul din vârfurile muntelui, și anume Scartaris, își proiecta umbra până la gura craterului despre care e vorba, și a consemnat acest fapt în documentul său. Putea el oare da o indicație mai precisă, și, odată ajunși în vârful Snæfellsului, ar fi cu puțință să șovăim asupra drumului pe care trebuie să-l urmăm?

Hotărât lucru, unchiul meu avea răspuns la toate.

Vedeam bine că e de nebiruit în ceea ce privește interpretarea cuvintelor din vechiul pergament. Am încetat deci să-l mai hărțuiesc în această direcție și, cum mai înainte de toate trebuia convins, m-am hotărât să trec la obiecțiunile științifice, care erau mult mai serioase, după părerea mea.

— Ei, sunt silit să recunosc, i-am spus, că fraza lui Saknussemm e limpede și nu-ți poate lăsa nicio urmă de îndoială. Deci, nu mă îndoiesc că savantul acesta a coborât în fundul vulcanului Snæfells, că a văzut umbra vârfului Scartaris mânăind marginile craterului înainte de calendele lui iulie, ba chiar cred că a auzit povestindu-se în legende din vremea sa că acest crater ducea spre centrul Pământului; dar că ar fi ajuns el însuși până acolo, că ar fi întreprins cu adevărat această călătorie, și că s-a și întors – asta nu, în ruptul capului, nu!

— Și, mă rog, de ce nu? mă întrebă unchiul meu cu o ciudată ironie.

— Din pricina că toate teoriile științifice arată în mod evident că o asemenea ispravă e cu neputință.

— Toate teoriile spun asta? păru să se mire profesorul, luând un aer glumeț. Ah! ale naibii teorii! Cât ne vor stingheri, bietele teorii!

Cu toate că vedeam că-și bate joc de mine, vorbii mai departe.

— E doar un lucru absolut recunoscut că la fiecare șaptezeci de picioare adâncime sub scoarța Pământului, căldura crește aproape cu un grad! Or, admitând această proporționalitate constantă și, cum raza Pământului are cam 1 500 leghe⁵, în centrul Pământului trebuie să fie o temperatură care depășește două sute de mii de grade. Materiile din interiorul Pământului se află deci în stare de gaze incandescente, căci metalele, aurul, platina, rocile cele mai dure nu pot rezista la o asemenea căldură. Și atunci, n-am dreptul oare să mă îndoiesc că-i cu puțință să pătrunzi într-un asemenea mediu?

— Așadar, Axel, căldura te pune în încurcătură?

— Desigur. Dacă am ajunge la o adâncime de numai zece leghe, am atinge limita scoarței pământești și temperatura ar depăși 1 300 grade.

— Și ți-e frică să nu te topești?

— Te las pe dumneata să hotărăști, am răspuns îmbufnat.

— Ei, dacă-i aşa, iată ce hotărăsc eu, mi-a răspuns profesorul Lidenbrock, luându-și un aer grav: nimeni – și deci nici tu – nu poate ști cu siguranță ce se petrece înăuntrul Pământului, dat fiind că noi nu cunoaștem decât a douăsprezecea mia parte din raza lui; știința e mereu perfectibilă, și fiecare teorie este neîncetat înlăturată de o teorie mai nouă. Până la Fourier nu s-a crezut oare că temperatura spațiilor interplanetare scade mereu, iar astăzi nu se știe că gerurile cele mari din stratosferă nu trec de patruzeci sau cincizeci de grade sub zero? De ce nu s-ar întâmpla același lucru și cu căldura dinăuntrul Pământului? De ce adică, la o anumită adâncime, să nu atingă și căldura o limită staționară în loc să crească într-atâta, încât să se ridice până la gradul de topire al mineralelor celor mai refractare?

Cum unchiul meu adusese problema pe tărâmul ipotezelor, n-am mai avut ce să-i răspund.

— Ei bine, îți voi spune că adevărății savanți, printre alții și Poisson, au dovedit că dacă înăuntrul Pământului ar fi o căldură de două sute de mii de grade, gazele incandescente, care provin din materiile topite, ar dobândi o

asemenea elasticitate, încât scoarța Pământului n-ar putea să reziste și ar plesni ca pereții unui cazan sub presiunea vaporilor.

— Asta e părerea lui Poisson, unchiule.

— Sunt de acord, dar e și părerea altor geologi iluștri, care susțin că interiorul Pământului nu-i format nici din gaze, nici din apă, nici din cele mai grele roci pe care le cunoaștem, căci, în acest caz, Pământul ar avea o greutate de două ori mai mică.

— Oh! dar cu ajutorul cifrelor poți dovedi orice vrei!

— Nu, nu numai cu cifre, băiete, dar și cu fapte! Oare nu-i un lucru precis că numărul vulcanilor a scăzut considerabil din primele zile ale Pământului? Și dacă există, într-adevăr, căldură în centrul Pământului, nu se poate trage concluzia că ea tinde să scadă?

— Unchiule, dacă intri pe tărâmul presupunerilor cred că e inutil să mai discutăm.

— Iar eu îți spun că părerea mea se sprijină pe părerile unor savanți și mai competenți. Îți amintești de vizita pe care mi-a făcut-o celebrul chimist englez Humphry Davy în 1825?

— N-am cum să-mi amintesc, căci am venit pe lume cu nouăsprezece ani mai târziu!

— Ei bine, Humphry Davy, fiind în trecere spre Hamburg, a venit să mă vadă. Am discutat îndelung și, printre alte chestiuni, am confruntat împreună ipoteza pusă de unii că sâmburele intern al Pământului ar fi lichid. Și am fost amândoi de acord că ipoteza nu poate sta în picioare dintr-un motiv căruia știința nu i-a găsit încă răspuns.

— Care anume? L-am întrebat oarecum mirat.

— Acela că această masă lichidă ar fi supusă, ca și oceanul, atracției lunare, și, în consecință, de două ori pe zi s-ar produce fluxuri și refluxuri interne, care, ridicând scoarța Pământului, ar da naștere la cutremure de pământ periodice.

— Dar, unchiule, e un lucru știut de toată lumea că suprafața globului a fost supusă combusiunii și cred că ne este îngăduit să presupunem că suprafața exterioară s-a răcit, pe măsură ce căldura s-a retras spre centru.

— Eroare, răsunse unchiul meu; Pământul a fost încălzit de către combusiunea de la suprafața lui, iar nu cum crezi tu. Suprafața sa era formată dintr-o mare cantitate de metale, ca potasiul și sodiul, care au proprietatea de a se aprinde de la sine, chiar numai în contact cu aerul și cu

apa. Aceste metale au luat foc când vaporii atmosferici au căzut pe Pământ sub formă de ploaie, și, încetul cu încetul, când apele au pătruns printre crăpăturile scoarței Pământului, ele au dat naștere la noi incendii, însoțite de explozii și eruptii. Faptul acesta ne explică de ce vulcanii erau atât de numeroși la începutul existenței Pământului.

— Iată o ipoteză ingenioasă! strigai eu, oarecum fără voia mea.

— Și pe care Humphry Davy mi-a lămurit-o chiar aci, printr-o experiență foarte simplă. El a întocmit o bilă metalică, în special din amestecul celor două metale despre care ți-am vorbit și care înfățișa perfect globul nostru; și ori de câte ori picura pe suprafața ei o boare fină de apă, ea începea să se umfle, să se oxideze și îndată se forma un mic munte; în vârful muntelui apărea un crater, care și erupea încălzind întreaga bilă într-atât, încât n-o mai puteai ține în mâna.

În adevăr, argumentele profesorului începuseră să mă clatine în convingerile mele, mai ales că le susținea cu pasiunea și înflăcărarea ce-l caracterizau.

— După cum vezi, Axel, adăugă el, starea sâmburelui central a dat naștere la diferite ipoteze printre geologi și din toate câte se susțin, nimic nu poate fi mai puțin dovedit decât că ar exista acolo o căldură interioară; după mine, ea nu există și nici nu poate exista. Dar, la urma urmei, ca și Arne Saknussemm, vom vedea la fața locului ce-i adevărat în această chestiune.

— Ei da! i-am răspuns eu simțindu-mă atras de entuziasmul unchiului meu, da, vom vedea, dacă ne va fi posibil să vedem ceva acolo.

— Și de ce nu? Ne putem bizui pe fenomenele electrice, ca să ne lămurim, și chiar și pe atmosfera, care, datorită presiunii, poate deveni mai luminoasă pe măsură ce te apropii de centrul Pământului.

— Da, da! Se prea poate să fie și aşa!

— Asta e sigur, mi-a răspuns triumfător unchiul meu; dar îți recomand cea mai deplină tacere, auzi tu? Să nu sufli un cuvânt despre tot ce-ai aflat până acum, ca nu cumva să afle cineva și să-i vină ideea de-a ajunge înaintea noastră în centrul Pământului.

Astfel s-a sfârșit această memorabilă discuție, de pe urma căreia mult timp nu mi-am putut reveni. Am ieșit din biroul unchiului meu amețit și, cum mi se părea că pe străzile Hamburgului nu-i destul aer ca să-mi vin în

fire, m-am îndreptat spre țărmul Elbei, cu gândul să iau vaporul cu aburi care face legătura între oraș și gara Hamburg.

Eram oare convins de cele ce auzisem? Nu mă aflam, cumva, sub influența dominatoare a profesorului Lidenbrock? Trebuia oare să iau în serios hotărârea lui de a porni spre centrul Pământului? Îmi fusese dat să aud speculațiile nesăbuite ale unui nebun, sau deducțiile științifice ale unui mare geniu? În toate acestea, unde se sfârșea adevărul și de unde începea eroarea?

Mă zbăteam, oscilând între o mie de ipoteze contradictorii și nu știam de care să mă agăț.

Cu toate că acum entuziasmul începea să-mi cam slăbească, îmi aminteam totuși destul de bine că în decursul discuției fusesem pe deplin convins. De aceea aş fi vrut să plec îndată, ca să nu mai am timp de gândit. Da, în momentul acela nu mi-ar fi lipsit curajul să-mi fac geamantanul.

Trebuie totuși să mărturisesc că, după o oră, calmul mi-a revenit, nervii mi s-au destins și din prăpăstile adânci ale Pământului am ajuns din nou la suprafață.

— Ce absurditate, strigai eu, ce neghiobie! Asta nu-i o propunere de luat în seamă pentru un Tânăr cu judecata sănătoasă. Totul nu-i decât o plăsmuire. Probabil că am dormit prost și am avut un vis urât.

În timpul acesta, tot mergând pe țărmul Elbei, am dat ocol orașului. Am ajuns în port și am luat-o pe șoseaua Altona. Mă stăpânea un fel de presimțire, o presimțire care de altfel s-a adeverit, căci în curând o zării pe micuța mea Graüben, care venea cu pasul sprinten spre Hamburg.

— Graüben, am strigat-o eu de departe.

Fata se opri pe loc – puțin tulburată, îmi închipui – auzindu-se strigată pe nume, pe șoseaua aceea. Din câțiva pași am și fost lângă ea.

— Axel, îmi spuse ea cu mirare, ai venit, cumva, să mă întâmpini? E foarte frumos din partea dumitale!

Dar când mă privi mai bine, își dădu seama ușor că nu prea eram în apele mele și că mă frământa ceva.

— Dar ce ai? mă întrebă ea, întinzându-mi mâna.

— Ce am, Graüben!? am exclamat eu.

În două secunde și în trei fraze, frumoasa mea virlandeză fu pusă la curent cu toată situația. Ea tăcu timp de câteva minute. Inima ei bătea oare

la fel ca a mea? Nu știu, însă mâna ei a rămas liniștită într-a mea. Am mers vreo sută de pași, fără să ne spunem nimic.

— Axel, rosti ea, într-un târziu.

— Da, scumpa mea Graüben!

— Du-te, va fi o călătorie frumoasă!

La auzul acestor cuvinte, am tresărit.

— Da, Axel, va fi o călătorie demnă de nepotul unui savant. Un om se cuvine să aibă cutezanță, să se distingă prin ceva, printr-o acțiune măreață!

— Cum, Graüben, tu nu mă sfătuiești să renunț la o asemenea aventură?

— Nu, dragul meu Axel, ba mai mult chiar, v-aș întovărăși bucuroasă, dacă n-aș ști că o biată fată ca mine v-ar fi o povară.

— Spui adevărat?

— Da, foarte adevărat.

Ah! femei, inimi veșnic neînțelese! Când nu sunteți ființele cele mai temătoare de pe lume, sunteți cele mai curajoase! În toate acțiunile voastre, rațiunea n-are ce căuta. Cum, fetița asta mă încuraja să iau parte la expediție? Și nici ea nu s-ar fi temut s-o încerce?! Mă îndeamnă s-o fac, deși mă iubește!...

Eram nedumerit și, de ce să n-o spun, de-a dreptul rușinat.

— Graüben, am reluat eu, vom vedea dacă și mâine o să-mi vorbești la fel.

— Mâine, Axel, voi spune același lucru ca și azi.

Ne-am ținut tot timpul de mâna, urmându-ne drumul într-o adâncă tăcere. Trecusem prin atâtea emoții în decursul acelei zile, că eram pur și simplu zdrobit.

„La urma urmei, mă gândii eu, până la calendele lui iulie mai avem încă mult, și până atunci se mai pot întâmpla atâtea evenimente care să-l vindece pe unchiul meu de ideea fixă de a călători sub pământ.”

Se înnoptase de-a binelea când am ajuns acasă, în Königstrasse. Mă aşteptam să găsesc casa cufundată în tăcere: pe unchiul culcat, după cum îi era obiceiul, iar pe menajera Martha ștergând pentru ultima oară praful în sufragerie. Dar nu ținusem seama de nerăbdarea profesorului. L-am găsit țipând și agitându-se de colo-colo, în mijlocul unei cete de hamali, care descărcau niște lucruri în curte, în timp ce bătrâna menajeră nu mai știa unde-i stă capul.

— Dar vino odată, Axel; grăbește-te, nenorocitule! îmi strigă el, zărindu-mă încă de departe. Că doar mai avem atâtea: valiza ta nu e încă făcută, hârtiile mele nu sunt puse în ordine, cheia de la geanta mea de voaj par că a ascuns-o naiba, că n-o găsesc; după cum vezi, nici omul care trebuia să-mi aducă ghetrele nu mai vine!...

Am rămas ca trăsnit. Îmi pierise și glasul. Și abia de am mai putut îngâna aceste cuvinte:

— Așadar, plecăm?

— Da, nenorocitule, și când te gândești că tocmai acum ți-ai găsit să te duci la plimbare, în loc să fii aici!

— Așadar, plecăm?! am repetat eu cu glas scăzut.

— Da, poimâine, la prima oră a dimineții.

N-am mai putut să-l ascult și am fugit în cămăruța mea.

Nu mai era nicio îndoială. Unchiul meu folosise din plin toată după-amiaza ca să-și procure o parte din obiectele și instrumentele necesare călătoriei; curtea era toată ticsită de scări de frânghie, de frânghii cu noduri, de torțe, de bidoane, de cârlige de fier, de târnăcoape, de bastoane cu vârful de fier și de cazmale, pe care abia le-ar fi putut duce zece oameni.

Am petrecut o noapte îngrozitoare. Nici nu se făcuse bine lumină, că am și auzit pe cineva strigându-mă. Eram hotărât să nu deschid ușa cu niciun preț. Dar cum aş fi putut să rezist aceluui glas dulce, care rostea aceste cuvinte: „Scumpul meu Axel?”

Am ieșit din odaie. Mi-am închipuit că figura mea descompusă, paloarea feței, ochii înroșiți de nesomn vor impresiona pe Graüben și îi vor schimba gândurile.

— Ah, scumpul meu Axel, îmi spuse ea, văd că arăți mai bine și presupun că odihnă din timpul nopții a avut darul să te calmeze.

— Să mă calmeze!... strigai eu uimit.

M-am repezit la oglindă și, într-adevăr, nu arătam chiar atât de rău precum bănuisem. Era de necrezut.

— Axel, reluă Graüben, am stat mai mult timp de vorbă cu tutorele meu. E un savant îndrăzneț, un om de mare curaj, și cred că-ți vei aminti totdeauna că săngele lui curge și-n vinele tale. Mi-a vorbit de proiectele, de nădejdile lui, și mi-a arătat pentru ce s-a hotărât să întreprindă această călătorie și cum speră să-și atingă scopul. Și nu mă îndoiesc că va izbândi. Ah, scumpul meu Axel, cât e de frumos să te devotezi astfel științei! Ce

glorie îl așteaptă pe domnul Lidenbrock, și când te gândești că și tu vei împărtăși din această glorie, că ea se va răsfrânge și asupra ta!... La întoarcere, Axel, vei fi un bărbat în toată puterea cuvântului, egalul său, liber pe părerile, pe acțiunile tale, liber, în sfârșit, de...

Graüben se roși și nu sfârși fraza. Vorbele ei mă însuflețiră. Totuși nu mă puteam obișnui cu gândul că vom pleca. Am tras-o pe Graüben spre camera de lucru a profesorului.

— Unchiule, am început eu, a rămas deci hotărât că plecăm?

— Cum? Te mai îndoiești?

— Da' de unde!... i-am răspuns imediat, de teamă să nu-l supăr. Dar aş vrea să te întreb: cine ne zorește aşa?

— Timpul! Timpul care fuge cu o viteză de necrezut!

— Totuși, suntem abia în 26 mai, și până la sfârșitul lui iunie mai sunt...

— Ei, neștiutorule, oare crezi că se ajunge atât de ușor în Islanda? Dacă n-ai fi plecat tocmai atunci ca un zănic, te-aș fi luat cu mine la Biroul danez de voiaj, la Liffender et Comp. Acolo ai fi văzut că nu-i decât o dată pe lună o cursă de vapoare între Copenhaga și Reykjavik, și anume, la 22 ale fiecărei luni.

— Ei, și?

— Cum, ei și? Dacă plecăm la 22 iunie, înseamnă că ajungem prea târziu ca să mai putem vedea umbra lui Scartaris proiectându-se pe craterul lui Snæfells! Trebuie, aşadar, să ajungem cât mai degrabă la Copenhaga, pentru a căuta un mijloc rapid de transport. Hai, du-te de-ți fă valiza!

N-am mai avut ce să-i răspund și am urcat în camera mea. Graüben veni după mine. Ea îmi orândui într-o mică valiză obiectele de care aveam nevoie în călătorie. Și nu arăta mai emoționată decât dacă ar fi fost vorba de vreo plimbare la Lübeck sau la Helgoland. Aranjându-mi lucrurile, mânuștele ei se mișcau, calme, fără să piardă o clipă. Vorbea liniștit și-mi aducea fel de fel de argumente, pline de înțelepciune, în sprijinul călătoriei noastre. Mă încânta, dar eram furios împotriva ei: Nu o dată, eram gata-gata să-mi ies din sărite, dar ea parcă nici nu băga de seamă, și, liniștită, continua să-și vadă de treburile ei. În sfârșit, fu încătăramată și ultima curea a valizei. Am coborât la parter.

Toată ziua s-au perindat o mulțime de furnizori, care au adus instrumente de fizică, arme, și tot felul de aparate electrice.

Buna Martha își pierduse capul de atâtă treabă.

— Nu cumva a înnebunit domnul? mă întrebă ea.

Am dat din cap, afirmativ.

— Și te ia și pe dumneata cu dânsul?

Am făcut același semn afirmativ.

— Unde? mă întrebă ea din nou.

I-am arătat cu degetul în jos, spre pământ.

— În pivniță?! strigă bătrâna menajeră.

— Nu, i-am spus în cele din urmă, mai jos!

Se lăsase seara. Nu-mi mai dădeam seama de scurgerea timpului.

— Ai grijă! Mâine dimineață, la ora 6 fix plecăm, îmi atrase atenția unchiul meu.

La ora zece m-am culcat și, de obositor ce eram, am adormit pe loc.

În timpul nopții m-au curpins din nou spaimele. Pradă delirului, am visat numai prăpăstii. Mă simteam strâns de mâna viguroasă a profesorului, târât, scufundat, împotmolit în pământ! Aveam senzația că mă prăbușesc în adâncimea unor goluri fără fund, cu acea viteză crescândă pe care o au corporile lăsate să cadă în spațiu. Viața mea nu mai era decât o continuă cădere.

M-am trezit la ora cinci, rupt de oboseală și zdrobit de emoție. Când am coborât în sufragerie, unchiul meu ședea la masă și mâncă de zor. Îl priveam aproape cu groază. Cum Graüben era și ea acolo, n-am mai scos o vorbă. Dar nici de mâncat n-am putut mâncă.

La ora cinci și jumătate se auzi în stradă huruitul unor roți. La poartă se opri o trăsură mare, care venise să ne ducă la gara Altona. Îndată fu ticsită cu bagajele unchiului meu.

— Dar geamantanul tău?... mă întrebă el.

— E gata! răspunsei eu, simțind că mă clatin.

— Atunci grăbește-te să-l duci jos, altfel din pricina ta o să pierdem trenul!

M-am lăsat în voia soartei, căci mi se părea că ar fi zadarnic să mai lupt împotriva ei. Am urcat din nou în camera mea și, dând drumul geamantanului să se rostogolească pe treptele scării, m-am luat și eu pe urma lui.

În clipa aceea, unchiul meu tocmai trecea în mâinile lui Graüben „frânele” casei. Și o făcea cu toată solemnitatea! Frumoasa mea virlandeză

își păstra liniștea obișnuită. Își îmbrățișă tutorele, dar nu putu să-și rețină o lacrimă în clipa când îmi atinse obrazul cu buzele ei dulci.

— Graüben! am exclamat eu, gâtuit de emoție.

— Du-te, scumpul meu Axel, du-te, îmi spuse ea; îți lași acasă logodnica, dar la înapoiere te va aștepta soția.

Am strâns-o în brațe și m-am urcat în trăsură. Martha și Graüben ne adresară un ultim adio din pragul ușii. Apoi, cei doi cai, stârniți de chiotul vizitiului, porniră în galop pe șoseaua Altona.

8

Altona, o adevărată periferie a Hamburgului, e punctul terminus al liniei ferate care vine dinspre Kiel și care trebuie să ne ducă spre țărmurile Beltului. Nu trecuseră nici douăzeci de minute și am intrat în ținutul Holstein.

La ora șase și jumătate, trăsura se opri în fața gării; numeroasele colete ale unchiului meu, toate acele voluminoase baloturi, fură de îndată descărcate, transportate, cântărite, etichetate și încărcate din nou în vagonul de bagaje, iar la ora șapte sedeam unul în fața altuia în același compartiment. Se auzi deodată ţuieratul locomotivei și trenul se puse în mișcare.

Mă resemnasem oare? Încă nu. Totuși, aerul proaspăt al dimineții și schimbarea continuă a peisajului, din pricina vitezei cu care mergea trenul, mă distrageau de la preocupările mele.

Cât despre gândurile profesorului, cu siguranță că o luau cu mult înaintea acestui tren, care mergea mult prea încet față de nerăbdarea lui.

Eram singuri în vagon, dar nu schimbam o vorbă. Din când în când, unchiul meu își cerceta buzunarele și geanta de voaj cu o minuțioasă atenție. Am tras cu ochiul și mi-am dat seama că nu-i lipsea niciunul din lucrurile care-i erau necesare pentru a îndeplini ceea ce

proiectase.

Printre altele, am zărit o foaie de hârtie împăturită cu grijă, care purta antetul Legației daneze și avea semnătura domnului Christiensen, consul la Hamburg și bun prieten al unchiului meu. Ea trebuia să ne ajute la Copenhaga ca să putem obține mai ușor recomandările necesare către guvernatorul Islandei.

Am mai zărit de asemenea și faimosul document, ascuns ca un obiect de mare preț în cea mai secretă despărțitură a portofelului. L-am blestemat din toată inima, și am început din nou să privesc ținutul prin care treceam.

Era o nesfârșită înlănțuire de câmpii, fără cel mai mic farmec, monotone, pline de nămol, dar îndeajuns de fertile: un ținut foarte propice pentru așezarea unei rețele feroviare și adecuat liniilor drepte, atât de căutate de companiile de căi ferate.

Dar această monotonie n-a avut timp să mă obosească, fiindcă; după trei ore de la plecare, trenul se opri la Kiel, la doi pași de mare.

Cum bagajele noastre fuseseră înregistrate pentru Copenhaga, n-a trebuit să se ocupe nimeni de ele. Cu toate acestea, profesorul le urmări cu o privire îngrijorată în tot timpul cât dură transportul lor pe vapor. De pe punte dispărură repede în fundul calei.

De zorit ce fusese, unchiul meu calculase atât de bine orele de legătură dintre tren și vapor, încât ne mai rămase o zi întreagă până la plecare. Vaporul „Ellenora” nu pornea la drum decât la miezul nopții. Această nefericită împrejurare declanșă nouă ore de înfrigurată neliniște, răstimp în care irascibilul călător trimise la toți dracii administrația vapoarelor și a căilor ferate și guvernele care tolerau asemenea abuzuri. Ba mai mult chiar, a trebuit să-i țin isonul când l-a luat la rost pe căpitanul vaporului „Ellenora”. Vroia, nici mai mult nici mai puțin, să-l silească pe căpitan să pună imediat sub presiune vaporul, fără a pierde nicio clipă. Dar căpitanul ridică din umeri și-l trimise la plimbare!

La Kiel, ca în orice altă parte a Pământului, trebuia să-ți petreci într-un fel ziua... Își ne-am irosit-o plimbându-ne pe malurile înverzite ale golfului, în fundul căruia se ridica orașelul, parcurgând pădurile dese ce-i dădeau înfățișarea unui cuib pitulat într-un mănuchi de ramuri, și admirând vilele care aveau fiecare micul lor bazin pentru băi reci. Își-n chipul acesta, alergând și bombânind, am colindat Kielul până la ora zece seara.

Când ne-am urcat pe bord, ocupându-ne cele două paturi aşezate unul deasupra celuilalt în singura cabină existentă pe vas, rotocoalele de fum ale „Ellenorei” se desfăşurau spre cer, iar puntea se cutremura de duduitul înfundat al maşinilor.

La zece şi un sfert, ancorele au fost ridicate şi vaporul a început să alunece cu repeziciune pe apele întunecoase ale Marelui Belt.

Noaptea părea de pâclă şi vântul sufla cu tărie. Marea era agitată. Câtva timp se mai zăriră în întuneric focurile de pe coastă, iar mai apoi, undeva, un far străluci deasupra valurilor. Doar atâta mi-a rămas în minte din această primă călătorie pe mare.

A doua zi, pe la ora şapte dimineaţa, am debarcat la Korsor, un orăşel aşezat pe coasta apuseană a ținutului Seeland. Şi-n cea mai mare grabă ne-am suit într-un tren, care ne purtă printr-un ținut la fel de neted ca şi câmpiiile Holsteinului.

Mai aveam trei ore de călătorie până să ajungem în capitala Danemarcei. Unchiul meu nu închisese ochii toată noaptea. În nerăbdarea sa, cred că ar fi fost în stare să împingă vaporul cu picioarele.

La un moment dat, el zări fâşia luminoasă a mării.

— Sundul! strigă el.

La stânga noastră se înălța o clădire mare, care semăna cu un spital.

— E un ospiciu de nebuni, ne lămuri unul din tovarăşii noştri de drum.

„Ei, mă gândii eu, iată un loc unde ar trebui să ne sfârşim zilele! Oricât de mare e spitalul ăsta, îmi pare că-i prea mic pentru a cuprinde toată nebunia profesorului Lidenbrock!”...

În sfârşit, la zece dimineaţa, am pus piciorul în Copenhaga. Am încărcat bagajele într-o trăsură şi am tras la hotelul „Phoenix”, situat în cartierul Bred-Gale. Drumul până acolo a durat o jumătate de oră, căci gara e departe, afară din oraş. Unchiul meu n-avu răbdare să se dichisească şi mă trase după el. Portarul hotelului vorbea germană şi engleză, dar profesorul, ca un poliglot ce era, îl întrebă într-o daneză corectă, şi tot în daneză îi răspunse şi acest personaj, lămurindu-l unde se află Muzeul de Antichităţi al Nordului.

Directorul acestei ciudate instituţii, unde se găsesc îngrămadite comori de artă nenumărate, după care s-ar fi putut reconstituî istoria Danemarcei, studiindu-se vechile sale arme de piatră, cupele şi bijuteriile sale, era un

savant. Domnul profesor Thomson – căci aşa se numea – era prietenul consulului danez din Hamburg.

Unchiul meu avea pentru el o călduroasă scrisoare de recomandație. Îndeobște se știe că un savant primește destul de rău pe un alt savant. Dar, de astă dată, lucrurile se întâmplără cu totul altfel. Domnul Thomson se arătă a fi un om foarte îndatoritor și făcu o primire cordială nu numai profesorului Lidenbrock, ci chiar și nepotului său. Nu e nevoie să mai spun că amândoi am păstrat cel mai strict secret față de binevoitorul director al muzeului. Și l-am făcut să credă că voi am pur și simplu să vizităm Islanda ca amatori dezinteresați.

Domnul Thomson s-a pus cu totul la dispoziția noastră, și-n cea mai mare grabă a mers chiar cu noi pe chei, pentru a găsi un vas gata de plecare.

În sinea mea speram că mijloacele de transport vor lipsi cu desăvârsire, dar m-am înșelat. O mică goieletă daneză, „Valkyria”, trebuia să ridice pânzele la 2 iunie, pornind spre Reykjavik. Căpitanul, domnul Bjarne, se afla chiar pe bord. De bucurie, viitorul său pasager îi strânse cu atâta putere mâinile, că era gata să i le frângă. Omul acesta cumsecade rămase cam mirat de un asemenea gest. La drept vorbind, găsea că-i vin lucru foarte normal să meargă în Islanda, de vreme ce asta era meseria lui. Unchiul meu găsea însă că lucrul acesta-i sublim. Demnul căpitan profită de acest entuziasm, ca să ne ceară un preț dublu pentru călătorie. Dar noi nu ne-am uitat la asta.

— Marți, la șapte dimineața, să fiți pe bord, ne-a spus domnul Bjarne, după ce băgă în buzunar un teanc respectabil de dolari.

I-am mulțumit domnului Thomson pentru grija pe care o arătase față de noi și ne-am întors la hotelul „Phoenix”.

— Strașnic! Totul merge strașnic de bine! repeta unchiul meu. Mare noroc am avut c-am găsit gata de plecare corabia asta! Acu' hai să mâncăm și apoi vom merge să vizităm orașul.

Ne-am dus la Kongens-Nye-Torw, o piață în formă neregulată, unde se află un post păzit de două tunuri în pozițe de tragere, dar care-s atât de vechi, că nu sperie pe nimeni. În apropiere, la nr. 5, era un restaurant francez, o ospătărie ținută de un bucătar pe nume Vincent; am mâncat îndeajuns de bine pentru prețul modest de patru mărci de persoană.

Apoi am simțit o bucurie copilărească să colind orașul; unchiul se lăsa în voia mea, urmându-mă la pas, dar, la drept vorbind, nu dădu atenție la nimic, nici palatului regal, care nu era cine știe ce, nici frumosului pod din

secolul al şaptesprezecelea, care se arcuieşte peste canal, chiar în faţa muzeului, nici uriaşului cenotaf⁶ al lui Torwaldsen, împodobit cu îngrozitoare picturi murale şi care cuprinde în interior operele acestui sculptor statuar, nici castelului Rosenborg, ca o cutie de bomboane, aşezat într-un parc destul de drăguş, nici minunatei clădiri a Bursei, în stilul Renaşterii, nici clopotniţei formată din cozile înlănţuite a patru dragoni de bronz, şi nici marilor mori de pe meterezuri, ale căror aripi uriaşe se umflau ca pânzele unei corăbii în bătaia vântului ce venea dinspre mare.

Ce încântătoare plimbări aş fi făcut spre port, în tovărăşia frumoasei mele virlandeze! Nu ne-am mai fi săturat privind vasele cu două punţi şi fregatele care dormeau liniştite sub învelitoarele lor roşii, şi am fi tot mers pe malurile înverzite ale strâmtorii, prin desuşurile umbroase, în mijlocul cărora stă pitită citadela ale cărei tunuri îşi întind gâturile negre printre ramurile de soc şi de sălcii!

Dar vai, biata mea Graüben era acum atât de departe! Oare puteam spera s-o mai revăd vreodată?

Unchiul meu, care nu dădea nicio atenţie acestor privelişti încântătoare, se opri deodată, atras peste măsură de o clopotniţă care-şi înălţa silueta în insula Amak, cartierul sud-vestic al Copenhagăi.

Mi-a poruncit să-mi îndrept paşii în această direcţie; ne-am îmbarcat pe un vaporăş cu aburi, care făcea cursele pe canaluri şi, în câteva minute, am acostat la cheiul Dock-Yard.

După ce am străbătut câteva străzi înguste, unde ne-a fost dat să vedem nişte ocnaşi îmbrăcaţi în pantaloni pe jumătate galbeni, pe jumătate cenuşii, care munceau sub bâtele păzitorilor, am ajuns în faţa bisericii „Vor-Frelsers”. Această biserică n-avea nimic deosebit. Dar clopotniţa ei destul de înaltă atrăsese atenţia profesorului şi iată din ce pricină: începând de la platformă, o scară circulară exterioară îi înconjura săgeata, desfăşurându-şi spiralele către cer.

- Hai să urcăm! mi-a spus unchiul.
- Dar dacă ne vine ameţeală? am obiectat eu.
- Cu atât mai mult; trebuie să ne obişnuim.
- Totuşi...
- Hai, grăbeşte-te, că n-avem vreme de pierdut!

Trebuia să-l ascult. Un gardian, care locuia în partea cealaltă a străzii, ne dădu o cheie și urcușul începu.

Unchiul mi-a luat-o înainte, cu pasul sprinten. Îl urmam cu groază, căci mi se învârtea capul, să-mi plângi de milă, nu altceva. N-aveam nici îndrăzneala vulturilor, și nici nervii lor tari.

Cât timp am urcat în interiorul clopotniței, totul a mers cum a mers, dar după o sută cincizeci de trepte, când am ajuns la platformă și aerul m-a izbit drept în față, am înțeles că acum vine partea cea mai grea a urcușului. Și într-adevăr, de aci începea scara aeriană, sprijinită numai de o rampă subredă, și ale cărei trepte, din ce în ce mai înguste, păreau că urcă spre infinit.

— N-o să pot urca niciodată! am exclamat eu.

— Nu cumva ești fricos? Urcă! Urcă odată, mă îndemna, necruțător, profesorul.

A trebuit să-l urmez, agățându-mă de ce întâlneam în cale, ca să nu cad. Aerul mă amețea; simteam cum oscilează clopotnița în bătaia vântului. De teamă, mi se muiaseră picioarele și începusem să urc în genunchi, apoi pe burtă. La un moment dat am închis ochii, căci simteam cum mă cuprinde amețeala din pricina înălțimii.

În cele din urmă însă, mai mult Tânăr de unchiul meu, am ajuns lângă sfera de metal din vârful clopotniței.

— Privește, mi-a spus el, privește cu atenție, trebuie să te deprinzi cu prăpăstiile, trebuie să iezi lecții de înălțime.

Am făcut ochii mari. Jos, casele se zăreau mici de tot și turtite, de parcă s-ar fi zdrobit în cădere, pierzându-se într-o ceață fumurie. Pe deasupra capului meu treceau nori despletit și, printr-un curios fenomen optic, mi se părea că aceștia stau pe loc, în timp ce clopotnița, sferă de metal și cu mine ne roteam în spațiu cu o viteză fantastică. În zare, de-o parte se întindea câmpia înverzită, iar de alta, marea, care strălucea viu în bătaia razelor de soare.

Strâmtarea Sundului se întindea până la promontoriul înalt al Elsenorului, desfășurându-și câteva pânze albe, adevărate aripi de goeland⁷, iar în ceață dinspre răsărit se ondulau coastele abia estompată ale Suediei. Toată această imensitate mi se învârtea în față ochilor și mă amețea.

Totuși a trebuit să mă ridic, să stau drept și să privesc. Prima mea lecție împotriva amețelii a durat nu mai puțin de o oră. Când în cele din urmă îmi fu îngăduit să cobor și să ating cu piciorul pavajul solid al străzilor, mă cocârjasem de tot.

— Mâine urcăm din nou, îmi spuse profesorul.

Și într-adevăr, cinci zile în sir am repetat acest exercițiu împotriva amețelii și, vrând, nevrând, mărturisesc că am făcut progrese simțitoare în arta „de a contempla priveliștile de la înălțime”.

9

Sosi și ziua plecării. Încă din ajun, binevoitorul domn Thomson ne adusese stăruitoare scrisori de recomandație pentru Caronul Trampe, guvernatorul Islandei, pentru domnul Pictursson, ajutorul episcopului, și pentru domnul Finsen, primarul orașului Reykjavik. La rându-i, unchiul meu îi mulțumi cu cele mai călduroase strângeri de mâna.

În ziua de două, la ora șase dimineață, prețioasele noastre bagaje fură urcate pe bordul „Valkyriei”. Căpitanul ne conduse la niște cabine destul de strâmte și aşezate sub un fel de streașină.

— Avem vânt favorabil? întrebă unchiul meu.

— Excelent, răsunse căpitanul Bjarne; un vânt dinspre sud-est. Ieșim din Sund în larg cu toate pânzele sus.

Câteva minute mai târziu, goeleta se pregăti să-și înalțe mizena, brigantina, cabasul catargului și papagalul și ieși din strâmtoare cu pânzele umflate în vânt.

După o oră capitala Danemarcei părea că se scufundă în valurile îndepărtate, iar „Valkyria” aluneca pe lângă coasta Elsenorului.

În starea de nervozitate în care mă aflam, aşteptam să zăresc dintr-o clipă într-alta umbra lui Hamlet rătăcind pe terasa legendară.

„Sublim nebun, mi-am spus, fără-ndoială că tu ne-ai aproba! Ba poate că ai merge chiar cu noi, până în centrul Pământului, ca să găsești o soluție veșnicei tale îndoieri!”

Dar pe străvechile ziduri nu apăru nimic. De altfel, castelul este mult mai Tânăr decât eroicul prinț al Danemarcei. El servește astăzi drept locuință, cei drept somptuoasă, omului care stă de pază la această Strâmtoare a Sundului, prin care trec în fiecare an 15.000 de vase aparținând tuturor națiunilor.

În curând, castelul din Krongborg se pierdu în ceață, și după puțin dispărut și turnul Helsingborg, care se înălța pe țărmul suedez. De astă dată, goeleta se apleca ușor spre briza care bătea dinspre Strâmtoarea Cattegat.

„Valkyria” era o foarte bună corabie cu pânze, dar de la un asemenea vas nu știi niciodată la ce să te aştepți. Ea transporta la Reykjavik cărbuni, articole de menaj, vase, îmbrăcăminte de lână și o încărcătură de grâu. Echipajul se compunea din cinci danezi, care erau de ajuns ca să-o manevreze.

— Cât o să dureze călătoria? îl întrebă unchiul meu pe căpitan.

— Vreo zece zile, dacă nu ne întâmpină vânturile dinspre sud-vest în Strâmtourile Feroë.

— Dar în sfârșit, cum să să spun, să ar putea întâmpla să se producă și întârzieri foarte mari?

— Nu, domnule Lidenbrock; fiți liniștit, vom ajunge la timp.

Spre seară, goeleta ocoli Capul Skagen pe la capătul nordic al Danemarcei, traversă în timpul nopții și Strâmtoarea Skager-Rak, atinse extremitatea Norvegiei pe la Capul Lindness și intră în Marea Nordului.

După două zile am putut vedea coastele Scoției aproape de înălțimile de la Peterhead, și de aci, „Valkyria” se îndreptă spre Feroë, trecând printre Insulele Orcade și Seethland.

În curând, goeleta noastră fu încolțită de valurile puternice ale Atlanticului; ea trebui să navigheze în zigzag, pentru a ocoli vântul care bătea dinspre nord și, cu mare greutate, atinse Insulele Feroë.

În ziua de 8, căpitanul recunoscu insula Myganness, situată la extremitatea cea mai de răsărit a acestor insule, și chiar din acel moment îndreptă goeleta spre Capul Portland, situat pe coasta meridională a Islandei.

Trecerea oceanului s-a făcut fără vreun accident mai însemnat. Eu am suportat destul de bine toate toanele și încercările mării; în schimb, unchiul meu, spre marea lui deznădejde și spre și mai marea lui rușine, a fost mereu bolnav.

Din această cauză n-a putut să-l descoase pe căpitanul Bjarne asupra muntelui Snæfells, asupra mijloacelor de comunicație, sau a posibilităților de transport, ci a trebuit să amâne aceste explicații până în momentul sosirii, petrecându-și tot timpul în cabina ale cărei încheieturi trosneau din pricina tangajului puternic al vasului. Si se cuvine să mărturisesc că și merita oarecum soarta.

În ziua de 11 am ajuns în dreptul Capului Portland. Timpul senin ne îngăduia să zărim Myrdals Yokul, vulcan care domina tot peisajul. Capul era alcătuit dintr-o stâncă tristă și singuratică, cu povârnișuri repezi, înfiptă de-a dreptul într-un țărm nisipos.

„Valkyria” se ținea departe de coastă și luneca spre vest, urmărită de numeroase cârduri de balene și rechini, în curând apărând o stâncă imensă, străpunsă dintr-o parte în alta, și de care valurile spumoase ale mării se loveau cu furie. Erau Insulele Westman care păreau că ieșiseră din ocean, ca o semănătură de stânci pe o câmpie lichidă.

Din această clipă, goeleta își luă viteză, pentru a ocoli, la distanță cuvenită, Capul Reykjaness, care formează vârful occidental al Islandei.

Cum marea era foarte agitată, unchiul meu n-a putut să se urce pe punte, pentru a admira în voie aceste coaste zdrențuite, bătute de vânturile dinspre sud-vest.

După patruzeci și opt de ore, goeleta reuși să se smulgă din mijlocul unei furtuni care o silise să gonească cu pânzele strânse și cârmaciul reperă spre răsărit baliza care marca vârful Capului Skagen, ale cărui stânci periculoase se prelungesc trecând pe lângă insule pe o mare distanță. Pe bord veni un pilot islandez și, după trei ore, „Valkyria” ancora în apele Golfului Faxa, în dreptul orașului Reykjavik.

Profesorul putu, în sfârșit, să iasă din cabina sa, puțin palid, puțin slăbit, dar plin de entuziasm și cu o privire în care se putea citi satisfacția.

Toată populația orașului se strânsese pe chei, deoarece era foarte interesată să asiste la sosirea unui vas care aducea mărfuri pentru fiecare.

Unchiul meu se grăbea să părăsească încisoarea sa plutitoare, ca să nu spunem spitalul său. Dar mai înainte de-a părăsi puntea goletei, el mă trase spre proră și întinzând degetul înspre partea nordică a golfului, îmi arătă un munte înalt, cu două vârfuri, un con dublu, acoperit de zăpezi eterne.

— Iată Sneffelsul! strigă el. Sneffelsul!

Apoi îmi recomandă, cu un gest, să păstrez cu sfîrșenie secretul și coborî în barca care-l aștepta. L-am urmat și în curând am pus piciorul pe pământul Islandei.

Mai întâi ne-a întâmpinat un om foarte arătos și îmbrăcat într-o uniformă de general. De fapt, nu era decât un simplu magistrat, guvernatorul insulei, domnul baron Trampe în persoană. Profesorul îl recunoșcu dintr-o ochire. Îi dădu scrisorile din Copenhaga și imediat se încinse între ei o scurtă discuție

în limba daneză, la care eu – e lesne de înțeles – rămăsei absolut străin. După această primă întrevedere, baronul Trampe se puse în întregime la dispoziția profesorului Lidenbrock.

Unchiul meu fu de asemenea primit cu multă amabilitate și de primar, domnul Finsen, care arăta la fel de milităros ca și guvernatorul, datorită uniformei, dar care era la fel de pașnic, atât prin temperamentul cât și prin felul său de comportare...

Pe ajutorul episcopului, domnul Pictursson, nu l-am găsit acasă; era plecat într-o inspecție episcopală în nordul ținutului, aşa că a trebuit să renunțăm deocamdată de a-i fi prezentați. În schimb, am făcut cunoștință cu domnul Fridriksson, profesor de științe naturale la școala din Reykjavik, un om fermecător și al cărui concurs ne-a fost foarte prețios. Acest modest savant, care nu vorbea decât islandeză și latina, veni să-și ofere serviciile în limba lui Horațiu și dintru început am simțit că eram făcuți pentru a ne înțelege. De altfel, a fost singura persoană cu care am putut discuta pe îndelete în timpul șederii mele în Islanda.

Din cele trei încăperi care alcătuiau locuința sa, acest om minunat ne puse la dispoziție două camere și în curând ne-am văzut instalată cu toată sumedenia de bagaje, care au cam uimit pe locitorii orașului Reykjavik.

— Ei, Axel, începu unchiul meu, ce-a fost mai greu a trecut!

— Cum ce a fost mai greu?! strigai eu.

— Desigur, căci acum nu ne mai rămâne decât să coborâm.

— Dacă o iei aşa, ai dreptate; dar, în sfârșit, după ce vom fi coborât, îmi închipui că va trebui să urcăm iarăși...

— Oh! de asta n-am grija. Haide, căci n-avem timp de pierdut. Eu mă duc la bibliotecă. Poate mai găsesc ceva manuscrise de ale lui Saknussemm, pe care m-aș bucura să le consult.

— Atunci, eu mă duc să vizitez orașul. Nu vii și dumneata?

— O, asta mă interesează mai puțin! Ceea ce mă atrage în Islanda nu se află deasupra pământului, ci dedesubt...

Am ieșit, hoinărind la voia întâmplării.

Dar ca să te rătăcești pe cele două străzi ale Reykjavikului era un lucru destul de greu, aşa că n-am mai fost silit să întreb pe unde e drumul folosind limbajul gesturilor, care te expune la destule neplăceri.

Orașul se înșira de-a lungul coastei, între două coline, pe un teren îndeajuns de jos și plin de mlaștini. O imensă masă de lavă topită îl acoperă

dintr-o parte și coboară spre mare, în terase destul de dulci. În celălalt capăt se întinde vastul Golf Faxa, mărginit la miazănoapte de uriașul ghețar Snæfells.

În port nu era ancorată decât „Valkyria”. De obicei, vasele de pescuit englez și francez poposesc în larg; dar acum se aflau pe coastele răsăritene ale insulei, căci era tocmai vremea pescuitului.

Cea mai lungă dintre cele două străzi ale Reykjavikului e paralelă cu țărmul și aci locuiesc negustorii și precupeții, în niște cabane de lemn, construite din bârne roșii, aşezate orizontal. Cealaltă stradă, situată mai spre vest, se îndreaptă spre un mic lac aflat între casele episcopului și ale altor persoane de seamă care n-au nimic de-a face cu negoțul.

Colindând aceste locuri posomorâte și triste am zărit peici, pe colo câte un petic de iarba decolorată, de parcă ar fi fost un covor vechi de lână, uzat de atâta întrebuițare. Ba am dat și peste un soi de livadă cu zarzavaturi. Cartofii, varza sau salata ar fi putut să încapă foarte bine pe o masă de pitici. Câteva micșunile palide încercau de asemenea să soarbă, avide, puțin soare.

Către mijlocul străzii, am dat de un cimitir înconjurat de un zid de pământ și în care era loc berechet.

Apoi am mai făcut câțiva pași și am ajuns la casa guvernatorului, o cocioabă în comparație cu primăria din Hamburg, dar un adevărat palat față de colibelete populației islandeze.

Între micul lac și oraș se înălța biserică, clădită în stil protestant și construită din pietre calcinate, care se extrag chiar din adâncul vulcanilor. Clădirea avea acoperișul de țigle roșii și când sufla vântul puternic dinspre apus, nu mai începe îndoială că țiglele se împrăștiau în toate direcțiile, spre marele regret al credincioșilor.

Ceva mai departe, pe un mic deal, am zărit școala comunală; de la gazda noastră am aflat mai târziu că acolo se învăță ebraica, engleza, franceza și daneza, patru limbi din care, spre rușinea mea, nu cunoșteam nicio iota. Dintre cei patruzeci de elevi, pe care-i numără acest mic colegiu, cu siguranță că aș fi fost coada cozii și nu s-ar fi găsit nimeni să mă socotească demn de a dormi cu ei în acel soi de dulapuri cu două despărțituri, unde o fință plăpândă s-ar sufoca chiar din prima noapte.

În trei ore am vizitat nu numai orașul, ci și împrejurimile. Aspectul general era ciudat de trist: oriunde-ți aruncai ochii, nu vedeaui niciun arbore, nicio vegetație. Pretutindeni întâlnеai numai colții ascuțiți ai rocilor

vulcanice. Colibele islandeze sunt făcute din pământ și turbă și au pereții înclinați spre interior. Parcă ar fi niște acoperișuri aşezate de-a dreptul pe pământ. Numai că aceste acoperișuri sunt niște livezi destul de rodnice... Datorită căldurii din locuințe, iarba crește aici destul de bine, iar când vine vremea, e cosită cu multă grijă. De nu s-ar proceda așa, animalele domestice ar paște chiar pe aceste locuințe înverzite!...

În timpul plimbării mele, am întâlnit puțini localnici. La întoarcere, am luat-o pe strada comercială; aci am văzut că cea mai mare parte a populației era ocupată cu uscarea, sărarea și încărcatul morunilor, cel mai însemnat articol de export. Bărbații păreau zdraveni, dar greoi, blonzi, aducând cu nemții, cu privirea visătoare, simțindu-se oarecum în afara omenirii, bieți exilați, izgoniți pe acest pământ înghețat, pe care s-ar fi cuvenit ca natura să-i înzestreze cu însușirile eschimoșilor de vreme ce îi osândează să trăiască la hotarul cercului polar! Am așteptat, în zadar, să surprind un zâmbet pe fața lor: când se întâmplă câteodată să râdă, râdeau printr-un soi de contractare involuntară a mușchilor feței, dar de zâmbit nu zâmbeau niciodată.

Purtau o bluză dintr-o țesătură groasă de lână neagră, cunoscută în țările scandinave sub numele de „vadmel”, o pălărie cu boruri mari, niște pantaloni cu vîpușcă roșie și-o bucată de piele îndoită în chip de încăltămintă.

Femeile, cu înfățișare tristă și resemnată, aveau trăsături îndeajuns de plăcute, dar fără nicio expresie; erau îmbrăcate cu o bluză și o fustă de „vadmel” de culoare închisă; fetele purtau cozile împletite pe cap și deasupra acestei pieptănături se afla o mică bonetă de tricotă cafenie, iar nevestele erau îmbrobodite cu o basma colorată, peste care se înălța o coafă de pânză albă.

După o plimbare plăcută, m-am întors la locuința domnului Fridriksson, unde l-am găsit pe unchiul meu stând de vorbă cu gazda.

10

Masa era gata. Profesorul Lidenbrock înghițî cu lăcomie toată mâncarea, căci dieta la care fusese supus fără voie pe vapor îi transformase stomacul într-o prăpastie fără fund. Bucatele acestea, pregătite mai mult după bucătăria daneză decât după cea islandeză, n-aveau nimic deosebit, dar gazda noastră, mai curând islandeză decât daneză, îmi reaminti de eroii ospitalității antice. Si ne simțeam acasă la el mai bine chiar decât el însuși.

Conversația a decurs în limba islandeză, pe care unchiul meu o amesteca cu germana, iar domnul Fridriksson cu latina, pentru ca să pot înțelege și eu despre ce-i vorba, și se învârtea în jurul unor chestiuni științifice, cum șade bine unor savanți. Dar profesorul Lidenbrock păstra o rezervă exagerată și, la fiecare cuvânt, citem în ochii săi recomandarea ce mi-o făcea ca nu cumva să divulg secretul proiectelor noastre.

La început, domnul Fridriksson aduse vorba despre cercetările unchiului meu la biblioteca orașului.

— Ei, biblioteca dumneavoastră! exclamă profesorul. N-are decât cărți desperecheate, pe niște rafturi aproape goale!...

— Cum? îi răspunse domnul Fridriksson, dar noi avem peste 8.000 de volume și o mare parte din ele sunt cărți prețioase și rare; ba unele lucrări sunt scrise în vechea limbă scandinavă. Și nu ne lipsesc nici nouătile, căci Copenhaga ne aprovizionează în fiecare an.

— Și unde sunt aceste 8.000 de volume? Că eu nu le-am prea văzut!...

— O, domnule Lidenbrock, sunt răspândite în toată țara! În bătrâna noastră insulă de gheăță, oamenii au gustul studiului! Nu există un fermier sau un pescar să nu știe carte și să nu citească. Nu-i oare mai bine ca toate cărțile asta, în loc să mucegăiască îndărătul unui grilaj de fier, departe de privirile curioase ale cititorilor, să se uzeze de prea mult citit? Ele trec din mână în mână, sunt răsfoite, citite și recitate și adeseori nu se întorc în rafturile lor decât după vreun an sau doi.

— Bine, bine, da' până atunci ce fac străinii?!... întrebă unchiul meu cu oarecare supărare.

— Ce să facă? Străinii nu-și au la ei acasă bibliotecile lor? Și-apoi, principalul lucru e să dăm țăranilor noștri posibilitatea de a se instrui. Cum v-am mai spus, islandezii au în sânge setea de învățatură. De altfel, în 1816, noi am fondat o societate literară care merge bine și azi. Și nu puțini sunt savanții străini care socotesc că-i o cinste să facă parte din ea. Această societate publică nenumărate cărți destinate educației compatrioților noștri și aduce țării reale servicii. Dacă ați accepta să vă numărați printre membrii corespondenți ai societății noastre, să știți, domnule Lidenbrock, că ne-ați face o deosebită placere.

Deși făcea parte din vreo sută de societăți științifice, unchiul meu primi invitația cu o amabilitate de care domnul Fridriksson fu de-a dreptul mișcat.

— Acum, reluă el, vă rog să-mi spuneți ce cărți sperați să găsiți în biblioteca noastră, căci s-ar putea să vă dau chiar eu unele lămuriri.

Îl priveam pe unchiul meu cu coada ochiului. Șovăia să răspundă. Întrebarea islandezului era în strânsă legătură cu proiectele sale. Totuși, după câteva momente de gândire, se hotărî să vorbească:

— Domnule Fridriksson, spuse el, aş vrea să ştiu dacă printre lucrările vechi nu aveți vreuna scrisă de Arne Saknussemm.

— Arne Saknussemm? răspunse profesorul din Reykjavik. Vă referiți la acel savant din secolul al XVI-lea, care a fost un mare naturalist, un mare alchimist și un tot atât de ilustru călător?

— Întocmai.

— Una din gloriile literaturii și științei islandeze?

— Precum spuneți.

— Cel mai de seamă om dintre toți?

— Sunt de acord.

— Și a cărui îndrăzneală era la înălțimea geniului său?

— Văd că-l cunoașteți foarte bine.

Unchiul meu nu-și mai încăpea în piele de bucurie auzind că i se vorbește astfel despre eroul său. Îl mâncă din ochi pe domnul Fridriksson.

— Dar lucrările sale? întrebă el.

— Ah! lucrările sale! Din păcate nu le avem.

— Cum, tocmai în Islanda?

— Nu-s nici în Islanda și nici în altă parte.

— Și din ce pricină?

— Pentru că Arne Saknussemm a fost persecutat ca eretic, și, în 1573, lucrările sale au fost arse la Copenhaga de mâna călăului.

— Foarte bine! Strașnic! strigă unchiul meu, spre marea indignare a profesorului islandez.

— Cum?! făcu acesta.

— Ei da! Acu' totul se explică, totul se înlanțuiește, totul e limpede, și înțeleg de ce Saknussemm, pus la index și silit să-și ascundă tot mereu descoperirile sale geniale, a trebuit să-și camufleze într-o criptogramă complicată secretul...

— Despre ce secret vorbiți? întrebă repede domnul Fridriksson.

— Un secret care... despre care... se bâlbâi unchiul meu.

— Aveți cumva vreun document de-al lui? reluă gazda noastră.

— Nu... Făceam numai o presupunere.

— Aha, înțeleg!... răsunse domnul Fridriksson care, văzând tulburarea unchiului meu, avu bunul simț de a nu mai insista. Sper, adăugă el, că nu veți părăsi insula noastră fără a-i cerceta bogățiile mineralogice?

— Desigur, se grăbi unchiul meu să-i răspundă, dar eu vin cam târziu; probabil că mulți alți savanți au trecut înaintea mea pe aici.

— Da, domnule Lidenbrock; lucrările domnilor Olafsen și Povelsen, executate din ordinul regelui, studiile lui Troil, misiunea științifică a domnilor Gaimard și Robert pe bordul vasului francez „La Recherche”⁸ și, acum în urmă, observațiunile unor savanți îmbarcați pe fregata „La Reine-Hortense” au contribuit foarte mult la cunoașterea Islandei. Dar, vă rog să mă credeți, mai sunt încă multe de făcut.

— Sunteți sigur? Întrebă unchiul meu cu un aer nevinovat, străduindu-se să-și potolească strălucirea ochilor.

— Absolut sigur! Câți munți, câți ghețari, câți vulcani puțin cunoscuți nu-și aşteaptă cercetătorii!... Nu mai departe decât acest munte care se înalță la orizont. Priviți-l! E Snæfellsul.

— Ah! făcu unchiul meu, Snæfellsul?

— Da, unul din vulcanii cei mai curioși și al cărui crater este foarte rar vizitat.

— E stins?

— Da, e stins de mai bine de 500 de ani.

— Ei bine, răsunse unchiul meu, abia stăpânindu-se să nu sară în sus de bucurie, vreau să-mi încep studiile geologice cu acest Seffel... Fessel... cum spuneați că se numește?

— Snæfells, îl corectă minunatul domn Fridriksson.

Acest crâmpel de conversație, susținut în latinește, l-am înțeles în întregime, și abia puteam să-mi țin râsul, văzându-l pe unchiul meu, care nu-și mai încăpea în piele de satisfacție, cum încerca să ia o mutră nevinovată, ce numai bine semăna cu rânjetul unui diavol bătrân.

— Da, da! Cuvintele dumneavoastră m-au convins! reluă el. Vom încerca să ne urcăm pe acest Snæfells, și poate chiar să-i studiem craterul!

— Îmi pare foarte rău, răsunse domnul Fridriksson, că occupațiile mele nu-mi permit să lipsesc nicio clipă, căci altfel v-aș fi însotit cu placere spre propriul meu folos.

— Oh, nu, nu! răspunse repede unchiul meu; nu vrem să stingherim pe nimeni, domnule Fridriksson; vă mulțumim din toată inima. Prezența unui om de știință ca dumneavoastră ne-ar fi fost foarte utilă, dar dacă nu vă îngăduie îndatoririle profesionale...

Îmi place să cred că-n nevinovăția sufletului său islandez, gazda noastră n-a înțeles câtuși de puțin ironiile răutăcioase ale unchiului meu.

— Sunt cu totul de părerea dumneavoastră, domnule Lidenbrock, a zis el, să începeți cu acest vulcan. O să culegeți aici o bogată recoltă de observații curioase. Dar, spuneți-mi, vă rog, pe unde vă gândiți să ajungeți la Peninsula Snæfells?

— Pe mare, traversând golful. E calea cea mai scurtă.

— Fără îndoială, dar o să vă fie cu neputință.

— De ce?

— Fiindcă n-am nici măcar o singură barcă la Reykjavik.

— Ei, drăcie!

— Nu vă rămâne decât s-o luați de-a lungul coastei. Drumul e mai lung și va dura mai mult, dar e mai interesant.

— Bine. Însă ne trebuie o călăuză.

— Tocmai am una pe care pot să v-o recomand.

— E un om de nădejde, istet?

— Da, e un locuitor chiar din peninsulă. E un vânător foarte îndemânic și de care cred că veți rămâne mulțumit. De altfel vorbește perfect limba daneză.

— Și când aş putea să-l văd?

— Dacă vreți, chiar mâine.

— De ce nu astăzi?

— Fiindcă abia mâine sosește în oraș.

— Pe mâine deci, răspunse unchiul meu, suspinând.

Această importantă discuție se încheie după câteva clipe și profesorul german mulțumi călduros profesorului islandez.

În timpul cinei, unchiul aflase o seamă de lucruri însemnate, și printre altele, povestea lui Saknussemm, pricina pentru care scrisese documentul misterios, faptul că gazda nu-l va însobi în expediția sa, și că, începând de a doua zi, o călăuză pricepută va fi oricând gata la ordinele sale.

Seara făcui o scurtă plimbare pe coastele Reykjavikului și mă întorseră acasă devreme, pentru a mă culca în patul meu din scânduri butucănoase, unde adormii adânc.

Când m-am trezit, l-am auzit pe unchiul meu perorând în camera alăturată. M-am sculat și am trecut repede dincolo.

Vorbea în limba daneză cu un om înalt, vânjos și bine legat. Flăcăul acesta părea să aibă o putere neobișnuită. Ochii săi adânciți în fundul capului, care era destul de mare și naiv, mi-au părut inteligenți. Erau albaștri, mari, visători. Pe umerii de atlet îi cădeau niște plete lungi, care ar fi părut roșcate chiar și în Anglia. Băştinașul acesta avea mișcări mlădioase, dar își vântura foarte puțin brațele, ca un om care nu cunoștea sau disprețuia limbajul gesturilor. Toată făptura lui dezvăluia un temperament de un calm desăvârșit, care nu putea fi luat drept nepăsare, ci ca o dovedă a liniștii ce-l stăpânea. Simțeai că nu cerea nimic nimănui, că muncea după bunul său plac, și că, în lumea aceasta, filosofia sa nu putea fi clintită de ceva și nici tulburată.

Am ghicit nuanțele acestui caracter, după felul cum islandezul asculta vorbăria înflăcărată a interlocutorului său. Stătea cu brațele încrucișate, nemîșcat în fața nenumăratelor gesturi ale unchiului meu și când voia să nege un lucru, își întorcea capul de la stânga la dreapta, iar când încuviauțea ceva, își inclina capul, dar atât de puțin, încât pletele abia i se mișcau. Acest om mi se părea că întrupează economia mișcărilor împinsă până la zgârcenie. Văzându-l, cu siguranță că nu i-ai fi ghicit niciodată meseria; era neîndoios că acesta nu-și putea speria vînatul, dar mă întreb cum îl nimerea oare?

M-am lămurit însă pe deplin când domnul Fridriksson îmi spuse că acest om liniștit nu era decât un vânător de eideri, păsări al căror puf constituie cea mai mare bogătie a insulei.

În adevăr, nu e nevoie să faci o risipă prea mare de mișcări pentru a culege puful de rață.

În primele zile ale verii, femela eiderului – o varietate frumoasă de rață – își durează cuibul printre stâncile fiordurilor, care dantelează coasta. După ce-l meșterește, ea îl tapisează cu pene fine, pe care și le smulge de pe burtă. Vânătorul, sau mai bine zis negustorul, aşteaptă până ce cuibul e gata și apoi vine și-l ia. Iar femela e nevoită să-și reînceapă lucrul.

Ea căptușește de atâtea ori cuibul, până ce nu-i mai rămâne pe piept nicio urmă de puf. După aceea vine rândul masculului să-și smulgă puful. Dar cum puful gros și țeapăn al acestuia n-are nicio valoare comercială, vânătorul nu se mai ostenește să-i fure așternutul, ci-l lasă să termine cuibul. Femela își depune ouăle, le clocește și ies puii. În anul următor, operația de recoltare a pufului urmează aceeași cale...

Și cum eiderul nu-și alege stâncile abrupte pentru a-și dura cuibul, ci mai curând cele orizontale și ușor accesibile, care se pierd în mare, vânătorul nostru își putea exercita meseria fără prea mare osteneală. Era, cum s-ar zice, un fermier care nu trebuie nici să semene, nici să secere recolta, ci numai s-o culeagă!...

Acest om serios, flegmatic și liniștit se numea Hans Bjeeke și fusese recomandat, după cum se știe, de domnul Fridriksson. El avea să fie călăuza noastră. Cât de mult contrasta felul său de a fi cu acela al unchiului meu!

Totuși s-au înțeles de minune. Niciunul din ei n-a stat la tocmeală; unul era gata să accepte ceea ce i se oferea, iar celălalt era gata să dea tot ce i se cerea. Nicicând o învoială nu s-a încheiat cu atâta ușurință.

Potrivit înțelegerii, Hans își lua obligația să ne conducă la satul Stapi, așezat pe coasta de miazăzi a Peninsulei Sneffels, chiar la poalele vulcanului. Până acolo erau cam 22 de mile, pe care unchiul meu socotea că le facem în două zile. Dar când află că era vorba de mile daneze, adică de 24.000 picioare, fu silit să refacă toate calculele și, ținând seama că drumurile erau puține și grele, prelungi termenul la șapte-opt zile de mers.

Ni s-au pus la dispoziție patru cai: doi pentru noi, iar alți doi pentru bagaje. Hans, conform obiceiului, urma să meargă pe jos. Cunoștea această parte a coastei ca pe propriul său buzunar și făgădui că ne va duce pe drumul cel mai scurt.

Învoiala pe care o făcuse cu unchiul meu prevedea că îndatoririle lui nu luau sfârșit în momentul când soseam la Stapi. Hans urma să rămână mai departe în serviciul nostru, atâtă timp cât vor cere lucrările științifice, plătindu-i-se în schimb suma de trei rixdali⁹ pe săptămână. Dar în angajament era prevăzut în mod expres, ca o condiție sine qua non, că această sumă îi va fi numărată în fiecare sâmbătă seara.

Plecarea fu fixată la 16 iunie. Unchiul meu vră să-i dea vânătorului o arvună, dar acesta refuză categoric.

— Efter, spuse el.

— După aceea, mă lămuri profesorul.

Îndată ce se încheie târgul, Hans se retrase.

— Ce om extraordinar! strigă unchiul meu. Și nici măcar nu bănuiește că i rezervă viitorul, ce glorie îl aşteaptă!

— Așadar, o să meargă cu noi până în...

— Da, Axel, până în centrul Pământului.

Până la plecare mai aveam 48 de ore. Spre marea mea părere de rău acest scurt răgaz l-am folosit pentru ultimele preparative; atât eu cât și unchiul ne-am pus mintea la contribuție, pentru a rândui obiect cu obiect, în modul cel mai bun cu putință, aparatele de o parte, iar uneltele și alimentele, fiecare în câte un colet separat. În total aveam patru grupe de lucruri.

Instrumentele pe care le-am luat cu noi erau:

1. Un termometru centigrad, gradat până la 150 grade, ceea ce mi se părea prea mult sau insuficient. Era prea mult în cazul când căldura ambientă trebuia să se urce până acolo, în care caz ne-am fi copt. Și era insuficient, dacă ar fi fost vorba să măsurăm temperatura izvoarelor sau a altor materii topite.

2. Un manometru cu aer comprimat, care putea să ne indice presiunile mai mari decât ale atmosferei de la nivelul oceanului. În adevară, barometrul obișnuit n-ar fi fost suficient, căci presiunea atmosferică urma să crească proporțional cu coborârea noastră în adâncul Pământului.

3. Un cronometru construit de firma Boissonnas-fiul din Geneva, pus perfect la punct după meridianul din Hamburg.

4. Două busole de înclinație și declinație magnetică.

5. O lunetă pentru diferite observații în timpul nopții.

6. Două aparate Ruhmkorff¹⁰ care, cu ajutorul unui curent electric, dădeau o lumină foarte bună, sigură, și care nu te stingherea.

În afară de acestea aveam două carabine Purdley More et Co. și două revolvere Colt. Pentru ce luasem și arme cu noi? Bănuiesc că nu există vreun temei să ne temem nici de sălbatici și nici de animale sălbatrice.

Dar unchiul meu părea că ține la arsenalul lui la fel de mult ca și la instrumentele sale, mai ales la o cantitate serioasă de fulmicoton inalterabil la umezeală, și a cărui putere de explozie e cu mult superioară celei a prafului de pușcă obișnuit. Ultimele constau din două târnăcoape, două

cazmale, o scară de mătase, trei bastoane cu vârf de fier, o secure, un ciocan, o duzină de piroane și cârlige de fier, și frânghii lungi, cu noduri. Din păcate, nu încăpeau într-un colet, căci scara avea singură o lungime de 300 picioare.

În sfârșit erau și proviziile; coletul nu era mare, dar îndeajuns de serios, căci conținea carne conservată și pesmeți pentru cel puțin șase luni. Singurul lichid pe care-l aveam era rachiul de ienupăr; apă nu luasem de fel, în schimb nu ne lipseau bidoanele, căci unchiul meu punea mare nădejde pe izvoarele subterane. Și cu toate obiecțiile pe care i le adusesem cu privire la calitățile și temperatura unei astfel de ape, de care nici măcar nu eram siguri c-o s-o găsim, el rămase neîndupăcat. Pentru a completa lista exactă a articolelor noastre de călătorie, voi nota o farmacie portativă conținând foarfeci, atele pentru fractură, o bucată de bandaj, feșe și comprese, plasture, un lighenuș pentru scursul săngelui, tot soiul de lucruri groaznice și o serie de flacoane cu dextrină, alcool pentru răni, acetat de plumb lichid, eter, oțet și amoniac, fel de fel de medicamente de o folosință dubioasă; în sfârșit substanțele necesare pentru aparatele Ruhmkorff. Unchiul n-a uitat să-și ia provizia de tutun, praf de pușcă și iască, precum și o cingătoare de piele, pe care-o purta peste mijloc și unde se găsea o cantitate suficientă de monezi de aur, de argint și bancnote.

Tot în coletul cu unelte erau puse și șase perechi de ghete solide, impermiabilizate printr-o unsoare de gudron și de gumă elastică.

— Așa cum suntem încălțați și echipați, nu văd niciun motiv să nu putem merge oricât de departe, îmi spuse unchiul.

Ziua de 14 am folosit-o în întregime pentru aranjarea acestor obiecte. Seara am luat masa la baronul Trampe, împreună cu primarul din Reykjavik și cu doctorul Hyaltalin, medic renumit. Domnul Fridriksson nu se afla printre invitați și am aflat abia mai târziu că era în dezacord cu guvernatorul într-o chestiune de administrație și că din pricina asta nu se întâlneau. Ca urmare, n-am avut prilejul să înțeleg nici măcar o iota din tot ceea ce s-a discutat la acest dîneu semioficial. Am observat numai că unchiul meu vorbea tot timpul...

A doua zi, în 15, toate preparativele erau gata. Gazda noastră îi făcu o placere nespusă profesorului, dăruindu-i o hartă a Islandei, care era incomparabil mai bună decât aceea a lui Henderson. Era întocmită de Olaf Nikolas Olsen, la scara de 1/480.000 și publicată de societatea literară

islandeză, după lucrările geodezice ale domnului Scheel Frisac, și după ridicările topografice ale domnului Bjorn Gumlängsson. Pentru un mineralog era o piesă prețioasă. Ultima seară am petrecut-o plăcut, discutând prietenește cu domnul Fridriksson, pe care începusem să-l simpatizez foarte mult. Nu știu ce s-a întâmplat cu unchiul meu, dar în ce mă privește, după aceea am dormit foarte agitat.

La ora cinci dimineața am fost trezit de nechezatul a patru cai, care tropăiau sub fereastra mea. M-am îmbrăcat în grabă și am coborât în stradă. Hans tocmai sfârșea încărcatul bagajelor, ca să zicem aşa, fără să se miște. Lucra cu o îndemânare neobișnuită, în timp ce unchiul meu, făcea mai multă gălăgie decât treabă, dar călăuza părea că se sinchisește prea puțin de sfaturile lui.

La ora 6 totul era gata. Domnul Fridriksson ne-a strâns mâinile. Unchiul meu i-a mulțumit din inimă în limba islandeză, pentru binevoitoarea sa ospitalitate. La rându-mi, am îngânat cât am putut mai bine în latinește un salut cordial. Apoi am încălecat, iar domnul Fridriksson, o dată cu ultimele sale cuvinte de rămas bun, mi-a zvârlit și acest vers al lui Virgiliu, care parcă fusese scris anume pentru noi, călători nesiguri, porniți la drum:

*Et quacumque viam dederit fortuna sequamur*¹¹.

12

Am pornit pe o vreme posomorâtă, dar constantă. Nu aveam să ne temem nici de călduri insuportabile, nici de ploi păgubitoare. Era o vreme numai bună pentru călătorie.

Plăcerea de a străbate călare o țară necunoscută mă făcea să fiu bine dispuș la începutul acestei călătorii. Eram stăpânit de bucuria fără de margini a excursionistului, care se simte liber și plin de dorințe. Și parcă începeam să mă resemnez, să accept toată această poveste...

„De altfel, îmi spuneam, ce risc eu? Să călătoresc prin țara cea mai ciudată! Să urc un munte renumit! Și, în cazul cel mai rău, să cobor în fundul unui crater stins! Desigur că acest Saknussemm n-a făcut altceva. Cât despre existența unei galerii care ar duce spre centrul Pământului, e curată născocire! O imposibilitate! Să luăm deci din această expediție partea cea bună, fără să ne tocim!”

Cu aceste gânduri am părăsit Reykjavikul.

În frunte mergea Hans, cu un pas iute, egal și neîntrerupt. După el urmau cei doi cai încărcați cu bagajele noastre, pe care nu trebuia să-i conducă nimeni. Unchiul meu și cu mine veneam la urmă și, drept să vă spun, nu ne sedea prea rău pe animalele care erau mici, dar voinice!

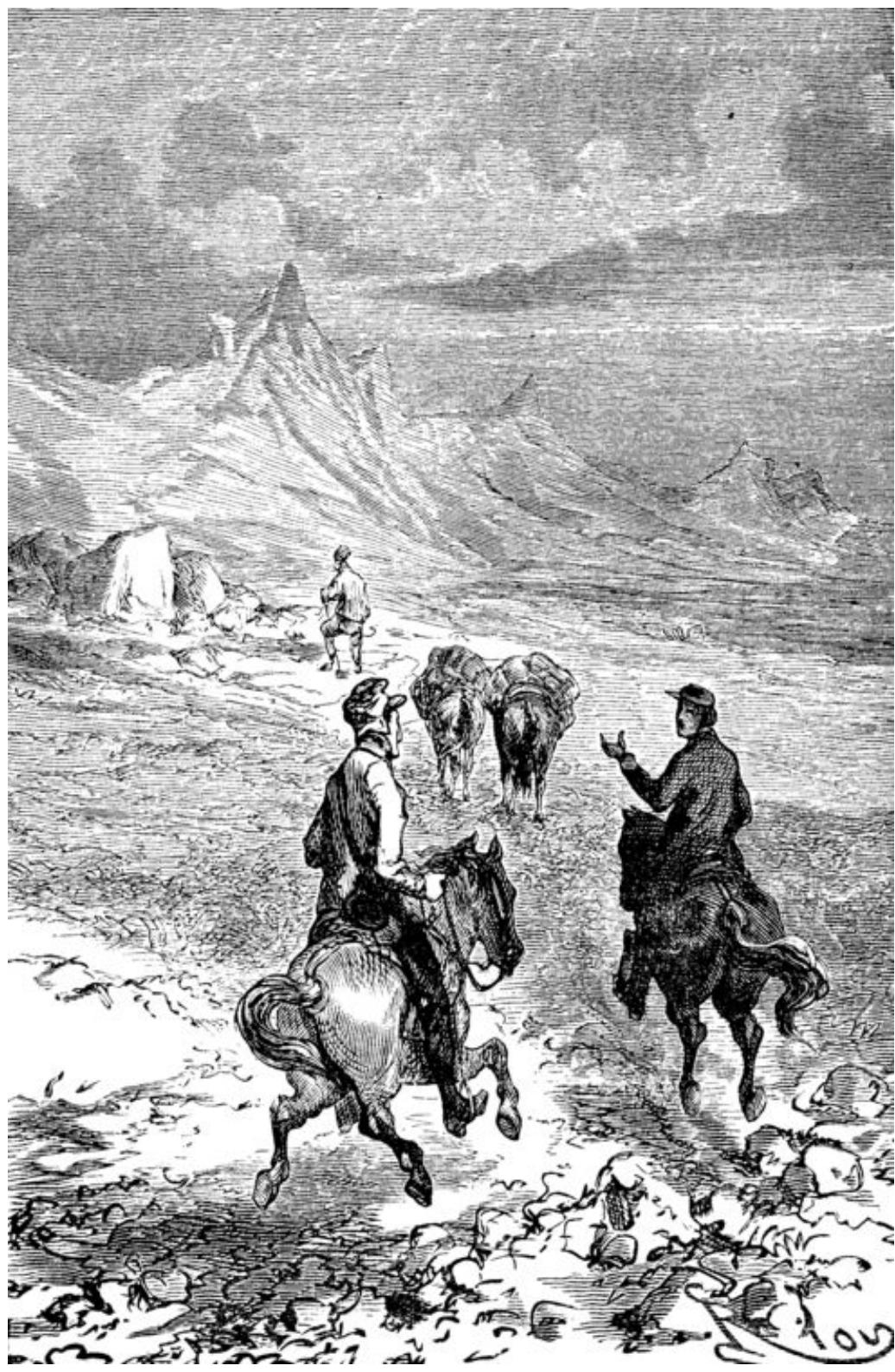
Islanda e una dintre cele mai mari insule ale Europei; are o suprafață de 1400 de mile și numără numai 60.000 de locuitori.

Geografi au împărțit-o în patru, iar noi trebuia să traversăm aproape de-a curmezișul acea parte a țării care purta numele de Țara Sfertului din Sud-Vest, „Sudvestr Fjordungr”.

Ieșind din Reykjavik, Hans o apucă pe un drum paralel cu coasta. Am străbătut niște pășuni sărăcăcioase, care se căzneau să pară verzi; dar, din păcate, reușeau să fie mai mult galbene, ofilite. La orizont, în cețurile dinspre răsărit, se estompau vârfurile aspre ale masivilor trahitici. Din când în când, unele petice de zăpadă concentrau lumina difuză, reflectând-o pe versantul culmilor îndepărtate. Unele vârfuri, care se înălțau mai înărznețe, străbăteau norii cenușii și apăreau din nou deasupra vaporilor mișcători, asemenea unor stânci răsărite în mijlocul cerului.

Deseori aceste lanțuri de stânci golașe formau un soi de colț ce înainta spre mare, mușcând astfel din pășune; dar rămânea totdeauna loc destul pentru trecere. De altfel, caii noștri își alegeau instinctiv locurile cele mai priincioase, fără a-și încetini mersul. Datorită acestui fapt, unchiul n-avea nici măcar consolarea de a-și îndemna calul cu gura sau cu biciul; oricât ar fi vrut, împrejurările nu-i îngăduiau să fie nerăbdător... Nu-mi puteam stăpâni râsul, când îl vedeam ditamai omul călăring pe un cal mic, cu picioarele lui lungi atârnând până la pământ, de părea un centaur cu șase picioare...

— Ce dobitoace cuminți! exclamă el. Ai să-ți dai seama, Axel, că nu există pe lume alt animal mai deștept decât calul islandez. Nici zăpezile, nici furtunile, nici drumurile impracticabile, nici stâncile, nici ghețarii, nimic nu-l oprește. E curajos, se mulțumește cu puțin, și-i sigur. Nu pășește niciodată greșit și nici nu are toane. Dacă întâlnește vreun râu sau vreun fiord — și o să le întâlnim, fii sigur — ai să-l vezi cum se aruncă în apă, fără nicio șovăială, de parcă ar fi o amfibie, ajungând cât de repede poate pe malul celălalt! De aceea, să nu-l

hărțuim; să-l lăsăm în voie și vom face împreună cele zece leghe pe zi.

— Nu, zău, răspunsei eu, dar călăuza?

— O, nu-mi fac nicio grija! Oamenii aceștia merg fără să bagi măcar de seamă. Se mișcă atât de puțin, încât n-au cum să obosească. De altfel, la nevoie, o să-i dau calul meu. Dacă n-o să fac puțină mișcare, curând o să mă apuce cârceii. Mâinile le mai mișc eu, dar trebuie să am grija și de picioare.

Înaintam totuși cu pași repezi. Regiunea era aproape pustie. Ici-colo, câte o fermă izolată, câte o „boer”¹² singură, din lemn și pământ, sau din bucăți de lavă, îți apărea în cale, ca un cerșetor, pe marginea unui șleau desfundat. Colibelete astăzi dărăpănată păreau că cerșesc mila trecătorilor, și nu lipsea mult să le și dăm de pomană. În regiunea prin care treeam, șoselele și chiar cărările lipseau cu desăvârșire, iar vegetația, oricât de încet creștea, tot ștersese repede urmele rarilor călători.

Totuși, această parte a insulei, situată la doi pași de capitală, era socotită a fi una dintre regiunile cele mai locuite și mai fertile. Așa că vă puteți închipui cum arătau regiunile mai pustii decât pustiul acesta... Cu toate că făcusem un drum buniciel, de aproape jumătate de milă, n-am văzut niciun fermier în pragul colibei sale, și niciun păstor sălbatic păscându-și vreo turmă mai puțin sălbatică decât el. Zărirăm doar câteva vaci și oi lăsate de capul lor. „Dacă așa stăteau lucrurile aici, mă gândeam eu, oare cum or fi arătând regiunile frământate, răscolite de forțele eruptive, de exploziile vulcanice și de zguduirile subterane?”

Dar nu trebuia să mă grăbesc, căci ne era dat să le cunoaștem mai târziu... Totuși, consultând harta lui Olsen, am văzut că le oculeam, de vreme ce mergeam de-a lungul coastei șerpuitoare. În adevăr, marile convulsii vulcanice se concentraseră, îndeosebi, în interiorul insulei; acolo, straturile orizontale ale rocilor suprapuse – care se numesc „trapp” în limba scandinavă – straturile trahitice, eruptiile de bazalt, de tuf calcaros și poros ale tuturor conglomeratelor vulcanice, scurgerile de lavă și de porfir incandescent au dat naștere unui ținut de o neînchipuită urâtenie. Nu mă îndoiam cătuși de puțin de spectacolul care ne aștepta la Peninsula Snæfells, unde se arătau în toată grozăvia lor urmele acestei răzvrătiri a naturii, care a produs aici un haos de nedescris. După două ore de mers am ajuns în târgul Gufuns, căruia i se mai zicea și „Aoalkirkja” sau Biserica principală.

Târgul ăsta nu-i oferă călătorului nimic deosebit. E o aşezare de numai câteva case, care în Germania abia ar alcătui un cătun. Hans a făcut aci un popas de o jumătate de oră. Luă parte la prânzul nostru frugal, răspunzând prin „da” sau „nu” la întrebările unchiului meu, cu privire la felul drumului. Când fu întrebat în ce loc se gândeau să ne petrecem noaptea, răspunse scurt:

— La Gardär.

M-am uitat pe hartă pentru a afla ce-i acest Gardär.

Era un târgușor pe malul fiordului Hval, la patru mile de Reykjavik. I-am intins unchiului meu harta.

— Numai patru mile! făcu el. Patru mile din douăzeci și două. Frumoasă plimbare, n-am ce zice!

Tocmai se pregătea să-i facă o observație lui Hans, dar acesta, fără să-i răspundă, o luă din nou înaintea cailor și-o porni la drum.

Trei ore mai târziu, tot străbătând păsunile acoperite de iarbă ofilită, am ocolit fiordul Kollaf pentru că drumul era mult mai ușor și mult mai scurt decât dacă am fi traversat golful. În curând am intrat într-un „pingstaoer”, care nu era altceva decât centrul de jurisdicție comunală Ejulberg. Venisem tocmai la ceasul când clopotul ar fi trebuit să sune de amiază, dacă bisericile islandeze ar fi fost aşa de bogate ca să aibă un orologiu; însă ele semănau foarte mult cu credincioșii lor, care n-au ceasornice și, de altfel, nici nu le simt nevoie.

Aici am lăsat caii să se mai odihnească și apoi, apucând pe un drum îngust, între un lanț de coline și mare, am ajuns fără să ne oprim la „aoalkirkja” din Brantär și după încă o milă, la Saurboer „annexia”, biserică anexă, așezată pe malul sudic al fiordului Hval.

Se făcuse ora patru după-amiază și-n acest răstimp străbătusem patru mile.

Fiordul era aici de cel puțin o jumătate de milă și valurile mării se spărgeau cu zgromot de stâncile ascuțite.

Golful se lătea la intrare între niște stânci drepte și râpoase, înalte de cel puțin 1500 de metri și care îți atrageau luarea-aminte prin straturile de culoare brună care despărțeau fâșiile de tuf calcaros de o nuanță roșcată. Oricât de inteligenți ar fi fost caii noștri, n-aș fi putut prezice că o să terminăm cu bine trecerea unui adevărat braț de mare, pe spinarea acestor patrupede.

— Dacă sunt cu adevărat inteligenți spuneam eu, nu vor încerca să treacă. În orice caz, voi încerca să gândesc eu pentru ei.

Dar unchiul meu nu voia să mai aștepte. Dădu pinteni calului, îndemnându-l să ia spre celălalt mal. Bietul animal începu să adulmece mișcarea valurilor și se opri. Mânat de pornirile sale, unchiul meu îl grăbi și mai mult. Calul se împotrivi și de astă dată, dând din cap cu îndârjire. Atunci se abătu asupra lui o ploaie de înjurături și de lovituri de bice. La rându-i, calul se înfurie grozav și cercă de mai multe ori să-l trântească din să pe călăreț. Până la urmă, lăsându-se pe genunchi, căluțul izbuti să se tragă de sub picioarele profesorului, care rămase întepenit pe două pietre de lângă mal, de parcă ar fi fost colosul din Rodos¹³.

— Ah, blestemat animal! strigă călărețul, transformat dintr-o dată în pieton și rușinat ca un ofițer de cavalerie trecut la pifani.

— Fărja, spuse călăuza, strângându-i umărul.

— Ce? Un pod plutitor?

— Der, răspunse Hans, arătându-i un soi de barcă.

— Da, intervenii, e un bac.

— De ce nu mi-ați spus până acu'?... S-o pornim dar!

— Tidvatten, reluă călăuza.

— Ce-a spus?

— A zis „flux”, îmi răspunse unchiul, traducându-mi cuvântul danez.

— Trebuie neapărat să așteptăm fluxul?

— Förbida? Întrebă unchiul meu.

— Ja, îi răspunse Hans.

Unchiul meu bătu din picior, în timp ce caii se îndreptau spre bac.

Am înțeles numaidecât că pentru a traversa fiordul era necesar să așteptăm un anumit moment. Și anume, momentul în care marea, sub acțiunea fluxului, ajunge la cea mai mare înălțime a sa, și după care nu mai crește.

Atunci fluxul și refluxul nu mai pot avea vreo înrâurire și bacul nu mai e în pericol de a fi târât în fundul golfului sau în largul oceanului.

Momentul prielnic se ivi abia la orele șase seara. Unchiul, călăuza, doi luntrași, cei patru cai și cu mine ne aflărăm peste o clipă într-un fel de barcă plată, destul de subredă.

Cum eram obișnuit cu bărcile cu motor de pe Elba, vâslele acestor luntrași mi se păreau niște biete lopeți.

Într-adevăr, a trebuit mai bine de o oră pentru a traversa fiordul, dar totuși trecerea s-a făcut fără niciun accident.

După o jumătate de oră am ajuns la „aoalkirkja” din Gardär.

13

Trebuia să fie noapte, dar la a șaizeci și cincea paralelă, lumina nocturnă a regiunilor polare nu mă mai uimea; în Islanda, soarele nu apune în cursul lunilor iunie și iulie.

Totuși temperatura scăzuse. Mi-era frig și mai ales foame. Fu, deci, binevenită această „boër”, care se deschisese, ospitalieră, pentru a ne primi.

Era casa unui țăran, dar în privința ospitalității n-aș fi dat-o pe palatul unui rege. La sosirea noastră, stăpânul casei veni să ne întindă mâna și, fără multă ceremonie, ne făcu semn să-l urmăm.

Să-l urmăm, într-adevăr, căci de însotit ne-ar fi fost imposibil să-l însotim. Un corridor lung, strâmt și întunecos ducea spre locuința construită din bârne de-abia cioplite, și prin el ajungeai la fiecare din cele patru încăperi: bucătăria, atelierul de țesut – „badstofa”, camera de culcare a familiei, și, cea mai bună încăpere din toate, camera de oaspeți.

Unchiul meu, la înălțimea căruia nu avuseseră cum să se gândească cei care au construit casa, s-a lovit de trei-patru ori cu capul de grindă. Gazda ne-a făcut semn să intrăm și-am păsit într-un fel de sală mare, lipită pe jos cu pământ și luminată de o singură fereastră, ale cărei ochiuri, în loc să aibă geamuri, erau acoperite cu piele de oaie foarte puțin transparentă. Patul era alcătuit din două rame de lemn, vopsite cu roșu și împodobite cu proverbe islandeze, și-n loc de saltea, între stinghii, fusese zvârlit un aşternut de paie uscate. Adevărul e că nu mă aşteptam la „confort”, dar în casă duhnea a pește uscat, a carne sărată și a lapte acru, miros cu care nu mă prea împăcăm.

Nici nu ne-am aranjat bine lucrurile, că s-a și auzit glasul gazdei, care ne poftea să trecem în bucătărie, căci și pe gerurile cele mai mari, era singura încăpere din toată casa unde se făcea foc.

Unchiul meu se grăbi să dea ascultare acestui îndemn prietenesc și, la rându-mi, am făcut același lucru.

Așa-zisa sobă era cu totul primitivă; în mijlocul camerei se afla o piatră care servea drept vatră, iar în acoperiș, o gaură prin care ieșea fumul. De

altfel, bucătăria aceasta servea și ca sală de mâncare.

Când am intrat, gazda, de parcă nu ne-ar fi văzut până atunci, ne întâmpină cu salutul „saellvertu!” adică „fiți fericiți” și veni să ne sărute pe obraz.

După el, nevastă-sa pronunță aceeași urare, însotită de același ceremonial; apoi, amândoi soții, punând mâna dreaptă pe inimă, făcură o adâncă plecăciune.

În să mai adaug că islandeza era mama a nouăsprezece copii, unii mai mari, alții mai mici, și toți mișunau clacie peste grămadă în mijlocul rotocoalelor de fum care umpleau odaia. Își-n fiecare clipă zăream cum începe să se deslușească din ceața astă câte un căpșor blond și puțin melancolic. Ai fi zis că-s un șirag de îngeri cam nespălați...

Unchiul meu și cu mine i-am întâmpinat cu multă prietenie pe acești „puișori” și peste puțin, trei-patru puști ni se urcaseră pe umeri, alții pe genunchi și tot atâtia se foiau pe lângă picioarele noastre. Cei mai mărișori s-au luat la întrecere să ne ureze „saellvertu!” pe toate tonurile posibile, iar cei mici, care nu puteau încă vorbi, tipau care mai de care.

Anunțarea cinei avu darul să îintrerupă concertul acesta. Tocmai atunci intră și călăuza care dăduse mâncare cailor, adică, mai bine zis, îi lăsase slobozi pe câmp, că era mai economicos. Bietele animale trebuiau să-și găsească singure hrana, mulțumindu-se cu mușchiul rar care creștea pe stânci și cu câteva smocuri de iarba de mare, prea puțin sățioasă. Si tot singure urmau să vină a doua zi, ca să-și reia munca din ajun.

— Saellvertu! făcu Hans.

Apoi liniștit, aproape automat, sărută la fel, fără vreo deosebire, pe gazdă, pe soția sa și pe cei nouăsprezece copii.

După ce se termină acest ritual, ne aşezăm la masă. Eram douăzeci și patru cu toții, aşa că nu-i o figură de stil, ci şedeam, în adevăratul înțeles al cuvântului, unii peste alții. Cei mai favorizați dintre noi n-aveau decât doi copii pe genunchi.

La sosirea supei se făcu totuși liniște în această mică lume, și firea tăcută, caracteristică până și copiilor islandezi, începu să se arate din nou. Gazda ne servi o supă cu licheni, destul de plăcută la gust, apoi o uriașă porție de pește uscat, care înnota în niște unt acrit de mai bine de douăzeci de ani, și care, potrivit ideilor gastronomice ale localnicilor, era preferabil untilui proaspăt. În afară de asta ne-au mai dat „skyr”, un fel de lapte covăsit, cu

biscuiți muiatî în zeamă de ienupăr, iar ca băutură, lapte amestecat cu apă, numit prin partea locului „blanda”. Nu puteam să-mi dau seama dacă aceste ciudate mâncăruri erau bune sau nu. Știu doar că aveam o foame de lup și că la desert am înghițit, până la ultima picătură, o fieritură groasă de hrișcă.

După masă, copiii dispărură și am rămas numai noi, așezați în jurul vătrișului în care ardea turbă, mărcini, bălegar de vacă și oase uscate de pește. După această cură de „încălzire”, fiecare ne-am dus la culcare. Mai înainte de a trece în camera sa, gazda se oferi, după obiceiul locului, să ne tragă ciorapii și pantalonii, dar la refuzul nostru, foarte politicos de astfel, n-a mai stăruit. Venise, în sfârșit, timpul, să pun capul jos și m-am făcut imediat ghem în culcușul meu de fân.

A doua zi, la cinci dimineață, ne-am luat rămas bun de la îndatoritorul țăran islandez, pe care cu greu l-a putut îndupla unchiul meu să primească o sumă de bani pentru că ne găzduise și ne ospătase. După aceea, Hans a dat semnalul de plecare. De îndată ce am ieșit din Gardär, terenul și-a schimbat înfățișarea; pământul deveni mlăștinos și greu de străbătut. Spre dreapta, lanțul de munți se prelungea la nesfârșit, ca un imens sistem de fortificații naturale, astfel că a trebuit să urcăm povârnișurile și-n drum dădurăm de multe ori peste râuri, pe care trebuia să le trecem prin vad având grijă să nu udăm prea mult bagajele.

Pustiul devinea din ce în ce mai pronunțat, totuși, câteodată, părea că în depărtare se furișează o umbră omenească, iar dacă surprindeam pe neașteptate, la vreo cotitură a drumului, o astfel de umbră, rămâneam dezgustat la vedere unei figuri tumefiate, cu pielea lucioasă, cu capul chel, și având pe tot corpul numai răni respingătoare, pe care zdrențele mizerabile nu puteau să le ascundă.

Ființele aceleia nenorocite nu se apropiau de noi, ca să-și întindă mâna diformă, ci, dimpotrivă, fugeau, dar nu atât de repede ca Hans să n-apuce să le salute cu obișnuitul „saellvertu!”.

— Spetelsk, spunea el.

— Un lepros! repeta unchiul meu.

Și numai simpla pronunțare a cuvântului ne producea un dezgust fără seamăn.

Această boală îngrozitoare e destul de răspândită în Islanda; nu e molipsitoare, însă ereditară și, de aceea, acestor nenorociți le este interzisă căsătoria.

Aparițiile acestea nu aveau darul să înveselească peisajul, care devinea din ce în ce mai trist; călcam pe ultimele petice de iarbă. De aici înainte n-am mai văzut niciun arbore, ci numai câteva pâlcuri de mesteceni pitici, ca niște mărăcini. N-am mai zărit niciun animal, în afară de câțiva cai, pe care stăpânii lor nu-i puteau hrăni și care rătăceau pe câmpii sterpe. Câteodată, un șoim plutea în norii cenușii, ca apoi să se îndrepte zburând spre sud. M-am lăsat cuprins de melancolia acestei naturi sălbaticice și m-am întors cu gândul la țara mea natală.

Am trecut mai multe mici fiorduri fără importanță și chiar un adevărat golf, dar cum fluxul era staționar în acel moment, n-am mai trebuit să aşteptăm, și astfel am ajuns curând în cătunul Alftanes, situat la depărtare de o milă de locul de unde plecasem.

Seara, după ce am trecut prin vad râurile Alfa și Heta, bogate în păstrăvi și știucă, am fost siliți să petrecem noaptea într-o colibă părăsită, vrednică de a fi vizitată de către spiriduși și de toate celelalte făpturi ale mitologiei scandinave. Și era neîndoios că tartorul frigului aici își alesese sălașul și își făcea de cap toată noaptea.

În ziua următoare nu s-a produs niciun fapt mai deosebit. Același teren mlăștinos, aceeași priveliște tristă. Seara, făcusem aproape jumătate din drumul pe care-l aveam de parcurs și am dormit la „annexia” din Krosolbt.

În ziua de 19 iunie am dat peste un teren format numai din lavă, care se întindea pe o lungime de aproape o milă. Această formăție a solului e numită „hraun” prin partea locului. Lava era zbârcită la suprafață și avea forma unor cabluri, când lungi, când încolăcite.

Din munții învecinați, care erau de fapt niște vulcani stinși, se scurgea continuu o masă imensă de materie topită. Resturile acestea atestau tocmai cu câtă violență se manifestaseră în trecut.

Între timp, ici-colo, se ridicau rotocoale de fum din adâncul izvoarelor calde.

Ne grăbeam, aşa că n-am avut timp să cercetăm aceste fenomene. În curând am trecut iar prin regiuni mlăștinoase, întretăiate de mici lacuri.

De data asta ne îndreptam spre apus; am dat ocol marelui golf Faxa și am putut vedea cele două culmi albe ale Sneffelsului înălțându-se în nori, la mai puțin de cinci mile depărtare de locul unde ne aflam.

Caii mergeau bine, căci terenul începuse să fie destul de propice pentru mers. Dar în ce mă privește, de la o vreme mă simteam foarte obosit. În

schimb, unchiul meu se arăta plin de vigoare și se ținea ca în prima zi.

Nu mă puteam opri să nu-l admir și aceeași admirătie o nutream și față de Hans, care mergea de parcă ar fi făcut o simplă plimbare.

Sâmbătă, 20 iunie, la ora 6 seara, am ajuns la Büdir, un târg așezat pe malul mării. Călăuza ceru să i se dea simbria cuvenită; unchiul meu îi plăti imediat. Am tras chiar la niște rude ale lui Hans, adică la unchii și verii săi, care ne-au primit foarte bine. Fără să abuzăm de bunătatea acestor oameni cumsecade, aş fi rămas bucuros la ei ca să mă mai întremez după oboseala drumului. Dar unchiul, care se simțea mai în puteri ca oricând, nici n-a vrut să audă de aşa ceva și a doua zi a trebuit să plecăm mai departe, călare pe blândelete noastre animale.

După aspectul solului îți puteai da seama ușor că te află în vecinătatea muntelui, ale cărui rădăcini de granit ieșeau din pământ, întocmai ca rădăcinile unui stejar bătrân. Am ocolit poalele vulcanului, pe care profesorul nu-l pierdea din ochi. Tot timpul gesticula și părea că-l sfidează, spunându-i:

— Așadar, tu ești uriașul pe care-l voi îmblânzi!

După patru ore de mers, caii se opriră singuri la poarta bisericii din Stapi.

14

Stapi era un târg cam de vreo treizeci de colibe, clădite chiar din lavă, și pe vreme frumoasă se afla în bătaia razelor de soare răsfrânte de vulcan. Târgușorul era așezat în fundul unui mic fiord împrejmuit de pereți de bazalt, cu un aspect foarte ciudat.

Se știe că bazaltul e o rocă brună, de origine vulcanică. Ia forme regulate, care uimesc prin felul cum sunt rânduite. Aci, natura a lucrat geometric, întocmai ca omul, de parcă ar fi mânuit echerul, compasul și firul cu plumb. Dacă în alte părți ea realizează o adeverată artă cu mari mase zvârlite fără nicio ordine, cu fel de fel de conuri abia schițate, cu tot soiul de piramide imperfecte, în sfârșit, cu o ciudată succesiune de linii, aci, vrând să dea o pildă de ordine și regularitate și precedându-i pe arhitectii primelor timpuri, natura a creat o rânduială severă, pe care nici splendorile Babilonului și nici minurile Greciei n-au depășit-o vreodată.

Firește că am auzit vorbindu-se de „Șoseaua Uriașilor” din Irlanda, și de „Peștera lui Fingal”, aflată într-una din Insulele Hebride, însă o priveliște ca aceasta, cu construcții din bazalt așezate una peste alta, încă nu avusesem

prilejul să văd. Și la Stapi, un astfel de fenomen îți apărea în toată frumusețea lui.

Pereții fiordului, ca și întreaga coastă a peninsulei, erau alcătuși dintr-un șir de coloane verticale, înalte de treizeci de picioare. Aceste trunchiuri drepte de coloană, de-o proporție perfectă, susțineau o arcadă durată din coloane orizontale, a căror aplecare forma o semi-voltă deasupra mării. La oarecare intervale, și sub această concavitate naturală, unde se strâangea apa de ploaie, te aflai pe neașteptate în fața unor deschizături în formă de ogivă, admirabil desenate, prin care se repezeau valurile spumoase ale mării. Câteva crâmpeie de bazalt, smulse de furia oceanului, se prelungeau pe pământ, întocmai ca resturile unui templu antic – ruine veșnic tinere – peste care veacurile treceau fără să le atingă.

Aci era ultima etapă a călătoriei noastre pământene. Hans se arătase a fi o călăuză pricepută și, cum știam că ne va însobi și mai departe, eram oarecum liniștiți.

Ajungând în dreptul casei preotului – o colibă scundă, cu nimic mai arătoasă sau mai acătării decât cele din jur – am zărit un om c-un ciocan în mâna și având dinainte un șorț de piele, care tocmai se pregătea să potcovească un cal.

- Saellvertu! îi ură călăuza noastră.
- God dag! îi răspunse potcovarul, într-o daneză perfectă.
- Kyrkoherde, rosti Hans, întorcându-se spre unchiul meu.
- Preotul, îmi traduse profesorul. Axel, se pare că acest om cumsecade este preot.

Între timp, călăuza îl puse pe preot la curent cu situația; acesta, întrerupându-și lucrul, scoase un fel de strigăt folosit de bună seamă de geambașii de cai, și curând ieși din colibă o femeie voinică, cu o înfățișare răutăcioasă. Poate că nu era înaltă chiar de șase picioare, dar nici mult nu-i lipsea! Mă temeam să nu vină, cumva, să ne dea tradiționalul sărut islandez; din fericire, o asemenea grozăvie nu s-a întâmplat. Dar nici nu ne pofti în casă cu prea multă bunăvoiță.

Camera de oaspeți mi s-a părut a fi cea mai proastă încăpere din toată locuința preotului – strâmtă, murdară și infectă. Dar a trebuit să ne mulțumim și cu asta. Preotul nu părea că ține să aplice obiceiurile ospitalității antice, dimpotrivă, nici nu se sinchisea de ele. Până seara mi-am dat seama că aveam de-a face c-un fierar, c-un pescar, c-un vânător, c-un

dulgher, dar numai cu un slujitor al domnului nu! E adevărat că eram într-o zi de lucru și poate, cine știe, duminica e cu totul alt om!...

N-aș vrea să-i vorbesc de rău pe acești bieți preoți care, la urma urmei, sunt destul de nenorociți. Ei primesc de la guvernul danez o leafă de nimic și mai strâng drept contribuții un sfert din dijma parohiei, care și aşa abia ajunge la suma de șaizeci de mărci.

De aceea, era de înțeles că trebuiau să muncească pentru a putea trăi. Dar pescuind mereu, vânând, potcovind caii, la un moment dat ajungi să-ți însușești felul de a te purta, de-a vorbi și apucăturile vânătorilor, pescarilor sau ale unor oameni cam neciopliți. De altfel, chiar în seara aceea îmi dădui seama că sobrietatea nu era una din virtuțile la care ținea gazda noastră.

Unchiul înțelese repede cu cine avea de-a face; în locul unui om demn și cumsecade, nu avea în față lui decât un individ greoi și mojic. De aceea luă hotărârea să înceapă cât mai curând marea sa expediție și să părăsească această parohie atât de puțin primitoare. Nu luă câtuși de puțin seama că e obosit și decise să-și petreacă câteva zile pe munte.

Chiar a doua zi după sosirea noastră la Stapi ne pregătirăm de plecare. Hans tocmai trei islandezi care aveau să înlocuiască caii la transportul bagajelor. Odată ajunși însă în fundul craterului, localnicii aceștia trebuiau să se întoarcă, noi urmând să ne continuăm drumul singuri. Lucrul acesta fusese perfect stabilit între noi, dar Hans nu-l știa deocamdată. Iată din ce pricină, unchiul îl luă deoparte și-i spuse că intenționează să continue drumul în adâncul Pământului, pentru a studia vulcanul.

Hans se mulțumi să dea din cap. Să umble din loc în loc, să străbată insula sau să se afunde în măruntaiele ei, îi era totuna. În ceea că mă privește, absorbit de toate peripețiile călătoriei, aproape că uitasem ce ne aștepta în viitor. Dar acum, realitatea mă trezi din visările mele și simțeam cum mă cuprinde din ce în ce mai mult o adâncă emoție. Ce să fac? Dacă n-am putut să-l împiedic la Hamburg pe încăpățânatul profesor Lidenbrock de-a porni într-o asemenea nesăbuită aventură, o să mai pot face acum, când ne aflăm la poalele Sneffelsului? Mă frământa mai ales o idee, o idee îngrozitoare, în stare să zdruncine niște nervi mai puțin încordați chiar decât ai mei.

„Ei, mi-am zis eu, o să urcăm pe Sneffels. Bine! O să-i cercetăm craterul. Bun! Au mai făcut-o și alții și n-au pierit. Dar asta nu-i tot. Dacă vom da de un drum pentru a coborî în măruntaiele Pământului și dacă blestematul

acela de Saknussemm n-a mințit, cu siguranță că o să ne pierdem prin galeriile subterane ale vulcanului! Or, nimic nu ne-ndrituiește să credem că Snæfellsul ar fi stins! Cine ne poate dovedi că nu se pregătește o nouă erupție? Și dacă monstrul doarme din anul 1229, înseamnă oare că nu se poate trezi? Și dacă se trezește, ce se va întâmpla cu noi?”

Aceste întrebări îmi dădeau de gândit și reflectam mult asupra lor. Toată noaptea nu visam decât erupții. Nu-mi ardea de loc să îndeplinească rolul de zgură!...

În cele din urmă nu m-am mai putut stăpâni. M-am hotărât să supun chestiunea unchiului meu, în modul cel mai dibaci cu puțință, adică să-i demonstreze că proiectul său este irealizabil.

M-am dus la el și i-am împărtășit temerile mele. Apoi am dat să mă retrag, ca să-l las să izbucnească în voie.

— M-am gândit și eu la acest lucru, răspunse el simplu.

Ce însemnau aceste cuvinte? Va asculta el oare de vocea rațiunii? Se gândeau, cumva, să-și suspende proiectele? Ceea ce presupuneam era prea frumos, ca să fie într-adevăr cu puțință!...

După câteva clipe de tăcere, în timpul cărora n-am îndrăznit să-l tulbur cu nimic, el continuă:

— M-am gândit și eu la asta. De cum am ajuns la Stapi, m-a preocupat tot timpul această gravă problemă, pe care mi-ai pus-o și tu, căci nu trebuie să procedăm neprevăzător.

— Desigur că nu! i-am răspuns cu hotărâre.

— Au trecut aproape șase sute de ani de când Snæfellsul e mut, dar s-ar putea că într-o zi să prindă iar glas... Or, erupțiile sunt totdeauna precedate de niște fenomene foarte bine cunoscute. De aceea i-am întrebat pe locuitorii de prin partea locului, am studiat terenul, și pot să te asigur, Axel, că n'avem să ne temem de nicio erupție.

La această afirmație categorică am rămas încrmenit și nu i-am mai putut răspunde nimic.

— Te îndoiești de vorbele mele?! mă întrebă unchiul meu? Ei bine, atunci urmează-mă!

M-am supus ca un automat. Ieșind din curtea parohiei, profesorul o luă pe un drum care trecea direct printr-o deschizătură a peretelui de bazalt, depărtându-se de mare. Ne aflărăm curând în plină câmpie, dacă se poate numi astfel o îngrămadire imensă de materii vulcanice. Ținutul părea că

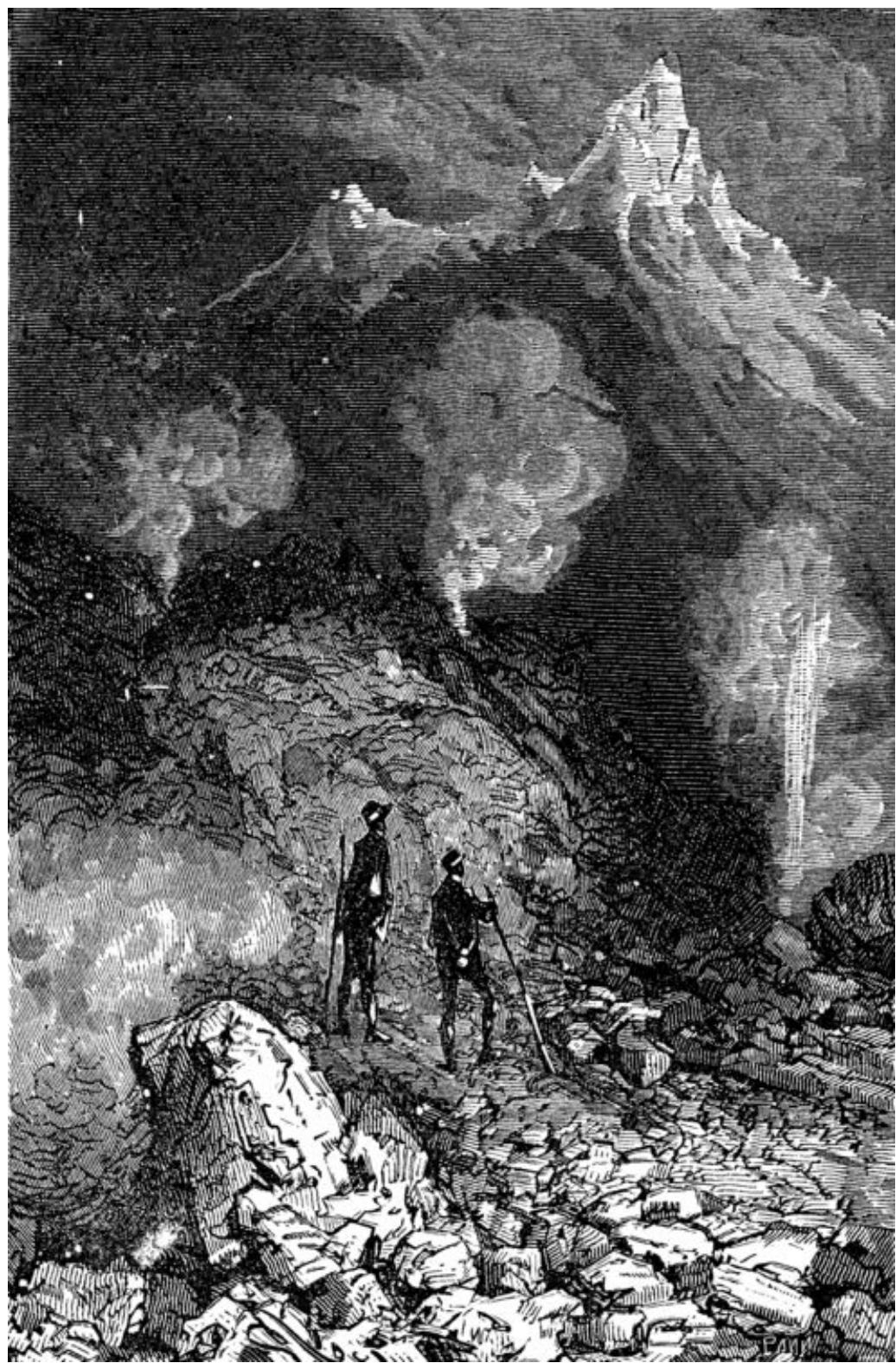
zdrobit de o ploaie de pietre uriașe, de trapp-uri, de blocuri de bazalt și granit și de tot felul de roci împroșcate de către acțiunea vulcanică.

Ici și colo vedeam ridicându-se în aer fumuri; acești vaporii albi, numiți în islandeză „reykir”, țâșneau din izvoarele fierbinți, și prin violența lor dovedeau activitatea vulcanică a solului. Ceea ce părea că justifică temerile mele. Nu-i deci de mirare c-am căzut ca din lună, când l-am auzit pe unchiul meu că-mi spune:

— Vezi toate aceste fumuri, Axel? Ei bine, ele dovedesc că nu avem să ne temem de furiile vulcanului!

— Cum asta? strigai eu.

— Ascultă, Axel, să ții minte un lucru, continuă profesorul, în preajma unei erupții, aceste fumuri își măresc intensitatea, ca să dispară apoi cu totul, în timpul cât durează acțiunea vulcanică, deoarece gazele, neavând tensiunea necesară, iau drumul craterelor, în loc să iasă prin crăpăturile pământului. Așadar, acești vaporii se mențin în starea lor obișnuită, dacă energia lor nu crește, și mai reține un lucru: dacă vântul și ploaia nu

sunt înlocuite printr-o atmosferă apăsătoare și calmă, atunci poți fi sigur că nu se va produce curând vreo erupție.

— Dar...

— Destul! Când știința s-a pronunțat, nu-ți mai rămâne decât să taci.

M-am întors la reședința preotului, oarecum plouat. Unchiul mă bătuse cu argumente științifice. Totuși mai aveam încă o speranță, și anume, că, odată ajunși în fundul craterului, n-o să găsim nicio galerie, și-o să ne fie astfel cu neputință să coborâm mai adânc, chiar și în ciuda tuturor Saknussemmilor din lume.

În timpul nopții m-am zbuciumat într-un adevărat coșmar. Se făcea că mă aflam în mijlocul unui vulcan și, din străfundurile Pământului, deodată m-am simțit zvârlit în spațiile interplanetare, sub forma unor roci eruptive.

A doua zi, la 23 iunie, Hans ne aștepta cu tovarășii săi încărcați cu merinde, cu unelte și instrumente. La rându-ne, unchiul și cu mine am luat să ducem câte două bastoane cu vârful de fier, două puști și două cartușiere. Hans, ca un om prevăzător, adăugase la bagajele noastre și un burduf plin, care, pe lângă bidoanele noastre, ne asigura apa pentru opt zile.

Era ora nouă dimineața. Preotul și zdravăna lui nevastă ne așteptau în fața ușii. Voiau, desigur, să ne adreseze ultimul și cel mai cald rămas bun... Dar cât mă înșelasem! Acest „rămas bun” luă forma neașteptată a unei note de plată piperată foc, în care ni se punea-n socoteală până și aerul din casa preoțească. Un aer infect, dacă nu le e cu supărare! Această pereche onorabilă ne jefuia întocmai ca un hangiu elvețian, evaluându-și la un preț frumușel ospitalitatea.

Unchiul plăti fără să se tocmească. Un om care pleacă spre centrul Pământului nu se mai uită la câțiva rixdali!

Odată această chestiune aranjată, Hans dădu semnalul de plecare și după câteva clipe am părăsit Stapi.

15

Sneffelsul are o înălțime de 5.000 de picioare. El încheie, prin conul său dublu, un lanț de munți trahitici care se deosebește de sistemul muntos al insulei. Din punctul de plecare unde ne aflam, cele două vârfuri ale muntelui nu se puteau vedea profilându-se pe fondul cenușiu al cerului. Zăream doar o enormă cușmă de zăpadă, ce parcă era trasă pe fruntea uriașului.

Mergeam unul în spatele celuilalt, iar în fruntea grupului se afla Hans. Cărările pe care urcam erau atât de înguste, că doi oameni n-ar fi încăput să pășească alături. De aceea nu puteam vorbi unul cu altul.

Dincolo de pereții de bazalt ai fiordului Stapi am dat peste un sol format din turbă ierboasă și fibroasă, rămășiță a vechii vegetații mlaștinoase a peninsulei. Combustibilul acesta încă neexploatat se găsea într-o asemenea cantitate, încât s-ar fi putut încălzi din el timp de un secol toată populația Islandei. Măsurată din fundul unor anumite râpe, această imensă turbărie atingea deseori o înălțime de 70 de picioare și era formată din straturi succesive de resturi carbonizate, despărțite prin pături subțiri de tuf spongios.

Ca un adevărat nepot al profesorului Lidenbrock, și în ciuda preocupărilor mele de acum, observam cu mult interes curiozitățile mineralogice ce ni le oferea acest uriaș muzeu de istorie naturală și revedeam în minte desfășurându-se toată istoria geologică a Islandei.

Această insulă, atât de ciudată, s-a înălțat, fără îndoială, din fundul apelor, într-o epocă relativ recentă. Și poate că și acum se mai ridică încă, printr-o mișcare imperceptibilă. Or, dacă-i aşa, nu poți atribui originea ei decât acțiunii focurilor subterane. Deci în acest caz, teoria lui Humphry Davy, documentul lui Sakenussem și pretențiile unchiului, toate se spulberau. Această ipoteză m-a determinat să examinez mai atent natura solului, astfel că în curând, am putut să-mi dau perfect seama de succesiunea fenomenelor care au dus la formarea Islandei.

Lipsită cu desăvârșire de teren sedimentar, Islanda e alcătuită numai din tuf vulcanic, adică dintr-o aglomerare de pietre și stânci de o compozitie poroasă. Înainte de existența vulcanilor, insula era formată dintr-un masiv de bazalt, care s-a ridicat încet deasupra valurilor, împins de o puternică forță internă. Focurile dinăuntru încă nu erupsese să încerce să se impună.

Dar mai târziu se căscă o crăpătură largă în lungul insulei, de la sud-vest spre nord-est, prin care se revărsă, încetul cu încetul, toată pasta trahitică. Crăpătura fiind imensă, materiile topite zvârlite din măruntaiele Pământului se întinseră liniștit, în straturi uriașe, formând doar ici-colo coline. În această epocă au apărut feldspații, sieniții și porfirele.

Datorită acestei revărsări, insula s-a înălțat considerabil deasupra nivelului mării și, ca urmare, forța ei de rezistență a crescut foarte mult. E ușor de înțeles ce imensă cantitate de gaze s-a strâns în adâncul ei, de vreme

ce în urma răcirii scoarței trahitice, ea nu mai oferea niciun loc de ieșire. La un moment dat, ele au căpătat o atât de mare presiune, încât și-au croit drum ridicând acoperământul cel greu și despicându-l în coșuri înalte. Astfel, prin ridicarea scoarței s-au născut vulcanii, în vârful căror s-a format subit câte un crater.

Apoi au urmat fenomenele eruptive. Prin crăpăturile nou formate s-au scurs mai întâi materiile eruptive bazaltice, și câmpia pe care o străbateam acum ne oferea cele mai minunate specimene. Mergeam pe aceste roci tari, cenușii, care prin răcire luaseră forma unor prisme cu baza hexagonală. În depărtare se vedea numeroase conuri turtite, care fuseseră desigur, odinioară, tot atâtea guri de foc.

După ce au luat sfârșit eruptionsile materiilor bazaltice, vulcanii – a căror forță crescuse și datorită craterelor stinse – au lăsat să treacă lavele și masele de cenușă și de zgură care se scurseră și se împrăștiară pe coamele vulcanilor întocmai ca un păr bogat.

Aceasta a fost succesiunea fenomenelor care au dat naștere Islandei, și toate s-au datorat acțiunii focurilor lăuntrice. Or, a presupune că magma nu se află într-o stare de permanentă incandescență, e o nebunie. Si o și mai mare nebunie e pretenția de a ajunge până-n centrul Pământului!...

Mă mai liniștii, deci, în privința rezultatului aventurii noastre, pe măsură ce înaintam la asaltul vulcanului Snæfells.

Drumul devinea din ce în ce mai greu, căci începea urcușul; pietrele se zdrobeau la tot pasul, lăsând să alunece aşchii și a trebuit să mergem cu mare băgare de seamă pentru a evita eventuale căderi periculoase.

Hans înainta liniștit și sigur de sine, de parcă ar fi mers pe un drum drept; ceteodată însă, dispărea în dosul unor blocuri mari de stâncă și pentru o clipă îl pierdeam din vedere. Dar nu trecea mult și, printr-un șuierat ascuțit, ne indica direcția pe care trebuia s-o urmăram. Deseori se oprea sau aduna din mers fărâmături de stânci, pe care le rânduia într-un fel care putea fi ușor recunoscut și forma astfel o dără, care avea drept scop să ne arate drumul la întoarcere. Prevederea nu era rea, desigur, dar evenimentele care au urmat au dovedit a fi fost inutilă.

După trei ore de mers obositor am ajuns abia la poalele muntelui. Aici, Hans făcu semn să ne oprim, și împărțirăm cu toții un prânz frugal. Unchiul meu înghițea niște bucături cât toate zilele, ca să putem porni cât mai degrabă. Dar popasul nu era numai de întremare, ci și de odihnă, aşa că

profesorul trebui să aștepte un ceas, până când călăuza avu chef să dea semnalul de plecare. Cei trei islandezi, la fel de tăcuți ca și tovarășul lor, vânătorul, nu scoaseră un singur cuvânt și mâncără cumpătat.

Apoi am început să urcăm povârnișurile Snæfellsului.

Deoarece vârful muntelui era acoperit cu zăpadă, printr-o iluzie optică, frecventă în munți, mi se părea că e foarte aproape. Și totuși, câte ore nesfârșite au trebuit să treacă, până să ajungem în vârf! Și câte sforțări obositoare am făcut! Pietrele, care nu se țineau între ele nici printr-o legătură de pământ și nici printr-o țesătură de ierburi, se rostogoleau sub picioarele noastre și se pierdeau în câmpie, cu repeziciunea unei avalanșe.

În unele locuri, povârnișul muntelui forma cu linia orizontului un unghi de aproape 36° , încât era imposibil să urcăm. De aceea, aceste drumuri scurte pe povârnișurile pietroase trebuiau să fie ocolite și nu fără greutate. Când ne aflam într-o asemenea situație, ne ajutam unii pe alții, întinzându-ne bastoanele.

Trebuie să arăt că unchiul meu se ținea pe lângă mine cât mai mult cu putință și nu mă pierdea nicio clipă din ochi. Și nu o dată brațul său mi-a fost sprijin de nădejde. În ceea ce-l privea, el avea, fără îndoială, simțul înnăscut al echilibrului, căci nu se poticnea niciodată. Islandezii, deși erau încărcați, se cățărau pe stânci cu ușurință caracteristică oamenilor de la munte.

Când vedeai ce înalt e vârful Snæfellsului, și se părea că-i cu neputință să-l atingi urcând din partea aceasta, dacă nu se va micșora unghiul de înclinație al pantelor. Dar, din fericire, după un drum obositor de peste o oră și după ce-am făcut adevărate tururi de forță în mijlocul vastului covor de zăpadă care acoperea pieptul vulcanului, pe neașteptate ne apără în față un fel de scară, care ne înlesni urcușul. Era formată de unul din acele toreante de pietre zvârlite în trepte de către vulcani și care în limba islandeză se numesc „stina”. Dacă acest torrent n-ar fi fost oprit în căderea sa de modul cum erau aşezate povârnișurile muntelui, el s-ar fi precipitat în mare și ar fi dat naștere unor insule noi.

Așa cum se înfățișa însă, ne-a fost de mare folos. Povârnișurile devineau din ce în ce mai abrupte, dar aceste trepte de piatră le puteam urca mai ușor, ba chiar atât de repede încât, rămânând un moment mai în urmă, în timp ce tovarășii mei își continuau urcușul, i-am zărit atât de mici din cauza depărtării, încât îmi păreau microscopici.

La șapte seara urcasem cele două mii de trepte ale scării și ajunsesem pe o ieșitură a muntelui, un fel de platformă, pe care se sprijinea conul propriu-zis al craterului.

Ne aflam la înălțimea de 1 500 de metri deasupra nivelului mării. Eram în regiunea zăpezilor veșnice, care în Islanda nu se ridică la o mare altitudine, din cauza umidității constante a climei. Era foarte frig. Vântul bătea cu putere. Eu eram zdrobit de oboseală. Profesorul văzu că nu mă mai duceau picioarele și, cu toată nerăbdarea sa, se hotărî să ne oprim. Făcu deci semn vânătorului, dar acesta dădu din cap, spunând:

— Olvanfor.

— Pare-se că trebuie să mai urcăm, spuse unchiul meu.

Apoi îl întrebă pe Hans de ce dăduse acest răspuns.

— Mistour, răspunse călăuza.

— Ja, mistour, întări unul din islandezi, pe un ton destul de speriat.

— Ce înseamnă cuvântul ăsta? întrebai eu, îngrijorat.

— Privește în zare, spuse unchiul meu.

Mi-am îndreptat privirile spre câmpie, și am zărit o uriașă coloană formată din pulbere de piatră, din nisip și din praf ce se ridică în vârtejuri ca o trombă și pe care vântul o mâna spre acea ieșitură a Sneffelsului, pe care eram noi suspenzați. Atât era de opacă perdeaua aceasta, încât întuneca lumina soarelui, proiectând o vastă umbră pe munte. Dacă tromba s-ar fi aplecat, ne-ar fi cuprins cu siguranță în vârtejurile ei. Acest fenomen, destul de frecvent când suflă vântul dinspre ghețari, se cheamă „mistour” în limba islandeză.

— Hastigt, hastigt! strigă călăuza noastră.

Fără să știu daneza, am înțeles că trebuie să-l urmăm cât mai repede. Hans începu să ocolească conul craterului, dar în zig-zag, pentru a ne ușura mersul. În curând, tromba se abătu asupra muntelui, care tresări din pricina izbiturii, iar pietrele răscolite de vânt cădeau ca o ploaie în urma unei erupții. Din fericire, noi ne aflam pe versantul opus, la adăpost de orice pericol. Fără această prevedere a călăuzei, trupurile noastre, ciopârtite, pulverizate, ar fi căzut cine știe la ce depărtări, întocmai ca rămășițele vreunui meteor necunoscut.

Hans chibzui că nu ar fi bine să petrecem noaptea pe povârnișurile conului. De aceea am continuat urcușul în zig-zag și în aproape cinci ore am parcurs cele 1 500 de picioare care ne mai rămăseseră de urcat. Ocolurile,

zig-zagurile și urcușul în trepte măriseră drumul la cel puțin trei leghe. Nu mai puteam de obiceală și îmi era aşa de frig și de foame, că simteam că mă sfârșesc. Aerul, cam rarefiat, îmi stânjenea răsuflarea.

În cele din urmă, la unsprezece noaptea, pe un întuneric cumplit, am ajuns în vârful muntelui Snæfells. Mai înainte de a intra în crater ca să-mi găsesc un adăpost, am avut răgazul să zăresc „soarele de miez de noapte” în punctul său cel mai de jos, proiectându-și razele palide pe insula adormită la picioarele mele.

16

Mâncarea fu înghițită pe nerăsuflate și, după aceea, fiecare ne-am acușit cum am putut mai bine. Ce-i drept, culcușul era cam tare, adăpostul cam nesigur, situația destul de grea, la 5.000 de picioare deasupra nivelului mării. Totuși, în noaptea aceea, somnul mi-a fost foarte liniștit, și-am dormit aşa cum nu mai dormisem de mult. Și nici de visat n-am visat.

A doua zi ne-am trezit pe jumătate înghețați de suflarea unui aer rece și tăios, în timp ce deasupra capului nostru, razele soarelui străluceau. Mi-am părăsit culcușul de granit, ca să pot admira în voie minunata priveliște care se desfășura în fața ochilor mei.

Mă aflam pe culmea unuia din cele două vârfuri ale Snæfelsului, și anume, pe cel dinspre miazăzi. De aci puteam să cuprind cu privirea cea mai mare parte a insulei. Potrivit opticii de la marile înălțimi, țărmurile se zăreau foarte bine, în timp ce părțile din interior păreau șterse. S-ar fi putut spune că la picioarele mele se întindea una din acele hărți în relief ale lui Helbesmer. De jur împrejur vedeam văi adânci încrucișându-se în toate direcțiile, prăpăstii săpate ca niște puțuri, lacuri care păreau niște heleșteie și râuri de mărimă pâraielor. Spre dreapta se desfășurau nenumărați ghețari și vârfurile unora erau învăluite de ușoare coloane de fum. Coamele ondulate ale acestor munți nesfârșiți, pe care straturile de zăpadă le făceau să pară acoperite de spumă, îmi amintea de suprafața unei mări într-o veșnică frământare. Dacă întorceam privirea spre apus, oceanul, în măreață sa nemărginire, părea că-i o continuare a acestor vârfuri spumoase. Unde se sfârșea oare pământul? De unde începeau valurile oceanului? Mi-era greu să disting bine acest lucru.

Eram cuprins de acel minunat extaz pe care și-l dau marile înălțimi, fără ca de data asta să amețesc, căci, în sfârșit, mă obișnuisem cu contemplarea acestor priveliști fără seamăn. Privirile mele uluite se scăldau în iradierea

străvezie a razelor solare. Uitasem cine sunt și unde mă aflu, pentru a trăi viața elfilor sau a silfidelor – imaginare făpturi ale mitologiei scandinave. Mă îmbătăm de voluptatea înălțimilor, fără a mă gândi că în curând destinul avea să mă scufunde în prăpăstiile fără fund ale Pământului!... Sosirea profesorului și a lui Hans, care se urcaseră și ei în vârful Sneffelsului, mă readuse la realitate.

Întorcându-se spre apus, unchiul meu îmi arăta cu mâna un abur ușor, ca o fâsie de pământ, și care țărmuia linia valurilor.

— Groenlanda! spuse el.

— Groenlanda? strigai eu.

— Da, nu suntem nici la 35 de leghe de ea, și în timpul dezghețurilor, urșii albi ajung până în Islanda, – aduși de ghețarri de la miazănoapte. Dar asta n-are nicio importanță. Acum suntem pe unul din cele două piscuri ale vârfului Sneffels: cel de la sud. Hans ne va spune îndată cum numesc islandezii acest pisc, pe care tocmai ne aflăm. Nici nu-și termină bine cuvântul, că vânătorul și răspunse:

— Scartaris.

La auzul acestui nume, unchiul meu îmi aruncă o privire triumfătoare.

— Atunci, la drum, spre crater! porunci el.

Craterul Sneffelsului semăna cu un con răsturnat, a cărui deschizătură putea să aibă un diametru de o jumătate de leghe. Adâncimea craterului o apreciam cam la două mii de picioare. Gândiți-vă numai cum putea să arate un asemenea recipient, când era tot numai flăcări și tunete... La fund, conul avea o circumferință de cel mult 500 de picioare, și cum pereții interiori erau în pantă lină, se putea ajunge destul de ușor la partea sa de jos. Fără să vreau, am asemuit acest crater cu o uriașă pușcă, având o gură largă, și la drept vorbind, comparația mă îngrozea.

Să cobori într-o pușcă, mă gândeam eu, când nu-i exclus să fie încărcată, și s-ar putea să ia foc la cea mai mică izbitură – nu-i asta curată nebunie?!...

Dar era prea târziu ca să mai dau înapoi. Cu un aer nepăsător, Hans a luat-o înainte. Iar eu l-am urmat fără să scot o vorbă.

Pentru a ușura coborârea, Hans făcea mari ocoluri în spirală. Trebuia să mergem prin mijlocul rocilor eruptive, și, câteodată, unele sedezlipeau din culcușurile lor, prăvălindu-se în salturi, până în fundul prăpastiei. În cădere, ele dădeau naștere unor ecouri de o sonoritate ciudată.

În diferite părți ale conului se aflau ghețari interiori. De câte ori îi întâlneam, Hans înainta cu foarte multă băgare de seamă, sondând cu bastonul cu vârf de fier, pentru a descoperi crăpăturile. În alte locuri, unde trecerea se arăta a fi periculoasă, ne legam cu o frângie lungă, pentru ca acela căruia i-ar fi alunecat piciorul, din nebăgare de seamă, să fie susținut de ceilalți. Această solidaritate era un lucru înțelept și plin de prevedere, însă nu ne punea în afară de orice pericol.

Cu toate greutățile coborâșului, și-n ciuda pantelor pe care nici călăuza nu le cunoștea, drumul s-a făcut fără vreun accident, în afară numai de căderea unui balot cu frânghii, pe care-l scăpase din mâna unul din islandezi, de s-a rostogolit tocmai în fundul prăpastiei.

La prânz atinsesem prima țintă a călătoriei noastre. Am ridicat capul și, la gura pâlniei, am zărit, ca într-un chenar, o bucătică de cer cu o circumferință aproape perfectă. Numai într-un singur punct se profila vârful lui Scartaris, cufundat în imensitatea văzduhului.

În fundul craterului se deschideau trei guri, prin care ieșeau, cu siguranță, lava și vaporii, în timpul eruptiilor. Fiecare gură avea un diametru de aproape 100 de picioare. Ele se căscau în fața noastră și, drept să vă spun, n-am avut curajul să-mi arunc privirile în vreuna, în schimb, profesorul Lidenbrock le-a examinat pe fiecare în parte. Alerga de la una la alta, gata să-și piardă răsuflarea, gesticulând și rostind vorbe fără sir. Hans și tovarășii săi stăteau aşezăți pe niște grămezi de lavă și-l priveau cum nu-și mai găsește astămpăr, și nu mă îndoiesc că-l socoteau nebun.

Deodată, unchiul meu scoase un strigăt. Am crezut că i-a alunecat piciorul și că era gata să cadă într-unul din cele trei puțuri. Dar nu se întâmplase nimic. Îl văzui stând țeapăn, cu brațele întinse și cu picioarele desfăcute, în fața unui bloc de granit, aflat în centrul craterului, ca un piedestal enorm pregătit pentru statuia unui Pluton. Din toată înfațarea unchiului meu se vedea că-i peste măsură de uluit. Dar curând, uluirea fu înlocuită de o bucurie fără margini.

— Axel, Axel! strigă el. Vino, vino!

Alergai într-acolo. Însă nici Hans și nici islandezii nu se urniră de pe locurile lor.

— Privește! îmi spuse profesorul.

Împărtășindu-i uluirea, dacă nu și bucuria, pe partea dinspre apus a blocului de granit am văzut scrijelită în litere runice, pe jumătate roase de

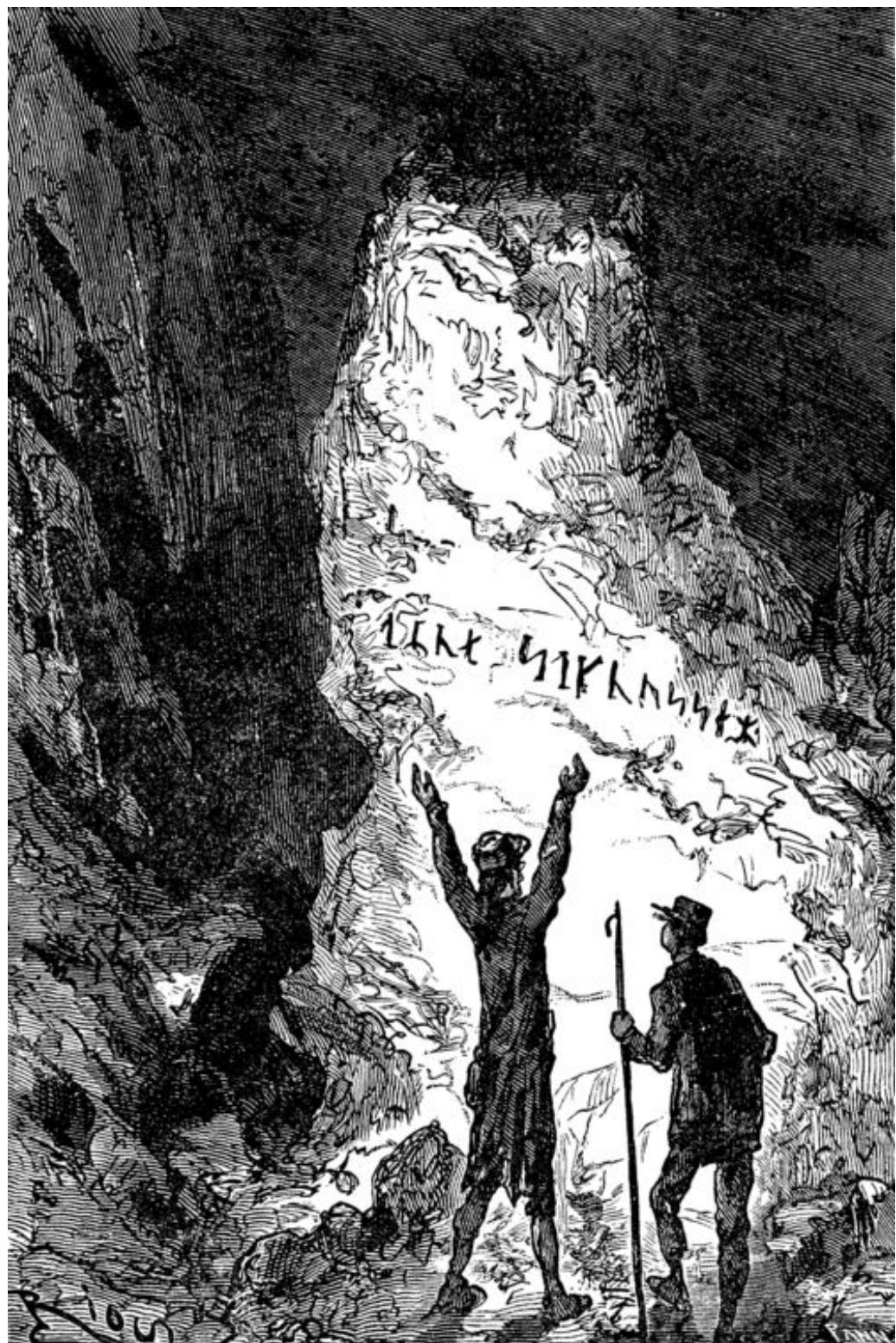
vreme, numele acelui islandez blestemat:

1. ՀԱՅԻ ԿՐԵՇՆԱՐԴ

— Arne Saknussemm! strigă unchiul meu. Ei, acu' te mai îndoiești?

Nu răspunsei nimic și mă întorsei uluit la bolovanul de lavă pe care stătusem mai înainte. În fața evidenței, a trebuit să mă inclin.

Nu știu câtă vreme am rămas astfel, cufundat în

gândurile mele. Tot ceea ce știi e că, după o vreme, ridicând capul, l-am văzut numai pe unchiul meu și pe Hans. Ceilalți islandezi plecaseră, și acum coborau povârnișurile Sneffelsului, pentru a se întoarce la Stapi.

Hans dormea liniștit lângă un bolovan, într-o scursură de lavă, unde își înjghebase un culcuș, în timp ce unchiul meu se zbătea în fundul craterului, ca o fiară sălbatică în cursa unui vânător. Niște nu dormeam, nici nu aveam puterea să mă scol și, luând exemplu de la călăuză, m-am lăsat cuprins de un somn liniștit; mi se părea că aud mereu zgomote sau că simt zvânciri în coastele muntelui.

Astfel am petrecut prima noapte în fundul craterului.

A doua zi, un cer cenușiu, înnojurat și greoi se lăsa peste vârful conului. N-am băgat de seamă atât întunericul ce cuprindea craterul cât mânia care-l cuprindea pe unchiul meu.

Am înțeles deîndată motivul, și inima mi s-a umplut de puțină speranță. Iată de ce: dintre cele trei drumuri care se deschideau în fața noastră, numai unul singur fusese folosit de Saknussemm.

Potrivit indicației dată în criptogramă de către învățatul islandez, drumul putea fi ușor recunoscut, căci la poalele lui urma să se proiecteze umbra lui Scartaris în ultimele zile ale lunii iunie...

În adevăr, piscul acesta ascuțit putea fi socotit ca arătătorul unui imens cadran solar, a cărui umbră, într-o anumită zi, arăta drumul spre centrul Pământului.

Dar cum nu se zărea de fel soarele, nu era nici umbră. În consecință, unchiul n-avea cum să se orienteze!

Eram în 25 iunie. Dacă cerul rămânea acoperit încă șase zile, trebuia să amânăm totul pentru anul viitor.

Cred că nu mai e nevoie să vă descriu mânia neputincioasă a profesorului Lidenbrock! Ziua trecu și nicio umbră nu veni să se profileze în fundul craterului. Hans nu se mișcă de la locul său, deși cred că era firesc să se întrebe ce aşteptăm. Dacă în genere îl preocupa ceva! Unchiul nu-mi adresă niciun cuvânt. Privirile sale se ațințeau tot timpul spre cerul acoperit de cețuri cenușii.

La 26 iunie nu se arăta niciun semn bun. Ba dimpotrivă. Toată ziua căzu o ploaie amestecată cu zăpadă. Hans se apucă să construiască o colibă din bucăți de lavă. Îmi făcea oarecare plăcere să urmăresc din ochi miile de

cascade ce luau naștere și care se rostogoleau pe povârnișurile conului, unde fiecare piatră făcea ca zgomotul asurzitor să fie și mai puternic.

Unchiul meu nu se mai putea stăpâni. La drept vorbind, chiar și un om mai calm decât el ar fi avut toate motivele să se enerveze, căci asta însemna să te-neci tocmai la mal.

Dar o dată cu marile dureri, cerul îți trimite neîncetată și mari bucurii. Și cerul îi rezerva profesorului Lidenbrock o satisfacție egală cu marile, cu desperatele sale necazuri...

A doua zi, cerul mai era încă acoperit, însă duminică, 28 iunie, o dată cu schimbarea lunii, veni și schimbarea vremii. Soarele revărsa în crater valuri-valuri de raze. Fiecare delușor, fiecare stâncă, fiecare piatră, fiecare încrățitură a lavei se scălda în aceste efluxii luminoase și își aşternea pe loc umbra pe pământ. Dintre toate, umbra lui Scartaris se desena ca un colț ascuțit și prinse a se învârti pe nesimțite o dată cu soarele cel învăpăiat. Și nu exagerez de loc dacă spun că unchiul se învărtea și el o dată cu umbra.

La amiază, în perioada sa cea mai scurtă, umbra începu să atingă încet marginea vetrei centrale.

— Pe aici trebuie s-o luăm! strigă profesorul, pe aici! Înainte, spre centrul Pământului! adăugă el în limba daneză.

L-am privit pe Hans.

— Forüt! spuse el foarte liniștit.

— Înainte! îmi traduse unchiul meu.

Era ora 13 și 13 minute.

17

Abia acum începea adevărata noastră călătorie. Până atunci, oboseala fusese mai mare decât greutățile; dar era sigur că de aici înainte acestea din urmă se vor ivi cu adevărat în calea noastră.

Încă nu-mi afundasem privirea în acel puț fără fund în care urma să coborâm. Sosise însă momentul să-o fac. De altfel, mai puteam încă ori să mă resemnez acceptând această aventură, ori să refuz să o încerca. Dar să dau înapoi în față călăuzei mi-a fost rușine. Hans aștepta cu atâta calm să înceapă aventura, cu o asemenea indiferență, cu o atât de deplină nepăsare față de orice pericol, încât am roșit la ideea că aş putea fi mai puțin curajos decât el. Dacă aş fi fost singur, aş fi început să-i însir unchiului meu tot soiul de argumente de mare efect; dar cum călăuza se afla lângă noi, n-am scos un

cuvânt și-n timp ce mă apropiam de gura prin care trebuia să coborâm, gândul îmi zbură deodată spre frumoasa mea virlandeză.

Am mai spus că gura centrală a craterului avea un diametru de 100 de picioare, sau o circumferință de 300 de picioare. M-am aplecat cu multă băgare de seamă peste o stâncă care atârna în afară și am privit. De groază mi s-a făcut părul măciucă. Toată ființa îmi fu cuprinsă de simțământul vidului. Am simțit cum centrul de gravitate mi se deplasează și cum mi se urcă amețeala la cap, ca o beție. Nimic nu e mai amețitor decât această atracție a abisului. Eram să cad, dacă nu m-ar fi apucat la timp o mâna vânjoasă. Era mâna lui Hans. Hotărât lucru, nu luasem destule „lecții de înălțime” la biserică „Frelsers” din Copenhaga.

Cu toate că mi-am aruncat foarte puțin privirile în acest puț, am putut să-mi dau seama de conformația lui.

Pereții săi aproape abrupti prezintau numeroase ieșituri care puteau să ușureze coborârea. Dar dacă aveam la îndemână un soi de scară, în schimb ne lipsea parmaclâcul, de care să ne ținem. Nu-i vorbă, o frângchie legată de una din aceste ieșituri ne-ar fi ajutat de minune. Dar cum aveam s-odezlegăm odată ajunși la capătul ei?

Unchiul meu găsi imediat un mijloc foarte simplu pentru a înlătura această dificultate. El desfășură o frângchie lungă cam de 400 de picioare și groasă de două degete și lăsă să cadă în adânc doar jumătate din ea, apoi o înfășură în jurul unui bloc de lavă ce ieșea în afară și aruncă în gol cealaltă jumătate. Fiecare din noi putea astfel să coboare apucând cu mâna cele două capete ale frânghiei, fără teamă că aceasta se va desfășura. De îndată ce ai coborât vreo două sute de picioare, nimic nu era mai ușor decât s-o tragi, lăsând liber un capăt și smucind de cealaltă parte a frânghiei.

Apoi, urma să reîncepi acest exercițiu, ad infinitum.

— Acum, să ne îngrijim și de bagaje, spuse unchiul meu, după ce sfârși de atârnat frânghia. O să le împărțim în trei pachete, și fiecare din noi o să-și pună unul în spate. Vorbesc numai de obiectele fragile.

Desigur că îndrăznețul profesor nu ne socotea și pe noi în această ultimă categorie!...

— Hans, stabili el, va lua uneltele și o parte din provizii; tu, Axel, vei duce două treimi din provizii și armele, iar eu, restul proviziilor și instrumentele cele mai gingăse.

— Dar cine o să ducă hainele, și toată legătura de frânghii și de scări? am întrebat eu.

— Vor coborî singure.

— Cum aşa?!

— O să vezi...

Unchiul meu simtea o plăcere deosebită să folosească mijloace „tari”, și o facea totdeauna fără cea mai mică șovăială. La porunca sa, Hans strânse într-un mare balot toate obiectele ce nu erau fragile, și, după ce balotul fu legat zdravăn, pur și simplu i se dădu drumul în prăpastie.

Curând am auzit vuietul sonor produs de deplasarea straturilor de aer. Aplecat deasupra prăpastiei, unchiul meu urmărea foarte satisfăcut coborârea bagajelor, și nu s-a clintit din locul acela până ce nu le-a pierdut din vedere.

— Bun, zise el, acum vine și rândul nostru!...

Întreb pe orice om de bună-credință dacă nu l-ar trece fiorii la auzul unor asemne cuvinte?

Profesorul își puse în spate pachetul cu instrumente, Hans luă pachetul cu unelte, iar eu pe cel cu arme. Coborârea începu în ordinea următoare: întâi Hans, după aceea unchiul meu, iar la urmă eu. Totul se desfășură într-o tacere mormântală, tulburată din când în când doar de zgomotul pe care-l făceau stâncile ce se rostogoleau în prăpastie.

M-am lăsat să alunec, ca să zic aşa, strângând cu putere într-o mâna cele două capete ale frânghiei, iar cu cealaltă sprijinindu-mă cu ajutorul bastonului meu cu vârful de fier. Mă stăpânea o singură idee: să nu-mi pierd cumva punctul de sprijin. Nu prea aveam încredere în trăinicia frânghiei, socotind-o mult prea slabă pentru a suporta greutatea a trei oameni. De aceea mă slujeam de ea cât mai puțin posibil făcând minuni de echilibristică pe ieșiturile de lavă pe care încercam să le prind cu piciorul, întocmai ca pe o mâna care mi-ar fi venit în ajutor.

Când una din aceste trepte alunecoase se zdrobea sub pașii lui Hans, el rostea cu glasul său domol:

— Gif akt!

— Atenție! repeta unchiul meu.

După o jumătate de oră am ajuns pe o stâncă mai lată, care era foarte puternic înfiptă în peretele galeriei. Hans trase frânghia de un capăt; celălalt capăt se ridică în aer; descolăcindu-se de pe colțul de stâncă pe care fusese

înfăsurată, căzu trăgând după sine bucăți de piatră și de lavă, un fel de ploaie, sau, mai bine zis, de grindină foarte periculoasă.

M-am aplecat peste îngustul platou pe care ne aflam, dar n-am putut să zăresc fundul prăpastiei.

Începu din nou manevrarea frânghiei și după o jumătate de oră am mai coborât încă două sute de picioare.

Nu știu dacă cel mai pasionat geolog ar fi încercat să studieze, în timpul coborârii, natura terenurilor care-l înconjurau, dar, în ceea ce mă privește, nici nu-mi păsa de asta; mă interesa prea puțin dacă straturile erau pliocene, miocene, eocene, cretacice, din familia lanțului munților Jura, triasici, pernieni, carboniferi, devonieni, silurieni sau primitivi. În schimb profesorul își făcea fără îndoială tot felul de observații sau lua note, căci la una din opriri îmi spuse:

— Cu cât cobor mai adânc, cu atât am mai multă încredere în reușita acțiunii noastre. Felul cum sunt așezate aceste terenuri vulcanice îndreptășește pe deplin teoria lui Davy. Ne aflăm în stratul cel mai vechi, în care s-au produs unele procese chimice asupra metalelor care se aprind în contact cu aerul și cu apa. Resping cu desăvârșire teoria unei călduri interioare. De altfel, se va vedea că am dreptate.

Mereu aceeași concluzie. Se înțelege că nu-mi ardea să-l contrazic, căci această discuție nu-mi făcea de loc placere. Tăcerea mea fu luată drept consimțământ, și începură din nou coborârea.

După trei ore, încă nu întrezăream fundul coșului. Când ridicai însă capul, am putut să observ că puțul se stâimta simțitor. Din cauza ușoarei lor înclinații, pereții tindeau să se apropie. Întunericul creștea din ce în ce mai tare.

Totuși coboram mereu. Am luat aminte la pietrele care se desprindeau din pereți și mi-am dat seama că, în cădere, aveau un răsunet mai înăbușit, ceea ce însemna că fundul prăpastiei era mai apropiat.

Cum avusesem grijă să-mi notez de câte ori schimbăsem frânghia de la un loc la altul, am putut să-mi dau seama exact de adâncimea la care am ajuns și de timpul scurs.

În timpul coborârii, am repetat de paisprezece ori această manevră, la răstimp de o jumătate de oră.

Așadar trecuserășapte ore, în afara de cele paisprezece sferturi de oră de odihnă, care dădeau încă trei ore și jumătate. În total făcusem deci zece ore

și jumătate.

Plecasem la ora unu, deci acum trebuia să fie ora unsprezece.

În privința adâncimii la care ajunsesem m-am dumerit repede. Cele paisprezece schimbări ale unei frânghii de două sute de picioare făceau 2 800 picioare.

În acest moment se auzi glasul lui Hans:

— Halt! exclamă el.

M-am oprit tocmai în clipa când era să lovesc cu piciorul capul unchiului meu.

— Am ajuns, spuse acesta.

— Unde? l-am întrebat eu alunecând lângă el.

— În fundul puțului perpendicular.

— Nu mai există deci altă ieșire?

— Ba da, văd că aici începe un fel de galerie care merge oblic spre dreapta. Dar o vom cerceta mâine. Acu', să mânăcam și după aceea să tragem un somn bun.

Deși ne aflam la o atât de mare adâncime, nu era complet întuneric. Am desfăcut sacul cu provizii, am mâncat și apoi fiecare ne-am culcat cum am putut mai bine, pe un pat de pietre și de resturi de lavă.

Cum stăteam culcat pe spate, am deschis ochii și sus, sus de tot, la capătul acestui tub lung de 3.000 de picioare, care luase forma unui ocean uriaș, am zărit un punct luminos.

Era o stea care pierduse orice scânteiere și care, după calculele mele, trebuia să facă parte din Ursa mică.

Apoi am adormit adânc.

18

La ora 8 dimineața ne-a trezit o rază de soare. Miile de fațete de lavă ale pereților au strâns-o într-un mănunchi, reflectând-o apoi ca pe o ploaie de scânteie. Această lumină era îndeajuns de puternică pentru a ne îngădui să deosebim obiectele dimprejur.

— Ei, Axel, ce zici?! strigă unchiul meu frecându-și mâinile. Ai mai petrecut tu vreodată o noapte mai liniștită ca asta în casa noastră din Königstrasse? Nici tu zgromot de căruțe, nici strigătele precupeților, nici zbieretele luntrașilor!

— Nu tăgăduiesc că suntem foarte liniștiți în fundul acestui puț, dar tăcerea asta are parcă ceva însăspământător în ea, totuși.

— Haida de! strigă unchiul meu. Dacă te sperii de pe acum, atunci ce-o să fie mai târziu? Că doar nici n-am apucat să intrăm încă în măruntaiele Pământului.

— Ce vrei să spui, unchiule?

— Vreau să spun că acum am atins abia pământul Islandei. Acest tub lung și vertical, care coboară din craterul Sneffelsului, se oprește aproape la nivelul mării.

— Ești sigur?

— Foarte sigur! Ia uită-te la barometru!

Într-adevăr, mercurul, după ce se urcase încetul cu încetul, scădea pe măsură ce coboram și acum se oprișe la douăzeci și nouă de pouce¹⁴.

— Vezi, reluă profesorul, nu avem nici presiunea unei atmosfere, dar constat că o să vină vremea când vom înlocui barometrul printr-un manometru.

Barometrul urma să devină într-adevăr inutil, din moment ce greutatea aerului depășea presiunea sa calculată la nivelul oceanului.

— Dar, spusei eu, nu te temi că această presiune mereu crescândă va fi foarte greu de suportat?

— Nu, n-avea nicio grija. Vom coborî încet, și, treptat-treptat, plămânii noștri se vor obișnui să respire o atmosferă mai comprimată. Aeronauții sfârșesc prin a simți lipsa de aer pe măsură ce se urcă în straturile superioare ale atmosferei, iar noi probabil c-o să avem prea mult. Cu atât mai bine! Dar să nu mai pierdem nici măcar o clipă. Unde o fi pachetul care a coborât înaintea noastră?

Mi-am amintit atunci că și în seara trecută l-am căutat în zadar. Unchiul meu s-a adresat lui Hans, care-și roti împrejur ochii săi de vânător.

— Der Huppe!

— Acolo sus!

Într-adevăr, pachetul era agățat de un colț de stâncă, cam la vreo sută de picioare deasupra capului nostru.

Imediat, sprintenul islandez se cățără ca o pisică și, în câteva minute, aduse pachetul.

— Acu', spuse unchiul meu, să mâncăm, dar să mâncăm zdravăn, ca niște oameni care pornesc la un drum lung!

Am mâncat pesmeți cu carne uscată și apoi am tras câteva înghițituri de apă amestecată cu rachiu de ienupăr.

După ce am terminat masa, unchiul meu a scos din buzunar un carnet și, examinând pe rând diferitele instrumente, notă datele următoare:

Luni, 1 iulie

Cronometrul: ora 8 și 17 minute dimineața.

Barometrul: 29,7 p.¹⁵

Termometrul: 6°

Direcția: est-sud-est.

Această ultimă observație se referea la drumul prin galeria întunecată și unchiul meu o află cu ajutorul busolei.

— Axel, strigă plin de înflăcărare profesorul, abia acum vom coborî cu adevărat în măruntaiele Pământului! Iată deci momentul exact când începe călătoria noastră.

După aceea luă cu o mână aparatul Ruhmkorff care-i atârna de gât și cu cealaltă puse în contact curentul electric cu serpentina lanternei. Și o lumină destul de puternică împreșteie întunericul din galerie.

Hans ducea al doilea aparat, care fu de asemenea pus în funcțiune. Această ingenioasă aplicare a electricității ne dădea posibilitatea să mergem timp îndelungat, circându-ne o lumină artificială de zi, chiar și în mijlocul celor mai inflamabile gaze.

— Înainte, la drum! porunci unchiul meu.

Fiecare își puse în spate sacul de călătorie. Hans își luă sarcina să împingă înaintea lui pachetul cu frânghii și cu haine, iar eu intrai după ei în galerie.

În momentul când eram gata să mă cufund în corridorul acela întunecos, m-am oprit puțin și, ridicând capul, prin câmpul vizual al imensului tub am zărit, pentru ultima oară, un petic din cerul Islandei, pe care eram aproape sigur că n-o să-l mai revăd.

Lava, în ultima sa eruptie, din 1229, își croise drum prin acest tunel, tapetându-l pe dinăuntru cu un strat compact și strălucitor, care reflecta lumina electrică mărindu-i de o sută de ori intensitatea.

Toată greutatea drumului constă în a nu aluneca prea repede pe o pantă înclinată de aproape 45°. Din fericire, am dat peste o serie de colțuri și ridicături care țineau loc de trepte, și-am început să coborâm lăsând ca bagajele să alunece înaintea noastră pe-o frângie lungă.

Dar ceea ce sub picioarele noastre ținea loc de treaptă, pe ceilalți pereți devinea o stalactită. Lava, poroasă, pe alocuri, prezenta niște mici umflături rotunde, niște cristale de cuarț opac, împodobite cu picături transparente de sticlă, care, suspendate pe boltă ca niște candelabre, păreau că se aprind la trecerea noastră, de parcă zânele abisului își luminaseră palatul pentru a-i primi pe oaspeții de pe pământ.

— Ce minunătie! strigai eu fără să vreau. Ce mare spectacol, unchiule! Ia privește nuanțele acestea ale lavei, care merg pe nesimțite de la roșu închis până la galbenul strălucitor! Și cristalele asta care par niște globuri luminoase!

— Ei, băiete, te-ai făcut mai bun! Găsești că e splendid! Ai răbdare numai și sper că-o să vezi alte lucruri și mai minunate. Ei hai, înainte, tot înainte!...

Mai bine ar fi spus „Hai să alunecăm!” căci ne-am dat drumul să alunecăm fără niciun fel de osteneală pe panta aceea înclinată. Era ca o *facilis descensus Averni*¹⁶ de Virgiliu. Busola, pe care o consultam foarte des, arăta în mod constant direcția sud-est. Culoarul de lavă nu cotea nici la dreapta, nici la stânga, ci mergea în linie dreaptă.

Căldura nu creștea în chip simțitor, aşa cum mă aşteptasem și nu numai o dată am consultat cu mirare termometrul. După două ore de mers, el arăta 10°, adică o creștere de abia 4° față de locul plecării. Acest fapt îndreptățea teoriile lui Davy, dar mă făcea să cred că coborârea noastră era mai mult orizontală decât verticală. De altfel, nimic nu era mai ușor decât să cunoaștem exact adâncimea atinsă. Profesorul o măsură cu ajutorul unghiurilor de deviație și de înclinație, dar păstră pentru sine rezultatul observațiilor.

Seara, către ora 8, el dădu semnalul de oprire. Hans se așeză imediat. Lămpile fură atârnate de un colț de lavă. Ne aflam într-un fel de cavernă și aerul nu ne lipsea. Dimpotrivă, uneori ajungeau până la noi curente de aer. Dar ce anume le producea? Căror agitații atmosferice se datorau? Era o problemă pe care n-am căutat să-o rezolv în momentul acela. Foamea și oboseala mă pușeaseră în situația de a nu mai putea să raționez. Șapte ore de coborâre continuă nu se fac fără o mare cheltuială de energie. Eram stors de puteri. De aceea m-am bucurat nespus auzind cuvântul „oprire”. Hans întinse ceva merinde pe un bloc de lavă și toți trei mâncărăm cu poftă. Mă

neliniștea însă faptul că rezerva noastră de apă ajunsese la jumătate. Unchiul meu socotea că vom putea înlocui ceea ce consumasem, luând apă de la unul din izvoarele subterane, dar până acum încă nu întâlnisem niciunul. Nu m-am putut împiedica să nu-i atrag atenția asupra acestui lucru.

— Și asta te surprinde? mă întrebă el.

— Nu numai că mă surprinde, dar chiar mă îngrijorează. Nu mai avem apă decât pentru cinci zile.

— Liniștește-te, Axel, te asigur că vom da de apă, și încă în cantități mult mai mari decât avem nevoie.

— Când?

— După ce o să trecem de acest înveliș de lavă. Cum îți închipui c-ar fi posibil să răzbată izvoarele prin pereții aceștia?

— Dar dacă stratul de lavă continuă până la mari adâncimi? De altfel, până azi îmi pare că vertical am înaintat îndeajuns de puțin.

— Ce te face să bănuiești acest lucru?

— Dacă am fi pătruns mai adânc în interiorul scoarței Pământului, căldura ar fi fost, cu siguranță, mai mare.

— După teoria ta, răsunse unchiul. Dar te-ai uitat la termometru?

— Abia 15° , ceea ce înseamnă că a crescut numai cu 9° de la plecarea noastră.

— Ei, atunci trage concluzia!

— Iată concluzia mea. După observațiile cele mai exacte, înăuntrul globului, temperatura crește cu 1 grad la fiecare 100 de picioare. Dar unele condiții locale pot face să varieze această cifră. Așa, de pildă, la Iakutsk, în Siberia, s-a observat că temperatura. Crește cu un grad la 36 de picioare. Prin urmare, această deosebire depinde de puterea de conductibilitate a rocilor. Voi mai adăuga, de asemenea, că în vecinătatea unui vulcan stins, și prin straturile de gnais, crește cu câte un grad numai la 125 de picioare. Să luăm, deci, această ultimă ipoteză, care e cea mai favorabilă și să calculăm.

— Calculează, băietă!

— Nimic nu-i mai ușor, îi răsunsei, începând să însir cifrele pe un carnet. De 9 ori 125 picioare fac 1125 de picioare.

— Într-adevăr, rezultatul e foarte exact...

— Atunci?

— Ei bine, după observațiile mele, am ajuns la 10.000 de picioare sub nivelul mării.

— E cu puțință?

— Da, sau... cifrele nu mai sunt cifre!

Totuși calculele profesorului erau exacte. Noi depășisem cu 6.000 de picioare cele mai mari adâncimi cunoscute, cum sunt minele Kitz-Bahl din Tirol și cele din Württemberg, din Boemia.

Temperatura, care ar fi trebuit să fie de 81° pe aceste meleaguri, era abia de 15° . Iată un lucru care îmi dădea foarte mult de gândit.

19

A doua zi, marți, în 30 iunie, am reînceput coborârea la ora 6 dimineața.

Am mers tot timpul pe stratul de lavă, care se arăta a fi o adevărată rampă naturală, având o pantă dulce ca acele planuri înclinate care încă mai înlocuiesc scara în casele vechi. Am mers astfel până la ora 12 și 17 minute și chiar în momentul acela l-am ajuns pe Hans, care tocmai se opriese.

— Ei drăcie, strigă unchiul meu, am atins extremitatea hornului!...

M-am uitat în jurul meu. Într-adevăr, ne aflam la o răspântie unde se deschideau două drumuri, ambele întunecoase și înguste. Pe care trebuia să o luăm? Era greu de hotărât.

Dar unchiul meu nu voia să se arate în fața noastră ca un om care șovăie, de aceea ne arăta galeria dinspre răsărit, și, după puțin timp, toți trei ne înfundărăm în ea.

De altfel, orice șovăială în fața acestor două drumuri s-ar fi prelungit la infinit, căci nu exista niciun indiciu care să ne arate pe care să-l alegem; trebuia să încercăm absolut la noroc.

Panta noii galerii era mai mică și coboram pe nesimțite, dar pereții ei erau mai neregulați. Câteodată treceam pe sub nenumărate arcuri care semănau perfect cu boltile unei catedrale gotice. Artiștii evului mediu ar fi putut studia aci toate formele acestei arhitecturi religioase care are la bază ogiva. După o milă a trebuit să ne aplecăm sub niște arcade joase, în stil roman, și am putut vedea o mulțime de stâlpi groși, încovoiati sub curbura boltelor. Pe alocuri eram siliți să ne târâm de-a lungul unor înguste și scurte coridoare, care semănau cu bârlogurile castorilor.

Căldura era îndeajuns de suportabilă. Fără să vreau, mă gândeam la dogoarea care trebuie să fi fost pe vremea când lava zvârlită de Snæfells se precipita pe drumul acesta, atât de liniștit azi. Parcă vedeam torente de foc spărgându-se de colțurile galeriei și vaporii supraîncălziti îmbulzindu-se în acest spațiu strâmt!

„Numai de nu i-ar veni bătrânului vulcan fantezia de a-și relua activitatea!” mă gândii.

Nu mi-am împărtășit gândurile unchiului Lidenbrock, căci nu le-ar fi înțeles. De altfel, singura lui preocupare era să înaintăm. În ce-l privește, mergea, aluneca, ba chiar se și rostogolea de era nevoie, cu o convingere și cu o străduință, pe care, la urma urmei, merita s-o admiră.

La ora 6 seara, după un drum nu prea obositor, parcursesem două leghe spre miazăzi, dar în adâncime abia un sfert de milă.

Unchiul meu dădu semnalul de oprire. Am mâncat fără să vorbim prea mult, și apoi am adormit adânc.

De altfel, pregătirile pentru noapte erau destul de simple; o pătură în care te înfășurai alcătuia tot aşternutul. Pe aceste meleaguri nu aveam să ne temem nici de frig și nici de vizite nedorite. Călătorii care se înfundă în mijlocul deșerturilor africane sau în pădurile Americii sunt siliți să se vegheze reciproc în timpul somnului, dar aci domnea o liniște absolută, și ne aflam în deplină siguranță. Era sigur că n-o să întâlnim nici sălbatici și nici fiare sălbatrice, așa că în privința asta nu duceam nicio grija.

A doua zi ne-am sculat odihniți și bine dispuși. Am continuat drumul pe același strat de lavă ca și în ajun.

Era imposibil să recunoști natura terenurilor prin care treceam. Tunelul, în loc să se înfunde în măruntările Pământului, tindea să devină absolut orizontal. La un moment dat, mi s-a părut chiar că urcă spre suprafața Pământului. Nu mă înșelasem. Către ora 10 dimineață, acest lucru deveni atât de evident și prin urmare atât de obositor, încât am fost siliți să ne încetinim mersul.

— Ce-i, Axel? mă întrebă, nerăbdător, profesorul.

— Ce-i? Nu mai pot! răspunsei eu, sleit de oboseală.

— Cum? După o plimbare de trei ore pe un drum atât de ușor!

— Ușor, nu zic nu, dar foarte obositor.

— Obositor, când nu facem altceva decât să coboram!

— Să urcăm, dacă nu vă e cu supărare!...

— Să urcăm?! făcu unchiul meu ridicând din umeri.

— Nu începe îndoială! De o jumătate de oră, pantele sunt mai puțin inclinate și dacă vor continua să meargă aşa, o să ne pomenim iarăși pe pământul Islandei.

Profesorul dădu din cap ca un om care nu vrea să se lase convins. Am încercat să-i vorbesc, însă el nu-mi răspunse și-mi făcea semn să merg înainte. Tăcerea sa încăpățânată îmi arăta că nu era de loc în toane bune.

Mi-am reluat povara cu curaj, și-l urmam cât puteam de repede pe Hans, care păsea înaintea unchiului meu. Nu voiam să rămân în urmă și singura mea preocupare era să nu-mi pierd tovarășii din ochi. Mă treceau fiorii la gândul că aş putea să mă rătăcesc în adâncimile acestui labirint.

Și-apoi, dacă drumul devinea mai greu, mă consolam cu speranța că ne apropiem de suprafața Pământului. Cum această nădejde se confirma la tot pasul, mă bucuram la gândul că o voi revedea pe micuța mea Graüben.

Pe la amiază, pereții galeriei și-au schimbat aspectul. Mi-am dat seama de asta după reflexul luminii electrice, care slabise simțitor. În locul învelișului de lavă, terenul era alcătuit dintr-o rocă lucioasă. Masivul se compunea din straturi înclinate și deseori dispuse vertical. Ceea ce însemna că ne găseam într-o epocă de tranziție, în plină perioadă siluriană¹⁷.

— E neîndoios, am strigat eu, că sedimentele apelor au format în a doua eră a Pământului toate aceste șisturi, calcaruri și gresii! Lăsăm în urmă masivul de granit! Acu' procedăm ca niște hamburghezi care pentru a merge la Lübeck ar lua-o pe drumul Hanovrei!

Ar fi trebuit să păstrez pentru mine aceste observații, dar temperamentul meu de geolog fu mai tare decât prevederea, aşa că unchiul Lidenbrock îmi auzi exclamațiile.

— Ia privește! îi răspunsei eu arătându-i straturile de gresie, care alternau cu cele de calcar, și primele semne care indicau imediata apropiere a terenurilor de ardezie.

— Ei și?

— Iată-ne ajunși în perioada în care au apărut primele plante și primele animale!

— Crezi?

— Privește, examinează, observă!

L-am silit să plimbe lampa pe pereții galeriei. Mă așteptam să nu-și poată reține o exclamație de surpriză. Dar nu spuse niciun cuvânt și-și văzu mai departe de drum.

Oare m-a înțeles sau nu? Nu voia să cedeze cătuși de puțin din mândria sa de unchi și savant, și să recunoască cinstit că se înșelase alegând galeria

dinspre răsărit, sau ținea cu orice preț să meargă până la capătul ei? Nu mai era nicio îndoială că părăsisem drumul lavelor, și că mergeam pe o cale care nu ducea spre adâncul Snæffelsului.

Totuși mă întrebam dacă nu dădeam o importanță prea mare acestor schimbări de teren. La urma urmei nu s-ar fi putut să mă înșel? Străbăteam oare, într-adevăr, niște straturi de roci suprapuse peste masivul de granit?

„Dacă am dreptate, mi-am spus, trebuie să dau neapărat peste niște resturi de plante din acea prioadă străveche. Și în fața evidenței nu va mai putea obiecta nimic. Să căutăm deci!”

N-am făcut nicio sută de pași și-mi apărură înaintea ochilor dovezi incontestabile. Trebuie să fie chiar aşa cum presupusesem, căci în perioada siluriană trăiau în mări peste 1.500 de specii de vegetale și animale. Picioarele mele, obișnuite cu solul dur al lavelor, călcără deodată pe o pulbere formată din resturi de plante și de cochilii. Pe pereți se observau foarte clar urme de fucus și licopode. Profesorul Lidenbrock nu se putea înșela, dar cred că el închidea ochii, ca să nu vadă nimic, și își continua drumul cu același pas neschimbat.

Încăpățânarea asta trecea dincolo de orice limită! N-am mai putut răbda. Am luat o cochilie păstrată perfect, care aparținuse unui animal întrucâtva asemănător cârcâiacului de azi și, întinzându-i-o unchiului meu, i-am spus:

— Privește!

— Ei și, răspunse el liniștit, e cochilia unui crustaceu din speța dispărută a trilobiților. Atât, și nimic mai mult!

— Și nu tragi de aici nicio concluzie?

— Cum să nu! Aceeași concluzie pe care o tragi și tu, că am părăsit stratul de granit și drumul de lavă.

E foarte posibil să mă fi înșelat și să fi greșit calea.

Dar nu voi fi sigur de eroarea mea decât în momentul în care voi fi mers până la capătul acestei galerii.

— Ai dreptate să procedeză aşa, unchiule, și eu te-aș aproba, dacă nu ne-ar amenința o mare primejdie...

— Care anume?

— Lipsa de apă.

— Ei bine, Axel, vom micșora porțiile.

N-am avut încotro și a trebuit să micșorăm porțiile. Provizia noastră de apă nu putea dura mai mult de trei zile, și de lucrul ăsta ne-am dat seama seara, când ne aflam la masă. Și mai trist era că nu prea aveam speranță să dăm de vreun izvor în aceste terenuri din perioada de tranziție.

A doua zi am trecut mai tot timpul sub nesfârșitele bolți ale acestei galerii. Mergeam aproape fără să scoatem o vorbă. Ne cuprinsese pe toti muștenia lui Hans.

Drumul nu urca în mod simțitor, ba câteodată chiar părea că scoboară. Dar acest fapt, prea puțin evident, nu avea darul să-l liniștească pe profesor, căci natura straturilor nu se schimba de loc, iar perioada de tranziție se vădea din ce în ce mai mult.

Lumina electrică se reflecta în mii de raze scânteietoare pe straturile de șisturi și calcare și pe pereții de gresie roșie. Te-ai fi putut crede într-o tranșee deschisă în mijlocul ținutului Devonshire, după care sunt și numite acest fel de terenuri. Zidurile erau îmbrăcate cu splendide varietăți de marmură, unele de un cenușiu agat, străbătute capricios de vine albe, altele de un roșu aprins sau de un galben cu pete roșii sau având pete de culori închise, în care sclipeau grăunțe de calcar.

Pe cea mai mare parte dintre aceste marmure erau urme de animale primitive. Aici, creațiunea făcuse un vădit progres: în locul trilobitilor rudimentari, întâlniți în ajun, am dat peste resturile unor specii superioare, între altele, pești ganoizi și acei aşa numiți sauropteris, pe care paleontologii îi socotesc, pe bună dreptate, drept strămoșii reptilelor de azi. În mările din perioada devoniană trăiau nenumărate animale din această specie, ale căror urme se găsesc cu miile pe stâncile de formăție nouă.

Era evident că urcam pe scara vieții animale, scară pe care omul ocupă punctul cel mai înalt. Dar profesorul Lidenbrock nu dădea nicio atenție acestui fapt.

El aștepta două lucruri: sau ca un puț vertical să se deschidă, sub picioarele noastre, îngăduindu-ne astfel să ne reluăm coborârea, sau ca vreun obstacol să ne împiedice de-a ne continua drumul. Dar seara sosi, fără ca această speranță să i se realizeze.

Vineri, după o noapte întreagă în care am început să simt chinurile setei, am pornit din nou înainte, pe aceeași galerie, care parcă nu se mai sfârșea.

După 10 ore de mers am observat că scânteierea luminii în contact cu pereții scădea în mod foarte ciudat. Marmura, șistul, calcarul, gresia

dispăruseră, făcând loc unui înveliș întunecos și fără strălucire. Galeria deveni foarte îngustă și, la un moment dat, m-am sprijinit de peretele din stânga.

Când mi-am retras mâna, era toată neagră. Am privit mai îndeaproape. Ne aflam într-o mină de huilă.

— O mină de cărbuni! am strigat eu surprins.

— O mină fără minerii, răspunse unchiul meu.

— Cine poate ști?!

— Eu știu, reluă profesorul pe un ton categoric, și sunt sigur că această galerie n-a fost săpată de mâna omului. Dar dacă e sau nu opera naturii, asta mă interesează mai puțin. Hai mai bine să mâncăm, căci e ora cinei!

Hans pregăti îndată masa. Am mâncat foarte puțin și am băut cele câteva picături de apă care alcătuiau porția mea. Bidonul călăuzei mai avea apă cam pe jumătate, și asta era tot ce ne mai rămăsese ca să ne potolim setea.

După masă, cei doi tovarăși ai mei se înfășurără în păturile lor și își găsiră în somn leac împotriva oboselii. Dar eu n-am putut să dorm, și număram ceasurile până să se facă ziua.

Sâmbătă, la ora 6, am pornit din nou. După douăzeci de minute de mers am ajuns la o uriașă scobitură în peretele de huilă și mi-am dat seama că mâna omului n-ar fi putut să-o sape, căci boltile ei nu se sprijineau de nimic, ci se susțineau prin nu știu ce minune de echilibru.

Acest soi de cavernă avea cam 100 de picioare lărgime pe 150 înălțime și era neîndoios că terenul fusese despărțit în mod violent printr-o zguduitură subterană. Masivul terestru, cedând vreunei apăsări puternice, se dislocase, dând naștere acestui mare vid, unde pătrundeau pentru prima oară locuitori ai Pământului.

Întreaga istorie a perioadei carbonifere era înscrisă pe acești pereți întunecoși și un geolog ar fi putut urmări cu multă ușurință diferitele faze. Straturile de cărbune erau separate prin straturi de gresie sau prin straturi compacte de argilă și arătau de parcă ar fi fost strivite de straturile superioare.

La acea vîrstă a lumii, adică într-o perioadă care a precedat era secundară, Pământul era acoperit de o foarte bogată vegetație, care se datora, pe de o parte, unei călduri tropicale și pe de alta, unei umidități constante. O atmosferă îmbibată de aburi învăluia globul din toate părțile, nelăsând să treacă prin ea razele soarelui.

De aci se putea trage concluzia că temperaturile înalte nu erau iscate de această sursă de energie încă necunoscută. E posibil că pe atunci astrul zilei nu era încă pregătit să-și joace rolul său important. Climele nu se diferențiaseră încă și o căldură toridă domnea pe întreaga suprafață a globului, fiind aceeași, atât la ecuator cât și la poli. De unde putea ea să vină? Firește, din interiorul globului.

Deci, în ciuda teoriilor profesorului Lidenbrock, un foc violent ardea în măruntaiele Pământului și acțiunea sa se resimțea până în ultimele straturi ale scoarței terestre. Lipsite de razele binefăcătoare ale soarelui, plantele nu dădeau nici flori, nici parfum, dar rădăcinile lor își trăgeau seva din terenurile arzătoare ale primelor zile, crescând viguroase.

Erau puțini arbori: numai plante herbacee, gazon uriaș, ferigi, licopode, sigilarii, asterofile, familii rare, care numărau pe atunci specii cu miile.

Or, tocmai acestei îmbelșugate vegetații îi datorește huila originea sa. Scoarța globului, care era încă elastică, n-a putut să reziste presiunii exercitate de către masa lichidă pe care o învelea. Din această pricină s-au produs crăpături și numeroase prăbușiri. Plantele, târâte sub ape, s-au adunat încetul cu încetul în cantități uriașe.

În momentul acela s-a produs un proces chimic natural: în fundul mărilor, masele vegetale s-au schimbat mai întâi în turbă și apoi, datorită gazelor și transformărilor chimice, ele au suferit o completă mineralizare.

Astfel s-au format aceste imense straturi de cărbune, pe care un consum excesiv le-ar epuiza în mai puțin de trei secole, în cazul când țările industriale l-ar exploata fără socoteală.

Aceste gânduri îmi veniră în minte în timp ce priveam bogățiile de huilă îngrămadite în acest colțisor din adâncul Pământului. Nu încăpea îndoială că ele nu vor fi niciodată exploatare, căci exploatarea ar necesita cheltuieli enorme. Și apoi, la ce bun, când huila e încă răspândită la suprafața Pământului, în numeroase regiuni? De aceea eram absolut sigur că, aşa cum le vedeam acum, vor rămâne până când va suna ceasul de apoi.

Mergeam fără contenire. În ce mă privește, uităsem cu totul de lungimea drumului, pentru a mă pierde în noianul considerațiilor geologice. Temperatura rămăsese aceeași, numai că ne cam supăra un miros pătrunzător de metan. Nu mi-a fost greu să recunosc imediat prezența unei mari cantități de „grizu”, cum l-au numit minerii, un gaz periculos și foarte inflamabil, a cărui explozie a provocat atât de des catastrofe îngrozitoare.

Din fericire, noi ne luminam drumul cu ajutorul lămpilor Ruhmkorff. Dacă am fi făcut imprudență să ne servim de torte, o explozie teribilă ar fi pus capăt călătoriei noastre, luându-ne și viața.

Am mers până seara prin mina de huilă.

Unchiul meu abia se putea stăpâni, căci drumul orizontal îi mărise nerăbdarea. Întunericul era atât de mare, încât nu puteam vedea nici la douăzeci de pași înaintea noastră, aşa că ne-a fost imposibil să ne dăm seama de lungimea galeriei. Începeam să cred că nu se mai sfârșește, când deodată, la ora 6, ne-am trezit în fața unui zid. La dreapta noastră, la stânga, sus, jos, nu era nicio ieșire. Ajunseserăm la capătul unei fundături.

— Ei, cu atât mai bine! strigă unchiul meu. Acum știu cel puțin ce am de făcut. N-am apucat pe drumul lui Saknussemm! Deci, nu ne mai rămâne decât să ne întoarcem! Vom dormi aici noaptea astăzi și peste trei zile cred că o să ajungem la locul unde se despart cele două galerii.

— Da, i-am răspuns, numai să ne țină puterile!

— Și de ce nu?

— Fiindcă mâine n-o să mai avem niciun strop de apă.

— Și îți va lipsi și curajul? mă întrebă profesorul, aruncându-mi o privire severă.

N-am mai îndrăznit să răspund.

21

A doua zi am pornit dis-de-dimineață. Trebuia să ne grăbim, căci ne aflam la o depărtare de 5 zile de mers de locul unde se despărțeau galeriile.

Nu voi insista asupra suferințelor prin care am trecut la întoarcere. Unchiul le răbda cu mânia omului care nu mai are sentimentul că-i cel mai tare; Hans, cu resemnarea firii sale pașnice, eu, trebuie să mărturisesc, plângându-mă la tot pasul și desprăzuit că nu aveam tăria să suport ghinionul ce ne lovise.

Așa cum prevăzusem, la sfârșitul primei zile de mers nu ne-a mai rămas nicio picătură de apă. Singurul lichid pe care-l mai aveam cu noi era rachiul de ienupăr; dar licoarea astăzi diabolică îți ardea gâtlejul de nici nu mă puteam uita la ea. Căldura mi se părea înăbușitoare. Oboseala mă paraliza. De mai multe ori era să cad fără cunoștință. Poposeam și de fiecare dată unchiul sau călăuza încercau să mă mai învioreze. Dar, după cum îmi dădeam seama, nici profesorul nu se ținea mai bine, căci și pe el îl doborâse oboseala și chinurile pricinuite de lipsa de apă.

În sfârșit, în ziua de marți, 8 iulie, târându-ne pe genunchi, pe mâini, am ajuns aproape fără suflare la punctul de întâlnire al celor două galerii. Acolo m-am prăbușit pe lavă, sleit de orice putere. Era ora 10 dimineața.

Rezemați de perete, Hans și cu unchiul meu încercau să ronțăie câțiva pesmeți. De pe buzele mele umflate ieșeau gemete prelungi. Apoi am căzut într-un adevărat leșin.

După câtva timp, unchiul meu se apropie de mine și mă ridică în brațe:

— Bietul copil! șopti el, cuprins de o adevărată milă.

M-au impresionat aceste cuvinte, nefiind obișnuit cu asemenea dovezi de dragoste din parte ursuzului profesor Lidenbrock. I-am apucat mâinile care-i tremurau, și el și le lăsă într-ale mele, privindu-mă lung. Ochii îi erau plini de lacrimi.

Apoi l-am văzut că-și ia bidonul ce-i atârna la șold și nu mică mi-a fost mirarea când l-a apropiat de buzele mele, spunându-mi:

— Bea!

Oare auzisem bine? Unchiul meu nu se smintise cumva? L-am privit ca năuc. Nu voiam sau nu puteam să înțeleg.

— Bea! repetă el.

Și ridicând bidonul mi-l vărsă tot în gură.

O, tu bucurie fără margini! O înghițitură de apă îmi umezi gura înfierbântată, numai una singură, dar a fost de ajuns pentru a-mi reda viața care abia mai pâlpâia în mine.

I-am mulțumit, împreunându-mi mâinile.

— Da, spuse el. O înghițitură de apă! Ultima! Auzi, tu, ultima! Am păstrat-o pe fundul bidonului, ca pe un lucru de mare preț. De douăzeci de ori, de o sută de ori a trebuit să rezist îngrozitoarei dorință de a o sorbi!

Dar am păstrat-o pentru tine, Axel...

— Unchiule! am murmurat eu, în timp ce lacrimi mari îmi umeziseră ochii.

— Da, biet copil, știam că vei cădea sleit de oboseală când vom ajunge aici și am păstrat special picul ăsta de apă, ca să te readuc în simțiri.

— Mulțumesc, mulțumesc! exclamai.

Deși îmi potolisem foarte puțin setea, recăpătasem nițică vlagă. Mușchii gâtlejului, încordați până atunci, începuseră să se destindă, și buzele nu mai îmi erau atât de umflate. Puteam vorbi.

— Unchiule... începui, n-avem de ales; n-avem apă, trebuie să ne întoarcem...

În timp ce vorbeam astfel, unchiul meu evita să mă privească, îndreptându-și ochii în altă parte, de parcă ar fi vrut să scape de privirea mea.

— Trebuie să ne întoarcem, am continuat eu, ridicând glasul, și să apucăm din nou drumul Sneffelsului. Numai să ne dea Dumnezeu destulă putere ca să urcăm până în vârful craterului!

— Să ne întoarcem! exclamă unchiul meu, ca și cum și-ar fi răspuns mai mult sieși, decât mie.

— Da, să ne întoarcem, și încă fără a mai pierde o clipă.

Urmă o tacere destul de lungă.

— Vasăzică, reluă profesorul, pe un ton ciudat, cele câteva picături de apă nu ți-au redat curajul și energia?...

— Curajul?

— Te văd la fel de abătut ca și înainte, ba chiar te mai aud rostind și cuvinte de deznădejde!

Cu ce om aveam de-a face și ce planuri mai urzea încă în mintea sa îndrăzneață?!...

— Cum, nu vrei să te întorci?...

— Să renunț la această călătorie tocmai în momentul când totul îmi dovedește că ar putea să izbutească? Niciodată!

— Atunci, să ne resemnăm să pierim?

— Nu, Axel, nu! Poți să pleci liniștit. Nu vreau să mori! Hans te va întovărăși. Lasă-mă singur!

— Să te părăsesc!

— Lasă-mă, îți spun. Am început această călătorie și o voi duce până la capăt, sau nu mă voi mai întoarce. Pleacă, Axel, pleacă!

Unchiul meu era în prada unei frământări de nedescris. Glasul său, care fusese afectuos o clipă, devinea din nou aspru, amenințător. Lupta împotriva imposibilului cu o energie sumbră. Nu voiam să-l părăsesc în fundul acestei prăpăstii, dar, pe de altă parte, instinctul de conservare mă împingea să fug din calea lui.

Călăuza urmărea toată scena cu obișnuita sa nepăsare. Totuși, cred că-și dădea foarte bine seama de ceea ce se petrece între noi. Din toată înfățișarea noastră, din gesturile pe care le făceam, se deslușea destul de bine calea

diferită către care fiecare din noi încercam să-l atragem pe celălalt. Dar Hans părea că se sinchisește prea puțin de luptă pe care o dădeam amândoi și în care era în joc existența lui; el era gata de drum, dacă s-ar fi dat semnalul de plecare, și gata să rămână dacă stăpânul său i-ar fi făcut cel mai mic semn.

Ah, de ce nu puteam în clipa aceea să mă fac înțeles de el! Vorbele mele, gemetele, tonul meu ar fi mișcat această fire rece. I-aș fi arătat cu de-amănuntul primejdiile pe care nu părea să le bănuiască, și l-aș fi făcut să înțeleagă absurditatea unei asemenea călătorii. Amândoi poate că l-am fi convins pe încăpățânatul profesor. La nevoie l-am fi silit să se reîntoarcă pe înălțimile Sneffelsului.

M-am apropiat de Hans. I-am luat mâna și i-am strâns-o cu căldură. Dar el a rămas nemișcat. I-am arătat drumul craterului, dar parcă era o stană de piatră, deși gâfâiala mea îi arăta cu siguranță toate suferințele mele. Islandezul dădu încet din cap, și, liniștit, îmi făcu semn spre unchiul meu, șoptindu-mi:

— Master!

— Stăpânul, strigai eu. Neghiobule! Doar nu-i stăpân pe viața ta. Trebuie să fugi! Trebuie să-l tragi și pe el după noi! M-auzi? Mă înțelegi tu, Hans?

L-am apucat de braț și am vrut să-l scot cu forță. M-am luptat cu el fără niciun succes. Atunci a intervenit unchiul meu.

— Liniștește-te, Axel, zise el. N-o să obții nimica de la acest om, care-i nepăsarea însăși. Mai bine ascultă-mă ce vreau să-ți propun.

Mi-am încrucișat brațele privindu-l drept în ochi.

— Lipsa de apă, începu el, e singurul obstacol în calea îndeplinirii proiectelor mele. În galeria pe care am străbătut-o până acum și care-i formată din lave, din șisturi și din huile, n-am întâlnit nici măcar o singură picătură, dar se prea poate ca să fim mai norocoși dacă vom urma galeria dinspre apus.

Am dat din cap cu un aer de profundă neîncredere.

— Ascultă-mă până la capăt, reluă profesorul, apăsând pe fiecare cuvânt. În timp ce tu zăceai aici nemișcat, m-am dus să cercetez cealaltă galerie, pentru a vedea ce conformație are. Ea duce de-a dreptul spre măruntaiele Pământului și, peste câteva ore, vom ajunge la masivul de granit. Acolo nu se poate să nu dăm peste nenumărate izvoare. Natura stâncii impune asta, și instinctul este de acord cu logica, pentru a-mi sprijini convingerea. Și acum,

iată ce vreau să-ți propun: înainte de a descoperi noile pământuri, Columb a cerut trei zile de răgaz marinarilor săi bolnavi și îngroziți, și întreg echipajul a găsit că cererea sa e îndreptățită. Și Columb a descoperit astfel Lumea Nouă. Eu, Columb al acestor regiuni subpământene, nu-ți cer decât un răgaz de o singură zi. Dacă în acest răstimp nu dăm de vreun izvor, îți jur că ne vom întoarce la suprafața Pământului.

În ciuda enervării pe care o resimteam, am fost foarte mișcat de cuvintele unchiului meu și de efortul pe care-l făcea pentru a-mi vorbi astfel.

— Ei bine, fie! i-am strigat. Fie cum dorești! Și Domnul să-ți răsplătească supraomeneasca dumitale energie. Nu mai ai decât câteva ore ca să-ți încerci norocul. La drum!

22

De data asta, coborârea începu prin galeria cea nouă. Hans mergea ca de obicei înainte. Nici nu făcusem bine 100 de pași că profesorul, plimbându-și lampa de-a lungul pereților, și începu să strige:

— Iată terenurile primare! Să mergem! Să mergem, suntem pe calea cea bună!

În primele sale zile, când Pământul a început să se răcească treptat-treptat, micșorarea volumului său a produs în scoarță nenumărate dislocări, rupturi, surpări și crăpături. Galeria pe care o străbăteam era și ea o asemenea fisură prin care se scursește odinioară granitul topit. Miile sale de întortocheri au dat naștere unui labirint de nepătruns, tăiat prin solul primordial.

Pe măsură ce coboram, compoziția straturilor ce alcătuiau terenul primar devinea tot mai evidentă. Știința geologică socotește că acest teren primar este baza scoarței minerale. El se compune din trei straturi diferite: șistul, gnaisul și micașisturile, care se sprijină pe această rocă de neclintit – granitul.

Până la noi, nici unui geolog nu i-a fost hărăzit o atât de minunată ocazie, ca să poată studia natura chiar la fața locului. Ceea ce sonda, o mașină brută și lipsită de inteligență, nu putea aduce la suprafață globului scurmând țesutul intern al Pământului, noi puteam studia, privind totul cu ochii noștri și pipăind cu mâinile noastre.

Prin păturile de șisturi, colorate în frumoase nuanțe verzui, șerpuiau nenumărate filoane metalice de aramă și de mangan, cu câteva urme de platină și aur. Mă gândeam că bogățiile acestea ascunse în măruntaiele

globului n-aveau să încapă niciodată în mânile lacome ale unor oameni și că ei nu se vor bucura niciodată de ele! Aceste comori au fost îngropate la asemenea adâncimi de către zvârcolirile care s-au produs în primele zile ale Pământului, că nici târnăcopul și nici lopata nu le vor putea smulge din mormântul lor.

După șisturi au urmat gnaisurile, de o structură stratiformă, care te izbeau prin regularitatea și paralelismul straturilor; apoi micașisturile, rânduite în lamele mari, care străluceau din pricina foițelor de mică albă.

Lumina aparatelor noastre, reflectată de miile de fațete lucioase, dădea naștere la jocuri de scânteie care se încrucișau sub toate unghiurile, încât se părea că străbat printr-un diamant scobit, în care razele se spărgeau în mii de reflexe.

Către ora 6, această sărbătoare a luminilor începu să pălească simțitor, încetând aproape, și pereții căpătară o nuanță cristalină, dar închisă la culoare; mica se amestecă mai mult cu feldspatul și quartul, pentru a forma roca în sine, piatra cea mai tare dintre toate, aceea care suportă, fără a fi zdrobită, cele patru pături ale scoarței pământești. Eram zidiți în imensa închisoare de granit.

Se făcuse ora 8 seara; tot nu găsisem apă. Sufeream îngrozitor. Unchiul meu mergea înainte. Nu vroia să se opreasca. Cu urechea ciulită, căuta să surprindă susurul vreunui izvor. Dar... nu se auzea nimic!

Abia mă mai țineau picioarele. Totuși înduram toate chinurile, pentru a nu-l obliga pe unchiul meu să se opreasca. Pentru el, asta ar fi fost lovitura de grație, căci ziua se sfârșea și era ultima zi care-i mai aparținea.

La un moment dat, puterile mă părăsiră. Am scos un țipăt și m-am prăbușit.

— Ajutor! Mor!

Unchiul meu se întoarse din drum. Mă privi, încrucișându-și brațele și apoi, cu o voce înăbușită, îngăimă aceste cuvinte:

— Totul s-a sfârșit!...

Un cumplit gest de mânie îmi izbi încă o dată privirea și închisei ochii.

Când i-am deschis, i-am văzut pe tovarășii mei nemîșcați și înfofoliți în păturile lor. Dormeau oare? În ceea ce mă privește, nu puteam închide ochii nicio clipă. Sufeream îngrozitor, și suferința mea era și mai teribilă la gândul că boala mea nu avea leac. Îmi răsunau încă în urechi ultimele cuvinte ale unchiului meu: „Totul s-a sfârșit!” căci mă aflam într-o asemenea

stare de slăbiciune, încât nici nu mă puteam gândi să pot ajunge la suprafața Pământului.

Ne aflam la o leghe și jumătate sub pământ! Mi se părea că întreaga masă a scoarței apasă cu toată greutatea pe umerii mei. Mă simțeam zdrobit și mă istoveam făcând eforturi violente pentru a mă întoarce de pe o parte pe alta în culcușul meu de granit.

Trecuță astfel câteva ore. În jurul nostru domnea o tăcere adâncă, o tăcere mormântală. Niciun sunet nu răzbătea prin ziduri, dintre care cel mai subțire avea o grosime de cinci mile.

Deodată, ca prin vis, mi se păru că aud un zgomot, în tunel era întuneric. Am privit mai cu atenție și mi s-a părut că-l văd pe islandez dispărând cu lampa în mâna.

De ce pleca? Ne părăsea oare Hans? Unchiul meu dormea. Am vrut să strig, dar buzele mi-erau atât de uscate, că n-am putut rosti o vorbă. Întunericul se făcuse mai adânc, și încetaseră până și ultimele zgomote.

„Hans ne părăsește! am strigat, Hans! Hans!”

Dar aceste cuvinte le spuneam numai în gând, nu le rosteam tare, ca să fie auzite. După prima clipă de spaimă mi-a fost rușine că l-am bănuit pe acest om, a cărui purtare fusese fără greș până atunci. Nu putea să fugă ca un laș! în loc să urce galeria, el cobora. Or, dacă ar fi avut intenții rele, ar fi luat-o în sus, nu în jos. Acest raționament mă liniști puțin și-mi schimbă firul gândurilor. Probabil că Hans a avut un motiv foarte serios ca să se smulgă din așternutul lui, tocmai când avea nevoie de mai multă odihnă. Se ducea, oare, să dibuiască ceva? N-auzise cumva în timpul nopții vreun murmur sau cine știe ce alt zgomot care nu ajunsese la urechile mele?

23

Timp de o oră mi-am prefirat prin mintea înfierbântată toate motivele care l-ar fi putut îndemna pe Hans să procedeze astfel. Îmi treceau prin cap cele mai absurde idei și mi-era teamă să nu înnebunesc!

În sfârșit, răsunând în adâncurile galeriei, am auzit zgomot de pași. Hans urca. O lumină difuză începu să lunece pe perete și apoi țâșni cu putere împrăștiind întunericul. Apăru Hans.

Se apropi de unchiul meu, îi puse mâna pe umăr și-l trezi cu blândețe.

— Ce-i? făcu unchiul ridicându-se.

— Vatten, răspunse călăuza.

Cred că oricine devine poliglot sub influența unor dureri de nesuportat. Și deși nu știam niciun cuvânt danez, totuși am înțeles din instinct ce spusesese Hans.

— Apă! Apă! am strigat, bătând din palme și gesticulând ca scos din minți.

— Apă! repetă unchiul meu. Hvar? îl întrebă el pe Hans, în limba islandeză.

— Nedat, răspunse. Hans.

— Unde? Jos! Acum înțelegeam totul. I-am luat mâinile și i le-am strâns, în timp ce el mă privea liniștit.

Pregătirile de plecare n-au durat mult și în curând am dat de o galerie, a cărei înclinare atingea două picioare la fiecare prăjină. Drumul nu era greu și după o oră am reușit să facem aproape o mie de prăjini, coborând două mii de picioare.

Am auzit deodată un zgomot neobișnuit, care parcă venea din adâncul peretelui de stâncă, un fel de muget surd, ca un tunet îndepărtat. Până atunci nu ni se ivise în cale izvorul anunțat de Hans și din pricina asta simteam că mă cuprinde din nou spaimă, dar unchiul meu mă liniști, dezvăluindu-mi care era cauza acelor zgomote.

— Hans nu s-a înșelat, ceea ce auzi e mugetul unui torrent.

— Un torrent! strigai eu.

— Nu mai începe nicio îndoială. E un fluviu subteran care curge pe undeva pe lângă noi.

Am grăbit pașii, înflăcărăți cum eram de speranță. Nici nu mai simteam oboseala. Zgomotul apei parcă îmi dădea puteri. Creștea din ce în ce mai tare. După ce multă vreme îl auzisem susurând deasupra capului nostru, torrentul curgea acum prin peretele din stânga, mugind și săltând. Am pipăit deseori cu mâna peretele de stâncă, în nădejdea că voi da peste urme de umezeală. Dar n-am găsit nimic.

Tot mergând așa a mai trecut o jumătate de oră, în care timp am mai făcut încă o jumătate de leghe. Era neîndoios că Hans n-avusea vreme să ajungă mai departe de locul unde ne aflam noi. Conduc de acel instinct propriu oamenilor de la munte, cu precizia unui hidroscop, el a „simțit” torrentul prin stâncă, dar e puțin probabil că a văzut prețiosul lichid și că a băut din el.

De altfel, în curând ne-am dat seama că dacă vom continua să mergem înapoi, ne vom îndepărta cu totul de torrentul al cărui murmur aproape că se pierdea.

Am făcut atunci cale întoarsă. Hans se opri la locul unde torrentul părea a fi mai aproape.

M-am aşezat lângă zid, în timp ce řuvioul curgea cam la două picioare depărtare de mine, cu o violență nemaipomenită. Dar ne mai despărțea un perete de granit...

Nu mă mai simteam în stare să gândesc și n-am mai căutat să văd dacă nu exista vreun mijloc ca să ieşim din impas; m-am lăsat iar pradă desperării.

Hans mă privi și mi s-a părut că un surâs îi flutură pe buze. Se sculă și luă lampa. L-am urmat. Se îndreptă spre perete; nu-l pierdeam din ochi. Își lipi urechea de piatra uscată, și-o plimbă încet în sus și în jos, ascultând cu mare luare-aminte. Am înțeles de îndată ce urmărea: căuta locul exact unde torrentul se putea auzi cel mai distinct. Peste puțin l-a găsit în peretele lateral din stânga, la trei picioare deasupra pământului.

Cât eram de emoționat! Nici nu îndrăzneam să ghicesc ceea ce voia să facă! Dar l-am înțeles prea bine și mi-a venit să-l aplaud și să-l strâng în brațe, când l-am văzut apucând târnăcopul, pentru a lovi în stâncă.

— Suntem salvați! am strigat.

— Da, repetă unchiul meu, cuprins de o bucurie nestăvilită. Hans are dreptate! Vrednic om! Fără el n-am fi dat niciodată de apă!

Asta era sigur. Nouă nu ne-ar fi venit în minte un mijloc atât de simplu. Dar, la drept vorbind, nimic nu era mai periculos decât să dai cu târnăcopul în această grindă de susținere a globului pământesc. și dacă se produce o prăbușire care ne-ar putea zdrobi... Sau, dacă torrentul, făcându-și loc prin stâncă, năvălește peste noi!

Primejdiile ce ne pândeau nu erau de domeniile fanteziei, dar oricât ne-am fi temut că stâncile ar putea să se prăvălească sau să se umple galeria de apă, nimic nu ne putea opri; setea noastră era atât de mare, că pentru a o astâmpăra am fi săpat chiar și albia oceanului!...

Hans se apucă de lucru cu o răbdare pe care nici eu, nici unchiul meu n-am fi avut-o. Cum nerăbdarea ne era mai mare decât îndemânarea, nu mai încăpea îndoială că stâncă ar fi sărit în bucăți sub loviturile noastre pripite. Hans, dimpotrivă, lucra domol și liniștit, spărgând stâncă încetul cu încetul,

printr-o serie de mici lovitură repetate. După puțin timp a făcut o gaură largă de vreo 6 degete. Auzeam cum crește zgomotul torrentului și parcă simțeam apa binefăcătoare țâșnindu-mi pe buzele însetate.

În curând, târnăcopul pătrunse cam vreo două picioare în peretele de granit. Hans se trudea de peste o oră.

Ardeam de nerăbdare! Unchiul meu era gata-gata să folosească aşa-zisele mijloace „tari”. Cu mare greutate l-am putut opri, căci și pusese mâna pe târnăcop... Deodată se auzi un șuierat și o coloană de apă țâșni din stâncă, spărgându-se de peretele opus.

Hans, gata să se prăvălească din pricina izbiturii, nu-și putu reține un strigăt de durere. Muindu-mi mâinile în izvorul țâșnitor, am scos și eu un țipăt la fel de puternic. Și nu era de mirare, căci apa era clocoțită.

— Aoleu, are 100 de grade!

— Nu-i nimic, o să se răcească! răspunse unchiul meu.

Galeria se umplu de abur, în timp ce apa, formând un fel de pârâiaș, curgea la vale, urmând să se piardă printre cotiturile subterane. În curând aveam să sorbim prima înghițitură de apă. Ce bucurie! Ce placere neasemuită! Ce fel de apă era? De unde venea? N-avea nicio importanță! Destul că era apă. Așa caldă cum era, ne reducea la viață. Am băut pe nerăsuflare, fără să-i simt gustul măcar.

Peste puțin, după ce mă desfătasem bând, am strigat:

— Dar astă-i apă feruginoasă!

— E minunată pentru stomac, răspunse unchiul meu, și unde mai pui că are foarte multe săruri minerale! Pe cinstea mea, călătoria astă face cât o vilegiatură la Spa sau la Toeplitz!...

— Ah, ce bună e!

— Te cred! Nu degeaba vine de la o adâncime de două leghe. E puțin acidulată, dar n-are nimic neplăcut.

Datorită lui Hans avem la îndemână un leac fără pereche! Propun deci să botezăm cu numele lui acest pârâu salvator.

— De acord! exclamai eu.

Și numele de „Izvorul lui Hans” fu adoptat pe loc.

Hans nu se arăta de loc mândru de această cinstire.

După ce și-a astâmpărat și el setea, dar cu cumpătare, se ghenui într-un colț, păstrându-și calmul obișnuit.

— Ar trebui să nu lăsăm să se piardă apa, i-am spus unchiului meu.

— De ce? mă întrebă el. După câte bănuiesc, izvorul e nesecat!

— Ce-are a face! Mult mai bine ar fi să ne umplem bidoanele și burdufele și apoi să încercăm să-i astupăm gura.

Sfatul meu fu urmat întocmai. Hans încercă să astupe crăpătura cu niște sfărămituri de granit, pe care le împănă cu călții, dar nu fu de loc ușor. Presiunea era foarte mare și apa clocoțită îți frigea mâinile. Din această pricină, truda i-a fost zadarnică.

— Nu începe îndoială, zisei, că straturile superioare ale acestui curs de apă sunt situate la o mare înălțime și de aceea are o presiune atât de mare.

— Negreșit că-i aşa, răspunse unchiul meu. Trebuie să fie o presiune de vreo mie de atmosfere. Deci coloana asta de apă are cam treizeci și două de mii de picioare înălțime. Dar stai, mi-a venit o idee.

— Care?

— De ce să ne ostenim fără rost să astupăm gura șuvoiului?

— Ei, fiindcă...

Dar oricât m-am străduit, n-am fost în stare să găsesc un motiv.

— Când s-or fi golit burdufele, eşti atât de sigur că le vom putea umple din nou?

— Cum aş putea să fiu?...

— Atunci, să lăsăm apa să curgă, căci ne va fi și-o bună călăuză și ne va și răcori de-a lungul drumului!

— Iată un lucru bine gândit! exclamai eu. C-un tovarăș de drum, ca pârâiașul ăsta, nu mai am nicio îndoială că vom reuși în proiectele noastre!

— Vasăzică, ai ajuns la vorbele mele, băiete? spuse profesorul râzând.

— Nu numai că am ajuns, dar mi le-am și însușit.

— Stai puțin! Mi se pare că-i timpul să ne odihnim câteva ceasuri.

Uitasem, într-adevăr, că se făcuse noapte. Cronometrai îmi arătă cât era de târziu. Și după puțin timp, sătui și înviorați, ne-am culcat și am adormit adânc.

24

A doua zi uitasem de toate chinurile prin care trecusem în ajun. La început m-am mirat că nu-mi mai era sete și mă întrebam care-i motivul. Dar pârâiașul care curgea șușotind la picioarele mele îmi dădu repede răspunsul.

Am îmbucat ceva și apoi am băut din această excelentă apă feruginoasă. Mă simțeam plin de vigoare și hotărât să merg până la capăt. La urma

urmei, de ce n-ar reuși un om cu energia unchiului meu, când are o călăuză atât de iscusită cum e Hans și un nepot atât de „hotărât” ca mine?!... Iată ce idei frumoase mi se învârteau prin cap. Dacă cineva mi-ar fi propus să ies la suprafața Pământului, l-aș fi refuzat cu indignare.

Dar din fericire nu era vorba de aşa ceva!

— Să plecăm! am strigat eu, trezind prin aceste accente de entuziasm bătrânele ecouri ale Pământului.

Joi, la ora 8 dimineața, ne-am reluat mersul. Galeria de granit se întortochea făcând numeroase ocoluri și cotea pe neașteptate, dându-ți impresia unui labirint; dar, de fapt, urma tot direcția sud-est. În tot acest timp, unchiul meu nu înceta să cerceteze cu cea mai mare grijă busola, pentru a-și da seama de drumul parcurs.

Galeria se înfunda aproape orizontal, având o înclinație de cel mult două degete la fiecare stânjen. Pârâul curgea liniștit, susurând mereu sub picioarele noastre. Îl asemuiau cu o zeitate familială, care ne călăuzea să străbatem adâncurile Pământului, și mângâiam cu mâna naiada călduță ale cărei cântece ne însوțeau pașii. Buna mea dispoziție mă împingea la comparații mitologice.

În schimb, unchiul meu, „omul verticalelor”, ocăra tot timpul drumul care serpuia mai mult orizontal. Galeria se prelungea la nesfârșit și în loc să meargă de-a lungul razei Pământului, o apuca în direcția ipotenuzei, după cum se exprima profesorul. Dar nu aveam de ales și atâta timp cât ne îndreptam spre centru – fie cât de puțin – nu trebuia să ne plângem.

De altfel, din când în când, pantele erau mai abrupte; naiada începea să se rostogolească, mugind, și noi coboram și mai adânc, o dată cu ea. De fapt, în ziua aceea și a doua zi, am mers multă vreme orizontal, și numai foarte puțin vertical.

În seara de vineri, 10 iulie, ne aflam, după socotelile noastre, la o distanță de 30 de leghe spre sud-vest de Reykjavik și la o adâncime de două leghe și jumătate.

Deodată se deschise înaintea noastră un puț însăpăimântător. Unchiul meu nu se putu reține de a bate din palme, calculând cât erau de abrupti pereții lui.

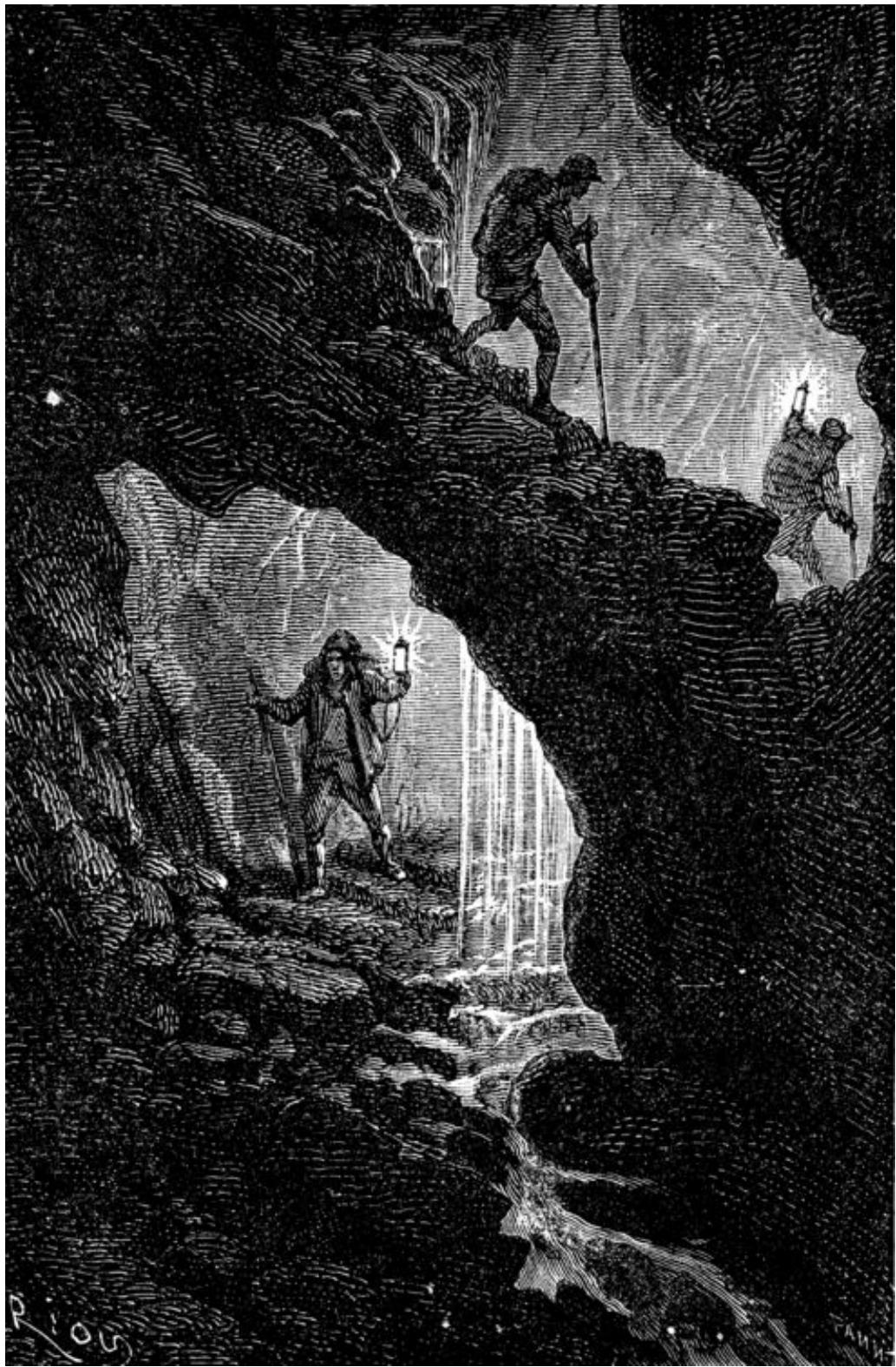
— Puțul ăsta ne va duce departe, și ușor, strigă el, căci ieșiturile stâncii formează o adevarată scară!

Hans ne legă în aşa fel frânghiile, încât să nu fie posibil niciun accident. Apoi am început să coborâm. Acum nu mai socoteam c-ar fi o coborâre periculoasă, căci mă obișnuisem cu astfel de exerciții.

Puțul acesta era o gură strâmbă de genul faliilor, făcută în masivul granitic. Nu încape îndoială că se formase în urma contracțiilor scoarței Pământului, în epoca sa de răcire. Odinioară trebuie să fi trecut prin ea materiile eruptive zvârlite de Snæfells și nu-mi explicam de fel cum acestea nu lăsaseră nicio urmă. Coboram un soi de scară în spirală, atât de regulată, încât ai fi putut crede că era făcută de mâna omului.

Din sfert în sfert de oră trebuia să facem popas ca să ne odihnim și să ne mai dezmorțim picioarele. Atunci ne aşezam pe un colț de stâncă, cu picioarele atârnând și-n timp ce mâncam și beam apă din pârâu, vorbeam de câte toate.

E de la sine înțeles că în această falie „Izvorul lui Hans” se transformase într-o adevărată cascadă, în detrimentul

volumului său, dar ne era îndeajuns și chiar prea mult, pentru a ne astâmpăra setea. De altfel, pe un teren mai puțin accidentat, era sigur că-și va relua cursul său liniștit. În aceste clipe semăna cu onorabilul meu unchi, prin nerăbdarea și mânia lui, în timp ce pe povârnișurile dulci îmi părea că are calmul vânătorului islandez.

În ziua de 6 și 7 iulie am urmat cotiturile acestei falii pătrunzând cu încă două leghe în scoarța Pământului, ceea ce făcea în total aproape 5 leghe sub nivelul mării.

Dar la 8 iulie, către ora prânzului, falia, care-și păstra direcția sud-est, luă o înclinație mai lină, de aproape 45 grade.

Drumul deveni ușor, dar și nespus de monoton. Și cum s-ar fi putut să fie altfel, când peisajul nu prezenta niciun fel de variație!...

În sfârșit, în ziua de miercuri, 15 iulie, ne aflam la șapte leghe sub pământ și cam la 50 de leghe de Sneffels. Cu toate că eram puțin obosit, sănătatea nu lăsa nimic de dorit și farmacia pe care o luasem pentru drum rămăsese neatinsă. Ca să-și dea mai bine seama de situație, unchiul meu nota din oră în oră indicațiile busolei, ale cronometrului, ale manometrului și ale termometrului. De altfel, ele se găsesc consemnate aidoma în comunicarea științifică pe care a făcut-o despre călătoria sa. De aceea, când îmi spuse că ne aflăm la 50 de leghe distanță orizontală, nu mi-am putut reține o exclamație.

— Dar ce ai? mă întrebă el.

— Nimic, am făcut numai o presupunere.

— Care anume, băiete?

— Că, dacă calculele dumitale sunt exacte, atunci nu mai suntem sub Islanda.

— Crezi?

— E ușor să controlăm. Am luat compasul și am făcut măsurătorile pe hartă. Nu m-am înșelat! i-am spus unchiului. Am trecut de capul Portland, și aceste 50 de leghe spre sud-est ne-au dus în plină mare.

— Sub mare, răspunse unchiul meu, frecându-și mâinile.

— Prin urmare, am strigat eu, deasupra noastră se întinde oceanul!

— Ei, Axel, nimic mai firesc! Oare minele de cărbuni din Newcastle nu se întind, departe, sub valurile oceanului?

Profesorul găsea că faptul e foarte simplu, dar, în ce mă privește, gândul că mă plimbam sub valurile mării mă frărnânta mereu. La drept vorbind,

însă, ce deosebire era dacă pe deasupra capului nostru se întindeau câmpiiile și munții Islandei sau valurile Atlanticului, din moment ce acoperișul de granit era solid?

De altfel, m-am obișnuit repede cu această idee. Galeria, aici dreaptă, aici șerpuind, lunecând în pante sau făcând ocoluri când nu te așteptai, ne ducea mereu spre sud-est, către marile adâncimi ale Pământului.

După 4 zile, la 18 iulie, în seara de sămbătă, am ajuns la un fel de peșteră destul de mare. Unchiul meu îi dădu lui Hans cei trei rixdali care i se cuveneau săptămânal și hotărî să poposim aci o zi întreagă.

25

A doua zi, când m-am trezit, mi-am dat seama că nu mai eram preocupați de grijile plecării. Și cu toate că ne găseam în acele abisuri subpământene, mă simteam destul de bine... De altfel, parcă eram făcuți pentru a duce o asemenea viață de trogloditi. Nu mă gândeam de loc nici la soare, nici la stele, nici la lună, nici la pomi nu mă gândeam, nici la case, nici la orașe; uităsem de toate aceste lucruri de prisos, din care ființele ce trăiesc pe pământ și-au făcut o necesitate. În calitatea noastră de fosile vii, puțin ne păsa de aceste minuni inutile.

Peștera parea o sală imensă și pe podeaua ei de granit curgea liniștit pârâul cel atât de credincios. La o asemenea distanță de izvor, apa avea o temperatură normală și putea fi băută cu ușurință.

După prânz, profesorul și-a consacrat câteva ore pentru a-și pune în ordine însemnările zilnice.

— Mai întâi, ne spuse el, voi face o serie de calcule pentru a stabili exact locul unde ne găsim, căci la întoarcere vreau să întocmesc o hartă a călătoriei noastre, un fel de secțiune verticală a globului, care va arăta traseul expediției noastre.

— Acest lucru o să fie extrem de interesant, unchiule; dar observațiile dumitale vor fi, oare, suficient de precise?

— Fără îndoială, căci am notat cu cea mai mare grijă toate unghiurile și pantele. Sunt sigur că nu m-am înșelat. Acu' să vedem mai întâi unde ne găsim. Ia busola și spune-mi ce direcție arată.

Am privit instrumentul și, după o cercetare atentă, am răspuns:

— Est-sud-est.

— Bun! făcu profesorul notându-și observația și începu să calculeze cu repeziciune. De aici trag concluzia că am parcurs 85 de leghe de la punctul

nostru de plecare.

— Cu alte cuvinte, călătorim sub Atlantic?

— Exact.

— Când te gândești că s-ar putea ca în clipa asta să bântuie furtuna și vapoarele să trosnească din încheieturi sub loviturile valurilor și ale uraganului!

— Se prea poate!

— Și poate că balenele izbesc cu coada zidurile încisorii noastre!

— Fii liniștit, Axel, ele nu vor izbuti niciodată să zguduie. Dar să ne întoarcem la calculele noastre. Deci, suntem la sud-est, la 85 de leghe depărtare de poalele Snæfellsului și, potrivit însemnărilor mele anterioare, cred că am ajuns la o adâncime de 16 leghe.

— 16 leghe! strigai eu.

— Fără îndoială.

— Ne aflăm aşadar la limita extremă pe care știința o acordă scoarței pământești.

— Nu te contrazic.

— Asta înseamnă că, după legea creșterii temperaturii, ar trebui să avem o căldură de cel puțin 1.500 de grade.

— „Ar trebui”, băiete!...

— Și că toată masa de granit n-ar avea cum să se mențină în stare solidă, ci ar trebui să fie topită.

— După cum vezi, nu e chiar aşa, și faptele, după obiceiul lor, vin să dezmintă teoriile.

— Sunt silit să recunosc că ai dreptate, dar, în sfârșit, toate acestea mă uimesc...

— Cât arată termometrul?

— Douăzeci și șapte de grade și șase zecimi.

— Mai lipsesc deci încă 1.472 de grade și 4 zecimi pentru ca savanții să aibă dreptate. Deci creșterea proporțională a temperaturii e o eroare. Deci Humphry Davy nu s-a înșelat. Deci n-am făcut rău că l-am ascultat. Ce mai ai de spus?

— Nimic!...

De fapt, aş fi avut multe de spus. Nu recunoșteam, în niciun caz, valabilitatea teoriei lui Davy, și continuam să mă aflu de partea acelora care susțineau teoria căldurii existente în centrul Pământului, cu toate că nu-i

simteam de loc efectele. În realitate eram mai înclinat să admit că vatra acestui vulcan stins e căptușită de straturile unor lave refractare, care nu permiteau căldurii să se propage prin pereții săi.

Deși mă străduiam să caut argumente noi, mă mulțumeam să iau situația aşa cum era.

— Unchiule, i-am spus eu, să presupunem că toate calculele dumitale sunt exacte. Îngăduie-mi, totuși, să trag o ultimă concluzie.

— Sigur, băiete, ești liber s-o faci!

— În punctul în care ne găsim, pe latitudinea Islandei, raza Pământului e de aproape 1.583 leghe.

— 1.583 de leghe și o treime.

— Să zicem că-i de 1.600 de leghe, ca să avem o cifră rotundă. Așadar, dintr-un total de 1.600 de leghe, noi am făcut doar 16?

— Exact precum spui.

— Și asta, cu prețul a 85 de leghe străbătute în diagonală?

— Chiar aşa!

— ...În aproape douăzeci de zile?

— În douăzeci de zile.

— Or, 16 leghe fac abia a sută parte din raza Pământului!... Dacă mergem tot aşa, coborârea o să dureze vreo două mii de zile, adică aproape cinci ani și jumătate.

Profesorul nu-mi răspunse.

— Fără a ține seama că dacă o verticală de 16 leghe se întâlnește cu o orizontală de 80, asta ar face opt mii de leghe înspre sud-est, și ar însemna că am ieșit de mult printr-un alt punct al globului, fără să atingem centrul!

— Ia dă-le dracului de calcule! izbucni deodată unchiul meu. Dă-le naibii de ipoteze! Pe ce se bazează? Ce dovezi ai că această galerie nu ne duce direct la țintă? De altfel există un precedent. Doar drumul ăsta l-a făcut și un altul. Cum a ajuns Saknussemm, tot aşa o să ajungem și noi!

— Nădăjduiesc, dar, în sfârșit, îmi e îngăduit să...

— Îți e îngăduit să taci, Axel, dacă n-ai altceva de spus decât gugumăni de soiul acestora!...

Îmi dădeam seama foarte bine că teribilul profesor amenința să apară din nou sub pielea unchiului, și am socotit că e mai cuminte să tac.

— Și acu', cercetează manometrul. Ce arată?

— O presiune foarte mare.

— Bine. Coborând încetișor, ne-am obișnuit puțin câte puțin cu densitatea acestei atmosfere, și de aceea nu ne mai supără de loc.

— E adevărat, doar că uneori mai simt dureri în urechi.

— Asta nu-i nimic, poți face să înceteze durerile, respirând mai des. În chipul acesta pui în comunicație aerul din afară cu cel din plămâni.

— Strașnic! am strigat eu, fiind cu totul hotărât să nu-l mai contrazic. De altfel, e o adevărată plăcere să te simți cufundat într-o atmosferă mai densă. N-ai observat cu ce intensitate se propagă sunetul?

— Ba cum să nu! Până și un surd ar auzi aici perfect!...

— Și această densitate va crește, nu-i aşa?

— Da, conform unei legi prea puțin fixă. Dar tot atât de adevărat e că intensitatea presiunii va descrește pe măsură ce vom coborî. Doar știi singur că apăsarea atmosferei e mai mare la suprafața Pământului și că în centrul globului obiectele nu mai au greutate.

— Știu, dar spune-mi, te rog, aerul acesta nu va sfârși prin a dobândi densitatea apei?

— Desigur, sub presiunea a 710 atmosfere.

— Și dacă vom coborî mai jos?

— Atunci densitatea va crește și mai mult.

— Și-n cazul acesta, cum coboram?

— Foarte simplu. O să ne punem pietre în buzunar.

— Drept să spun, unchiule, mă uimești, dumneata găsești răspuns la orice întrebare.

N-am îndrăznit să merg mai departe pe tărâmul ipotezelor, căci m-aș fi lovit de altă imposibilitate, care l-ar fi făcut pe profesor să sară în sus. Era însă destul de evident că la o presiune care putea atinge mai multe mii de atmosfere, aerul va sfârși prin a trece în stare solidă și atunci, admitând chiar că corpurile noastre ar rezista, vom fi nevoiți să ne oprim, în ciuda tuturor raționamentelor din lume.

Dar nu i-am mai împărtășit această concluzie. Unchiul meu mi-ar fi ripostat și de data asta, dându-mi-l iarăși ca exemplu pe veșnicul său Saknussemm, care a creat un precedent pe care nu se putea pune mare temei. La urma urmei, chiar dacă s-ar fi dovedit sigur că savantul islandez a făcut această călătorie, puteam să-i amintesc unchiului un lucru elementar: în secolul al XVI-lea nu se inventaseră încă nici barometrul, nici manometrul, aşa că Saknussemm n-a avut niciun instrument la îndemână ca

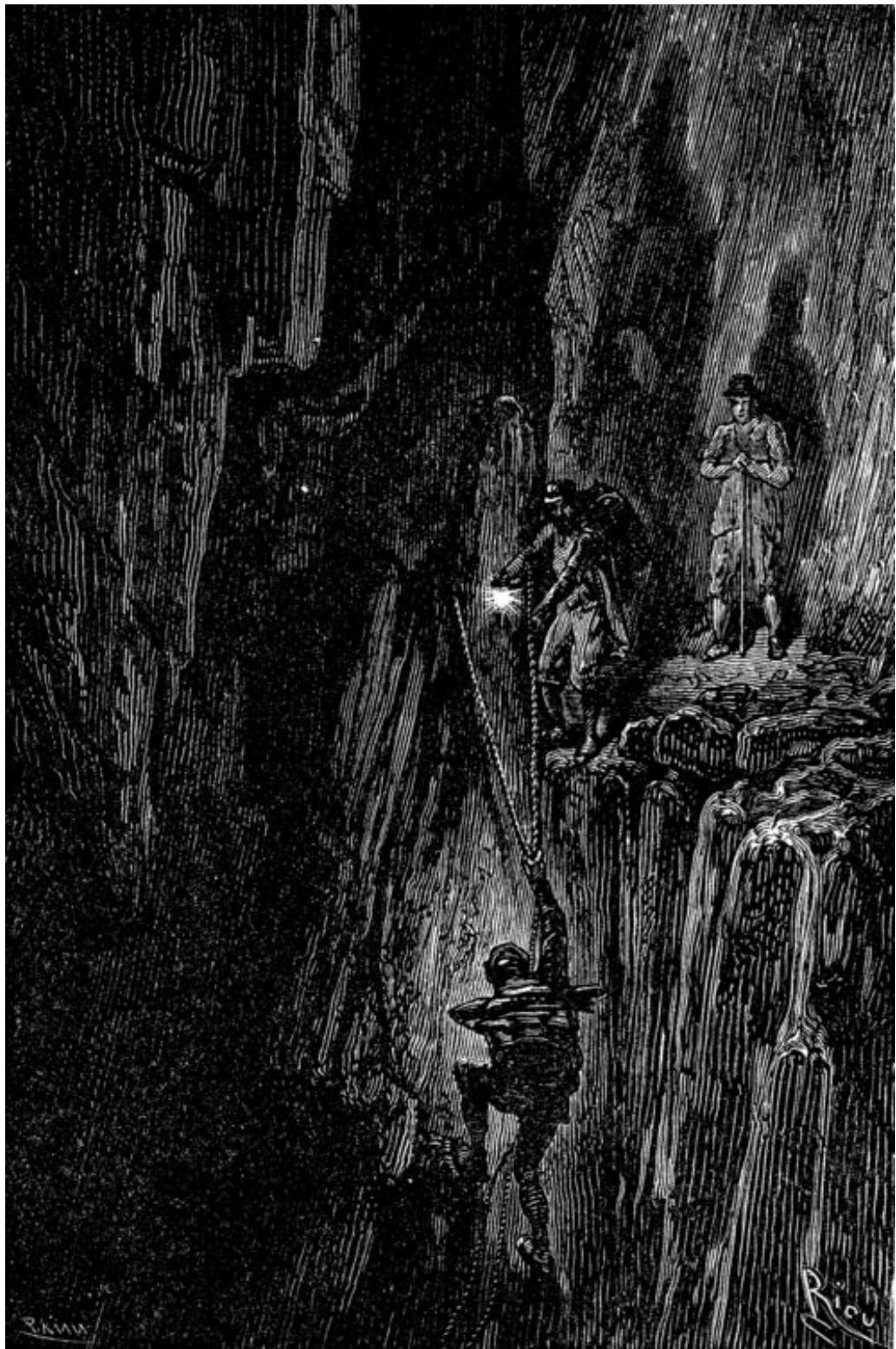
să stabilească precis că a ajuns la centrul Pământului. Dar mi-am păstrat acest argument, în aşteptarea evenimentelor.

Restul zilei l-am petrecut în calcule și discuții. Am fost tot timpul de aceeași părere cu profesorul Lidenbrock, dar invidiam deplina nepăsare a lui Hans, care nu-și bătea câtuși de puțin capul căutând să afle efectele și cauzele lucrurilor, ci se lăsa dus oriunde îl mâna destinul.

26

Trebuie să mărturisesc că până aci toate lucrurile au mers bine și aş păcătui dacă m-aș plângere de ceva. În cazul când „media” greutăților ar fi rămas constantă, cu siguranță că aveam să ne atingem țelul. Şi atunci, ce glorie ne aştepta! Iată că începusem să gândesc ca profesorul Lidenbrock! Să fac aceleași raționamente. Pe cinstea mea... Oare toate astea se datorau mediului ciudat în care trăiam? Poate!

Timp de câteva zile am coborât povârnișuri foarte repezi, unele aproape verticale, care-mi dădeau fiori, afundându-ne înăuntrul Pământului. Erau zile când

parurgeam câte o leghe și jumătate până la două leghe, coborând pante periculoase și nu știu ce ne-am fi făcut de nu ne-ar fi venit în ajutor Hans, cu îndemânarea lui și minunatul său sânge rece. Acest islandez nepăsător ne era cu totul devotat; numai datorită lui am putut scăpa dintr-o mulțime de primejdii din care singuri n-am fi putut ieși.

Mutismul său creștea din zi în zi tot mai mult. Și-mi pare că ne cuprinsese și pe noi. De altfel, se știe că obiectele din jur au o mare influență asupra omului. Cel care se închide între patru pereți sfârșește prin a pierde facultatea de a asocia ideile și cuvintele. Câți prizonieri zvârliți în întunericul celulelor n-au ajuns idioți, dacă nu și nebuni, din cauză că nu și-au mai putut exercita facultățile gândirii!

În răstimpul celor două săptămâni care s-au scurs după ultima noastră discuție, nu s-a întâmplat niciun fapt demn de a fi povestit. Nu reținusem în memorie nimic și lucrul era explicabil. Totuși, un singur eveniment, de o extremă gravitate, îmi stăruia tot timpul în amintire, și mi-ar fi fost greu să uit până și cel mai mic amănunt.

La 7 august, în urma atâtorei coborâșuri, atinsesem o adâncime de 30 de leghe. Așadar, deasupra noastră, la 30 de leghe, se găseau stânci, oceane, continente și orașe. După socotelile mele, trebuia să fim la aproximativ două sute de leghe depărtare de Islanda. În ziua aceea mergeam pe o galerie puțin înclinată. Eu mă aflam în frunte. Unchiul meu ducea unul din aparatele Ruhmkorff, iar eu pe al doilea, atent să examinez straturile de granit. Deodată, întorcându-mă înapoi, am văzut că eram singur. „Asta-i bună, mi-am spus, pesemne c-am mers prea repede, sau Hans și unchiul meu s-au oprit în drum! Acum n-am încotro, trebuie să mă întorc la ei”. Din fericire, drumul nu urca prea tare.

M-am întors. Am mers aproape un sfert de oră. Nimeni. Am strigat. Niciun răspuns. Glasul meu se pierdea, înghițit de ecurile cavernoase, pe care le trezise deodată. Începuse să mă cuprindă îngrijorarea. Mă trecu un fior prin tot corpul. „Puțină stăpânire! mi-am spus cu glas tare. Sunt sigur că-mi voi regăsi tovarășii. Doar nu-s două drumuri, și eu sunt înaintea lor. Să mă întorc.

Am urcat din nou înapoi, cam vreo jumătate de oră, ascultând cu încordare dacă nu mă strigă cineva, căci, în acea atmosferă densă, orice vorbă putea să-mi ajungă la ureche de oricât de departe. O tăcere îngrozitoare domnea în imensa galerie. M-am oprit. Nici nu-mi venea să

cred că sunt singur. Preferam să cred că m-am rătăcit, nu că eram pierdut, căci acela care se rătăcește mai poate fi găsit. „Fiindcă nu există alt drum decât asta, mi-am spus, și cum și ei trebuie să vină tot pe aici, nu se poate să nu-i întâlnesc. Va fi de ajuns numai să urc. Dar dacă, nevăzându-mă și uitând că le-am luat-o înainte, le-o fi trecut și lor prin gând să se întoarcă înapoi?! Ei bine! Chiar și-n cazul asta, nimic nu-i pierdut; dacă mă grăbesc, tot îi voi găsi, asta-i sigur!...”

Repetam aceste ultime cuvinte ca un om care nu-i convins de cele ce spune. De altfel mi-a trebuit un timp destul de îndelungat ca să pot desprinde din mintea mea turbure acestei idei atât de simple și să le pot închega în câteva frânturi de frază.

Mă cuprinsese îndoiala. Mergeam eu oare înaintea lor? Desigur. Hans era în urma mea, iar unchiul venea după el. Într-un rând, Hans se oprișe câteva minute, pentru a-și prinde mai bine bagajele pe umăr. Mereu îmi venea în minte acest amănunt. Probabil că atunci am luat-o înainte!

„De altfel, mă gândeam eu încurajându-mă, mai am la îndemâna un mijloc sigur pentru a nu mă rătăci, un fir care să mă călăuzească prin acest labirint, și care nu poate să se rupă – e credinciosul meu pârâiaș! N-am decât să-i urmez cursul și va trebui să dau cu siguranță de urmele tovarășilor mei!”

Gândul astă m-a însuflețit și m-am așternut la drum, fără a pierde o clipă.

Cât de mult am binecuvântat atunci prevederea unchiului meu care-l oprișe pe vânător să astupe gaura făcută în peretele de granit. După ce ne-a astâmpărat setea în tot timpul drumului, izvorul acesta binefăcător îmi servea acum de călăuză prin întortocheatele subterane ale scoarței pământești.

Înainte de a porni, m-am gândit că mi-ar prinde bine dacă m-aș spăla nițel. M-am aplecat, aşadar, pentru a-mi cufunda fruntea în undele „Izvorului lui Hans”...

Dar mare mi-a fost uimirea când, în loc de apă, am dat peste piatră de granit uscată și colțuroasă! Pârâul nu mai curgea la picioarele mele.

Cum aş putea să vă descriu desperarea care mă cuprinsese? Niciun cuvânt din vreo limbă omenească n-ar putea să-mi redea sentimentele. Eram îngropat de viu și condamnat să mor în chinurile foamei și ale setei. Fără să

vreau mi-am plimbat mâinile înfrigurate pe podeaua de granit. Cât de uscată mi se părea stâncă!

Dar cum s-a întâmplat de m-am rătăcit, cum am părăsit cursul apei? Căci, în adevăr, pârâiașul nu mai era aci! Abia atunci mi-am dat seama de ce stăruia o tăcere atât de stranie în timpul când aşteptam să aud vreun strigăt al tovarășilor mei. Nu mai încăpea îndoială că în momentul când am apucat pe calea aceea lăturalnică, n-am observat de loc că pârâiașul nu mai curgea la picioarele mele. Probabil că în momentul acela se deschise în fața mea o bifurcare a galeriei, și „Izvorul lui Hans”, ascultând de capriciile unui alt povârniș, o luase, împreună cu tovarășii mei, către adâncimi necunoscute.

Cum să mă întorc? Nu mai aveam la îndemână niciun indiciu. Picioarele mele nu lăsaseră nicio urmă pe acest sol granitic. Îmi frământam mintea căutând o soluție la această problemă de nedezlegat. Acum, situația mea putea fi redată doar printr-un singur cuvânt: pierdut!

Da, pierdut în aceste adâncimi care mi se păreau uriașe. Cele 30 de leghe de scoarță a Pământului îmi apăsau pe umeri cu o greutate însăși deosebită. Mă simțeam strivit.

Am încercat să-mi adun gândurile și să le îndrept spre lucrurile de pe pământ. Abia am reușit. Hamburg, casa din Königstrasse, biata mea Graüben, toată acea lume, pierdută pentru mine, îmi trecu repede prin mintea însăși. Am revăzut apoi, ca prin vis, diferitele etape ale călătoriei, trecerea oceanului, Islanda, întâlnirea cu domnul Fridriksson, Snæfellsul!

În situația în care mă aflam, numai un nebun ar fi putut păstra o umbră de speranță c-o să mai iasă vreodată la liman, și de aceea socoteam că-i mai cuminte să mă las pradă desperării, decât să mă amăgesc cu deșertăciuni.

Într-adevăr, ce putere omenească putea să mă readucă la suprafața Pământului și să desfacă aceste bolți enorme care se încovoiau deasupra capului meu? Cine putea să-mi arate calea cea bună, ca să dau de tovarășii mei?

— Ah, unchiule! strigai eu, copleșit de desperare.

A fost singurul cuvânt de imputare pe care i l-am adresat, căci îmi dădeam seama cât trebuie să sufere, nenorocitul, din pricina mea, căutându-mă în zadar.

Pierdusem orice nădejde că mi-ar putea veni în ajutor vreo ființă omenească, și cum nu mai eram în stare să încerc nimic pentru a mă salva,

m-am gândit la ajutorul cerului. Amintirile copilăriei mele, a mamei pe care n-am cunoscut-o decât pe vremea când mă ținea în brațe, îmi veniră în minte. Am început să mă rog, cu toate că aveam foarte puțin dreptul de a fi ascultat de Dumnezeu, căruia mă adresam atât de târziu, și l-am implorat din tot sufletul.

Întoarcerea aceasta spre providență m-a mai liniștit și mi-am putut concentra toate gândurile asupra situației în care mă găseam.

Mai aveam merinde pentru trei zile și, din fericire, bidonul era plin cu apă. Totuși, nu puteam suporta să mai stau multă vreme singur. Dar trebuia, oare, să urc sau să cobor? Trebuia să urc, desigur, să urc mereu!

Să urc până la punctul unde părăsisem izvorul, până la acea funestă bifurcare de drumuri. De îndată ce-aș fi văzut pârâul curgând la picioarele mele, mi-ar fi fost oricând ușor să mă întorc la vârful Sneffelsului.

Cum de nu m-am gândit mai devreme la această posibilitate? Nu încăpea îndoială că era un mijloc de scăpare, un mijloc sigur! Deci, cel dintâi lucru pe care-l aveam de făcut era să dau cât mai curând de „Izvorul lui Hans”.

M-am sculat și, sprijinindu-mă de bastonul meu cu vârful de fier, am început să urc galeria. Panta era destul de abruptă. Mergeam încrezător și fără să mă încurc, ca un om care-i sigur de drumul pe care-l urmează.

Timp de o jumătate de oră, niciun obstacol nu mi s-a pus în cale. Am încercat să recunosc drumul după forma tunelului, după ieșiturile unor stânci, după felul cum se rânduiau cotiturile, dar niciun semn deosebit nu mi-a atras atenția, și mi-am dat seama în curând că această galerie nu putea să mă ducă la locul ei de bifurcare. Se înfundă. M-am izbit de un perete de netrecut și am căzut pe o stâncă.

Nici n-aș putea descrie ce groază, ce desperare m-au cuprins atunci. Am rămas încremenit, fără grai. Ultima mea speranță se zdrobise de acest perete de granit.

Pierdut în labirintul ale cărui cotituri se încrucișau în toate direcțiile, nu mai știam încotro să-mi găsesc scăparea. Nu-mi mai rămânea decât să mor de cea mai îngrozitoare moarte! Și, ciudat lucru, îmi veni în minte că trupul meu, transformat în fosilă, va stârni mari și grave discuții științifice dacă într-o bună zi va fi descoperit la o adâncime de 30 de leghe în măruntaiele Pământului! Am vrut să strig, dar de pe buzele mele uscate nu ieșeau decât accente răgușite. Gâfâiam. Și, ca și când nu m-aș fi temut de ajuns, am fost cuprins de o spaimă și mai puternică. Lampa mi se stricase în momentul

când am căzut. N-aveam la îndemâna niciun mijloc ca să-o pot repara. Lumina pălea din ce în ce mai mult și în curând avea să se stingă!

Priveam cu înfricoșare cum se micșora efluviul luminos în serpentina aparatului. Pe pereții întunecoși se desfășura o procesiune de umbre mișcătoare. Nu îndrăzneam să mai închid pleoapele, de teamă să nu pierd și ultimul strop de lumină! În fiecare clipă așteptam să dispară, și întunericul să mă cuprindă cu totul, să mă înghită.

În sfârșit, în lampă a tremurat ultima licărire. Am urmărit-o, am sorbit-o avid cu privirea, mi-am concentrat toată puterea ochilor asupra ei, ca asupra ultimei senzații de lumină ce mi-a fost dat să o simt, și apoi am rămas cufundat într-un întuneric desăvârșit.

Am scos un strigăt îngrozitor. Pe pământ, în noaptele cele mai întunecoase, lumina nu-și cedează cu desăvârsire drepturile, nu dispare complet! Ea e difuză, abia o simți, dar, oricât de puțină rămâne, retina ochiului tot o percepă, pe când aici nu poate reține nimic. O întunecime de nepătruns mă prefăcea într-un adevărat orb.

Mi-am pierdut atunci capul. Mi-am ridicat brațele și, provocându-mi dureri cumplite, am început să pipăi în jurul meu. Am luat-o la fugă îndreptându-mi pașii la întâmplare în acest labirint fără ieșire, coborând mereu, alergând prin măruntele Pământului ca un locuitor al adâncurilor subterane, strigând după ajutor, tipând, urlând, lovindu-mă de vârfurile stâncilor, căzând și ridicându-mă însângerat, încercând să sorb săngele care-mi curgea șiroacie pe față, și așteptând mereu ca vreun perete neprevăzut să-mi izbească capul și să-l spargă!

Unde avea să mă ducă această smintită alergătură?

Niciodată n-avem s-o știu. După mai multe ore, sleit cu totul de puteri, m-am prăbușit fără simțiri lângă un perete al galeriei și n-am mai știut de mine.

28

Când mi-am revenit în fire, fața mi-era udă, dar udă de lacrimi. Cât a durat leșinul nu știu, căci nu mai aveam niciun mijloc ca să-mi dau seama de timp. Nicio singurătate nu s-a putut asemui vreodată cu aceea în care mă aflam, și niciodată n-a fost cineva atât de părăsit!

Din cauza căderii pierdusem mult sânge. Eram mânjit cu sânge peste tot. Ce rău îmi părea că nu murisem și că aveam să trag încă multe! Nici nu

voiam să mai judec. Căutam să gonesc din minte orice gând și, învins de durere, mă rostogolii lângă peretele de granit.

Simțeam cum mă cuprinde din nou leșinul și-mi dădeam seama că o dată cu el mi se scurgea ultimul strop de energie când, deodată, un zgomot puternic îmi lovi auzul. La început semăna cu bubuitul prelung al tunetului, dar, imediat după aceea, undele sonore au prins să se piardă în îndepărțatele adâncimi ale prăpastiei.

De unde venea acest zgomot? Era neîndoios că fusese produs de vreun fenomen care avusese loc în sânul masivului terestru.

Cine știe ce explozie a vreunui gaz, sau ce prăbușire de straturi se produsese tocmai atunci!

Am ascultat din nou cu atenție. Voiam să știu dacă nu cumva se repetă zgomotul. Trecuse aproape un sfert de oră și-n galerie domnea tăcere. Nu-mi auzeam nici măcar bătăile inimii. Deodată, lipind din întâmplare urechea de perete, mi s-a părut că aud câteva cuvinte nedeslușite, de neînțeles, îndepărțate. Am tresărit. „E o halucinație!” m-am gândit eu. Dar nu! Ascultând cu mai multă atenție, am auzit, într-adevăr, un murmur de voci. Dar mă aflam într-un hal de slăbiciune, că nu eram în stare să înțeleg ce se vorbea. Și totuși se vorbea. Eram sigur de asta. O clipă am stat la îndoială, temându-mă ca aceste cuvinte să nu fie cumva ale mele, repetate de ecou. Cine știe, poate că strigase eu singur! Mi-am încleștat buzele și am lipit din nou urechea de perete. „Da, nu-ncape îndoială, se vorbește! Se vorbește!” M-am târât câțiva pași mai departe de-a lungul peretelui și-am auzit mai clar. Am izbutit să prind numai câteva cuvinte nesigure, ciudate, de neînțeles. Ele ajungeau până la mine ca și cum ar fi fost pronunțate foarte încet, aproape pe șoptite. Cuvântul „forlorad” îl auzeam repetându-se mereu, cu un accent de durere.

Ce însemna? Cine-l pronunța? Unchiul meu sau mai curând Hans? Dar dacă îi auzeam atât de limpede, atunci însemna că și ei puteau să mă audă.

— Ajutor! am strigat din toate puterile, ajutor!

Am ascultat, căutând să prind măcar un răspuns, un strigăt, un suspin. Dar nu se auzea nimic. Au mai trecut câteva minute. În mintea mea începuse să se înfiripe o lume întreagă de gânduri. Îmi spuneam că vocea îmi era prea slabă și că din pricina asta nu putea ajunge până la tovarășii mei. „Căci ei sunt, ei sunt, cu siguranță! am repetat eu. Cine altcineva ar fi îndrăznit să se afunde la 30 de leghe sub pământ?”

Am ascultat din nou. Îmi plimbam urechea pe perete, pentru a găsi punctul matematic unde vocile păreau că ating maximum de intensitate. Cuvântul „forlorad” îmi reveni iarăși în auz, apoi bubuitul acela de tunet care mă trezise din toropeala mea. „Nu, mi-am spus, asta-i sigur! Glasurile acestea nu pot pătrunde prin masivul muntos. Pereții sunt din granit, și n-ar putea trece prin ei nici cea mai puternică detunătură! Zgomotele ajung cu siguranță până la mine chiar prin galerie! Probabil că aci se petrece un fenomen acustic cu totul special!”

Am ascultat iarăși, și de data aceasta... de data aceasta mi-am auzit limpede numele străbătând spațiul.

Era vocea unchiului meu. El vorbea cu călăuza și „forlorad” era un cuvânt danez! Atunci am înțeles totul. Pentru a mă face auzit, trebuia să vorbesc de-a lungul acestui perete care va avea rolul să-mi ducă glasul întocmai cum un fir conduce electricitatea.

Dar nu mai aveam timp de pierdut. Dacă tovarășii mei s-ar fi depărtat cu câțiva pași, fenomenul de acustică n-ar mai fi avut loc. M-am apropiat deci de perete și am pronunțat cât mai distinct cu puțință:

— Unchiule Lidenbrock!

Așteptam cu o neliniște plină de spaimă. Sunetul nu se propagă cu o viteză prea mare; densitatea straturilor de aer nu-i mărește viteza, ci doar intensitatea. După câteva secunde, care mi s-au părut veacuri, îmi ajunseră la ureche cuvintele:

— Axel, Axel, tu ești?

— Da, da, eu sunt!...

— Copilul meu, unde ești?

— Pierdut, în cel mai adânc întuneric.

— Dar lampa ta?

— S-a stins.

— Și pârâul?

— A dispărut.

— Axel, bietul meu Axel, nu-ți pierde curajul!

— Așteaptă puțin, sunt istovit! Nu mai am putere să răspund. Dar vorbește-mi dumneata.

— Curaj, îmi repetă unchiul meu. Nu mai vorbi, ci ascultă-mă. Te-am căutat urcând și coborând galeria, dar n-a fost chip să te găsim. Ah, cât am plâns după tine, copilul meu! În sfârșit, bănuind că te află totuși pe drumul izvorului, am coborât din nou, trăgând focuri de pușcă. Acum, dacă vocile noastre s-au întâlnit, faptul acesta se datorează numai unui fenomen de acustică! Deocamdată mânile noastre nu se pot atinge! Dar nu disperă, dragă Axel! E de ajuns de mult că ne putem auzi!

M-am gândit câteva clipe și-o speranță, încă vagă, mi-a cuprins sufletul. Uitasem să întreb ceva foarte important. Mi-am apropiat deci buzele de perete și am strigat:

— Unchiule!

— Ce-i, copilul meu? am primit răspunsul după câteva clipe.

— Mai înainte de orice, trebuie să știm ce distanță ne desparte.

— Asta e ușor.

— Ai cronometrul la dumneata?

— Da.

— Ei bine, scoate-l! Pronunță numele meu și notează exact secunda în care l-ai pronunțat. Eu o să-l repet îndată ce-mi va ajunge în urechi, și dumneata vei nota, de asemenea, momentul precis când ți-a parvenit răspunsul meu.

— Te-am înțeles. Și jumătatea timpului cuprins între întrebarea mea și răspunsul tău va arăta tocmai durata de care are nevoie vocea mea ca să

ajungă până la tine.

— Foarte bine, unchiule.

— Ești gata?

— Da.

— Ei bine, fii atent, voi pronunța numele tău...

Mi-am lipit urechea de perete și îndată ce am auzit cuvântul „Axel”, am răspuns imediat „Axel”, apoi am așteptat.

— 40 de secunde, spuse atunci unchiul meu. S-au scurs 40 de secunde între cele două cuvinte. Așadar, sunetul a avut nevoie de douăzeci de secunde pentru a ajunge la mine. Or, la douăzeci de mii de picioare pe secundă, asta face douăzeci de mii patru sute de picioare sau o leghe și jumătate și o optime. Iată distanța care ne desparte!

— O leghe și jumătate! am murmurat eu.

— Ei, Axel, trebuie să învingi greutatea asta!

— E nevoie să urc sau să cobor?

— Să cobori și iată de ce. Noi am ajuns la o mare scobitură, unde se întâlnesc numeroase galerii. După cum bănuiesc, tot aici trebuie să ducă și galeria în care ești tu, căci toate aceste crăpături, toate aceste falii ale scoarței sunt dispuse ca niște raze în jurul imensei caverne în care ne aflăm. Scoală-te deci și pornește. Tărăște-te dacă e nevoie, dă-ți drumul pe pantele cele mai abrupte, mergi până la capăt, căci vei găsi brațele noastre gata să te primească... La drum, copilul meu, la drum!

Aceste cuvinte m-au însuflețit peste măsură.

— Adio, unchiule, am strigat. Pornesc chiar acum! Părăsind locul ăsta, n-o să-mi mai fie în putință să comunic cu dumneata. Așadar, adio!

— La revedere, Axel, la revedere!

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit.

Această surprinzătoare discuție, schimbată prin măruntaiele Pământului, la mai mult de o leghe distanță, s-a sfârșit cu acele puține cuvinte de îmbărbătare și nădejde.

Am adresat atunci un gând plin de recunoștință Provinției, căci ea mă condusese prin aceste imensități întunecoase, îndreptându-mi pașii poate spre singurul loc unde glasul tovarășilor mei a putut ajunge până la mine. Uimitoarul fenomen de acustică se explică foarte ușor prin una din legile fizicii, și se datoră formei galeriilor și conductibilității rocilor. De altfel, sunt numeroase exemple de propagare a sunetelor abia perceptibile în spațiile intermediare. Îmi amintesc că acest fenomen a fost observat în mai multe locuri; printre altele, în galeria interioară a Catedralei Sf. Paul din Londra și, mai ales, în adâncul acelor curioase peșteri din Sicilia, acele latomii de lângă Siracuza, dintre care cea mai minunată e cunoscută sub numele de „Urechea lui Denys”.

Toate aceste gânduri îmi veneau în minte, și-mi dădeam foarte bine seama că dacă vocea unchiului meu putuse ajunge până la mine, nu exista niciun obstacol între noi. Urmând drumul sunetului, trebuia în mod neîndoios să dau de tovarășii mei, dar totul era să nu mă părăsească puterile. M-am sculat, deci, și am pornit-o la drum. Dar, de fapt, mai mult mă tăram decât mergeam. Panta era îndeajuns de abruptă. Când n-am mai putut altfel, mi-am dat drumul să alunec pe ea.

În curând, viteza coborârii deveni însăși surprizătoare și, din clipă în clipă, eram amenințat să cad. Dar nu mai aveam nicio putere să mă opresc.

Deodată am văzut că-mi fuge terenul de sub picioare.

Simteam cu groază cum mă rostogolesc, săltând ca o mingă, lovindu-mă de colțurile ieșite în afară ale unei galerii verticale, un adevărat puț. M-am lovit cu capul de o stâncă ascuțită și mi-am pierdut cunoștința.

29

Când mi-am revenit în simțiri, eram întins pe niște pături groase, aproape în întuneric. Unchiul veghea la căpătâiul meu, pândind pe fața mea cel mai mic semn de viață. La primul meu suspin mi-a luat mâna și la prima privire a scos un strigăt de bucurie.

— Trăiește! Trăiește!

— Da, am răspuns cu o voce slabă.

— Copilul meu, spuse unchiul meu, strângându-mă la pieptul lui, acuma ești salvat!

Am fost foarte impresionat de duioșia care răzbătea din aceste cuvinte, și mai ales de îngrijirile cu care eram înconjurat. Dar a fost nevoie să trec prin asemenea dureroase încercări pentru ca profesorul să manifeste o atare dăruire de sentimente. În acest moment tocmai sosi și Hans. El văzu că ne ținem de mână și îndrăznesc să afirm că ochii săi exprimau o vie mulțumire.

— God dag! spuse el.

— Bună ziua, Hans, bună ziua! am șoptit. Si acum, unchiule, spune-mi unde ne aflăm?

— Mâine, Axel, mâine. Astăzi ești încă prea vlăguit. Ti-am pus comprese pe cap și nu trebuie de loc să te miști. Dormi, băiete, și mâine o să afli totul.

— Dar cel puțin spune-mi ce oră e și în ce zi suntem.

— E ora 11 noaptea, în 9 august, duminică. Si acum, îți interzic să mă mai întrebi ceva înainte de 10 august.

Într-adevăr, eram foarte slăbit, și de somn ce-mi era nu reușeam să țin ochii deschiși. Aveam nevoie de o noapte de odihnă, și peste puțin am adormit cu gândul că timp de patru zile fusesem izolat cu totul de tovarășii mei.

A doua zi, când m-am trezit, m-am uitat în jur. Culcușul meu, alcătuit din toate păturile, se afla într-o peșteră fermecătoare, împodobită cu minunate stalagmite, și pe jos era presărat un nisip foarte fin. Înăuntru domnea o semi-obscuritate. Deși nu vedeam aprinsă nicio torță și nicio lampă, totuși de afară venea o lumină inexplicabilă, care se furișa printr-o deschizătură îngustă a peșterii. Am auzit, de asemenea, și un murmur vag și nedefinit, asemănător cu geamătul valurilor ce se sparg de mal și, uneori, cu șuieratul vântului.

Mai întâi m-am întrebat dacă sunt treaz, dacă nu cumva mai visez sau dacă totul nu e decât o simplă închipuire a creierului meu, zguduit în cădere. Totuși nici ochii și nici urechile nu se puteau însela până într-atâta...

E o rază luminoasă ce se furișează de afară prin această crăpătură a stâncilor! și aud destul de clar murmurul valurilor și șuieratul vântului! Oare mă înșel, sau ne-am reîntors la suprafața Pământului? A renunțat oare unchiul meu la expediția sa, sau a terminat-o cu bine?

Pe când îmi frământam mintea cu astfel de întrebări de nedezlegat, intră profesorul.

— Bună ziua, Axel! spuse el vesel. Pun rămășag că te simți bine!

— Desigur, i-am răspuns, ridicându-mă în capul oaselor.

— Nici nu se putea altfel, căci ai dormit liniștit.

Hans și cu mine am vegheat pe rând la căpătâiul tău și ne-am dat seama că te vindeci văzând cu ochii.

— Într-adevăr, mă simt cu totul înviorat, și, ca doavadă, o să vă onorez prânzul pe care veți binevoi să mi-l serviți!

— O să mânânci îndată, băiete! Nu mai ai febră. Hans ță-a uns rănilile cu un fel de unsoare al cărei secret îl dețin numai islandezii, și s-au cicatrizat minunat. E un om nemaipomenit vânătorul nostru!

În timp ce vorbea, unchiul meu mi-a adus câteva merinde, pe care le-am înghițit pe nemestecate, în ciuda recomandărilor sale de-a mâncă mai liniștit. Înfulecam de zor și-l copleșeam cu întrebări la care el se grăbea să răspundă.

Am aflat atunci că m-am prăvălit într-un puț aproape perpendicular, care ducea tocmai la galeria principală. Cum ajunsesem la capătul lui în mijlocul unui torrent de pietre, din care cea mai mică ar fi fost suficientă pentru a mă zdrobi, era neîndoios că o parte din pereții galeriei aluneca că o dată cu mine. Și aşa s-a întâmplat că îngrozitorul vehicul m-a dus până în brațele unchiului meu, unde am căzut însângerat și fără cunoștință.

— Ehe, făcu el, e de mirare cum ai scăpat, că te-a pândit moartea de o mie de ori! Dar, pentru Dumnezeu, să nu ne mai despărțim, căci altfel riscăm să nu ne mai revedem niciodată.

„Să nu ne mai despărțim!” Așadar, călătoria încă nu se sfârșise? Am deschis niște ochi mari, și văzându-mă cât sunt de surprins, unchiul meu se grăbi să mă întrebe:

— Ce ai, Axel?

— Vreau să te întreb ceva. Spui că am scăpat teafăr și pe deplin sănătos?

— Fără îndoială.

— Am toate mădularele nevătămate?

— Desigur.

— Dar capul?

— E la locul lui, pe umeri, doar că are câteva lovitură.

— Mi-e frică să nu mi se fi tulburat mintea.

- Să se fi tulburat?!
- Nu glumesc de fel. Nu ne aflăm acum la suprafața Pământului?
- Da' de unde!...
- Atunci se vede că am înnebunit, căci văd lumina zilei, aud șuierul vântului și zgometul valurilor mării, care se sparg de mal!...
- A, numai lucrul ăsta te neliniștește?...
- Unchiule, nu vrei să-mi explic?...
- N-o să-ți explic nimic, căci nu se poate da încă vreo explicație, dar o să te convingi singur că geologia nu și-a spus încă ultimul cuvânt.
- Să ieșim de aici! am strigat eu, ridicându-mă brusc.
- Încă nu, Axel, încă nu, căci aerul de afară ți-ar putea face rău.
- Aerul de afară?
- Da. N-auzi? Bate un vânt destul de puternic și nu vreau să dai piept cu el.
- Te asigur că mă simt destul de zdravăn.
- Mai ai puțină răbdare, băiete. Dacă te-ai îmbolnăvi din nou, ne-am afla într-o mare încurcătură. Nu trebuie să pierdem nicio clipă de prisos, căci să ar putea ca traversarea să dureze mult.
- Traversarea?
- Da, odihnește-te bine încă azi, fiindcă mâine o să ne îmbarcăm.
- Să ne îmbarcăm?

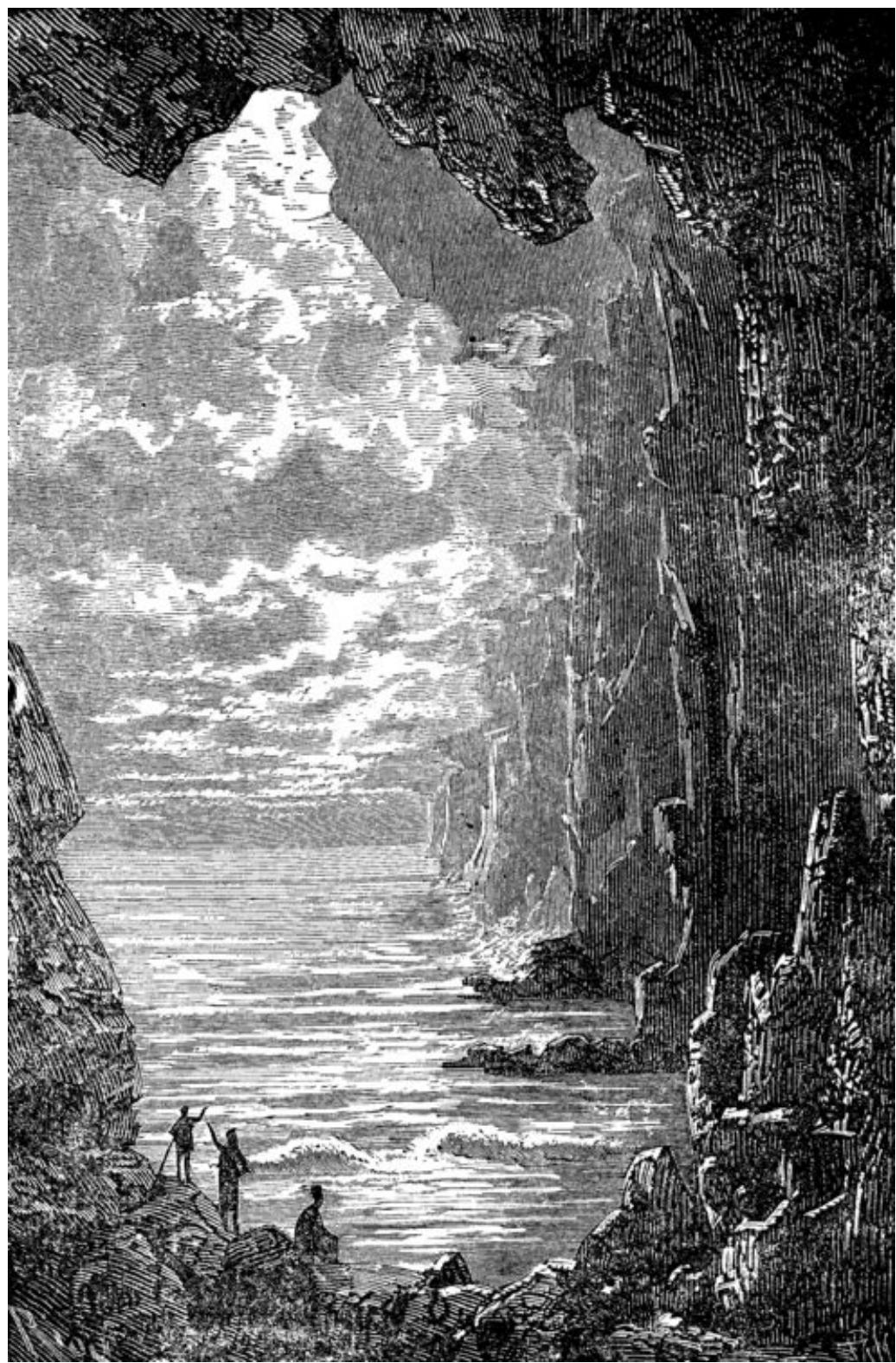
Acest ultim cuvânt mă făcu să sar în sus. Cum? Să ne îmbarcăm? Dar ce, parcă aveam de trecut vreun fluviu, vreun lac sau vreo mare? Ne aștepta oare vreun vas în nu știu ce port subpământean? Ardeam de curiozitate să aflu despre ce-i vorba. Unchiul meu încercă zadarnic să mă opreasă pe loc. Dacă văzu că nerăbdarea mi-ar face mai mult rău decât dacă mi-ar satisface dorințele, el se înduplecă. M-am îmbrăcat repede. Dintr-o precauție exagerată, m-am învelit cu una din pături și am ieșit din peșteră.

30

La început n-am văzut nimic. Ochii mei, care se dezobișniseră cu lumina, s-au închis brusc. Când am putut să-i redeschid, am rămas mai mult uimit decât încântat.

- Marea! am strigat eu.
- Da, răspunse unchiul meu, „Marea Lidenbrock”, și-mi place să cred, că niciun navigator nu-mi va disputa cinstea de a o fi descoperit și dreptul de a-i fi dat numele meu!

Cât vedeai cu ochii, se întindea o pânză de apă nemărginită, care părea să fie începutul unui lac sau al unui ocean. Tânărul foarte mult scobit oferea ultimelor ondulații ale valurilor un nisip fin, auriu, presărat cu scoici mici, unde-și avuseseră lăcașul primele ființe de pe pământ. Valurile se spărgeau cu acel murmur sonor, specific spațiilor închise, dar vaste. O spumă străvezie

zbura pe luciul apei, purtată de suflarea unui vânt ușor și câteva picături ajunseră până la mine și mă stropiră pe față. Pe această plajă, ușor înclinată, la aproape o sută de stâncjeni de marginea valurilor, se sfârșeau, înaintând în mare, proptelele stâncilor enorme, care se lărgneau în partea de sus, ridicându-se la o amețitoare înălțime.

Unele din ele, sfâșiind țărmul cu colțurile lor ascuțite, formau capuri și promontorii roase de dinții talazurilor. Ochiul urmărea, cât putea să cuprindă cu privirea, aceste mase, care se profilau limpede pe fundalul încețoșat al orizontului.

Era un adevărat ocean, cu țărmuri care coteau capricios, dar pustii și cu un aspect îngrozitor de sălbatic.

Dacă privirile mele puteau să se plimbe până hăt departe pe această mare, apoi acest lucru se datora unei lumini „speciale” care te făcea să deslușești cele mai mici detalii. Nu era lumina soarelui, cu fascicolele sale strălucitoare și iradiația splendidă a razelor și nici strălucirea palidă și vagă a astrului nopții care doar reflectă lumina soarelui, fără să dea însă căldură. Intensitatea acestei lumini speciale, împrăștierea ei difuză, albeață ei puternică, dar uscată, temperatura ei îndeajuns de mică, strălucirea ei, superioară în realitate aceleia a lunii, arătau în mod evident că e de origină electrică. Era ca o auroră boreală, un fenomen cosmic continuu, care avea loc în această uriașă peșteră care putea cuprinde un ocean.

Bolta suspendată deasupra capului meu, cerul, dacă vreți, părea alcătuit din nori mari, din aburi mișcători și schimbători, care, prin efectul condensării, trebuiau, în anumite zile, să se transforme în ploi torențiale. La început nu mi-a venit să cred că sub o presiune atât de puternică a atmosferei, evaporarea apei ar putea să se producă, și totuși, printr-un fenomen fizic pe care nu-l înțelegeam, în aer pluteau pături largi de nori. Dar „era frumos”. Iradiațiile electrice dădeau naștere la uimitoare jocuri de lumină, care se răsfrângneau pe suprafața norilor aflați foarte sus. Pe volutele lor inferioare se desenau umbre vii, și, deseori, între două straturi despărțite, o rază aluneca până la noi cu o intensitate deosebită. Dar oricât ar fi fost de puternică lumina, ea nu se putea compara cu aceea a soarelui, deoarece nu radia căldură. Din această pricina, priveliștea era tristă și nespus de melancolică. În locul unui cer spuzit de stele strălucitoare, simțeam deasupra acestor nori o boltă de granit care mă strivea sub greutatea ei. Și,

la drept vorbind, oricât de imens era acest spațiu, el n-ar fi fost de ajuns nici pentru plimbarea celui mai puțin ambițios dintre sateliți!...

Mi-am amintit atunci de acea teorie a unui căpitan englez, care asemăna Pământul cu o vastă sferă, goală în interior, și în care aerul se menținea luminos din cauza presiunii sale, în timp ce doi astri, Pluton și Proserpina, își descriau în acest spațiu misterioasele lor orbite. Oare cele spuse de el erau adevărate? Ceea ce pot afirma e că ne aflam, într-adevăr, închiși într-o enormă scobitură. Nu-i puteai judeca nici lărgimea, căci țărmurile ei se întindeau cât vedea cu ochii, și nici de lungime nu-ți puteai da seama, căci privirea și-era la un moment dat oprită de-o linie orizontală cam nesigură. În ceea ce privește înălțimea, trebuie că trecea de câteva leghe. Ochiul nu putea să zărească pilonii de granit pe care se sprijinea bolta, ci doar un nor imens, atârnând în atmosferă, a cărui înălțime depășea cu vreo două mii de stânjeni altitudinea superioară a vaporilor tereștri, și care se datora, fără îndoială, densității considerabile a aerului.

Cuvântul „peșteră” nu zugrăvește întocmai acest spațiu imens. Din păcate, cuvintele omenești sunt neîndestulătoare pentru a exprima tot ce vede acela care se hazardază în abisurile globului.

Nu eram în stare să-mi explic existența unei astfel de scobituri. Să se fi produs, oare, prin răcirea scoarței pământești? Din povestirile călătorilor aflasem de unele peșteri celebre, dar niciuna dintre ele nu avea asemenea dimensiuni.

Peștera Guakhara, din Columbia, cercetată de savantul Humboldt, a fost străbătută de el pe o distanță de două mii cinci sute de picioare, fără să-i fi dat de fund, dar e puțin probabil că se întinde mult peste această lungime. Imensa Peșteră a Mamutului din Kentucky are, de asemenea, proporții gigantice, căci bolta ei se înalță la 500 de picioare, deasupra unui lac fără fund. Nici ei nu i s-a dat de capăt, deși mai mulți călători au parcurs-o pe o distanță depășind zece leghe în interiorul ei. Dar ce însemnau amândouă, față de uriașa scobitură subpământeană pe care o admiram eu, cu cerul său de vaporii, cu iradiațiile sale electrice și cu o mare întinsă, închisă între țărmurile ei! Închipuirea mea se zbătea neputincioasă în fața acestei imensități.

Contemplam în tacere toate aceste minuni. Îmi lipseau cuvintele ca să pot exprima cu adevărat ceea ce simteam. Mi se părea că mă găsesc pe vreo

planetă îndepărtată, pe Uranus sau Neptun și că asistăm la niște fenomene cu totul necunoscute unui „pământean”.

Aceste senzații trebuiau să fie redate prin cuvinte noi, pe care mintea mea nu era în stare să le scornească.

Priveam, reflectam și admiram totul, cu un fel de uimire amestecată cu groază.

Surpriza și noutatea unei asemenea priveliști îmi îmbujorară față; simteam că mirarea ce mă cuprinsese era un adevărat leac pentru mine și că-mi grăbeam vindecarea prin această nouă terapeutică. Adevărul e că aerul tare și foarte dens mă înviora, dând mai mult oxigen plămânilor mei.

E lesne de înțeles bucuria fără margini pe care o simteam, respirând acest aer încărcat cu umede emanații saline, după cele 47 de zile petrecute prin galerii strâmte și întortocheate. Nu-mi părea rău că părăsisem grota întunecoasă. Unchiul meu, care se obișnuise cu priveliștile acelea minunate, nu se mai mira de fel.

— Ești în stare să te plimbi puțin? mă întrebă el.

— Firește. Cred că nimic nu poate fi mai plăcut.

— Ei bine, atunci dă-mi brațul, și să urmăm cotiturile țărmului.

Am acceptat bucuros și-am pornit-o pe malul acestui nou ocean. Pe stânga se înălțau stânci abrupte, cățărate unele peste altele, formând o îngrămadire uriașă, care-ți producea o impresie uimitoare. Pe laturi se rostogoleau nenumărate cascade, care curgeau ca niște pânze de apă limpezi și răsunătoare. Câțiva aburi ușori săltau din stâncă în stâncă, arătând locul izvoarelor calde, iar pâraiele șerpuiau leneșe înspre bazinul comun, de parcă ar fi căutat pe povârnișuri prilejul de a murmura și mai plăcut.

Printre ele am recunoscut și „Izvorul lui Hans”, credinciosul nostru tovarăș de drum, care se pierdea linștit în mare, ca și cum n-ar fi făcut altceva de la începutul lumii.

— De acum înainte n-o să-l mai vedem, și-o să ne lipsească! am spus eu, suspinând.

— Ce-are a face! făcu profesorul; el sau altul, totuna-i!

Am găsit că răspunsul vădea o oarecare nerecunoștință. Dar în clipa aceea, atenția îmi fu atrasă de o priveliște neașteptată. La vreo 500 de pași, pe un promontoriu înalt, ne apăru înaintea ochilor o pădure deasă. Era alcătuită dintr-o mulțime de copaci de mărime mijlocie, în formă de umbrelă, cu contururile bine desenate și geometrice. Curenții atmosferici

păreau că n-au nicio influență asupra frunzișului lor și, cu toată bătaia vântului, ei rămâneau nemîșcați, de parcă ar fi fost niște cedri împietriți.

Am grăbit pasul. Nu știam ce nume să dau acestori arbori ciudați. Făceau ei oare parte din cele două sute de mii de specii vegetale cunoscute până acum, sau trebuia să le acordăm cumva un loc special în flora vegetațiilor lacustre? Nu! Când am ajuns la umbra lor, surpriza mea s-a transformat în admirație.

În adevăr, mă aflam în fața unor specii care creșteau și pe pământ, numai că aici erau croite după un tipar uriaș. Unchiul meu le spuse imediat pe nume.

— E o pădure de ciuperci, mă lămuri el. Și nu se însela de fel. Închipuiți-vă ce dezvoltare au luat aceste plante care se simt bine în mediile calde și umede! Știam că *Licoperdon giganteum* atinge, după părerea lui Bulliard, o circumferință de opt-nouă picioare, dar aci era vorba de ciuperci albe, înalte de treizeci-patrutzeci de picioare, cu o pălărie care avea un diametru cam de aceeași mărime. Și erau cu miile. Lumina nu reușea să pătrundă prin umbra deasă a pădurii și un întuneric desăvârșit domnea sub aceste domuri suprapuse ca acoperișurile rotunde ale unei cetăți africane.

Am vrut să mă afund mai adânc în pădure, dar m-a cuprins un frig de moarte. Totuși am rătăcit o jumătate de oră sub aceste bolti cărnoase și umede, și când ne-am intors pe malul mării a fost o adevărată binefacere.

Dar vegetația acestui ținut subteran nu era formată numai din ciuperci. Mai încolo se înălțau, în grupuri, numeroși alți arbori cu frunzișul decolorat. Nu era greu să-i recunoști: erau modeștii arbuști ai pământului, care aici aveau dimensiuni fenomene, licopode gigantice de 100 de picioare, sigilarii uriașe, ferigi arborescente, înalte ca brazii care cresc la mari altitudini, lepidodendroni cu tulpinile cilindrice bifurcate și terminate cu frunze lungi și zburlite, cu perii aspri ca niște monstruoase plante grase.

— Uimitoară, măreț, splendid! exclama unchiul meu. Iată întreaga floră a erei secundare. Iată modestele plante care cresc în grădinile noastre și care în primele secole de existență a globului se transformau în arbori! Privește, Axel, admiră! Nici unui botanist nu i-a fost dat vreodată să se afle în fața unor asemenea specii!

Asta-i o adevărată sărbătoare...

— Ai dreptate, unchiule. Se pare că providența a vrut să conserve în această seră imensă plantele antediluviene, pe care intuiția și priceperea

oamenilor de știință le-a reconstituit într-un chip atât de perfect.

— Bine zici, băiete, e o seră, dar te-ai exprima și mai bine dacă ai adăuga că ne găsim, poate, și într-o menajerie.

— Într-o menajerie?

— Da, fără îndoială! Privește țărâna pe care o călcăm, oasele astea împrăștiate pe jos.

— Într-adevăr, oase, strigai eu. Da, oase de animale antediluviene!

M-am aplecat repede asupra acestor rămășițe. Datorită fosfatului de calciu, aceste resturi înfruntaseră secolele și se păstraseră intacte. Oasele gigantice semănau cu niște trunchiuri de arbori uscați și le recunoșteam pe toate, fără cea mai mică șovăire.

— Iată falca de jos a unui mastodont, am spus eu; iată molarii unui dinoterium; iată și un femur, care nu se poate să fi aparținut decât celui mai mare dintre aceste animale, unui megaterium. Da, într-adevăr, o menajerie. Aceste oase n-au fost aduse până aici de un cataclism. Fără îndoială că animalele au trăit pe țărmurile mării subterane, la umbra plantelor arborescente. Iată, văd și schelete întregi. și totuși...

— Totuși? întrebă unchiul meu.

— Nu înțeleg ce caută asemenea patrupede în peștera astă de granit.

— De ce?

— Fiindcă animalele n-au apărut pe pământ decât în era secundară, când terenul sedimentar, format din aluviuni, a înlocuit rocile incandescente, precumpăritoare în era primară.

— Ei bine, Axel, se poate da un răspuns foarte simplu obiecțiunii tale, și anume, că acest teren e un teren sedimentar.

— Cum?! La o asemenea adâncime sub suprafața Pământului?!

— Fără îndoială, și acest fapt se poate explica prin manifestările geologice care au avut loc. Într-o anumită perioadă, Pământul era format dintr-o scoarță elastică, supusă unor mișcări alternative de sus în jos, datorită legilor atracției. Or, e probabil că s-au produs prăbușiri și că o parte a terenurilor sedimentare a fost tărâtă în fundul prăpăstiilor deschise pe neașteptate.

— Se poate să se fi întâmplat aşa. Dar dacă în aceste regiuni subterane au trăit cumva animale antediluviene, cine ne poate asigura că vreunul din acei monștri nu mai rătăcește încă și azi în mijlocul pădurilor întunecoase sau în spatele stâncilor povârnite?

La gândul acesta mi-am plimbat cu oarecare emoție privirile în jurul meu, cercetând diferitele puncte ale orizontului, dar nicio ființă vie nu apărea pe aceste țărmuri pustii. Mă simțeam puțin obosit și m-am dus să mă aşez la capătul unui promotoriu, la picioarele căruia valurile se spărgeau cu zgomot. De aci îmbrățișam cu privirea tot golful acesta format printr-o zdrențuire a coastei. În fund, între stâncile piramidele, se deslușea un mic port. Apele sale calme dormeau la adăpost de orice suflare a vântului. O corabie și două sau trei goelete ar fi putut pluti ușor în acest bazin natural. Aproape că mă aşteptam să văd vreun vas cu pânzele sus, pornind în larg, împins de vântul dinspre miazăzi.

Dar această iluzie se risipi curând. Eram totuși singurele ființe vii în această lume subpământeană. În unele momente, când vântul contenea să mai sufle, pe stâncile aride se lăsa o tacere mai adâncă decât tăcerile deșertului și tacerea asta cobora, plutind, și pe suprafața oceanului. Căutam atunci să străpung cu privirea cețurile îndepărtate, să sfâșii această perdea aruncată pe fundalul misterios al orizontului. Ce de întrebări mi se înghesuiau pe buze! Unde se sfârșea marea aceasta?

Până unde se întindea? Putea-vom oare vreodată să o străbatem și să ajungem pe țărmul opus? În ceea ce-l privea pe unchiul meu, el nu se îndoia de acest lucru.

Trebuie să spun că și eu o doream, dar, totodată, mă și temeam.

Am contemplat aproape o oră această priveliște minunată. După aceea am luat-o din nou pe țărm, pentru a ne întoarce la peștera noastră și, sub imperiul celor mai ciudate gânduri, am adormit adânc.

31

A doua zi m-am trezit complet vindecat. M-am gândit că o baie mi-ar face foarte bine și de aceea m-am dus să mă scald câteva minute în apele acestei Mediterane. Cred că n-am greșit botezând-o astfel, fiindcă, dintre toate, numele acesta i se potrivea cel mai bine.

M-am întors degrabă, căci mi se făcuse o foame de lup. Hans se pricepea să pregătească bucatele; de altfel, acum avea apă și foc din belșug, aşa că putea să mai schimbe puțin felurile de mâncare. La desert ne-a servit câteva cești de cafea, și delicioasa băutură parcă niciodată nu mi s-a părut mai placută la gust.

— Acum, spuse unchiul meu, s-apropie ora fluxului, și nu se cade să pierdem ocazia de a-l studia...

— Cum, fluxul? am strigat eu.

— Da! Și de ce te miri așa?...

— Influența lunii și a soarelui se resimte până aici?!

— De ce nu? Oare corpurile nu sunt supuse atracției universale în totalitatea lor? Pentru ce marea asta ar face excepție? Ei bine, află că și ea e supusă legilor universale. De aceea, cu toată presiunea atmosferică ce se exercită la suprafața ei, o să vezi înălțându-se ca și Atlanticul.

Peste câteva clipe călcam pe nisipul malului, în timp ce valurile se prelingeau puțin câte puțin înspre plajă.

— Iată, a și început să se formeze valul, am strigat eu.

— Da, Axel, și după spuma pe care o lasă, nu măndoiesc că marea o să se ridice la o înălțime de aproape zece picioare.

— Uimitor!

— Nu, e firesc.

— Orice ai zice, unchiule, toate astea mi se par extraordinare și aproape că nu-mi cred ochilor. Cine și-ar fi închipuit vreodată că în aceste abisuri subpământene ar putea să existe un ocean adevărat, cu flux și reflux, bătut de vânturi și furtuni?!

— Și de ce nu? Cunoști oare vreo lege a fizicii care să se opună?

— Nu cunosc, de vreme ce am înălțurat teoria căldurii existente în centrul Pământului.

— Deci, până aici, teoria lui Davy e justificată?

— După cât se vede, da! Și trebuie să tragem concluzia că nimic nu contrazice existența mărilor sau a altor ținuturi în interiorul globului.

— Fără îndoială, dar nu-s locuite.

— Crezi? La urma urmei, apele astea de ce n-ar adăposti câțiva pești de o specă necunoscută?

— Știu și eu, s-ar putea să fie. Dar până acum n-am zărit niciunul.

— Ei bine, nimic nu ne împiedică să ne facem niște undițe. Poate că și aici cârligul o să se dovedească la fel de folositor ca și în apele de la suprafața Pământului...

— Vom încerca, Axel, căci se cuvine să pătrundem toate tainele acestor meleaguri noi.

— Dar în ce loc ne aflăm, unchiule, căci până acu' am uitat să te întreb? Și de bună seamă că instrumentele dumitale ți-au dat de mult răspunsul.

— În linie orizontală, ne găsim la 350 de leghe de Islanda.

— Chiar atât să fie?

— Sunt sigur că nu mă înșel nici cu 500 de stânjeni.

— Și busola arată tot sud-estul?

— Da, cu o înclinație spre apus de 19 grade și 42 de minute, la fel ca și pe Pământ. În ce privește însă înclinația sa, se petrece un fapt curios, pe care l-am observat cu cea mai mare atenție.

— Care anume?

— În loc să se încline înspre pol, aşa cum se întâmplă totdeauna în emisfera boreală, acul are o tendință cu totul contrară.

— Cu alte cuvinte, trebuie să tragem concluzia că punctul de atracție magnetică se află cuprins între suprafața pământului și locul unde suntem acum.

— Exact. Și e probabil că dacă am fi ajuns în regiunile polare, pe la 70 de grade, unde James Ross a descoperit polul magnetic, am vedea acul ridicându-se vertical. Deci, acest misterios centru de atracție nu se află situat la o mare adâncime.

— Astă-i neîndoios! Iată un fapt pe care știința nici nu l-a bănuit măcar.

— Știința, băiete, e alcătuită din erori, pe care e bine să le săvârșești, căci ele duc, încetul cu încetul, spre adevăr.

— Și la ce adâncime ne aflăm?

— La o adâncime de 35 de leghe.

— Așadar, am spus eu, privind harta, deasupra noastră se întinde partea muntoasă a Scoției, sau, și mai exact, Munții Grampieni, al căror vârf veșnic acoperit cu zăpadă se ridică la o înălțime amețitoare.

— Da, răsunse profesorul, râzând. E cam grea povara pe care o ducem în spinare, dar bolta e solidă; marii arhitect al Universului a construit-o din materiale trainice și niciodată omul n-a fost în stare să facă una la fel, de o asemenea proporție! Căci, ce sunt boltile podurilor și ogivele catedralelor pe lângă această boltă cu o rază de trei leghe, sub care un ocean își poate desfășura în voie clocoțul furtunilor?

— O, să nu crezi că m-aș teme că cerul o să cadă peste mine! Dar, unchiule, ce proiecte mai ai? Nu te gândești încă să ne întoarcem la suprafața Pământului?

— Să ne întoarcem?! Ei aş! Dimpotrivă, o să ne continuăm drumul, fiindcă până acu' totul a mers atât de bine!

— Totuși, nu văd cum am putea să mergem mai departe, că doar înaintea noastră se întinde pânza asta nesfârșită de apă!...

— Nu te teme, nu-s atât de zănatic, să mă arunc orbește!... Dar dacă oceanele nu-s, de fapt, decât niște lacuri, fiindcă sunt înconjurate de țărmuri, cu atât mai mult marea asta interioară e tot un lac, căci doar e țărmurită de masivul de granit.

— Nu încape îndoială că-i aşa!

— Atunci?! sunt sigur că pe celălalt mal vom găsi noi drumuri.

— Cam ce lungime socoți că are oceanul ăsta?

— 30 sau 40 de leghe.

— Ah, am exclamat, gândindu-mă că s-ar putea să nu fie tocmai exactă aprecierea.

— Deci, n-avem timp de pierdut, și chiar de mâine o să pornim pe mare.

Fără să vreau, am căutat din ochi vasul care urma să ne transporte.

— Vasăzică, ne vom îmbarca!... am spus eu. Biiine!... și pe ce vas vom porni?

— Nu vom călători pe un vas, băiete, ci pe o plută bună și trainică.

— Pe o plută! am strigat, cuprins de uimire. O plută e la fel de imposibil de construit aici, ca și un vapor, și nu văd...

— E drept că nu vezi, dar dacă ai fi atent, ai putea auzi!

— Ce să aud?

— Niște lovitură de ciocan care te vestesc că Hans s-a și apucat de lucru.

— Face o plută?

— Da.

— Cum, a și doborât arborii cu securea?

— Nu! Arborii erau doborâți... Vino, și-o să-l vezi cum lucrează.

După un sfert de oră de mers, am ajuns pe partea cealaltă a promontoriului care forma micul port natural. Acolo l-am zărit pe Hans lucrând fără preget. Doar câțiva pași mă mai despărțeau de el. Spre marea mea mirare, pe nisip se odihnea o plută pe jumătate terminată. Era întocmită din niște bârne dintr-un lemn cu totul special, și avea numeroase podine. După lemnele curbate și alți bușteni, care stăteau împrăștiati pe pământ, ai fi zis că se construiește aci nu o plută, ci o întreagă flotă.

— Unchiule, i-am strigat, din ce fel de lemn e făcută?

— Din pin, brad și alte specii de conifere nordice, mineralizate sub acțiunea apelor mării.

— E cu puțină asta?

— Desigur. E ceea ce numim „surtarbrandur” sau lemn fosilă.

— Atunci trebuie să aibă duritatea pietrei, ca și lihniții, și nu va putea să plutească.

— Se întâmplă uneori și ceea ce spui. Într-adevăr, unii bușteni au devenit adevărați antraciți, dar alții, cum sunt aceștia, n-au suferit încă decât un început de transformare fosilă. Privește și ai să te convingi pe dată, adăugă unchiul meu, zvârlind în mare una din acele prețioase „fosile”. Bucata de lemn dispără pentru o clipă, dar curând reveni la suprafață și se lăsă în voia valurilor.

— Ei, te-ai convins? mă întrebă unchiul meu.

— Pe deplin! Și convingerea mea e cu atât mai mare, cu cât faptul e de necrezut!

A doua zi, seara, datorită îndemânării lui Hans, pluta era gata; avea o lungime de 10 picioare și o lățime de cinci. Bârnele erau legate între ele cu frânghii groase și păreau că oferă destule garanții viitorilor călători. De altfel, de îndată ce fu lansată pe Marea Lidenbrock, pluta lunecă ușor, de parcă ar fi fost de când lumea pe apă.

32

În ziua de 13 august ne-am sculat dis-de-dimineață.

Ca să înaintăm mai repede și cu mai puțin efort, trebuia să amenajăm pluta. De aceea am improvizat catargul din două bastoane prinse unul de altul, varga de vântrelă dintr-un al treilea și pânza din păturile noastre. Nu ne lipseau nici frânghiile. Totul era trainic întocmit.

La ora 6, profesorul dădu semnalul de plecare. Proviziile, bagajele, instrumentele, armele și o însemnată cantitate de apă dulce, strânsă din găvanele stâncilor, se găseau rânduite la locul lor.

Hans meșterise și o cârmă, care îi îngăduia să conducă pluta cu mai multă siguranță, și acum se afla lângă ea. Am desfăcut odgonul care ne ținea pironiți de mal.

Pânza fu îndreptată spre partea dincotro bătea vântul și am pornit degrabă în larg. După câteva clipe, profesorul, care ținea ca toate locurile noi să capete câte o denumire geografică, propuse ca micul port de unde am plecat să poarte numele meu.

— Știi ce, aş propune un alt nume.

— Care?

— Numele lui Graüben. Portul Graüben!... S-ar potrivi foarte bine pe hartă!

— Fie! Să se numească Portul Graüben!

Iată în ce chip numele iubitei mele virlandeze fu legat de expediția noastră aventuroasă. Vântul sufla dinspre nord-est. Înaintam foarte repede, cu vântul în spate. Straturile foarte dense ale atmosferei aveau o putere considerabilă și umflau pânza întocmai ca un puternic ventilator. După o oră, unchiul meu putu socoti destul de exact viteza cu care navigam.

— Dacă o să mergem tot aşa, spuse el, vom face pe puțin treizeci de lege în douăzeci și patru de ore, și în curând o să ajungem la celălalt țărm.

N-am răspuns nimic, ci m-am așezat la o margine a plutei. Coasta de miazănoapte începea să se piardă la orizont. Cele două brațe ale țărmului se deschideau larg, ca și cum ar fi vrut să ne ușureze plecarea. Înaintea ochilor mei se întindea o mare fără de sfârșit. Nori mari își plimbau cu repeziciune umbra cenușie peste apele acestea posomorâte, parcă apăsându-le greu. Razele argintii ale luminii electrice, care se reflectau ici și colo prin stropii de apă, împresurau pluta cu o ploaie de scântei luminoase. În curând nu se mai văzu nicio urmă de uscat, orice punct de reper dispăruri, și dacă n-ar fi fost dâra spumoasă a plutei, aş fi putut crede că stăm pe loc.

Spre prânz am întâlnit alge uriașe, care se ondulau pe suprafața valurilor. Cunoșteam puterea de rezistență a acestor plante, care reușesc să-și ducă viața la o adâncime de peste douăsprezece mii de picioare pe fundul mărilor, se fecundează la presiuni de 400 de atmosfere și deseori formează rețele atât de puternice, încât împiedică mersul vapoarelor; dar nu mi-aș fi închipuit niciodată că ar putea să existe specii atât de gigantice ca acele din Marea Lidenbrock.

Pluta noastră înainta pe lângă fuciști lungi de 3-4000 de picioare, care păreau niște șerpi imenși, ce se întindeau cât vedeați cu ochii.

Ceasuri întregi mă distram urmărind cu privirea panglicile acelea nesfârșite, crezând mereu că le dau de capăt, dar, până la urmă, răbdarea îmi era înșelată și rămâneam numai cu uimirea.

Ce forță a putut să dea naștere unor astfel de plante, și care va fi fost aspectul Pământului în primele veacuri de la formarea sa, când, sub acțiunea căldurii și a umezelii, regnul vegetal se dezvolta singur pe tot întinsul globului?

Se lăsa seara și, după cum observasem și în ajun, luminozitatea aerului nu se micșoră cătuși de puțin. Era un fenomen constant, aşa că puteai să contezi pe durata lui.

După cină m-am întins lângă catarg, și imediat am adormit, în mijlocul unei atmosfere molcome care predispunea la visare.

Hans, nemîscat la cârmă, lăsa pluta să alunece în voie.

De altfel, cum era împinsă de vânt, nici nu avea nevoie să fie condusă.

De la plecarea noastră din Portul Graüben, profesorul Lidenbrock mă însărcinase să țin „Jurnalul de bord”, adică să notez cele mai mici observații, să consemnez fenomenele interesante, direcția vântului, viteza, drumul parcurs, într-un cuvânt, toate întâmplările acestei ciudate călătorii.

Mă voi mărgini, deci, să reproduc aci însemnările mele zilnice, scrise, ca să spun aşa, sub impulsul evenimentelor, pentru a reda cât mai exact călătoria noastră pe apă.

Vineri, 14 august. Vânt continuu și egal de la nord-vest. Pluta alunecă repede și în linie dreaptă. Coasta rămâne la 30 de leghe, bătută de vânt. Nimic la orizont. Intensitatea luminii e neschimbată. Timp frumos sau, mai bine zis, norii sunt la mare înălțime, nu prea deși și scăldați într-o atmosferă albă, asemănătoare cu argintul topit.

Termometrul: + 32 grade.

La amiază, Hans leagă un cârlig de undiță, la capătul unei frânghii.

Drept momeală îi pune o bucătică de carne și-l aruncă în mare, dar timp de două ore nu prinde nimic. Oare apele astea să nu aibă pești? Deodată se produce o smucitură. Hans trage undița și scoate un pește care se zbate puternic.

— E un morun! exclam eu, un morun!

Profesorul îl privește mai de aproape și imediat îmi dau seama că nu e de aceeași părere cu mine.

— Peștele acesta are capul turtit și rotund și partea posterioară acoperită cu plăci osoase; gura n-are dinți, iar aripiorele pectorale, destul de dezvoltate, sunt lipite de trup, care se termină fără coadă. Acest pește aparține desigur unei specii înrudite cu morunul și, de aceea, naturaliștii, au clasat-o în aceeași specie, dar se deosebește de el printr-o seamă de trăsături destul de importante.

După acest scurt examen, care vădește că unchiul meu nu se înșală, el conchide:

— Așadar, peștele acesta aparține unei specii dispărute de secole, și din care se mai găsesc numai urme fosile în straturile din perioada devoniană.

— Cum! exclam eu mirat, am prins oare unul din peștii care trăiau în mările din era primară?

— Da, răspunde profesorul, continuându-și observațiile. Și, după cum vezi, acești pești fosile nu seamănă câtuși de puțin cu speciile actuale. La drept vorbind, e un adevărat noroc să poți pune mâna pe un asemenea exemplar viu.

— Dar cărei familii aparține?

— Ordinului ganoizilor, familiei cefalospidelor, speciei...

— Ei?

— Speciei pteryhtis, pot să jur! Dar acesta are o particularitate care se întâlnește numai la peștii din apele subterane.

— Care?

— E orb!

— Orb!

— Propriu-zis, nu e numai orb, dar organul văzului îi lipsește cu desăvârșire.

Îl privesc și eu. Într-adevăr, n-are ochi. Dar exemplarul acesta poate să fie doar un caz particular. Hans pune din nou momeala și aruncă undița în apă. Nu încape îndoială că marea asta e plină de pești, căci în două ore prindem o mare cantitate de pteryhtis, precum și pești care aparțin unei familii de asemenea dispărută, dipteridele, dar, din păcate, unchiul meu nu poate preciza din ce specie fac parte. Tuturor le lipsesc ochii. Pescuitul acesta, la care nu ne aşteptam, ne împrospătează foarte serios proviziile.

Un lucru pare absolut sigur: apele acestea nu adăpostesc decât specii fosile. Or, e știut că peștii, ca și reptilele, sunt cu atât mai perfecți, cu cât apariția lor e mai veche. Poate că vom întâlni și câțiva saurieni, pe care oamenii de știință au reușit să-i reconstituie după o bucătică de os!... Îmi iau oceanul și privesc marea. E pustie. Fără îndoială că ne mai aflăm încă foarte aproape de coastă. Privesc în aer. Oare ar fi imposibil să văd unele din păsările reconstituite de nemuritorul Cuvier, fălfâind din aripi pe aceste greoaie straturi atmosferice? Peștii le-ar putea furniza o hrană suficientă; doar sunt în mare număr. Cercetez văzduhul, dar e la fel de pustiu ca și țărmurile.

Totuși imaginația mă poartă prin minunatele domenii ale paleontologiei. Visez cu ochii deschiși. Mi se pare că văd la suprafața apelor acele chersite enorme, acele broaște țestoase antediluviene, asemănătoare cu niște insule plutitoare. Pe țărmurile întunecoase își fac apariția marile mamifere din primele zile ale Pământului, leptoterium, găsit în cavernele din Brazilia, mericoterium, venit din regiunile înghețate ale Siberiei. Mai încolo păsește pachidermul lopiodon; acest tapir uriaș se ascunde îndărătul stâncilor, gata să se încaiere pentru a-și păstra prada, cu anaploterium, un animal ciudat, înrudit deopotrivă cu rinocerul, calul, hipopotamul și cămila, ca și cum Creatorul, fiind prea grăbit în primele ore ale facerii lumii, ar fi reunit mai multe animale într-unul singur. Mastodontul uriaș își învârtește trompa și zdrobește cu colții stâncile care se înalță pe mal, în timp ce megaterium, încovoiat peste enormele sale labe, scormonește pământul și mugește puternic, făcând să răsune de ecouri sonorele bolți de granit. Protopitecul, prima maimuță apărută pe suprafața globului, se cațără anevoie pe stânci abrupte. În văzduh, sau mai bine zis în primele straturi de aer dens, pterodactilul își desface labele înaripate și alunecă întocmai ca un mare liliac. Mult mai sus, păsări imense, mai puternice decât casoarul și mult mai mari decât struțul, își desfășoară largile aripi și-n zbor se izbesc cu capul de pereții bolții de granit.

În imaginația mea reînvie toată această lume fosilă. Gândurile îmi rătăcesc spre timpurile biblice ale facerii lumii, cu mult înainte de nașterea omului, când Pământul suferea încă mari prefaceri și nu-i putea oferi mijloace propice de trai. Visul mă poartă și mai în adâncul timpului: mamiferele dispar, apoi păsările, apoi reptilele din era secundară, și, în sfârșit peștii, crustaceii, moluștele, articulatele. Zoofitii din era primară se întorc, la rândul lor, în neant. De fapt, viață există numai în ființa mea, numai inima mea bate în această lume pustie. Nu mai există anotimpuri și nici clime diferite; căldura proprie a globului crește neîncetat și atinge căldura astrului solar. Vegetația e abundantă. Trec ca o umbră prin mijlocul ferigilor arborescente și, cu pasul mereu nesigur, calc peste marnele strălucind în toate culorile curcubeului și peste gresia pestriță. Mă sprijin de trunchiul uriașilor coniferi; mă culc la umbra sfenofilelor, a asterofilelor și a licopodelor înalte de 100 de picioare.

Veacurile se scurg înapoi, cu repeziciunea unei zile. Cu ochii minții revăd transformările. Plantele au dispărut, rocile de granit își pierd duritatea;

starea lichidă va înlocui starea solidă, sub acțiunea unei călduri și mai puternice; apele aleargă la suprafața globului; fierb, se volatilizează; vaporii învăluie Pământul care, încetul cu încetul, nu mai formează decât o masă gazoasă de un roșu-alb, imensă ca soarele, și la fel de strălucitoare!

În centrul acestei nebuloase, de 1.400.000 de ori mai mare decât globul pe care-l va forma într-o bună zi, mă aflu eu, târât în spațiile interplanetare! Corpul meu se subțiază din ce în ce, se sublimează la rândul său și, întocmai ca un atom imponderabil, se amestecă cu imenșii vaperi care își descriu în infinit orbita lor cuprinsă de flăcări!

Ce vis! Oare unde mă duce? Mâna mea înfrigurată zvârle pe hârtie amănuntele acestor ciudate năluciri! Am uitat totul, în jurul meu nu mai e nici profesorul, nici călăuza, nici pluta! Mintea îmi e cuprinsă de frigurile delirului...

— Ce ai? mă întreabă unchiul meu.

Ochii mei holbați se fixează asupra lui, fără să-l vadă.

— Ia seama, Axel, să nu cazi în mare!

În aceeași clipă mă simt strâns de o mâna viguroasă. E mâna lui Hans. Cum mă aflam în prada acelui delir, fără intervenția lui, cu siguranță c-aș fi căzut în apă.

— Nu cumva a înnebunit?... întreabă profesorul.

— Dar ce e? Ce s-a întâmplat?! spun eu în cele din urmă, revenindu-mi în fire.

— Ești bolnav?

— Nu, am avut numai un moment de halucinație, dar a trecut. Toate decurg bine?

— Da! Vântul e prielnic și marea liniștită! Mergem foarte repede și, dacă nu mă înșel, în curând o să ajungem pe țărmul celălalt.

La aceste cuvinte mă ridic și cercetez orizontul. Dar nu zăresc decât aceeași linie de apă care se împreună cu linia norilor.

33

Sâmbătă, 15 august. Marea își păstrează monotona ei uniformitate. Nu se vede nicio urmă de pământ. Orizontul pare foarte îndepărtat.

Mi-e capul încă greu din pricina acelui groaznic vis.

Unchiul meu n-a fost bântuit de asemenea vedenii, dar e prost dispus. Cercetează cu ocheanul toate colțurile zării și își încrucișează brațele cu un aer dezamăgit. Îmi dau seama că profesorul Lidenbrock e pe cale să

redevină omul imposibil din trecut, și consemnez faptul în jurnalul meu. A trebuit să trec prin atâtea pericole și să îndur asemenea suferințe pentru ca din sufletul lui să răzbată o licărire de omenie; dar de când m-am vindecat, firea lui aprigă a pus din nou stăpânire pe el. Și totuși, ce motive ar avea să se enerveze? Călătoria nu decurge oare în cele mai bune condiții? Pluta nu înațiează cu o viteză pe care nici n-am sperat-o?

— Ești îngrijorat, unchiule? Îl întreb, văzându-l cum își tot duce ocheanul la ochi.

— Îngrijorat? Nu!

— Atunci, nerăbdător?

— Aș avea toate motivele!

— Și totuși mergem cu o viteză...

— Nu asta mă interesează! Nu viteza e prea mică, ci marea e prea mare.

Îmi amintesc atunci că, înație de a pleca, profesorul a evaluat cam la vreo 30 de leghe lungimea acestui ocean subteran. Or, până acum, am parcurs un drum de trei ori mai lung, și încă nu se arată în zare țărmurile de miazăzi.

— Nu vezi că nu coborâm? reia profesorul. Toată călătoria asta e timp pierdut, căci, la urma urmei, n-am bătut atâta cale ca să mă plimb cu barca pe un lac!

El numește această călătorie o „plimbare cu barca”, iar marea asta – un „lac”!...

— De vreme ce-am urmat drumul arătat de Saknussemm...

— Tocmai asta-i problema! Am urmat noi oare acest drum? A întâlnit oare și Saknussemm întinderea asta de apă? A traversat-o? Oare părâul acela, pe care l-am luat drept călăuză, nu ne-a rătăcit cu desăvârșire?

— În tot cazul n-avem ce regretă c-am venit până aici. Nu vezi? Priveliștea e minunată și...

— Nu-i vorba de priveliște! Eu am pornit cu un țel și vreau să-l ating! Așa că te rog să mă scutești de priveliști!...

Tac chitic și-l privesc pe profesor cum își mușcă buzele de nerăbdare. La ora 6 seara, Hans își cere simbria și unchiul meu îi numără cei trei rixdali cuveniți.

Duminică, 16 august. Nimic nou. Vremea e neschimbată. Vântul, cu o ușoară tendință de a se răcori. De îndată ce mă scol, prima mea grijă e să

observ dacă n-a scăzut cumva intensitatea luminii. Mă urmărește队ma că ar putea să se întunece și chiar să se stingă de tot.

Dar nimic din toate astea nu se întâmplă. Umbra plutei se desenează foarte clar pe suprafața valurilor.

Într-adevăr, marea astă e nesfârșită! Trebuie să aibă lărgimea Mediteranei sau chiar a Atlanticului. Și de ce n-ar avea?

Unchiul face câteva sondaje. La un moment dat, el leagă una dintre cele mai grele cazmale de capătul unei frânghii și-o lasă să se scufunde în apă vreo două sute de coți. Dar nu reușește să dea de fund. Cu mare greutate tragem sonda din apă.

Când o ridicăm pe bord, Hans observă pe suprafața ei niște adâncituri, de parcă bucata astă de fier ar fi fost strânsă cu putere între două corpuri tari. Îl privesc pe vânător.

— Tänder! rostește el.

Nu înțeleg. Mă întorc spre unchiul meu. Dar cum îl văd absorbit cu totul de gânduri, nu îndrăznesc să-l tulbur. De aceea îmi îndrept iarăși privirea spre Hans.

Călăuza încide și deschide de mai multe ori gura, și gesturile lui mă fac să-i înțeleg îndată gândul.

— Dinti!... exclam uimit, privind cu mai multă luare-aminte bucata de fier.

Nu mai începe îndoială! Pe suprafața metalului au fost încrustate urmele unor dinti! Ce putere extraordinară trebuie să aibă asemenea fălcii, înzestrate cu dinti cât piroanele! Să fie oare vreun monstru marin din speciile dispărute, care se frământă sub straturile adânci ale apelor, mai lacom fiind decât rechinul și mai de temut decât balena? Nu reușesc să-mi iau ochii de la această cazma roasă pe jumătate! Nu cumva coșmarul din noaptea trecută va deveni o realitate? Gândul astă mă frământă toată ziua, dar, după un somn de câteva ore, parcă încep să mă mai liniștesc puțin.

Luni, 17 august. Încerc să-mi reamintesc felul de comportare al acestor animale antediluviene din era secundară, care au apărut după moluște, crustacee și pești și au precedat apariția mamiferelor pe Pământ. Pe atunci, lumea aparținea reptilelor. Monștrii aceştia erau stăpânii mărilor jurasice. Natura i-a înzestrat cu o structură uriașă, cu o forță de neînchipuit! Saurienii de azi, aligatorii sau crocodili cei mari și cei mai periculoși nu-s decât

niște exemplare de proporții reduse, față de strămoșii lor din adâncul vremurilor.

Mă trec fiorii când mă gândesc la acești monștri. Niciun ochi omenesc nu i-a văzut vîi până acum. Ei au trăit cu o mie de veacuri înaintea apariției omului pe Pământ, dar oasele lor fosile, găsite în calcarul argilos, pe care englezii îl numesc „lias,” au dat posibilitate paleontologilor să-l reconstituie din punct de vedere anatomic, și să fi se cunoască astfel conformația uriașă.

La Muzeul din Hamburg am văzut scheletul unei asemenea reptile, care avea o lungime de 30 de picioare. Oare mi-e dat mie, locuitor al Pământului, ca la un moment dat să mă aflu față în față cu acești reprezentanți ai faunei antediluviene? Cu neputință! Totuși, urma acelor dinti puternici a rămas încrustată pe bucata de fier, și, după felul cum e adâncitura, nu-i greu să-ți dai seama că-s conici ca ai crocodilului.

Privirile mele se fixează îngrozite pe întinsul mării. Mă tem să nu văd apărând și năpustindu-se spre mine vreunul din acești locuitori ai peșterilor submarine.

Bănuiesc că și profesorul Lidenbrock îmi împărtășește gândurile, dacă nu chiar și temerile, căci, după ce a examinat încă o dată urmele dintilor, străbate și el oceanul cu privirea.

„La dracu!... Îmi zic în sinea mea. Cine l-a pus să sondeze adâncimea mării!... Pesemne că a tulburat pe vreunul din acești monștri în culcușul său!... Acu', ce ne facem dacă ne atacă?”

Îmi arunc o privire spre arme și mă asigur că sunt în bună stare. Unchiul meu îmi urmărește privirea și mă aproba printr-un gest.

Pe suprafața apei se ivesc niște încrețituri mari care arată că în adâncimi se petrece ceva. Pericolul e aproape.

Așadar, trebuie să fim cu ochii în patru.

Marți, 18 august. Se lasă seara, sau mai curând, clipa în care pleoapele se închid de oboseală și somn. Pe aceste meleaguri noaptea nu coboară niciodată, și lumina continuă și necruțătoare ne obosește teribil ochii, de parcă am naviga sub soarele mărilor arctice. Hans stă la cârmă. După un timp mă biruie somnul și adorm. După vreo două ore mă trezește o zguduitură. Pluta a fost ridicată în sus cu o putere de nedescris și zvârlită la vreo 30 de picioare.

— Ce s-a întâmplat? strigă unchiul meu. Ne-am lovit de ceva?

Hans ne arată o masă negricioasă, care mereu se ridică și coboară, la vreo două sute de stânjeni de locul unde fusesem.

Privesc într-acolo și strig:

— E un marsuin uriaș!

— Da, aşa-i răspunde unchiul. Și iată mai încolo o șopârlă de mare de o grosime neobișnuită.

— Și mai departe un crocodil îngrozitor! Ia priviți ce fălcii mari are și câte rânduri de dinți!... Uite că dispare.

— O balenă! O balenă! strigă atunci profesorul. Îi zăresc aripile enorme. Uite cum zvărle apa și aerul prin nări!...

Într-adevăr, două coloane de apă se înalță deasupra mării, la o înălțime considerabilă. Rămâнем încrănușiți de uimire, de spaimă, în fața acestei turme de monștri marini. Au dimensiuni supranaturale și cel mai mic dintre ei ar putea să sfărâme pluta dintr-o singură mușcătură. În clipa când Hans încearcă să îndrepte pânza în bătaia vântului ca să fugim din calea acestor monștri, la celălalt capăt al plutei apar alți dușmani, la fel de periculoși; o broască țestoasă lată de 40 de picioare, și un șarpe lung de 30, care își scutură mereu capul enorm deasupra valurilor.

Drumul ne e tăiat. Nu e chip să fugim. Aceste reptile se apropiie de plută și se învârtesc în jurul ei în cercuri concentrice, cu o iuțeală atât de mare, că niciun convoi de vase n-ar putea atinge o asemenea viteză.

Mi-am luat carabina. Dar ce efect poate să aibă un glonte asupra plăcilor osoase care acoperă corpurile acestor animale?

Amuțim cu toții de groază. Dintr-o parte se apropie crocodilul, dintr-alta, șarpele. Restul turmei marine a dispărut... Vreau să trag, dar Hans mă oprește cu un gest. Cei doi monștri trec la vreo 50 de picioare de plută, și apoi se reped unul asupra celuilalt. Atât de mare le e furia cu care se încăieră, că nu ne mai văd.

Se înceinge o luptă înversunată, la o distanță de vreo 100 de picioare de locul unde ne aflăm, și-i putem vedea bine pe cei doi monștri în focul încăierării.

Deodată mi se pare că celelalte animale vin și ele să ia parte la luptă. În fiecare clipă zăresc când marsuinul, când balena, când șopârla, când broasca țestoasă. I le arăt islandezului, care dă din cap, în semn de negare.

— Tva, zice el.

— Ce! Doi? Susține că-s numai doi monștri!...

— Are dreptate! strigă unchiul meu, care nu și-a luat o clipă binoclul de la ochi.

— Ei aş!

— Da, aşa e, primul din acești monștri are botul de marsuin, capul unei șopârle, dinții unui crocodil, și din pricina asta ne-am înșelat. E un ihtiosaurus, cea mai de temut reptilă antediluviană.

— Și celălalt?

— Celălalt e un șarpe ascuns sub carapacea unei broaște țestoase, e un plesiosaurus; teribilul dușman al celui dintâi.

Hans a avut dreptate. Numai doi monștri turbură întreaga suprafață a mării, două reptile, care au populat, altă dată oceanele din era secundară. Zăresc ochiul însângerat al ihtiosaurului, mare cât un cap de om. Natura l-a înzestrat cu un aparat optic extrem de puternic, ca să poată rezista presiunii straturilor de apă de la marile adâncimi, căci acolo își duce traiul. Nu degeaba a fost numit balena saurienilor, fiindcă are și viteza, și mărimea ei. Măsoară nici mai mult nici mai puțin decât 100 de picioare, și de lucrul acesta pot să-mi dau seama când își ridică deasupra valurilor înnotătoarele verticale ale cozii. Maxilarul e enorm, și, după naturaliști, are nu mai puțin de o sută optzeci și doi de dinți. Plesiosaurus, șarpe cu trunchiul cilindric și cu coada scurtă, are labele aşezate în formă de lopeți. Corpul său e complet acoperit cu o carapace, iar gâtul, lung și mlădios ca de lebădă, se înalță la 30 de picioare deasupra valurilor.

Aceste animale se încăieră cu o furie de nedescris. Ele ridică munți de apă, care se revarsă cu zgomot până la plută. De douăzeci de ori eram gata să ne răsturnăm. În aer se aud și uierături extraordinare de puternice. Cele două bestii sunt în aşa fel înlănțuite că nu le poți deosebi una de alta. Oare noi vom scăpa de mânia învingătorului?!...

A trecut o oră, două. Lupta continuă cu aceeași dărzenie și înversunare. Reptilele se apropiere de plută, apoi se îndepărtează pe rând. Rămânem nemîșcați, gata să tragem.

Deodată, ihtiosaurul și plesiosaurul dispar în adâncimi, dând naștere unei adevărate prăpăstii. Au trecut câteva minute. Lupta se va termina oare în fundul mării?

Pe neașteptate, un cap enorm ieșe la suprafața apei, capul plesiosaurului. Monstrul e rănit de moarte. Nu-i mai văd imensa carapace. Numai gâtul cel lung se înalță și coboară, se curbează și izbește valurile ca un bici uriaș, după care se zgârcește ca un vierme tăiat. Apa țâșnește în jurul lui la o mare depărtare și trece și peste plută, orbindu-ne. Dar treptat, treptat, agonia reptilei se apropiere de sfârșit, mișcările sale scad, convulsiunile se potolesc, și corpul acesta uriaș de șarpe se întinde ca un trunchi fără viață, plutind deasupra valurilor liniștite.

Oare ihtiosaurul s-a întors în peștera sa submarină sau va apărea din nou la suprafața mării?

34

Miercuri, 19 august. Din fericire, vântul care suflă cu putere ne-a permis să fugim cât mai departe de câmpul de luptă. Hans e tot la cârmă. Întâmplările prin care am trecut l-au sustras pentru o vreme pe unchiul meu de la ideile care-l preocupau, dar acum e din nou nerăbdător și scrutează mereu nesfârșita întindere a mării. Călătoria își reia uniformitatea ei monotonă, pe care nu țin de loc să-o îintrerup cu prețul unor pericole ca acelele de ieri.

Joi, 20 august. Vântul bate dinspre nord – nord-est, destul de inegal. Temperatura caldă. Mergem cu o viteză de trei leghe și jumătate pe oră. Către prânz se aude un zgomot foarte îndepărtat. Consemnez faptul, fără să-i pot da și explicația. E un muget continuu.

— Probabil că e o stâncă sau vreo insulă de care se sparg valurile, spune profesorul.

Hans se cățără în vârful catargului, dar nu zărește nicio stâncă. Oceanul se întinde până la linia orizontului. Se scurg trei ore. Acum, mugetele se aud și mai clar, de parcă s-ar rostogoli apele unei cascade îndepărtate. Cel puțin aşa mi se pare mie și mă gândesc să-i dau și unchiului meu această explicație. Dar el mă privește neîncrezător. Am totuși convingerea că nu mă însel. Ne îndreptăm oare spre o cascadă care ne va prăvăli în abisurile apelor? Poate că profesorului îi e pe plac acest mod de a coborî, fiindcă se apropie de verticală, dar în ce mă privește...

În orice caz se produce un fenomen care se datorează acțiunii vântului, căci acum mugetele se aud cu o mare violență. Vin oare din văzduh, sau dinspre ocean?

Îmi plimb privirea pe vaporii care atârnă greoi în atmosferă, și caut să le scrutez adâncimea. Cerul e încremenit în tăcere. Norii s-au tras înspre cel mai înalt punct al boltii și par nemîșcați. Contururile lor se estompează, se pierd în imensa iradiație a luminii. Așadar, trebuie să caut în altă parte cauza acestui fenomen.

Îmi îndrept atunci privirea spre orizont, dar nicio ceată nu-i întunecă limpezimea de cristal. Nu observ nici cea mai mică schimbare. Dar dacă zgometul e produs de vreo cădere de apă, de vreo cascadă, dacă tot acest ocean se precipită într-un bazin inferior, dacă aceste mugete se datorează unei uriașe mase de apă în cădere, atunci curentul trebuie să se facă simțit și viteza să crescăndă îmi poate da măsura pericolului de care suntem amenințați. Cercetez puterea curentului. Zero! O sticlă goală pe care o arunc în valuri rămâne nemîșcată.

Către ora 4, Hans se ridică de la locul lui, se prinde de catarg și se urcă până în vârf. De acolo parcurge cu privirea arcul de cerc pe care-l descrie oceanul în fața noastră și se oprește asupra unui punct. Figura să nu exprimă nicio mirare, dar ochii săi privesc întărită.

— Să știi, c-a zărit ceva, spune unchiul meu.

— Așa cred și eu!

Hans coboară și apoi își întinde brațul înspre miazăzi, spunând:

— Der mere!

— Acolo? întreabă unchiul meu.

Și luând oceanul, privește cu atenție în direcția arătată. Sunt atât de curios, că cele câteva minute care s-au scurs îmi par un veac.

— Da, da!... strigă el.

- Ce vezi, unchiule?
 - O jerbă imensă de apă, care se ridică deasupra valurilor.
 - O fi iarăși un animal marin?
 - Tot ce se poate.
 - Atunci s-o luăm mai spre apus, că doar știm la ce pericol ne-am expune dacă ar fi să ne întâlnim cu vreunul din acești monștri antediluvieni!
 - Nici nu mă gândesc să schimbăm direcția! răspunde unchiul meu.
- Mă întorc spre Hans, dar nici el nu face nicio mișcare, ci menține cărma în aceeași neclintită poziție. Distanța care ne desparte de acest monstru marin nu pare să fie mai mică de douăsprezece leghe, or, dacă se poate zări de aici coloana de apă pe care o zvărle prin nări, trebuie să fie de o mărime uriașă. Dar îmi dau seama, pe de altă parte, c-ar însemna să ne conformăm celei mai obișnuite prevederi dacă am fugi din calea lui. Că doar n-am coborât până aci ca să dăm exemple de atare prevedere! Mergem deci înainte. Cu cât ne apropiem, cu atât țășnitura e mai mare. Ce monstru poate să înmagazineze în măruntaiele sale o asemenea cantitate de apă pe care s-o dea afară astfel, fără intrerupere?

Către ora 8 seara ne aflăm cam la două leghe de el. Trupul său negricios, imens, se întinde pe suprafața mării, de parcă-i o insulă. Să fie numai o simplă iluzie? Oare totul să se datorească friciei? Nu, nu mă înșel! Lungimea monstrului, după cât îmi pare, trece de o mie de stânjeni! Cum trebuie să arate de aproape acest cetaceu, pe care nu l-au pomenit în lucrările lor nici Cuvier, și nici Blumembach? Stă nemîscat, de parcă doarme; marea nu are îndeajunsă putere ca să-l salte cât de cât și valurile joacă pe coastele lui. Coloana de apă, proiectată la o înălțime de 500 de picioare, cade în jur ca o ploaie, făcând un zgomot asurzitor. Și noi, de parcă am fi niște zănatici, ne îndreptăm cu cea mai mare iuțeală spre această imensă și puternică împroșcătură pe care nicio sută de balene n-ar fi în stare să o zvărle într-o zi!...

Mă cuprinde groaza. Nu vreau să merg mai departe! La o adică, nu m-aș da în lături să tai și pânza; mă revolt împotriva profesorului care însă nu mă ia în seamă.

Pe neașteptate, Hans se ridică de la locul său, arătându-mi cu degetul punctul acela amenințător.

- Holme! zice el.
- O insulă! strigă unchiul meu.

- O insulă! repet eu, ridicând din umeri, cu neîncredere.
- Da, asta-i sigur, răspunde profesorul, izbucnind într-un hohot de râs.
- Dar coloana aceea de apă?
- Gheizer, rostește Hans.
- Negreșit că-i un gheizer! îl aproba unchiul, un gheizer ca și cel din Islanda!

La început nici nu-mi vine să cred că am fost în stare să mă însel într-un asemenea hal încât să iau o insulă drept un monstru marin! Dar după ce mă conving că e aşa, sunt nevoie să recunosc că am greşit.

Pe măsură ce ne apropiem, pot să-mi dau seama mai bine de acest fenomen natural. Dimensiunile jerbei de apă devin grandioase. Insula seamănă leit cu un cetaceu imens, al cărui cap se înalță deasupra valurilor, la o înălțime de zece stânjeni. Geizerul – cuvânt pe care islandezii îl pronunță „geysir” și care înseamnă furie – se ridică maiestos la un capăt al insulei. Din când în când izbucnesc detunături surde, și țășnitura enormă, cuprinsă parcă de o furie năprasnică, își scutură în aer penajul de aburi, zvârlindu-l până la primul strat al norilor. Gheizerul e singur. Nu-l înconjoară nici coloane de fum, nici izvoare calde, și întreaga-i putere de natură vulcanică sălășluiește înăuntrul lui. Razele luminii electrice se întrețes cu această jerbă uluitoare, făcând ca fiecare strop de apă să capete culorile curcubeului și să se răsfrângă în zeci de nuanțe.

— Să debarcăm! spune profesorul.

Trebuie să procedăm cu mare băgare de seamă, căci tromba aceasta de apă poate să ne scufunde pluta într-o clipă. Hans cârmește cu multă îndemâname, și ne duce aproape de capătul insulei.

Săr primul pe stâncă și unchiul mă urmează cu sprinteneală. Hans rămâne însă la postul său, ca un om ce se simte mai presus de curiozitatea și uimirea omenească.

Păsim pe un sol granitic amestecat cu tuf silicios; pământul se cutremură sub pașii noștri, întocmai ca marginile unui ceainic de care se izbesc aburii peste măsură de înfierbântăți. Frige! Ajungem în dreptul unui mic bazin central de unde țășnește gheizerul. Cufund un termometru în apa care curge cloicotind și constat că are 160 grade!

Așadar, apa asta ieșe dintr-o vatră cuprinsă de flăcări. Termometrul contrazice în mod ciudat teoriile profesorului Lidenbrock și nu mă pot împiedica să-i arăt acest lucru.

— Și spui că fenomenul de care vorbești răstoarnă teoria mea?

— Nu, răspund pe un ton sec, văzând că mă lovesc de o totală încăpățânare.

Totuși trebuie să recunosc că până acum am fost foarte favorizați de soartă și că, pentru un motiv pe care nu-l cunosc, călătoria a decurs în condiții cu totul normale în ce privește temperatura. Dar tot atât de evident și de sigur mi se pare faptul că într-o zi sau alta vom ajunge în acele regiuni unde căldura interioară atinge cele mai înalte limite și întrece toate gradațiile termometrelor.

„Lucrul ăsta rămâne de văzut!”... Așa obișnuiește să spună profesorul, care, după ce a botezat ostrovul vulcanic cu numele nepotului său, dă semnalul de întoarcere.

Mai rămân câteva minute să privesc gheizerul și observ că nu țâșnește cu aceeași putere tot timpul, că uneori își micșorează intensitatea, ca apoi să țâșnească cu o forță sporită, și-mi explic această variație prin mărirea sau micșorarea presiunii exercitată de vaporii acumulați în rezervorul său.

În sfârșit, părăsim insula, ocolind stâncile foarte povârnite și periculoase dinspre miazăzi. Hans a profitat de acest popas pentru a repara puțin pluta.

Mai înainte de a porni, fac câteva calcule pentru a-mi da seama de distanța parcursă și mi le notez în jurnalul meu. De la Portul Graüben până aici am străbătut două sute șaptezeci de leghe marine și ne aflăm la 620 de leghe departe de Islanda, sub Insulele Britanice.

35

Vineri, 21 august. A doua zi, minunata priveliște a gheizerului nu se mai vede. Vântul s-a întreținut și ne-a mânat repede, departe de Ostrovul Axel. Încetul cu încetul, mugetele s-au stins.

Timpul, dacă îmi e îngăduit să-i spun astfel, pare că o să se schimbe în curând. Atmosfera se încarcă cu vaporii care duc cu ei electricitatea formată prin evaporarea apelor sărate; norii coboară din ce în ce mai jos căpătând o culoare măslinie, uniformă, iar razele electrice abia mai pot să străbată această perdea opacă, trasă peste scena unde se va juca drama furtunilor.

Mă simt nespus de impresionat, aşa cum se simte orice ființă la apropierea unui cataclism. Norii cumulus, îngrămădiți spre sud, au acea înfățișare sinistră și nemiloasă, pe care adeseori am observat-o mai înainte de a începe furtuna. Aerul e înăbușitor și marea liniștită.

În depărtare, norii seamănă cu niște baloturi mari de bumbac, aruncate unele peste altele într-o neorânduială pitorească; încetul cu încetul se umflă și rămân mai puțini, dar cresc în mărime; greutatea lor e atât de mare, că nu se pot desprinde de orizont; dar când se abate asupra lor curentul din păturile superioare, ei se contopesc pe nesimțite, se întunecă, și pe toată bolta se întindeîn curând un strat unic cu un aspect înfricosător!

Câteodată, un ghem de vapori, încă luminat, se saltă pe acest covor cenușiu, dar peste puțin se va pierde și el, contopindu-se cu masa opacă.

Nu începe îndoială că atmosfera e saturată de electricitate; de altfel, toată ființa mea e pătrunsă de fluidul acesta și mi se ridică părul în cap de parcă aş fi în preajma unei mașini electrice. Am impresia că dacă tovarășii mei mar atinge în clipa asta, ar simți o comoție violentă.

La ora 10 dimineața, semnele care arată apropierea vijeliei sunt și mai evidente; s-ar spune că vântul se moaie pentru a-și relua cu mai multă putere răsuflarea; bolta pare acum un burduf uriaș, în care se strâng uraganele.

Nu vreau să cred în amenințările cerului, și totuși nu mă pot stăpâni să nu spun:

— O să se strice vremea!

Profesorul nu-mi răspunde, ci se mulțumește numai să ridice din umeri. E mâños că oceanul continuă să se întindă la nesfârșit înaintea noastră.

— O să vină furtuna, îi spun, arătând cu mâna spre orizont. Norii ăștia se lasă pe suprafața mării de parcă ar vrea s-o zdrobească.

Tăcerea cuprinde totul. Vântul a amuțit. Natura pare ca moartă și nu mai răsuflă. Pe catarg, unde se și văd licăriind scânteile electrice, pânza cade în cute grele. Pluta stă nemîscată în mijlocul unei mari îngroșate, fără nicio cută. Dar dacă nu mai înaintăm, la ce bun să mai păstrăm această pânză, care ne poate pierde la prima izbitură a furtunii?

— Să strângem pânza și să coborâm catargul! spun eu. Prevederea e totdeauna bună!

— Nu, la toți draci! strigă unchiul meu. Cu niciun preț, nu! Să ne ia vântul! Să ne ducă furtuna! Numai să zăresc odată stâncile vreunui țărm, chiar dacă ar fi să se sfarme pluta în mii de bucăți!

Nici n-apucă bine să-și termine vorbele, că, dinspre miazăzi, orizontul își schimbă deodată înfățișarea. Vaporii acumulați s-au transformat în apă, iar golul produs de această condensare bruscă a făcut ca pături puternice de aer

să vină în mod violent să-l umple, dând naștere uraganului, care se năpustește spre noi din extremitățile cele mai îndepărtate ale cavernei. Întunericul crește. Abia pot să-mi notez câteva frânturi de frază.

Pluta saltă ca turbată. Unchiul e zvârlit de o puternică izbitură. Mă târăsc până la el. S-a prins zdravăn de un capăt de frângchie și pare că privește cu nesaț această furioasă dezlănțuire a elementelor naturii.

Hans stă nemîșcat. Părul lung, zbârlit de uragan, îi cade pe fața imobilă, dându-i o înfățișare ciudată, căci din fiecare șuviță țâșnesc mici scântei luminoase. Atât de îngrozitor arată, de parcă-i un om antediluvian, de pe vremea ihtiosaurilor și a megateriumilor.

Catargul mai rezistă încă. Pânza se umflă ca o băsică de săpun gata să plesnească. Pluta alunecă cu o viteză pe care n-o pot aprecia, dar mai puțin repede decât șuvoaiele de apă care curg sub dânsa și a căror viteză e atât de amețitoare, încât par o părte dreaptă, netedă.

— Pânza, pânza! strig, făcând semn s-o coboare.

— Nu, răspunde unchiul.

— Nej, spune și Hans, clătinând încet din cap.

În acest timp, ploaia ia forma unei adevărate cascade, mugind în fața orizontului spre care alergăm ca niște bezmetici. Dar mai înainte de a ajunge până la noi, vălul de nori se rupe, marea începe să fierbă și electricitatea, produsă printr-un uriaș proces chimic, care are loc în straturile superioare, intră în joc. Nenumărate fulgere brăzdează văzduhul și se amestecă și se întretaie cu bubuiturile puternice ale tunetelor. Masa de vaporii devine incandescentă; grindina care se izbește de metalul uneltelelor sau de armele noastre devine luminoasă; valurile ridicate par niște măguri ce varsă flăcări, sub care mocnește un foc interior, și fiecare coamă poartă câte o flacără.

Ochii îmi sunt orbiți de intensitatea lumii, urechile îmi țiuie, gata să se spargă din pricina tunetelor. Cu mare greutate mă pot ține de catarg, care se îndoiește ca o trestie sub violența uraganului.

(Aci, notele mele de călătorie devin cu totul incomplete. N-am mai găsit decât câteva observații fugitive, luate, ca să spun aşa, aproape mașinal. Dar oricât sunt de laconice, de obscure, se străvede în ele emoția care mă stăpânea și redau mult mai bine decât memoria tot ceea ce am simțit în clipele acelea.)

Duminică, 23 august. Unde ne găsim? Suntem purtați pe valuri cu o viteză de neînchipuit.

Noaptea a fost îngrozitoare. Furtuna nu se domolește de loc. Trăim în mijlocul unor zgomote și a unor detunături neîntrerupte. Urechile ne săngerează. Nu putem schimba o vorbă. Fulgerele nu mai contenesc. Ele descriu în văzduh zigzaguri uriașe și, după o tâșnitură rapidă, se reîntorc de jos în sus izbindu-se cu furie de bolta de granit. Dacă se prăbușește cumva? Alte fulgere se bifurcă sau iau forma unor globuri de foc care se sparg ca niște bombe. Totuși, zgomotul pare că nu crește, fiindcă a trecut de limita intensității pe care o poate percepe urechea omenească; de aceea, dacă toate pulberăriile din lume ar sări împreună în aer, nici atunci vacarmul n-ar fi mai mare.

La suprafața norilor se produce o continuă emisiune de lumină; energia electrică se degajează fără încetare din moleculele lor și e sigur că faptul acesta determină schimbări în compoziția aerului. Nenumărate coloane de apă sunt zvârlite în atmosferă, pentru a cădea înapoi spumegând.

Unde mergem?... Unchiul meu stă întins, cât e de lung, la capătul plutei. Căldura se întețește. Mă uit la termometru – arată... (cifra e ștearsă...)

Luni, 24 august. Furtuna nu se mai sfârșește. În atmosfera aceasta, atât de densă, se produc mereu schimbări, dar niciuna nu rămâne definitivă și nu pot înțelege de ce.

Suntem frânți de oboseală. Numai Hans e ca de obicei. Pluta alunecă tot timpul spre sud-est. De la Ostrovul Axel și până aici am făcut mai bine de două sute de leghe.

La miazați, violența uraganului se întețește. Trebuie să legăm zdravăn toate obiectele care alcătuiesc încărcătura. Și ca să nu ne ia valurile care trec peste capetele noastre, fiecare din noi se agață de ce poate.

De trei zile e cu neputință să ne adresăm o vorbă. Deschidem gura, mișcăm buzele, dar nu se audе niciun sunet. Nici dacă ne vorbim la ureche nu putem să ne auzim.

Unchiul s-a apropiat de mine și a rostit câteva cuvinte. Cred că mi-a spus: „Suntem pierduți!” Dar nu sunt sigur de asta.

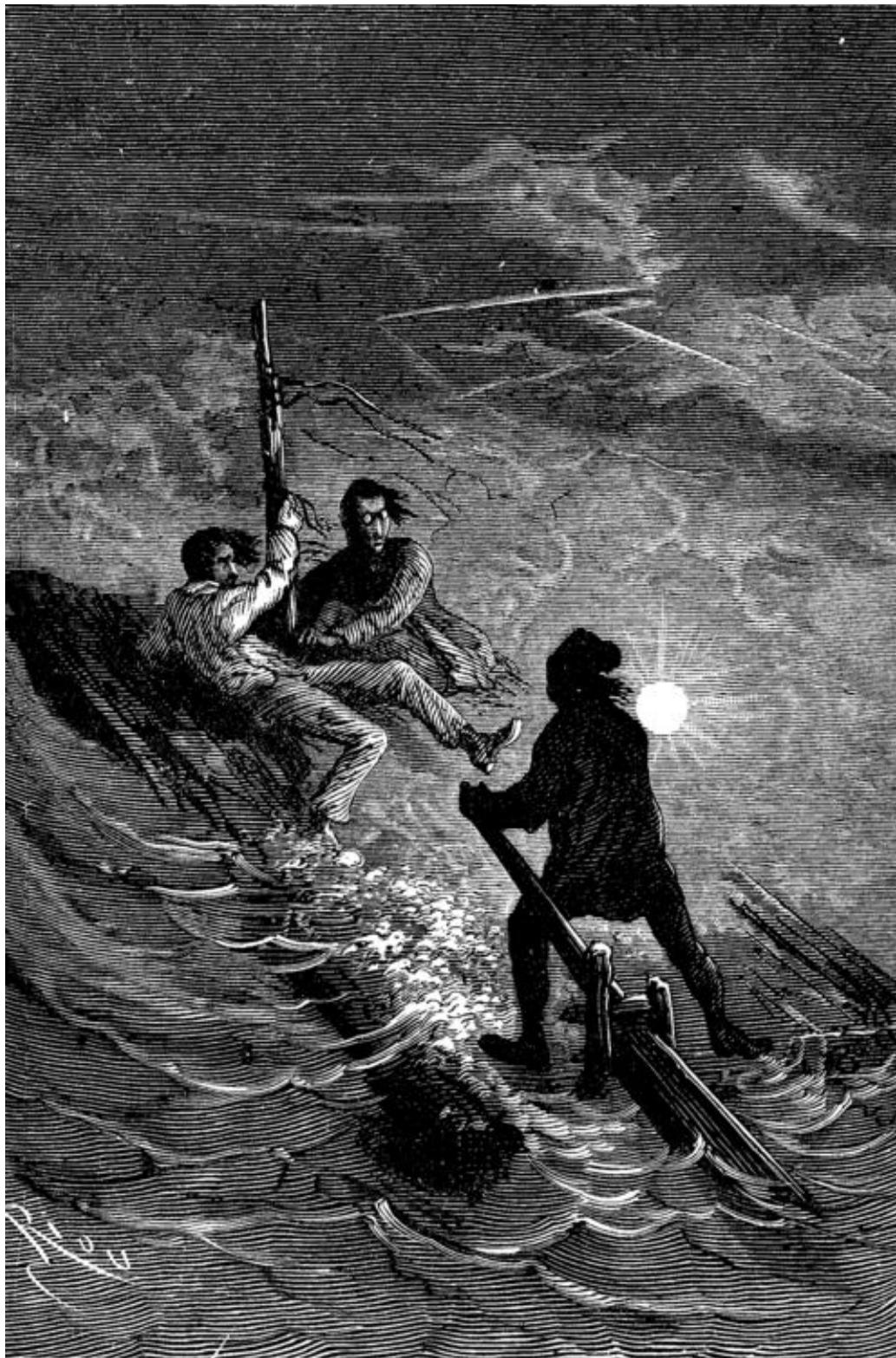
Mă hotărăsc să-i scriu: „Sa coborâm pânza!”

Îmi face semn că e de acord.

Nici nu și-a terminat bine gestul, că un disc de foc și-a și făcut apariția la marginea plutei. Catargul și pânza au fost smulse deodată și le-am văzut

ridicându-se în aer, la o înălțime extraordinară, de parcă ar fi fost un pterodactil, pasarea aceea fantastică din primele veacuri ale pământului.

Am înghețat de spaimă. Discul, pe jumătate alb, pe jumătate azuriu, de mărimea unei bile de zece șchioape, se plimbă mereu, învârtindu-se cu o viteză uimitoare, biciuit de uragan. Nu stă o clipă locului și e când ici, când colo; se urcă pe unul din stâlpii plutei, sare pe

sacul de provizii, apoi coboară ușor, săltând, atinge cutia cu praf de pușcă. Ah, e groaznic!... Vom sări în aer! Nu, discul orbitor se îndepărtează; se apropie de Hans, care-l privește țintă, de unchiul meu care se aruncă în genunchi ca să se ferească de el, de mine, care pălesc de teamă și tremur în fața acestei izbucniri de lumină și căldură; se învârtește pe lângă piciorul meu, pe care încerc să mi-l retrag, dar nu reușesc.

Un miros de gaz nitric umple atmosfera și ne pătrunde în gâtlej, în plămâni. Simțim că ne sufocă.

Oare de ce nu pot să-mi retrag piciorul? Stă țintuit de plută! În trecerea lui, globul electric a magnetizat toate obiectele de fier de pe bord; instrumentele, uneltele, armele se ciocnesc unele de altele, iscând un zgomot puternic; cuiele ghetei mele s-au prins de-o placă de fier, fixată în lemn. Mi-e imposibil să-mi desprind piciorul!

În sfârșit, printr-un efort supraomenesc îl smulg tocmai în momentul când discul era să-l înșface și să mă antreneze în mișcările lui amețitoare, învârtindu-mă și trăgându-mă și pe mine, dacă...

Ah, ce lumină puternică! Globul a plesnit îmbrăcându-ne în jerbe de flăcări!

Apoi totul se stinge. Abia mai pot să-mi arunc ochii în jur; unchiul meu zace întins pe plută, în timp ce Hans, nemîșcat lângă cărmă, scuipă foc din pricina fluidului electric care-l pătrunse!

Încotro mergem? Încotro mergem?

Marți, 25 august. M-am trezit dintr-un lung leșin. Furtuna continuă, fulgerele dezlănțuite se zvârcolesc în aer ca niște șerpi de foc, scăpați din cuibar.

Ne mai aflăm tot pe mare? Da, și suntem duși cu o vitează de neînchipuit. Am trecut pe sub Anglia, pe sub Marea Mânecii, pe sub Franța, poate pe sub întreaga Europă... Cine știe!...

Se audă un zgomot nou! Fără îndoială e marea care se sparge de stânci!... Dar atunci...

N-aș putea spune ce s-a mai petrecut după izbitura plutei de stâncile coastei. M-am simțit zvârlit în mijlocul valurilor. Dacă am scăpat de moarte, dacă trupul nu mi-a fost rupt în bucăți de stâncile ascuțite, asta se datorește brațului vânjos al lui Hans, care m-a tras din prăpastia deschisă, gata să mă înghită.

Curajosul islandez m-a scos din vârtejul valurilor, ducându-mă pe o plajă cu nisip arzător, unde m-am trezit alături de unchiul meu.

Hans s-a întors apoi la stâncile de care se izbeau valurile furioase, pentru a salva de la naufragiu tot ce mai putea fi salvat. Eram frânt de emoție și de oboseală și nici nu mai aveam putere să vorbesc. Mi-a trebuit mai mult de o oră ca să-mi revin.

În acest timp continua să plouă cu găleata, un adevărat potop; dar abundența lichidă era un semn că se apropiе sfârșitul vijeliei. Câteva pietre suprapuse ne-au oferit un adăpost bun împotriva torrentelor cerului. Hans a pregătit masa, de care nimeni nu s-a atins.

Cele trei nopți de veghe ne storseseră de orice vlagă și-am căzut imediat într-un somn adânc.

A doua zi era o vreme splendidă. Cerul și marea se potoliseră, de parcă să ar fi înțeles. Dispăruse orice urmă a furtunii. Când m-am trezit, m-au întâmpinat vorbele profesorului, care era de o veselie extraordinară:

— Ei, băiete, strigă el, ai dormit bine?

Ai fi spus că ne aflăm în casa noastră din Königstrasse, că peste puțin urma să cobor liniștit la dejun, și că în ziua aceea chiar urma să aibă loc căsătoria mea cu biata Graüben!...

Dar vai! Dacă furtuna ar fi împins pluta cât de cât spre răsărit, am fi ajuns sub Germania, sub iubitul meu oraș Hamburg, și, în sfârșit, sub strada aceea unde locuia ființa pe care o iubeam cel mai mult pe lume!... Atunci m-ar fi despărțit de ea doar vreo 40 de leghe! Dar 40 de leghe verticale, alcătuite dintr-un perete de granit... Înseamnă să străbați în realitate mai mult de 1000 de leghe!

Toate gândurile acestea dureroase îmi trecu repede prin minte, înainte de a răspunde la întrebarea unchiului meu.

— Ei, repetă el, nu vrei să-mi spui dacă ai dormit bine?

— Foarte bine! i-am răspuns. Sunt încă frânt de oboseală, dar n-are importanță.

— Firește că n-are! Puțină oboseală! Trece repede.

- În dimineața asta, dumneata îmi pari foarte vesel, unchiule!
- Încântat, băiete! încântat! Am ajuns!
- La capătul călătoriei noastre?
- Nu, dar la celălalt țărm al mării acesteia, care nu se mai sfârșea. De acum înainte o să ne continuăm calea pe pământ, și o să coborâm cu adevărat în măruntele globului.
- Unchiule, îngăduie-mi să-ți pun o întrebare.
- Cu plăcere, Axel.
- Dar întoarcerea?
- Întoarcerea! Vasăzică tu te gândești să ne întoarcem, când n-am ajuns încă?
- Nu, vreau numai să întreb cum o să ne întoarcem...
- Cât mai simplu posibil! Când vom ajunge în centrul Pământului, o să găsim noi o ieșire pentru a ne urca la suprafață, iar dacă n-o fi niciuna, o să ne întoarcem foarte liniștiți pe drumul odată parcurs. Îmi place să cred că n-o să se închidă în urma noastră.
- Atunci va trebui să reparăm pluta.
- Desigur!
- Dar o să avem destule provizii, ca să întreprindem proiectele astea mărețe?
- Firește că da. Hans e un băiat îndemânic și nu mă îndoiesc că a salvat cea mai mare parte din încărcătură. De altfel, hai să ne convingem singuri de asta.

Peste puțin am părăsit această peșteră, bătută de vânturi din toate părțile. Nutream o speranță, care era totodată și o teamă: acostarea plutei avusesese loc în condiții atât de dramatice, încât era neîndoios că pierise toată încărcătura de pe ea. M-am înșelat. Când am ajuns la țărm, l-am zărit pe Hans încurjurat de o mulțime de obiecte, aşezate în cea mai deplină ordine. Unchiul meu îi strânse mâna, arătându-și astfel adâncul său simțământ de recunoștință. În timp ce noi dormeam, omul acesta, de un devotament rar și care, poate, nu-și mai avea seamă pe lume, nu-și precupețise viața și, cu prețul unor eforturi supraomenești, scăpase de la încărcătura mai mare parte dintre bagaje și, în orice caz, toate lucrurile importante.

Nu se poate spune că n-am avut și pierderi destul de simțitoare, ca armele, de pildă; dar, în sfârșit, puteam să ne lipsim de ele. Provizia de praf de pușcă rămăsesese intactă, după ce era cât pe-aci să sărim în aer în timpul furtunii.

— Ei, strigă profesorul, acu', fiindcă nu mai avem puști n-o să mai putem vâna!

— Asta să fie totată paguba!... Dar instrumentele?

— Iată manometrul, cel mai folositor din toate, și pentru care aş renunța oricând la celelalte! Fără el n-am putea calcula adâncimea, n-am putea ști când am atins centrul Pământului, și am risca să trecem mai departe, ieșind pe la unul din poli!

Veselia asta a unchiului îmi păru de-a dreptul sălbatică.

— Dar busola? l-am întrebat.

— Iat-o pe stâncă asta, în perfectă stare, ca și cronometrul și termometrele. Ah, ce om neprețuit e călăuza noastră!...

Nu se putea să n-o recunosc; datorită lui nu ne lipsea niciun instrument. Cât privește uneltele și celelalte ustensile, am zărit împrăștiate pe nisip: scări, frânghii, bastoane, târnăcoape etc. Acum mai urma să aflăm cum stăm cu merindele.

— Dar proviziile? am întrebat.

— Să vedem ce ne-a mai rămas! îmi propuse unchiul meu.

Lăzile cu alimente erau rânduite pe plajă, perfect conservate. Marea le crucește în cea mai mare parte, lăsându-le aproape intacte, aşa că biscuiții, carne sărată, rachiul de ienupăr și peștele uscat, ce ne rămăseseră, ne ajungeau pe încă patru luni.

— Patru luni! strigă profesorul. Avem timp suficient ca să ne ducem până-n centrul Pământului și să ne și întoarcem! Și cu ceea ce ne mai rămâne, mă bate gândul să dau un mare ospăț în cinstea colegilor mei de la Johannaem!

Ar fi fost cazul să fiu de mult obișnuit cu felul de a fi al unchiului meu, și, totuși, omul ăsta mă uimea de fiecare dată.

— Acu' avem prilejul să ne refacem și provizia de apă, adăugă el, căci ploaia a umplut toate scobiturile și găvanele din stâncile de granit. Așadar n-avem de ce ne teme c-o să murim de sete. În ceea ce privește pluta, o să-l rog pe Hans să repare cât poate el mai bine, deși îmi închipui că n-o să-mi folosim.

— Cum asta?! strigai eu, surprins.

— Ei, o idee de a mea, băiete! Cred că nu vom ieși la suprafața Pământului pe la gura vulcanului Sneffels.

L-am privit pe profesor cu oarecare neîncredere. Mă întrebam dacă nu cumva a înnebunit. Şi totuşi, nu-şi dădea singur seama ce bine o nimerise.

— Să mânçăm! mă îmbie el.

După ce-i dădu lui Hans instrucțiunile cuvenite, unchiul meu plecă. L-am urmat, urcând pe un platou unde ne aştepta masa. Am avut un prânz bogat: carne uscată, biscuiți și câte un pahar de ceai. Şi trebuie să mărturisesc că masa asta mi s-a părut una din cele mai bune din viața mea. După atâtea frământări, aerul, foamea și liniștea mi-au stârnit o poftă de mâncare grozavă.

În timpul mesei l-am întrebat pe profesor dacă știe cumva unde ne aflăm.

— Cred că e greu de calculat, am mai spus eu.

— E chiar imposibil să calculăm exact, fiindcă, în răstimpul celor trei zile de furtună, niciunul din noi n-a notat nici viteza și nici direcția plutei. Se poate calcula însă cu aproximatie cam unde ne găsim.

— Într-adevăr, ultima notație am făcut-o pe ostrovul gheizerului...

— Pe Ostrovul Axel, băiete. Să nu renunță la onoarea de a fi botezat cu numele tău insula descoperită în centrul masivului terestru.

— Fie! De la Ostrovul Axel și până aici am parcurs aproape 270 de leghe marine, și ne găseam la peste 600 de leghe depărtare de Islanda.

— Bine! Să luăm acest punct de plecare și să socotim patru zile de furtună, în timpul cărora n-am parcurs mai puțin de 80 de leghe în douăzeci și patru de ore.

— Așa cred și eu. Va trebui, deci, să mai adăugăm încă vreo 300 de leghe.

— Da! Așadar, Marea Lidenbrock ar avea aproape 600 de leghe de la un țărm la celălalt! Știi, Axel, că poate să concureze în mărime cu Mediterana?

— Firește, mai ales dacă n-am traversat-o decât în lărgime!

— Ceea ce e foarte posibil!

— Şi lucru curios, am adăugat eu, dacă calculele noastre sunt exacte, atunci Marea Mediterană se află deasupra capului nostru!...

— Cu adevărat?

— Da, cu adevărat, căci ne aflăm la 900 de leghe depărtare de Reykjavik!

— Iată, băiete, ce înseamnă un drum frumos! Dar că ne aflăm acum sub Mediterană, sub Turcia sau sub Atlantic, asta n-o putem spune sigur decât dacă n-am deviat de la direcția noastră.

— Nu cred, căci vântul părea constant. Iată de ce îmi pare că țărmul acesta trebuie să fie situat la sud-est de Portul Graüben.

— Nimic nu-i mai simplu de constatat. Hai să vedem ce ne spune busola!

Profesorul se îndreptă spre stâncă unde pusese Hans instrumentele. Era vesel, vioi, își freca mâinile și-și dădea aere! Zburda ca un tinerel! L-am urmat, destul de curios să știu dacă nu mă înșelam în aprecierea mea.

Când am ajuns în dreptul stâncii, unchiul luă busola, o aşeză orizontal și privi acul. După ce a oscilat puțin, acul s-a oprit într-o poziție fixă. Unchiul meu s-a uitat la el câtăva vremi, apoi și-a frecat ochii, și l-a privit din nou. După aceea s-a întors spre mine, uluit.

— Ce-i? l-am întrebat.

Mi-a făcut semn să cercetez busola. O exclamație de uimire mi-a scăpat și mie de pe buze. Acul busolei arăta nordul, acolo unde noi bănuiam că-i sudul. Se întorcea spre țărm, în loc să arate spre largul mării. Am mișcat busola, am examinat-o – era în perfectă stare. În orice poziție așezai acul, el își relua cu încăpățânare această direcție neașteptată.

Prin urmare, nu mai era nicio îndoială că din pricina vântului se produsese o schimbare de direcție, de care nu ne-am dat seama și că furtuna ne-a împins pluta spre țărmurile pe care unchiul crezuse că le lăsase în urma lui.

37

Mi-ar fi cu neputință să descriu succesiunea de simțăminte care se cîteau pe fața frământată a profesorului Lidenbrock: uimire, neîncredere și, în sfîrșit, mânie. Nu mi-a fost dat să văd niciodată un om atât de descumpănit în primul moment, și, imediat, atât de furios. Așadar, trebuia să reîncepem trecerea mării, cu toate pericolele prin care am trecut, cu toate oboselile îndurate! Vasăzică am mers înapoi, în loc să mergem înainte!

Unchiul meu își recăpătă repede calmul.

— Ah, ce renghi îmi joacă soarta! strigă el. Toate elementele naturii completează împotriva mea! Aerul, focul și apa își unesc sforțările pentru a nu mă lăsa să trec mai departe! Ei bine, le voi arăta eu ce poate săvârși voința mea! Nu mă las bătut. Nu dau înapoi niciun pas, și o să vedem cine o să învingă: omul sau natura!...

În picioare, pe stâncă, furios, amenințător, Otto Lidenbrock, asemenei fiorosului Ajax¹⁸, părea că sfidează zeii. Dar am socotit că e timpul să

intervin și să frâneze puțin acest elan nebunesc.

— Ascultă-mă, i-am spus pe un ton hotărât, orice ambiție are o limită, și cred că nu e înțelept să luptăm contra imposibilului. Nu suntem pregătiți pentru o călătorie pe mare; 500 de leghe împotriva vânturilor nu se pot face pe o plută de grinzi subrede, cu o pătură în loc de pânză și cu un ciomag în loc de catarg! Nu putem conduce pluta și suntem mereu jucăria furtunilor. Am fi niște nebuni dacă am mai încerca a doua oară o asemenea călătorie!

Timp de zece minute m-am străduit să-i demonstreze că dreptatea e de partea mea, aducându-i argumente de necombătut și profesorul nu m-a întrerupt de fel. Dar nu pentru că ar fi căzut de acord cu mine, ci pentru că era complet neatent și n-a auzit niciun cuvânt din tot ce i-am spus.

— Pe plută! strigă el.

Acesta-i fu răspunsul. Degeaba l-am rugat, degeaba mi-am ieșit din fire, m-am izbit de o voință mai tare decât granitul.

În momentul acela, Hans tocmai isprăvise de reparat pluta. Ai fi spus că fința aceea ciudată ghicea toate planurile unchiului meu. Cu câteva bucăți de surtarbrandur, el reușise să consolideze ambarcațiunea noastră. Pânza se și întindea în bătaia vântului, care juca în cutile sale fluturânde.

Profesorul îi spuse câteva cuvinte lui Hans; între altele, să înceapă imediat încărcarea bagajelor și să pregătească totul pentru plecare. Aerul era destul de curat și vântul bătea mereu dinspre nord-vest.

Ce puteam face? Să lupt singur împotriva amândurora? Era cu neputință! Cel puțin dacă l-aș fi avut și pe Hans de partea mea. Dar nu! Părea că islandezul renunțase la orice voință personală și jurase supunere până la jertfirea de sine. Nu puteam obține nimic de la un slujitor care era atât de supus stăpânului său. În consecință, trebuia să mă supun și eu.

Tocmai mă pregăteam să-mi iau pe plută locul obișnuit, când unchiul meu mă opri cu mâna.

— Nu plecăm azi, ci mâine, spuse el.

Făcui gestul unui om resemnat la orice.

— Nu trebuie să-mi scape nimic necercetat, adăugă el, și fiindcă soarta m-a împins pe această parte a coastei, n-o s-o părăsesc până nu merg în recunoașterea ei.

Acstea cuvinte ale sale vor fi înțelese abia dacă vă voi spune că deși ne-am întors pe țărmul nordic, nu ne aflam chiar pe locul de unde pornisem prima oară. Portul Graüben trebuia să fie situat mai spre apus. Prin urmare,

nimic nu era mai rațional decât să cercetăm cu grijă împrejurimile acestui nou loc de acostare.

— Să mergem în recunoaștere! am spus eu.

Am plecat amândoi și l-am lăsat pe Hans să facă pregătirile de plecare. Spațiul cuprins între plaja rămasă în urma retragerii mării și baza stâncilor acestei uriașe peșteri era destul de mare. Puteai să mergi o jumătate de oră până să ajungi la peretele stâncos. În drumul nostru zdrobeam sub picioare nenumărate cochilii de scoici de toate formele și de toate mărimele, scoici în care au trăit animale din primele ere. Am zărit, de asemenea, enorme carapace care aveau un diametru ce depășea deseori 15 picioare. Ele aparținuseră acelor uriași gliptodonți din pliocen, al căror reprezentant de foarte mici proporții e însăși broasca țestoasă de azi. În afara de asta, pământul era semănat cu o mare cantitate de sfărâmături de stâncă, un fel de pietriș rotunjit de valuri și aşezat în linii succesive. Faptul acesta m-a făcut să presupun că marea se întinsese odinioară până aici. De altfel, pe pietrele împrăștiate de jur-împrejur și chiar și dincolo de aceste locuri, valurile lăsaseră urme vizibile.

Asta putea explica până la un anumit punct și existența acestui ocean, la 40 de leghe sub suprafața globului. Dar, după mine, acea uriașă masă lichidă urma să se piardă încetul cu încetul în măruntele Pământului. Ea provinea fără îndoială din apele oceanului, care s-au infiltrat prin vreo crăpătură a scoarței. Totuși trebuia să admit că această crăpătură era acum astupată, căci toată această imensă scobitură, sau, mai bine zis, acest enorm rezervor, s-a umplut într-un timp destul de scurt. Ba poate chiar, luptând cu focurile din adâncuri, apa s-a evaporat în parte. Numai așa se explica formarea norilor care atârnau deasupra capetelor noastre și degajarea acelei electricități care dezlănțuia furtunile în interiorul masivului terestru.

Această teorie a fenomenelor la care fusesem martori mi se părea mulțumitoare, căci, oricât de mari ar fi minunile naturii, ele se pot totdeauna explica prin legi fizice.

Mergeam, aşadar, pe un fel de teren sedimentar, format din aluviuni aduse de ape, cum erau toate terenurile din acea perioadă, atât de generos distribuite pe suprafața Pământului. Profesorul examina cu atenție fiecare crăpătură de stâncă. Îndată ce vedea o deschizătură între stânci, el socotea că e foarte important să-i sondeze adâncimea.

Am urmat ţărmurile Mării Lidenbrock pe o distanţă de aproape o milă şi, pe neaşteptate, pământul îşi schimbă infăţişarea. Părea frământat şi răscollit de zguduirile violente ale straturilor inferioare. În câteva locuri, adânciturile şi ridicaturile mărturiseau o dislocare puternică a masivului terestru.

Înaintam cu greutate printre aceste spărturi de granit, amestecate cu silex, cuarţ şi cu depozite aluvionare, când deodată ne apără în faţa ochilor o câmpie, mai mult decât o câmpie, o întindere uriaşă acoperită de oseminte. Ai fi zis că e un imens cimitir, în care îşi amestecaseră ţărâna veşnică generaţiile a douăzeci de veacuri. În depărtare se vedea rânduite straturi-straturi de rămăşiţe.

Ele se ridicau ca nişte valuri până la marginile orizontului, unde se pierdeau într-o ceaţă uşoară. Pe o suprafaţă de aproape trei mile pătrate se îngrămadise întreaga istorie a vieţii animale, prea puţin consemnată în terenurile noi ale lumii pe care o locuim.

O curiozitate plină de nerăbdare mă împingea într-acolo. Picioarele noastre zdrobeau cu zgromot sec resturile animalelor preistorice, aceste fosile ale căror rare şi interesante rămăşiţe şi le dispută cu înverşunare muzeele de istorie naturală ale marilor oraşe. Nici existenţa a o mie de Cuvieri n-ar fi fost de ajuns să reconstituie scheletele fiinţelor care dormeau în acest mareş morman de oseminte. Eram uluit. Unchiul îşi ridicase braţele sale lungi spre bolta groasă ce ne servea drept cer. Rămăsese cu gura căscată, cu ochii scăpărând sub ochelari şi capul i se bălăbănea încocoace şi încolo, fără să şि-l poată opri. Într-un cuvânt, toată fiinţa sa trăda o uimire fără margini. Se afla în faţa unei colecţii de nepreţuit de leptoterium, mericoterium, lofodion, aneploterium, megaterium, de mastodonţi, de protopiteci, de pterodactili, în sfârşit, toţi acei monştri antediluvieni îngrămaţi aici, parcă pentru satisfacţia sa personală. Închipuiţi-vă un bibliofil pasionat, trezindu-se deodată în acea faimoasă bibliotecă din Alexandria, incendiată de Omar¹⁹ şi care, printr-o minune, ar fi renăscut din propria sa cenuşă cu toate comorile sale de manuscrise! Aşa era şi unchiul, profesorul Lidenbrock.

Dar uimirea lui n-a mai cunoscut margini când din pulberea aceasta organică ridică un craniu ce i se păruse mai deosebit. Şi chiar în aceeaşi clipă strigă cu o voce tremurătoare:

— Axel, Axel, un craniu omenesc!

— Un craniu de om, unchiule?... am îngăimat, la fel de uluit.

— Da, nepoate! Vai, domnule Milne-Edwards! Vai, domnule de Quatrefages! De ce n-aveți norocul să fiți și voi unde sunt eu, Otto Lidenbrock?!...

38

Pentru a înțelege de ce unchiul a evocat pe acești iluștri naturaliști francezi, trebuie să vă spun că, cu câtva timp înainte de plecarea noastră, paleontologia înregistrase un fapt de o mare însemnatate.

La 28 martie 1863, sub conducerea domnului Boucher de Perthes s-au făcut o serie de săpături la carierele de la Moulin Quignon, din apropiere de Abbeville, în departamentul Somme din Franța și cu acel prilej s-a găsit un maxilar omenesc, la o adâncime de 40 de picioare sub scoarța Pământului. Era prima fosilă de acest gen scoasă la lumină. Lângă maxilar s-au mai descoperit topoare de piatră și bucăți de cremene cioplită, colorate diferit, și acoperite de vremuri cu o patină uniformă.

Această descoperire a avut un mare răsunet nu numai în Franța, ci și în Anglia și Germania. Numeroși savanți de la Institutul Francez, și printre alții domnii Milne-Edwards și de Quatrefages, s-au ocupat cu pasiune și au dovedit cu argumente de necombătut autenticitatea acestei fosile omenești, făcându-se cei mai aprigi apărători ai „procesului maxilarului”, cum era denumit pe vremea aceea de presa engleză.

Această idee fu împărtășită de către numeroși geologi din Regatul Unit, ca de pildă domnii Falconer, Busk, Carpenter etc., ca și de savanți germani, printre care se afla, în primul rând, unchiul meu Lidenbrock, cel mai pasionat, și mai entuziasmat, de altfel, dintre toți.

Autenticitatea unei fosile omenești din era cuaternară părea deci demonstrată în mod incontestabil și admisă.

E adevărat însă că această teză a avut un adversar îndârjit în domnul Elie de Beaumont. Acest savant cu o atât de mare autoritate susținea că terenul de la Moulin-Quignon nu aparținea diluviului, ci unui strat mai puțin vechi, și, de acord în această privință cu Cuvier, nu admitea că speța omenească ar fi fost contemporană cu animalele din era cuaternară.

Unchiul meu Lidenbrock, care era de aceeași părere cu marea majoritate a geologilor, s-a aruncat în luptă, și a susținut cu pasiune ideea autenticității craniului, astfel că domnul Elie de Beaumont rămăsese aproape singur.

Eram la curent cu toate amănuntele problemei, dar n-aveam cum să știm că de la plecarea noastră s-au făcut noi progrese în această direcție. În pământurile mișcătoare ale anumitor grote din Franța, Elveția și Belgia se mai descoperiseră între timp și alte maxilare identice, cu toate că era vădit că au aparținut unor indivizi de tipuri deosebite și de specii diferite, precum și tot soiul de arme, ustensile, unelte ca și oseminte de copii, de adolescenti, de bărbați și de bătrâni. Așadar, pe zi ce trecea, faptele pledau din ce în ce mai puternic în favoarea tezei care susține că omul a apărut în era cuaternară.

Și aceasta nu era totul. Alte resturi, dezgropate după aceea din terenul terțiar pliocen, îngăduiseră unor savanți și mai îndrăzneți să emită ideea că speța omenească are o vechime și mai mare. E adevărat că aceste rămășițe nu erau oseminte omenești, ci numai obiecte din industria casnică arhaică: tibii, femururi de animale fosile, scrijelate în mod regulat, sculptate, ca să spunem aşa, de mâna greoaie și neîndemânatică a omului primitiv.

Astfel, dintr-un salt, omul urca pe scara timpului nenumărate veacuri; apăruse înaintea mastodontului și devinea contemporanul lui Elephas meridionalis! Avea deci o existență de aproximativ o sută de mii de ani, data pe care cei mai iluștri geologi o dau ca sigură pentru formarea terenului pliocen.

Acesta era pe atunci stadiul la care ajunsește știința paleontologică, și cum nouă ne rămăseseră necunoscute ultimele descoperiri, cred că e explicabilă uimirea de care am fost cuprinși în fața aceluia osuar aflat pe țărmul Mării Lidenbrock.

Și socotesc că-i și mai lesne de înțeles stupoarea și bucuria unchiului meu, când, la vreo douăzeci de pași mai departe, s-a găsit față în față, chiar cu unul din specimenele omului cuaternar.

Era un corp omenesc ce putea fi ușor recunoscut. Nu cumva un teren cu o compoziție cu totul specială, asemănător aceluia din cimitirul Saint Michel din Bordeaux, îl conservase în această perfectă stare veacuri de-a rândul? N-aș putea spune cu certitudine. Dar acest cadavru, cu pielea întinsă și uscată ca un pergamant, cu membrele care încă își mai păstraseră mușchii – cel puțin, aşa părea la prima vedere – cu dinții intacți, cu părul bogat, cu unghiile de la mâini și picioare de o mărime însăspăimântătoare, se afla acum în fața noastră, de parcă și-ar fi dat duhul de curând.

Am rămas mut la vederea acestei apariții din altă eră. Unchiul meu, care de obicei era atât de vorbăreț și de impetuos în discuții, tăcea și el. Am ridicat cadavrul și l-am rezemat de o stâncă. El se uita la noi cu orbitele goale. I-am pipăit bustul, care scotea un sunet ascuțit și ciudat.

După câteva clipe de tăcere, unchiul meu a fost învins de profesorul din el. Mânăt de temperamentul său, Otto Lidenbrock uită peripețiile călătoriei noastre, locul unde ne aflam, uriașa cavernă subpământeană care ne încarcera! Se credea, desigur, la Johannaeum, conferențijind în fața studenților săi, căci luă deodată un ton doctoral, și se avântă într-un adevărat discurs pe care-l adresă unui auditoriu imaginar:

„Domnilor, începu el, am onoarea să vă înfățișez un om din era cuaternară. Unii iluștri savanți i-au negat existența, iar alții, nu mai puțin vestiți, au susținut-o. Dar dacă acei „Toma necredinciosul” ai paleontologiei ar fi aci și l-ar putea pipăi, nu mă îndoiesc c-ar fi siliți să-și recunoască greșeala! Știu că știința trebuie să se ferească de acest soi de descoperiri! Cunosc vâlva care s-a produs în jurul aşa-zisilor oameni fosile, prezentați de Barnum și alți șarlatani de aceeași teapă. Cunosc și povestea cu rotula lui Ajax și pe aceea a pretinsului corp al lui Oreste²⁰, găsit de spartani, și pe aceea a corpului lui Asterius²¹, lung de 10 coti despre care vorbește Pausanias²². Am citit rapoartele în legătură cu scheletul descoperit la Trapani în secolul al XIV-lea, și care era atribuit lui Polifem²³, și povestea uriașului dezgropat în secolul al XVI-lea, în împrejurimile orașului Palermo. De altfel, dumneavoastră cunoașteți la fel de bine ca și mine, domnilor, vâlva stârnită de acele gigantice oseminte descoperite lângă Lucarno, în 1557, de către celebrul medic Felix Plater, care susținea că aparțin unui uriaș înalt de 19 picioare. Am studiat cu lăcomie tratatele lui Cassanion, și toate acele memorii, broșuri, discursuri și paradiscursuri, publicate în legătură cu scheletul regelui cimbrilor, Teutobocus, cotropitorul Galiei, și care a fost dezgropat dintr-un teren nisipos în regiunea Dauphine, în 1613! În secolul al XVIII-lea aş fi combătut împreună cu Pierre Campet existența preadamiților lui Scheuchzer! Am avut în mâna lucrarea numită Gigans...”

Dar ajuns aci, unchiul meu se opri deodată, împiedicat fiind de acel defect de pronunțare care-l făcea să se poticnească la cuvintele mai grele, ori de

câte ori vorbea în public.

„În lucrarea numită Gigans”... reluă el, dar se poticni iar.

„Giganteo...”

Imposibil! Afurisitul de cuvânt nu voia să iasă! Ce-ar mai fi râs studenții de la Johannaeum dacă ar fi fost de față!

„Giganteosteologia”, reuși în sfârșit să pronunțe profesorul Lidenbrock, între două înjurături.

Apoi continuă, însuflarendu-se din nou.

„Da, domnilor, cunosc toate aceste lucruri. Știu, de asemenea, că Cuvier și Blumembach au susținut că aceste oseminte sunt simple oase de mamut sau ale altor animale din era cuaternară. Dar de astă dată orice îndoială ar fi o insultă la adresa științei. Cadavrul e aci! Puteți să-l vedeți, să-l pipăiți. Nu e un schelet, ci un corp intact, păstrat perfect, parcă anume pentru antropologie!”

Abia mă țineam să nu contrazic această afirmație.

„Dacă aş putea să-l spăl într-o soluție de acid sulfuric, continuă unchiul meu, aş face pe loc să dispară toată acea pojghiță pământoasă care-l acoperă pe alocuri și aceste scoici strălucitoare care i s-au încrustat în carne. Dar îmi lipsește prețiosul dizolvant. Totuși, chiar aşa cum se prezintă, acest corp ne va povesti propria sa istorie”.

Profesorul se opri aci și, apucând cadavrul fosilă, îl întoarse pe o parte și pe alta, cu dexteritatea unui om care face demonstrația unor ciudătenii...

„Îl vedeți, reluă el, n-are nici șase picioare lungime, aşa că nu ne aflăm câtuși de puțin în fața unui gigant! Și e neîndoios că aparține rasei caucaziene. E de rasă albă, rasa noastră. Craniul acestei fosile e de o formă ovoidală regulată, fără o dezvoltare a pometilor și a maxilarului interior. Nu prezintă deci acel prognatism care modifică unghiul facial²⁴. Măsurăți acest unghi, și veți vedea că este de aproape 90 de grade. Dar voi merge mai departe pe calea deducțiilor, și voi îndrăzni să spun că acest exemplar omenesc aparține familiei japetice, pe care o găsim răspândită din India până la hotarele Europei occidentale. Nu zâmbiți, domnilor!”

Nu zâmbea nimeni, dar profesorul era obișnuit ca-n timpul savantelor sale prelegeri să vadă fețele ascultătorilor înveselindu-se.

„Da, reluă el cu o nouă însuflare, ne găsim în fața unui om fosilă, contemporan cu mastodonții, ale căror oseminte umplu acest amfiteatră!...

Dar, mă veți întreba dumneavoastră, pe ce cale a ajuns aici și cum se explică faptul că straturile în care era el îngropat au putut să alunece până în această vastă scobitură subpământeană? N-am să mă încumet a vă răspunde, deși nu mai începe îndoială că acest fapt se datorește grozavelor zvârcoliri care se mai produceau încă în scoarța Pământului în era cuaternară. Răcirea continuă a pământului a dat naștere la crăpături, la prăbușiri ale straturilor superioare. Nu mă pronunț, dar, după cum vedeti, omul e în fața dumneavoastră, înconjurat de aceste securi, de aceste bucăți de cremene cioplită, de toate aceste obiecte produse de munca mâinilor lui, în epoca de piatră. Și doar n-o fi venit și el până aici ca turist, la fel ca mine, sau ca pionier al științei, căci autenticitatea originei sale străvechi nu poate fi pusă la îndoială.”

Profesorul tăcu, iar eu am izbucnit în aplauze entuziaste. De altfel, unchiul avea dreptate și-mi dădeam bine seama că și alți oameni, mult mai învătați decât nepotul său, cu greu l-ar fi putut combate.

În afara de asta, corpul acela transformat în fosilă nu era singurul din imensul osuar. La fiecare pas pe care-l făceam prin această pulbere, dădeam peste asemenea cadavre și unchiul meu ar fi putut cu ușurință să aleagă pe cel mai bine conservat dintre ele, pentru a-i convinge și pe cei mai neîncrezători.

Într-adevăr, acest imens cimitir, în care zăcea de-a valma nenumărate generații de oameni și animale, oferea un spectacol uimitor.

Dar, la un moment dat, a început să ne frământe o întrebare foarte spinoasă, la care nu îndrăzneam să dăm un răspuns. Oare aceste ființe care au alunecat pe țărmurile Mării Lidenbrock, în urma zguduirilor scoarței, au fost ele vii în momentul acela sau de mult închiseseră ochii? Sau mai degrabă au trăit aici, în această lume subterană și sub acest cer artificial, născându-se și murind ca și locuitorii pământului?!

Până acum nu ne fusese dat să vedem alte ființe vii decât peștii și monștrii marini. Dar oare n-ar fi fost posibil ca pe aceste plaje pustii să mai rătăcească încă vreun om al adâncurilor?

Am mai mers încă o jumătate de oră, călcând pe aceste straturi de oseminte, împinsă de o curiozitate nestăpânită. Ce alte minunății, ce alte comori pentru știință mai înhidea oare această peșteră? Mă aşteptam să văd

lucruri și mai surprinzătoare și să rămân și mai uimit decât fusesem până acum.

Țărmurile mării rămăseseră mult înapoia acelor coline care împrejmuiau osuarul. Nechibzuitul profesor nu se sinchisea cătuși de puțin c-ar putea să se rătăcească și mă târî după el, mereu mai departe. Înaintam în tăcere, învăluți în unde electrice. Printron-un fenomen pe care nu mi-l puteam explica, datorită împrăștierii sale – care în momentul acela era deplină – lumina scălda în mod uniform diferitele fațete ale lucrurilor. Focarul său nu se mai afla într-un punct determinat din spațiu, și nu mai producea niciun efect de umbră. Puteai să te crezi în plină amiază și în plină vară, în mijlocul regiunilor ecuatoriale, sub razele verticale ale soarelui. Vaporii din aer dispăruseră cu totul. Din pricina egalei distribuirii a aceluia fluid luminos, stâncile, muntii din zare și câteva petice de păduri îndepărtate luau o înfățișare stranie. Noi semănăm acum cu acel personaj fantastic al lui Hoffmann, care și-a pierdut umbra.

După ce străbătusem aproape o milă, ne apăru în față imaginea unei păduri imense, dar de data asta nu mai era o pădure de ciuperci, cum văzusem în apropierea Portului Graüben. Flora erei terțiară se găsea aici în toată splendoarea ei. Palmieri uriași, specii azi dispărute, palmacee superbe, pini, tise, chiparoși, tuie reprezentând familia coniferelor, creșteau de-a valma, legăți între ei printr-o rețea de liane de nepătruns. Un covor de mușchi și de popivnic iepuresc acoperea pământul cu un strat moale. Câteva pâraie murmurau sub aceste umbrare care nu-și meritau de fapt numele, deoarece nu produceau nicio umbră. Pe malurile lor se încrucisau fel de fel de ferigi arborescente, care semănau cu acelea crescute în sere. Numai că acești arbori și plante n-aveau nicio culoare, lipsiți cum erau de căldura dătătoare de viață a soarelui. Totul se cufunda într-o nuanță uniformă, cafenie, decolorată. Frunzele erau lipsite de verdeță, și înseși florile, care erau atât de numeroase în era terțiară, n-aveau nici culori și nici parfum, de parcă ar fi fost făcute dintr-o hârtie decolorată sub acțiunea atmosferei.

Unchiul Lidenbrock își făcu drum prin acest desis, iar eu l-am urmat cu oarecare teamă. Cum natura dăduse naștere aci la o floră atât de îmbelșugată, oare nu era posibil ca să ne întâlnim cu cine știe ce mamifere înfricoșetoare? În lumișurile largi făcute de arborii doborâți și putreziți de vreme, am văzut tot soiul de plante leguminoase, acerine, rubiacee, și zeci și zeci de arbuști comestibili care sunt pe placul rumegătoarelor din toate

epochile. Apoi apărură, încâlcită și amestecați, nenumărați arbori care creșteau în ținuturi cu totul diferite pe suprafața Pământului; stejarul își înălța creștetul lângă palmier, eucaliptul australian se sprijinea de bradul norvegian, iar mesteacănul nordului își întrețesea ramurile cu cele ale kaurisului zeelandez. Cei mai ingenioși clasificatori ai botanicei terestre ar fi rămas uluiți.

Deodată m-am oprit, și, cu un gest, l-am făcut și pe unchiul meu să se opreasă.

Lumina difuză ne îngăduia să zărim cele mai mici lucruri în adâncurile aceluia desis și, la un moment dat, mi s-a părut că printre arbori se mișcă niște forme imense!

Într-adevăr, era o întreagă turmă de mastodonți uriași, dar de data aceasta nu fosile, ci chiar vii și asemănători cu aceia ale căror rămășițe fuseseră descoperite în 1801 în mlaștinile statului Ohio! Am privit cu uimire la elefanții enormi, ale căror trompe mișunau pe sub arbori, întocmai ca niște șerpi. Auzeam zgromotul colților de fildeș sfredelind trunchiurile bătrâne. Ramurile trosneau, iar frunzele smulse în cantități de neînchipuit erau înghițite de botul imens al monștrilor.

Visul în care văzusem renăscând toată acea lume preistorică din terțiar și cuaternar nu mai era vis, ci realitate! Iar noi ne aflam singuri în măruntările Pământului, pradă tuturor acestor groaznice animale sălbaticice!

Unchiul meu privea la rându-i, parcă fără să-i pese, lacomele animale care se ospătau de zor.

— Haide, ce mai stai, îmi spuse el deodată, apucându-mă de braț. Înainte, înainte!

— Nu! am strigat. Nici în ruptul capului! Suntem neînarmați! Ce o să ne facem în mijlocul acestei turme de patrupezi uriași? Înapoi, unchiule, înapoi! Nicio ființă omenească nu poate să înfrunte nepedepsită mânia acestor monștri.

— Nicio ființă omenească! răspunse unchiul, coborând glasul. Te înseli, Axel. Ia privește într-acolo! Mi se pare că zăresc o ființă vie, o ființă asemenei nouă, un om!

Am privit cu neîncredere, hotărât ca de data asta să nu mă las înduplate. Dar, oricât de hotărât aş fi fost, în fața realității a trebuit să mă supun.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor și totuși aşa era: la mai puțin de un sfert de milă, o ființă omenească, un Proteu²⁵ al acestor ținuturi subterane, un nou fiu al lui Neptun, păzea imensa turmă de mastodonți, rezemat de trunchiul unui kauris enorm!

Immanis pecoris custos, immanior ipse!²⁶

Da! *Immanior ipse!* Nu mai era ființă fosilă al cărei cadavru l-am ridicat din pulberea osuarului, ci un uriaș, în stare să poruncească acestor monștri. Era mai înalt de douăsprezece picioare și capul său mare, cât al unui bivol, dispărând sub o adevărată coamă de păr ciufuit, asemenea aceleia a elefantului preistoric. În mâna ținea un coșcogea trunchi de pom, o ghioagă demnă de acest păstor antediluvian.

Am rămas încremeniți. Dacă ne vede cumva!... Trebuia să fugim...

— Vino, vino! am strigat trăgându-l pe unchiul meu, care, pentru prima oară, nu s-a opus! După un sfert de oră ne aflam departe de acest dușman înfricoșător.

Acum, după ce au trecut atâtea luni de la această stranie și supranaturală întâmplare, încerc să gândesc liniștit, cu mintea limpede și tot nu mă dumiresc ce a fost. Nu! E cu neputință! O fi fost vreo iluzie a simțurilor noastre? Oare ochii noștri nu s-au înselat și ceea ce văzuserăm nu erau simple năluciri?! Nu, în lumea aceea subpământeană nu era posibil să trăiască vreo ființă omenească! Nicio specie omenească nu poate locui asemenea caverne subterane ale globului, fără să se intereseze de locuitorii de la suprafață și fără să comunice cu ei! E o nebunie, o curată nebunie!

Îmi venea mai curând să admit să era vorba de vreun animal a cărui structură se apropiă de structura omenească, de vreuo maimuță primitivă, de vreun protopitec, de vreun mesopitec, asemănător cu acela descoperit de Lartet în zăcămintele de oase de la Sansan! Totuși, ființă pe care o văzusem depășea, prin mărimea ei, toate măsurătorile stabilite de paleontologia modernă! Dar asta n-avea nicio importanță! Era o maimuță; cu siguranță că era o maimuță, oricât ar părea de neverosimil acest lucru! Dar un om, un om viu, și o dată cu el, o întreagă generație cufundată în măruntaiele Pământului, asta n-o puteam crede nici în ruptul capului!

Am părăsit pădurea aceea scăldată în lumină, muți, copleșiți de uimire. Alergam fără să vrem, de parcă ne împingeau cineva din urmă. Era o adevărată fugă, care semăna cu goana înfricoșătoare pe care o trăiești uneori

în coșmarele din vis. Astfel am ajuns, mânați doar de instinct, la țărmurile Mării Lidenbrock și cine știe pe ce făgașuri mi-ar mai fi rătăcit mintea dacă n-aș fi avut o preocupare care să mă readucă la gânduri mai practice.

Cu toate că eram sigur că pășeam pe un teren cu totul necunoscut, câteodată mă izbea faptul că zăream o serie de îngrămădiri stâncoase, a căror formă îmi reamintea pe aceea a Portului Graüben. Acest lucru era confirmat, de altfel, de indicația busolei și de reîntoarcerea noastră fără voie în partea de nord a Mării Lidenbrock. Nu mai știam singuri ce să credem. Din stânci curgeau sute de pârâiașe și cascade, mi se părea că revăd din nou stratul de surtarbrandur, „Izvorul lui Hans”, și peștera unde mi-am revenit din leșin. Dar numai la câțiva pași mai departe, zidurile povârnite ale țărmului, apariția unui pârâu și profilul surprinzător al unei stânci mă zvârliră din nou în chinurile îndoiei.

I-am împărtășit și unchiului ceea ce gândeam. Șovăia ca și mine. În mijlocul acestei priveliști uniforme, nu-și putea da seama nici el unde se află.

— E neîndoios că n-am ajuns chiar la punctul nostru de plecare, i-am spus, furtuna ne-a împins ceva mai jos, dar, urmând țărmul, trebuie să dăm curând de Portul Graüben.

— În cazul acesta, răspunse unchiul, nu mai e nevoie să continuăm explorarea, și cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem la plută. Dar oare nu te înseli, Axel?

— S-ar putea să și greșesc, unchiule, căci toate aceste stânci seamănă prea mult între ele. Totuși, mi se pare că recunoșc promontoriul la poalele căruia a construit Hans pluta. Asta mă face să cred că trebuie să fim aproape de micul port, chiar foarte aproape, am adăugat, cercetând un braț de mare pe care mi s-a părut că-l recunosc.

— Nu, Axel, cred că greșești. De-ar fi cum spui tu, ar trebui să regăsim măcar propriile noastre urme. Or, nu văd nimic...

— Ba eu văd! am strigat, plin de însuflețire, repezindu-mă spre un obiect care strălucea în nisip.

— Ce anume?

— Asta!

Și i-am arătat unchiului un pumnal acoperit de rugină, pe care-l ridicasem de jos.

— Ia te uită! se miră el. Ai luat cumva la tine arma asta?

— Eu? Nu! Poate dumneata...

— Nicăi eu, răsunse profesorul. N-am avut niciodată un astfel de obiect.

— Ciudat lucru!

— Ba e foarte simplu, Axel. Islandezii obișnuiesc adesea să poarte astfel de arme. Probabil că l-a pierdut Hans, căci era al lui...

Am dat din cap, neîncrezător. După câte știam, Hans n-avusese niciodată un astfel de pumnal.

— Nu. S-ar putea să aparțină vreunui războinic antediluvian, am strigat eu, vreunui om viu, contemporan cu păstorul acela uriaș. Ba nu, nu-i posibil! Nu e o unealtă din epoca de piatră, și nici măcar din epoca de bronz! Lama asta e de oțel...

Unchiul meu mă opri brusc să mai bat câmpii făcând tot soiul de presupuneri, și cu tonul său rece îmi spuse:

— Liniștește-te, Axel, și vino-ți în fire! Pumnalul acesta e o armă din veacul al XVI-lea, un adevărat pumnal din acelea pe care le purtau nobilii la cingătoare, pentru a da lovitura de grație. E de origină spaniolă. Nu-ți aparține nici ție, nici mie, nici lui Hans și nici măcar acelor finți omenești care poate că trăiesc în măruntaiele globului!

— Ai curajul să susții asta?...

— Ia privește-l! Nu-mi vine să cred că s-a șirbit astfel înfigându-se în gâtlejurile oamenilor! Lama e acoperită de un strat de rugină care nu datează nici de o zi, nici de un an, și nici de un veac!...

Profesorul se însuflețea, după cum îi era obiceiul, și se lăsa târât de imaginația sa înflăcărată.

— Axel, spuse el, suntem pe urmele unei mari descoperiri. Pumnalul ăsta a fost lăsat aci pe nisip acu' o sută, două sute sau trei sute de ani și s-a șirbit pe vreuna din pietrele acestei mari subterane!

— Bine, bine, dar n-a venit singur până aci, m-am înflăcărat și eu; și nici nu s-a putut încovoia singur!

Cineva a fost pe meleagurile astea cu mult înaintea noastră.

— Firește. Un om.

— Și omul acela?...

— Omul acela și-a gravat numele cu pumnalul acesta! Omul acela a vrut să însemneze încă o dată, cu mâna lui, drumul spre centrul Pământului! Să-l aflăm! Să-l aflăm!

Am fost cuprinși de o curiozitate arzătoare. Ne-am grăbit să mergem de-a lungul peretului înalt, cercetând cu amănușime cele mai mici crăpături ale stâncii, în speranța c-o să dăm de deschiderea vreunei galerii. Am ajuns astfel într-un loc, unde țărmul se îngusta. Marea își rostogolea valurile foarte aproape și scălda peretele stâncos, lăsând o trecere lată de cel mult o prăjină. Între două ieșituri ale stâncii care înainta în mare, se zărea intrarea unui tunel întunecos. Aci, pe o placă de granit, se aflau săpate două litere misterioase, roase pe jumătate de vreme, cele două inițiale ale îndrăznețului și fantasticului călător.

• A • H •

— A.S., strigă unchiul meu. Arne Saknussemm! Iarăși Arne Saknussemm!

40

De la începutul călătoriei noastre am avut destule prilejuri să fiu cuprins de uimire, și s-ar fi cuvenit să mă cred la adăpost de orice surpriză și să rămân blazat în fața oricărei întâmplări oricât de uimitoare. Și totuși, la vederea acestor două litere gravate acolo, de trei sute de ani, am rămas uluit. Mi-era dat să citesc pe stâncă nu numai inițialele savantului alchimist, ci să și ţin în mâinile mele lama de oțel cu care le scrijelise. În fața unor probe atât de grăitoare aş fi fost de o vădită rea-credință dacă mai puneam la îndoială existența călătorului și faptul că întreprinsese această călătorie.

În timp ce mi se învârteau prin minte aceste gânduri, profesorul Lidenbrock fu cuprins de un acces ditirambic la adresa lui Arne Saknussemm.

— Geniu fără seamă! exclamă el, nu ţi-a scăpat nimic din ceea ce trebuia să faci ca să deschizi și altor muritori calea spre măruntaiele Pământului, și, datorită acestui lucru, semenii tăi pot regăsi ușor drumul pe care l-ai urmat acum trei veacuri, coborând în adâncul acestor subterane întunecoase! Ai dat posibilitate și altor ochi decât ai tăi să contemplate aceste minunății! Numele tău, săpat în stâncă, din etapă în etapă, îl duce drept la ţintă pe călătorul care e îndeajuns de îndrăzneț ca să te urmeze și sunt sigur c-o să-l găsească înscris de propria ta mâna chiar în centrul planetei noastre! Ei bine, îmi voi săpa și eu numele alături de al tău, pe această ultimă pagină de granit! Fie ca de azi înainte, capul acesta, care se înalță în apropierea mării

pe care tu ai descoperit-o, să se numească pentru totdeauna Capul Saknussemm!

Iată cam ce a rostit unchiul meu și la rându-mi m-am simțit înaripat de cuvintele lui înflăcărate. Mi s-a aprins în piept un foc lăuntric și am uitat totul, atât pericolele călătoriei cât și ale întoarcerii. Ceea ce înfăptuise altul, voi am să săvârșesc și eu, și nimic din ceea ce poate săvârși o minte și o voință omenească nu mi se parea acum imposibil!

— Înainte, tot înainte! m-am pomenit eu strigând.

Mă și pornii spre galeria întunecoasă, dar profesorul mă opri pe loc. El, omul îndrăznelilor, mă sfătuie să-mi păstreze răbdarea și sângele rece.

— Să ne întoarcem mai întâi la Hans, spuse el, și să aducem pluta aici.

L-am ascultat, dar nu cu dragă inimă, și m-am furisat repede printre stâncile țărmului.

— Cred că ești de acord, unchiule, am deschis eu vorba pe drum, că nu ne putem plânge de noroc! Până azi ne-a ajutat în toate împrejurările...

— Crezi, Axel?

— Fără îndoială! Chiar și furtuna ne-a fost de folos, căci ne-a dus pe drumul cel bun. Binecuvântată fie furtuna. De n-ar fi fost ea, vremea frumoasă ne-ar fi depărtat de locul unde ne aflăm acum! Închipuiește-ți o clipă, că am fi atins cu prora (prora unei plute) malurile dinspre miazați ale Mării Lidenbrock. Ce-am fi devenit? N-am fi dat niciodată de numele lui Saknussemm săpat pe placa aceea și acum am fi fost lăsați la voia întâmplării, pe o plajă fără ieșire.

— Da, Axel, e ceva providențial în faptul că, navigând spre miazați, ne-am întors exact la miazañoapte și am atins Capul Saknussemm. Trebuie să-ți mărturisesc însă că totul mi se pare mai mult decât uimitor, explicația acestui fenomen îmi scapă cu desăvârsire.

— Ce-are a face! Faptele nu trebuie explicate, se cuvine doar să profiți de ele!

— Fără îndoială, băiete, dar...

— Ne vom relua drumul spre nord, vom trece pe sub ținuturile septentrionale ale Europei, pe sub Suedia, Rusia, Siberia – și mai știu eu pe unde! În loc să ne îfundăm sub deșerturile Africii, sau sub valurile Oceanului! Mai mult nici nu vreau să știu!

— Da, Axel, ai dreptate, totul decurge cum nu se poate mai bine, deoarece părăsim această mare orizontală, care nu ne putea duce la nimic.

Vom coborî, vom coborî, vom coborî mereu! Știi tu oare că, pentru a ajunge în centrul Pământului, nu mai avem de străbătut decât 1.500 de leghe?

— Ei, am strigat eu, nici nu merită să mai vorbim despre asta! La drum, la drum!

Discuția noastră fără rost mai continua, când ne-am întâlnit cu Hans. Am găsit totul pregătit pentru plecarea imediată. Nu rămăseșe niciun pachet care să nu fie îmbarcat. Am luat loc pe plută, și, ridicând pânza, Hans a cîrmit pe lângă țărm, îndreptându-se spre Capul Saknussemm. Vântul nu era de loc favorabil unui soi de ambarcațiune care nu era echipată cu cele necesare și în unele locuri a trebuit să împingem pluta cu ajutorul bastoanelor cu vârfurile de fier. Din loc în loc, stâncile presărate pe sforul apei ne sileau să ocolim foarte mult. În sfîrșit, după trei ore de plutire, adică pe la orele şase seara, am ajuns într-un loc tocmai bun pentru debarcare. Am sărit pe țărm, urmat de unchiul meu și de islandez. Călătoria pe apă nu m-a liniștit. Dimpotrivă. De aceea i-am propus unchiului să distrugem pluta, pentru a tăia astfel orice posibilitate de retragere. Dar unchiul meu s-a opus. L-am găsit neobișnuit de calm.

— Atunci, cel puțin să plecăm, fără a pierde niciun minut, i-am spus eu.

— Da, băiete, dar mai întâi va trebui să examinăm noua galerie, pentru a ști dacă trebuie sau nu să ne pregătim scările.

După ce am priponit pluta de țărm, unchiul meu puse în funcțiune aparatul Ruhmkorff. De altfel, deschizătura galeriei se afla la mai puțin de douăzeci de pași și micul nostru grup, în frunte cu mine, ne-am îndreptat imediat într-acolo.

Gura aproape circulară avea un diametru de aproximativ cinci picioare; tunelul întunecos era tăiat de stâncă și bine căptușit de materiile eruptive care trecuseră odinioară prin el. Pragul tunelului se afla la nivelul pământului, aşa încât puteai să pătrunzi înăuntru fără niciun fel de greutate.

Am mers pe un plan aproape orizontal, dar, după vreo şase pași, un bloc enorm ni s-a pus în cale închizând trecerea.

— Blestemată stâncă! am strigat eu mânos, văzându-ne opriți deodată de un obstacol de netrecut.

În zadar am cercetat în dreapta și-n stânga, în sus și în jos; nu era niciun loc de trecere, nicio ramificație. Eram peste măsură de dezamăgit și nu voiam să admit nici în ruptul capului că drumul ne e închis. M-am aplecat. M-am uitat pe dedesubtul stâncii. Nicio crăpătură. Deasupra, unde se unea

cu bolta galeriei, aceeași barieră de granit. Hans își plimbă lumina lămpii de-a lungul și de-a latul peretelui, dar nicăieri nu se ivea vreo deschizătură. Trebuia să renunțăm la orice speranță de a trece mai departe.

M-am aşezat pe jos; unchiul măsura galeria cu pașii lui mari.

— Dar atunci Saknussemm?... strigai.

— Într-adevăr. Să fi fost oare și el oprit de poarta asta de piatră?

— Nu, i-am răspuns eu cu vioiciune. O oarecare zguduire sau vreun fenomen magnetic, care frământă scoarța Pământului, au făcut să se rostogolească această stâncă ce a închis brusc trecerea. Între întoarcerea lui Saknussemn pe pământ și căderea acestui bloc de piatră s-a scurs foarte multă vreme. Ar putea cineva să nege că prin această galerie a trecut odinioară lavă și că, pe atunci, materiile eruptive circulau pe aici nestingherite? Iată niște crăpături recente care brăzdează bolta de granit și care-i formată, după cum se poate bine vedea, din bucăți suprapuse, din blocuri enorme, de parcă la această construcție ar fi lucrat mâna vreunui uriaș. Dar într-o zi, presiunea straturilor de deasupra a fost mai puternică și blocul acesta, asemenea unei chei de boltă care lipsește, a alunecat până jos, închizând trecerea. Numai întâmplarea a făcut să se producă o asemenea dislocare și e absolut sigur că Saknussemm n-a întâlnit obstacole în calea lui. Dar n-am merită cătuși de puțin să ajungem în centrul Pământului, dacă n-am face toate sforțările ca să-l înlăturăm din drumul nostru!

Așa am vorbit. Sufletul profesorului trecuse pe dea-ntregul în mine! Mă îmboldea geniul descoperirilor. Uitasem de trecut, disprețuiam viitorul. Nimic nu mă mai legă de suprafața acestui sferoid, în adâncul căruia mă cufundasem; pentru mine nu mai existau acum nici orașe, nici sate, nici Hamburgul, nici Königstrasse, nici biata mea Graüben, care trebuia să mă creadă pentru totdeauna pierdut în măruntele Pământului!

— Fie cum zici! hotărî unchiul meu. Cu târnăcopul, cu bastonul, să ne facem drum înainte! Să înlăturăm stâncă ce ne stă în cale!

— Bastonul nu-i bun de nimic! am strigat eu.

— Atunci cu târnăcopul!

— E prea mare stâncă pentru a o sparge cu târnăcopul!...

— Atunci...

— Ei bine, cu fulmicoton! Cu un cartuș exploziv! S-o minăm, s-o aruncăm în aer!

— Cu fulmicoton!...

— Da! Nu-i vorba decât de a sparge un capăt al stâncii!

— Hans, strigă unchiul meu, la lucru!

Islandezul se întoarse la plută și aduse de acolo o vergea de fier, de care se folosi pentru a săpa în stâncă o gaură pentru mină. Munca nu era de loc ușoară, căci gaura trebuia să fie destul de mare pentru a se putea introduce cincizeci de livre de fulmicoton, a cărui putere de explozie e de patru ori mai mare decât a prafului de pușcă pentru tunuri.

Mă aflam într-o teribilă încordare nervoasă. În timp ce Hans adâncea gaura, îi ajutam unchiului meu să pregătească fitilul, vârând praf de pușcă umed într-un maț lung de pânză.

— Unchiule, o să răzbatem, i-am spus eu.

— O să răzbatem, repetă unchiul meu.

La miezul nopții, toate pregătirile erau gata: băgaserăm încărcătura de fulmicoton în gaură, iar fitilul desfășurat de-a lungul galeriei ajungea cu un capăt în afară. O scânteie era de ajuns ca stânta să sară în aer peste câteva minute.

— Pe mâine! spuse profesorul.

A trebuit să mă resemnez și să mai aştept încă șase ore, care mi s-au părut nesfârșite.

41

Ziua de joi, 27 august, a fost o dată nespus de importantă pentru călătoria noastră subpământeană. Nu mă pot gândi la ea fără ca inima să nu mi se strângă de groază. Din ziua aceasta, mintea noastră, judecata noastră, ingeniozitatea noastră nu ne-au mai servit la nimic și am devenit pur și simplu jucăria fenomenelor naturii.

La ora șase dimineața eram în picioare. Peste puțin trebuia să ne deschidem calea prin stratul de granit, cu ajutorul fulmicotonului.

Am cerut să mi se facă mie onoarea de a da foc fitilului. După aceea trebuia să mă întorc într-o fugă la tovarășii mei care mă așteptau pe plută, gata de plecare. Prevederea de-a ajunge cât mai degrabă în larg era îndreptățită, căci nu puteam să dacă efectele exploziei urmau să se limiteze numai la interiorul galeriei.

După socotelile noastre, fitilul trebuia să ardă vreo zece minute, până să ajungă flacăra la praful explozibil. Aveam deci destul timp pentru a ajunge la plută. Mă pregăteam să-mi îndeplinească misiunea, nu fără oarecare emoție.

După o masă luată în pripă, unchiul meu și cu Hans s-au îmbarcat, iar eu am rămas pe mal. Țineam în mâna un felinar aprins, de care trebuia să mă servesc pentru a da foc fitilului.

— Du-te, băiete, îmi spuse unchiul meu, și să te întorci cât mai repede.

— N-ai nicio grija, i-am răspuns eu. Că doar n-o să stau să mă joc pe drum!

Apoi m-am îndreptat spre intrarea galeriei. Mi-am deschis felinarul și am apucat capătul fitilului.

Profesorul ținea în mâna cronometrul.

— Ești gata? îmi strigă el.

— Sunt gata.

— Dă-i foc, băiete!

Am apropiat imediat de flacără fitilul care pâlpâi la atingere și după ce m-am încredințat că s-a aprins, m-am îndreptat spre mal, alergând din toate puterile.

— Urcă-te, spuse unchiul meu, și să pornim!

Hans s-a opintit cu putere și pluta s-a îndepărtat dintr-o dată de țărm, cu vreo douăzeci de prăjini.

Era un moment palpitant. Profesorul stătea cu ochii pe acul cronometrului.

— Încă cinci minute, spuse el. Încă patru! Încă trei!

Pulsul meu bătea jumătățile de secundă.

— Încă două! Unul!... Prăbușiți-vă, munți de granit!

Ce s-a petrecut după aceea? Zgomotul exploziei cred că nu l-am auzit. Dar, dintr-o dată, în fața ochilor mei, stâncile și-au schimbat înfățișarea și s-au retras ca o cortină, lăsând să se vadă o prăpastie fără fund, care s-a căscat chiar în dreptul țărmului. Marea luată de vârtej n-a mai fost decât un singur val uriaș, pe coama căruia s-a săltat perpendicular pluta.

Toți trei ne-am rostogolit. În mai puțin de o secundă, lumina dispără și-i luă locul un întuneric de nepătruns. Apoi deodată am simțit că pluta nu-și mai găsește niciun punct de sprijin. Credeam că e gata să se scufunde, dar nu s-a întâmplat nimic. Aș fi vrut să-i spun ceva unchiului meu, dar eram sigur că mugetul apei l-ar fi împiedicat să mă audă.

Cu tot întunericul, cu tot zgomotul, cu toată surpriza și emoția pe care o încercam, am înțeles ceea ce se întâmplase.

Dincolo de stânca ce sărise în aer, se afla o prăpastie. Explosia provocase un fel de cutremur de pământ, răscolind acest sol străbătut de crăpături, iar marea, preschimbată în torrent, ne târa după ea, în prăpastia care se deschisese. Socoteam că ne-a sunat ceasul.

O oră, două ore, nu mai ştiau câte s-au scurs astfel, într-o spaimă şi-o încordare de nedescris. Ne strângeam unul într-altul şi ne țineam de mâna ca să nu fim zvârliţi de pe plută. Din timp în timp, pluta se izbea de pereţi cu o violenţă îngrozitoare. Totuşi, aceste izbituri erau rare, de unde am dedus că galeria se lărgea din ce în ce mai mult. Ne aflam fără nicio îndoială pe drumul urmat de Saknussemm, dar, în loc să-l coborâm singuri, din cauza imprudenţei noastre, am târât după noi toată marea.

E lesne de înțeles că aceste idei ne-au venit în minte sub o formă vagă şi obscură. De altfel, era şi greu să încropeşti un gând în timpul unei asemenea curse vertiginoase, care semăna mai curând cu o prăbuşire. După intensitatea curentului de aer care îmi biciuia faţa, mi-am dat seama că viteza plutei trebuia să fi fost foarte mare, depăşind chiar şi pe aceea a trenurilor fulger. Era deci peste putinţă să aprinzi o torţă în astfel de condiţii, şi urma să rămânem mai departe în întuneric, căci singura lampă electrică de care mai dispuneam se spârsese în momentul exploziei.

De aceea am fost foarte uimit când am văzut deodată lângă mine strălucind o lumină. Figura calmă a lui Hans se lumină şi ea. Îndemânicul vânător izbutise să aprindă felinarul, şi, cu toate că flacăra pâlpâia gata să se stingă, ea arunca vreo câteva licăriri în bezna însăspăimântătoare.

Galeria era largă, într-adevăr. Dar, din păcate, lumina aceea slabă nu ne permitea să vedem cei doi pereţi deodată. Șuvioul apelor care ne târau după ele întrecea în viteză cele mai rapide trenuri din America. Păreau că-s un fascicol de săgeţi lichide, zvârlite în jos cu o putere extraordinară. Ştiau că-i prea săracă comparaţia, dar nu mă pricep să găsesc o alta care să redea mai bine torrentul acesta uriaş. Cuprinsă de vârtejuri, pluta se învârtea ca o morișcă. Ori de câte ori se aprobia de câte un perete al galeriei, mă grăbeam să proiectez lumina felinarului, şi puteam să-mi dau astfel seama de viteză după felul cum îmi alergau pe dinaintea ochilor colţurile de rocă într-un şir continuu, de parcă am fi fost înconjuraţi de o retea de linii mişcătoare. Cred că mergeam cu o viteză de cel puţin 30 de leghe pe oră.

Unchiul meu şi cu mine ne uitam cu privirea pierdută în jurul nostru, agătaţi de o frântură de catarg, care în clipa catastrofei se rupsese. Stăteam

cu spatele spre curentul de aer, pentru a nu fi înăbușiți de tăria și viteza cu care se năpustea spre noi, și pe care nicio putere omenească n-o putea potoli.

Orele treceau și situația noastră nu se schimba, ci, dimpotrivă, o întâmplare veni s-o îngreuneze și mai mult.

Căutând să pun puțină ordine în încărcătură, mi-am dat seama că cea mai mare parte din obiectele îmbarcate dispăruseră în momentul exploziei, când marea s-a năpustit cu atâtă violență asupra noastră! Totuși voi am să știu precis câte provizii mai aveam, și, cu lanterna în mâna, am început cercetările. Din instrumentele pe care le luasem cu noi, nu ne mai rămăseseră decât busola și cronometrul. Scările și frânghiile se reduseseră la o bucată de parămă infășurată în jurul frânturii aceleia de catarg. Nu mai aveam la îndemână niciun târnăcop, niciun baston, niciun ciocan și, ceea ce era o adevărată nenorocire de neînlăturat, nu mai aveam merinde decât pentru o singură zi! Am cotrobăit peste tot, am luat la rând fiecare colțisor, ba chiar și spațiile dintre butuci și încheietura scândurilor. Nimic! Proviziile noastre se reduceau la o bucată de carne conservată și câțiva pesmeți!

Priveam în juru-mi cu o mutră îndobitoctă! Nu voi am să înțeleg. Dar, la drept vorbind, acesta era singurul și cel mai mare pericol de care trebuia să mă preocupe? Dacă am fi avut merinde pentru câteva luni sau pentru câțiva ani, la ce ne-ar fi folosit? Nădăjduiam oare să găsim un mijloc ca să putem scăpa din înfiorătoarea prăpastie în care ne târa acest torrent irezistibil?! La ce bun să ne temem de chinurile foamei, când moartea ne pândeau în fiecare moment, în atâtea chipuri?... Ne mai rămânea oare vreme ca să murim de foame? Nicidcum!

Totuși, printr-o inexplicabilă ciudătenie a imaginăției, am uitat pericolul care ne amenința chiar atunci și m-am gândit cu groază numai la ce putea să ne rezerve viitorul. Îmi spuneam: „Cine știe, poate că scăpăm de furia torrentului și reușim să ne întoarcem la suprafața Pământului! Dar cum? Pe unde?” Nu eram în stare să-mi răspund, dar asta n-avea nicio importanță. O șansă la o mie și tot mai poți spera că vei fi salvat, în timp ce moartea prin înfometare nu-ți lasă nici cea mai mică speranță.

Îmi veni în minte să-i spun totul unchiului meu, să-i arăt ce ne așteaptă și să calculeze exact cât ne mai rămăseșe de trăit, dar am reușit să mă stăpânesc. Socoteam că e mai înțelept să-și păstreze măcar el săngele rece. Dar, chiar în acel moment, lumina felinarului scăzu încetul cu încetul și,

după puțin, se stinse cu totul. Fitilul arsesec până la capăt. Întunericul deveni complet. Nu mai trăgeam nicio nădejde că o să putem împrăștia această beznă de nepătruns. E drept că ne mai rămăsese o făclie, dar ea nu s-ar fi putut menține aprinsă. Atunci, ca un copil, am închis ochii, ca să nu văd întunericul.

După ce s-a scurs un timp destul de îndelungat, viteza plutei a crescut și mai mult. Am simțit acest lucru după izbiturile aerului care-mi venea în față. Cădere apelor deveni îngrozitoare. Fără îndoială că nu mai alunecam pe suprafața apei, ci pur și simplu ne rostogoleam în adânc, o dată cu torrentul. Aveam impresia unei căderi aproape verticale. Unchiul meu și cu Hans își înclestașeră mâinile de brațele mele și mă țineau cu putere. Deodată, după o bucată de vreme pe care n-aș putea să o apreciez, am simțit o izbitură; pluta nu se lovise de un corp tare, dar se oprișe brusc în cădere. O trombă de apă, o imensă coloană lichidă țășni peste noi și ne cuprinse. Mă sufocam. Mă înecam...

Totuși această inundație neașteptată n-a durat mult.

După câteva clipe am putut să răsuflu în voie și am tras cu nesaț aerul în plămâni. Unchiul meu și cu Hans mă strângeau cu putere de braț, în timp ce pluta continua să ne ducă pe toți trei...

42

Am bănuit că trebuie să fie zece seara. Singurul simț care îmi mai funcționa după acest ultim asalt al torrentului era auzul. După mugetele care îmi asurziseră urechile atâtă vreme, am auzit deodată, da, am auzit, cum se înstăpânește tacerea în galerie. Și parcă și niște cuvinte... În sfârșit îl auzeam vorbind pe unchiul meu!

— Urcăm!

— Ce vrei să spui? am strigat.

— Da, urcăm! Urcăm!

Am întins brațul, am pipăit peretele; mâna îmi sângera. Urcam cu o iuțeală extraordinară.

— Torța! Torța! strigă profesorul.

Hans izbuti cu greu s-o aprindă și flacăra, deși lupta cu curentul de aer care urca în sus, cu putere, răspândea destulă lumină, pentru ca să ne dăm seama de situație.

— Tocmai la asta mă gândeam și eu, spuse unchiul.
Ne aflăm într-un puț strâmt cam de vreo patru picioare.
Odată ajunsă în fundul prăpastiei, apa revine la nivelul ei și ne ridică și pe noi în sus.

— Unde?

— Nu știu, dar trebuie să fim gata pentru orice eventualitate. Urcăm cu o viteză pe care o apreciez cam la doi metri pe secundă, adică o sută douăzeci pe minut și peste trei leghe și jumătate pe oră. Dacă urcăm în ritmul acesta, în curând o să parcurgem un drum, nu glumă!...

— Da. Dar numai în cazul când nimic nu ne va opri și dacă puțul acesta are vreo ieșire! Dacă-i astupat, dacă aerul se comprimă încetul cu încetul sub presiunea coloanei de apă, atunci cu siguranță că vom fi zdrobiți!

— Axel, răspunse profesorul foarte calm, suntem într-o situație aproape desperată, dar mai avem unele șanse de salvare, și tocmai la aceasta mă gândesc acum.

E drept că în fiecare clipă putem pieri, dar nu-i mai puțin adevărat că în fiecare clipă putem să fim și salvați. Așadar, să fim pregătiți pentru a profita de cea mai neînsemnată împrejurare.

— Și ce să facem?

— Să ne refacem forțele mâncând.

La aceste cuvinte l-am privit pe unchiul meu cu niște ochi rătăciți. Ceea ce n-am vrut să-i mărturisesc, trebuia să-i spun până la urmă.

— Să mânăcam?! am repetat eu.

— Da, și fără să mai zăbovим!

Profesorul adăugă câteva cuvinte în limba daneză, dar Hans clătină din cap.

— Ce? strigă unchiul meu, nu mai avem provizii? S-au pierdut?

— Da! Iată ce ne-a mai rămas! O bucată de carne conservată pentru toți trei!...

Unchiul mă privea parcă fără să înțeleagă cuvintele mele.

— Ei bine, adăugai, mai nădăduiești și acum că o să putem fi salvați?

Întrebarea mea rămase fără răspuns.

Trecu o oră. Foamea începu să mă chinuie îngrozitor. Tovarășii mei sufereau la fel de mult ca și mine, dar niciunul din noi nu îndrăzneam să ne atingem de acea biată rămășiță de hrană.

În acest timp urcam mereu, cu o iuțeală de nedescris. Câteodată, aerul ne tăia răsuflarea, aşa cum pătesc şi aeronauţii, a căror ascensiune e prea rapidă. Dar dacă aceştia simt un frig care creşte pe măsură ce aeronava se ridică în straturile atmosferice, noi simteam un efect absolut contrar. Căldura creştea în mod îngrijorător şi e neîndoios că în momentul acela atingea 40 de grade.

Ce însemna oare schimbarea aceasta? Până atunci toate faptele păreau să dea dreptate teoriilor lui Davy şi Lidenbrock, până atunci, din cauza unor condiţii speciale, rocile refractare, electricitatea şi magnetismul modificaseră legile generale ale naturii, şi ne dăduseră prilejul să ne bucurăm de o temperatură potrivită. Dar, după părerea mea, teoria căldurii interioare rămânea singura adevărată, singura explicabilă. O să ajungem oare într-un mediu unde aceste fenomene se vor produce cu toată rigoarea şi unde căldura va fi atât de mare încât să topească rocile? Mă temeam să nu se întâmple astfel şi am spus profesorului:

— Dacă n-o să ne încăm sau dacă n-o să fim zdrobiţi, dacă n-o să murim de foame, ne mai rămâne, totuşi, posibilitatea de a fi arşi de vii.

El se mulţumi să ridice din umeri şi căzu iarăşi pe gânduri.

Se scurse încă o oră şi, în afara de o uşoară creştere a temperaturii, nu se produse nimic care să modifice situaţia în care ne aflam. În cele din urmă, unchiul rupse tăcerea:

— Ei, zise el, trebuie să luăm o hotărâre!

— Să luăm o hotărâre? întrebai.

— Da! Trebuie să ne refacem forţele. Dacă încercăm să ne prelungim viaţa cu câteva ore păstrând acest rest de mâncare, riscăm ca până la sfârşit să nu mai avem nicio putere.

— Da, numai că sfârşitul ţăsta nu se va lăsa prea mult aşteptat.

— Ei bine, dar dacă se iveşte posibilitatea de a ne salva, dacă va fi nevoie să acţionăm, unde vom găsi oare forţă necesară, dacă ne lăsăm istoviţi de foame?

— Aş vrea să ştiu, unchiule, după ce-o să înghişim şi bucata asta de carne, ce ne mai rămâne?

— Nimic, Axel, nimic! Oare socoţi că te va hrăni mai mult dacă o vei mâncă din ochi? Gândeşti întocmai ca un om fără voinţă, ca o fiinţă fără energie!

— Dar parcă pe dumneata nu te-a cuprins desperarea? i-am strigat eu, nervos.

— Nu! răspunse cu hotărâre profesorul.

— Și atunci mai crezi că există vreo posibilitate de salvare?

— Da, desigur, da! Atâtă timp cât îi bate inima, atâtă timp cât trupul mai trăiește, nu admit ca o ființă înzestrată cu voință să se lase pradă desperării.

Ce cuvinte! Omul care le pronunța în asemenea împrejurări era desigur făcut dintr-o plămadă puțin obișnuită.

— În sfârșit, ce socotî să facem? îl întrebai.

— Să mânăcăm ceea ce ne-a mai rămas, până la ultima fărâmîță și să ne refacem forțele pierdute. Acest prânz va fi ultimul, dar în loc să fim storsi de vlagă, ne vom simți iarăși în putere.

— Atunci, să înfulecăm! strigai.

Unchiul luă bucata de carne și cei câțiva pesmeți salvați din naufragiu; făcu trei porții egale și le împărți. Ne-a revenit aproape câte o livră de alimente fiecăruia. Profesorul mânăcă cu lăcomie, cu un fel de furie încriminată; iar eu, cu toate că îmi era foame, ronțăiam fără nicio plăcere din bucata mea, aproape cu dezgust; Hans, în schimb, liniștit, cumpătat, mesteca fără zgromot bucături mici, savurându-le cu calmul unui om pe care grija de viitor nu-l frământă. Scotocind bine pe unde pusese lucrurile, găsise o ploscă pe jumătate plină cu rachiul de ienupăr și ne dădu și nouă să bem. Binefăcătoarea băutură avu darul să ne mai învioreze puțin.

— Fortrafflig! exclamă Hans, bând la rândul lui.

— Minunată! răspunse unchiul.

Recăpătasem oarecare nădejde. Dar ultimul nostru prânz se sfârșise. Era ora 5 dimineața.

Omul e construit în aşa chip, că de îndată ce-și astâmpăra foamea, cu greu își mai poate închipui cum e când suferi de chinurile foamei, și, ca să înțeleagă acest lucru, trebuie să-l simtă pe pielea lui. Așa se întâmplă și cu noi după postul acela lung; câțiva pesmeți și puțină carne ne-au făcut să uităm prin câte suferințe trecuserăm.

Totuși, după masă, căzurăm pe gânduri. La ce se gândeau oare Hans, omul acesta din nordul Europei, stăpânit de resemnarea fatalistă a orientalilor? În ceea ce mă privește, gândurile mele se rezumau numai la amintiri care mă reduceau la suprafața Pământului, pe care n-ar fi trebuit să o părăsesc niciodată. Casa din Königstrasse, biata mea Graüben, buna Martha îmi

treceau ca niște vedenii pe dinaintea ochilor și în bubuiturile lugubre ce străbăteau masivul, mi se părea că deslușesc zgomotul orașelor de pe Pământ.

Unchiul meu, mereu cu gândul la ale lui, ținea tortă în mâna și examina cu multă atenție structura terenurilor, căutând să recunoască unde ne aflăm, după felul cum erau aşezate straturile suprapuse. Acest calcul, sau mai bine zis această evaluare nu putea fi decât foarte aproximativă. Dar un savant rămâne totdeauna un savant, când reușește să-și păstreze săngele rece și desigur că profesorul Lidenbrock avea această calitate într-un grad puțin obișnuit. Îl auzeam șoptind o seamă de cuvinte din domeniul științei geologice, și, cum le înțelegeam, foarte bine, luam parte, fără să vreau, la acest studiu puțin obișnuit.

— Granit eruptiv, spunea el. Suntem încă între straturile din era primară! Dar urcăm! Urcăm mereu!

Cine știe?...

„Cine știe?!“ El tot mai spera.

A pipăit cu mâna peretele vertical și, după câteva minute, spuse:

— Iată gnaisurile! Iată micașisturile! Bine! În curând vom da peste straturile epocii de tranziție și atunci...

Oare ce voia să spună profesorul? Putea el să măsoare grosimea scoarței Pământului, care se afla suspendată deasupra capului nostru? Avea el vreun mijloc la îndemână ca să facă acest calcul? Nu, căci îi lipsea manometrul, și nicio apreciere nu-l putea înlătări.

În acest timp, temperatura creștea peste măsură, și mă simțeam scăldat într-o atmosferă arzătoare. Cred că numai dogoarea pe care o împrăștie cuptoarele unei oțelării, când se toarnă oțelul, se putea compara cu aceasta, încetul cu încetul, Hans, unchiul și cu mine, am fost siliți să ne dezbrăcăm haina și vesta. Cel mai neînsemnat veșmânt ne pricinuia nu numai neplăcere, ci o adevărată suferință.

— Oare urcăm spre un cupitor în flăcări? am exclamat eu, într-un moment când căldura se întărise.

— Nu, răspunse unchiul meu, e imposibil, imposibil!

— Și totuși, am spus eu pipăind peretele, zidul acesta frige!

În momentul când am pronunțat aceste cuvinte, am atins din întâmplare apa cu mâna, dar a trebuit să mi-o trag repede, și m-am pomenit strigând:

— Apa e fierbinte!

De data asta, profesorul nu răspunse decât printr-un gest de mânie.

M-a cuprins o groază de nedescris, și n-am mai fost în stare să-o alung din minte. Aveam presimțământul unei catastrofe apropiate, pe care nici cea mai îndrăzneață imagine n-ar fi putut-o concepe. O idee, la început vagă și nesigură, se transformă pe nesimțite în certitudine. Am respins-o, dar ea revenea cu încăpățânare. N-aveam curajul să formulez. Totuși, fără să vreau, dovezi neîndoioelnice mi-au întărit convingerea.

La lumina nesigură a tortei am observat unele deplasări vizibile care aveau loc în straturile granitice: cu siguranță că urma să se producă în curând un fenomen în care electricitatea avea să joace un rol important. Și în afară de asta, căldura excesivă și apa clocoțită nu erau tot atâtea semne?!... Am cercetat busola.

O luase razna.

43

Da, o luase razna! Acul sărea de la un pol la altul, în zguduiri brusce, parurgea toate punctele cadranului și se învârtea ca și cum ar fi fost apucat de amețeală.

Știam bine că, după cele mai noi teorii, scoarța minerală a Pământului nu se află niciodată într-o stare de repaus absolut, căci modificările provocate de descompunerea materiilor dinăuntrul lui, frământările marilor curente lichide și acțiunea magnetismului dau naștere unor zguduiri neîncetate, chiar dacă ființele împrăștiate pe suprafața Pământului nici nu le bănuiesc. Așadar, acest fenomen nu m-ar fi speriat, sau, cel puțin, nu mi-ar fi iscat în minte vreo idee însăpicătoare.

Dar alte fapte, alte amănunte sui generis nu m-au mai putut însela multă vreme. Detunăturile se înmulțeau cu o tărie îngrozitoare. Nu le puteam asemui decât cu zgomotul pe care-l fac nenumărate căruțe ce huruie, gonind pe caldarâm. Era un tunet care se prelungea la nesfârșit.

De altfel, busola înnebunită, scuturată de fenomenele electrice, îmi întărea părerea. Scoarța minerală amenință să se sfarme, uriașele masive de granit să se întâlnească, crăpătura să se astupe de tot și golul să se umple, iar noi, biete ființe cât un grăunte, urma să fim zdrobiți în această formidabilă strânsoare.

— Unchiule, unchiule, am strigat eu, suntem pierduți!...

— Ce te mai îngrozește? îmi răspunse el cu un calm surprinzător. Ce ai?

— Ce am? Nu vezi cum se mișcă pereții, cum se dislocă masivul granitic, nu simți cum ne cuprinde căldura asta arzătoare, n-auzi apa cum fierbe, nu te însăpăimântă vaporii care se îngroașă? Acul busolei se zbate ca un zănatic! Ce semne mai vrei? Oare acestea toate nu sunt semnele unui cutremur de pământ?

— Un cutremur de pământ? spuse unchiul meu, clătinând încetișor din cap.

— Da!

— Băiete, cred că te înseli.

— Cum nu recunoști simptomele?...

— Ale unui cutremur de pământ? Nu! Aștept altceva!

— Ce vrei să spui?

— O erupție, Axel.

— O erupție! Atunci ne aflăm în vatra unui vulcan în activitate.

— Așa cred, spuse profesorul zâmbind, și acesta e unul dintre cele mai fericite lucruri ce ni se pot întâmpla!

Dintre cele mai fericite! Unchiul meu înnebunise? Ce înțeles puteau să aibă aceste cuvinte? De ce acest calm și acest zâmbet?

— Cum, suntem surprinși de o erupție, fatalitatea ne-a adus în calea lavelor înfierbântate, a rocilor în flăcări, a apelor clocoțite, a tuturor materiilor eruptive; o să fim împinși, zvârliți, vârsați, scuipați în aer, o dată cu bucățile de pietre, cu ploaia de cenușă și cu zgura, într-un vârtej de flăcări, și asta numești dumneata cel mai fericit lucru ce ni se poate întâmpla?!

— Da, răspunse profesorul, privindu-mă pe sub ochelari, căci acesta-i singurul mijloc prin care putem ajunge la suprafața Pământului!

N-o să consemnez aci miile de gânduri care-mi treceau prin minte. Unchiul meu avea dreptate, foarte multă dreptate! Niciodată nu mi s-a părut mai îndrăzneț și mai convins decât în clipa aceea, în care cântarea și aștepta cu atâta calm ca norocul să ne fericească cu o erupție.

În acest timp urcam mereu. Am urcat toată noaptea. Zgomotele din jur se înțeleseră; eram aproape sufocați, credeam că-mi dau sfârșitul și totuși, imaginația e atât de ciudată, încât mă lăsam în voia unor preocupări cu totul copilărești. Dar nu-mi puteam dirija gândurile, nu le puteam stăpâni!

Era evident că eram zvârliți afară de o izbucnire eruptivă. Sub plută se aflau apele clocoțite, iar dedesubtul lor, lava și o amestecătură de pietre care,

odată ajunse în vârful craterului, urmau să se împrăștie în toate părțile. Ne aflam deci în vatra unui vulcan, nu mai încăpea nicio îndoială.

Dar în locul unui vulcan stins, ca Snæfells, era vorba de un vulcan în plină activitate. Oare ce vulcan putea să fie și în ce loc anume de pe glob urma să fim zvârliți?

Cu siguranță că în regiunile nordice! Înainte de a înnebuni astfel, busola nu variase niciodată în asemenea măsură. De la Capul Sakkussem am fost târâți direct spre nord vreo 100 de leghe. Ne întorsesem oare sub Islanda? Urma să fim aruncați prin gura vulcanului Hecla sau de către unul din cei șapte vulcani care se găseau pe insulă? Pe o rază de 500 de leghe spre apus nu zăream pe această paralelă decât vulcani prea puțin cunoscuți, însirați pe coasta de nord-vest a Americii. Spre răsărit, la 80 de grade latitudine, se înalță doar vulcanul Esk, în insula Jean Mayer, nu departe de Spitzberg! Vulcanii erau de ajuns de numeroși și încă cu crateră atât de încăpătoare, că ar fi putut să verse pe gură o întreagă armată! Dar voi am să ghicesc prin care din ei vom ieși la suprafața Pământului.

Spre dimineață, iuțeala cu care urcam s-a accelerat. Dar pe măsură ce ne apropiam de suprafața Pământului, căldura creștea în loc să scadă. Lucrul acesta se datora, firește, activității vulcanice. Felul nostru de locomoție nu putea să-mi lase nicio urmă de îndoială. O forță uriașă, o forță de vreo câteva sute de atmosfere, produsă de vaporii care se îngrămadiseră în măruntaiele Pământului, ne împingea irezistibil. Dar la câte pericole nu eram expuși!

În curând, în galeria verticală, care se lărgea necontenit, au pătruns niște reflexe roșcate, ciudate; la dreapta și la stânga am văzut deschizându-se culoare adânci, ca niște imense tuneluri, din care ieșeau aburi deși limbi de foc lingeașe pereții, scânteind puternic.

- Privește, unchiule, privește! i-am strigat.
- Ei și!... Sunt flăcări sulfuroase. Nimic nu e mai firesc într-o eruptie.
- Dar dacă ne învăluie?
- Nu ne vor învălu!
- Dar dacă ne sufocă?
- Nu ne vor sufoca! Galeria se lărgește și, la nevoie, o să părăsim pluta, ca să ne adăpostim în vreo scobitură.
- Dar apa, apa care urcă mereu?

— Asta nu-i apă, Axel, ci un fel de pastă de lavă, și ne ridică o dată cu ea până la gura craterului.

Coloana de apă dispăruse, într-adevăr, pentru a face loc unor materii eruptive destul de dense, deși clocoțite. Temperatura devenise de nesuferit și un termometru expus la această atmosferă ar fi arătat peste 70 de grade. Mă treceau sudorile. Dacă n-am fi urcat atât de rapid, cu siguranță că am fi fost sufocați.

Profesorul nu-și pusese în aplicare ideea de a părăsi pluta și bine a făcut. Acești câțiva butuci, încheiați destul de rudimentar, alcătuiau o podișcă trainică, folositoare oricând.

Pe la ora 8 dimineața se produse pentru prima oară un fapt nou. Urcușul încetă brusc. Pluta rămase absolut nemîșcată.

— Ce-i? întrebai eu, căci oprirea aceea neașteptată mă zguduise zdravăn.

— Un mic popas... răspunse unchiul meu.

— Se potolește oare erupția?

— Nădăjduiesc că nu.

M-am ridicat și am încercat să privesc îн jurul meu. Nu era exclus ca pluta să fi fost oprită pe loc de vreun colț de stâncă, și din pricina asta opunea pentru moment rezistență materiilor eruptive. În cazul acesta, trebuia să ne grăbim s-o desprindem cât mai repede.

Dar nu se întâmplase ceea ce am bănuit. Coloana de cenușă, de zgură și resturi petroase încetase și ea să mai urce.

— Se va opri oare erupția?

— Ah, exclamă unchiul meu, strângând din dinți, te temi, băiete, dar liniștește-te, momentul acesta de acalmie nu se va prelungi. Au trecut mai mult de cinci minute de când stăm pe loc, și în curând ne vom relua urcușul spre gura craterului.

În timp ce vorbea, profesorul nu scăpa din ochi cronometrul și nu mă îndoiam că pronosticurile sale aveau să se adeverească pe deplin. În curând, pluta porni din nou, cu repeziciune, urcă aproape două minute, după care se opri iar.

— Bun! făcu unchiul meu, cercetând cât era ora, peste zece minute o să o pornim din nou.

— Peste zece minute?

— Da, căci avem de-a face cu un vulcan a cărui erupție e intermitentă. Ne lasă să răsuflăm o dată cu el!

Și chiar aşa a fost. Exact peste zece minute am fost zvârliți din nou în sus, cu o viteză nemaipomenită. A trebuit să ne agățăm cu toate puterile de bârne, pentru a nu fi aruncați de pe plută. Dar după puțin timp ne-am oprit iarăși.

De atunci m-am tot gândit la acest ciudat fenomen, fără a găsi vreo explicație care să mă satisfacă. Mi se părea totuși neîndoios că nu ne aflam în vatra propriuzisă a vulcanului, ci într-un canal secundar, unde se făcea simțit efectul unui soi de recul.

N-aș putea să spun cu siguranță de câte ori ne-am oprit. Tot ce pot să afirm însă e că de fiecare dată când porneam, eram zvârliți înainte cu o putere crescândă, de parcă am fi fost purtați de un adevărat proiectil. În răstimpul cât stăteam pe loc, simțeam că mă înăbuș, iar în momentele de urcuș, aerul arzător îmi tăia răsuflarea. Mă gândeam pentru o clipă la desfăștarea pe care aş fi resimțit-o de m-aș fi pomenit pe neașteptate, printr-o minune, în regiunile polare, pe un frig de 30 grade sub zero. Cutreieram cu închipuirea mea exaltată câmpiiile de zăpadă ale ținuturilor arctice și abia aşteptam clipa când mă voi da de-a rostogolul pe covoarele înghețate ale polului! Dar încetul cu încetul, acele zguduri repetitive îmi zdruncinăram până și creierii și la un moment dat n-am mai știut ce-i cu mine. Dacă n-ar fi fost Hans să mă sprijine, nu o dată mi-aș fi spart capul de pereții de granit. Iată de ce nu-mi mai aduc aminte nimic din cele ce s-au petrecut în orele următoare. În urechi îmi vuiau tot felul de detunături neîntrerupte și parcă simțeam pereții galeriei mișcându-se. Pluta se învârtea pe loc, răsucită de valurile de lavă, în mijlocul unei ploi de cenușă. Limbile mari de flăcări, pufăind îngrozitor, o învăluiau din toate părțile. Un adevărat uragan, stârnit parcă de suflarea unui ventilator uriaș, ațâța focurile subterane. Luminat de flăcări, chipul lui Hans îmi apăru pentru ultima oară. Și n-am mai încercat alt sentiment, decât acela de groază, asemănător cu al condamnaților care, legați de gura unui tun, simt cum li se împrăștie membrele în aer, în momentul când pornește lovitura.

44

Când am deschis ochii, Hans mă ținea zdravăn de cingătoare cu o mâna, iar cu cealaltă îl sprijinea pe unchiul meu. Nu eram rănit grav, dar simțeam o înțepeneală și niște dureri grozave în toate înceheturile. Eram culcat pe povârnișul unui munte, la doi pași de o prăpastie, în care aş fi alunecat cu siguranță la cea mai mică mișcare, de n-ar fi stat Hans în preajma mea. Dar

credincioasa călăuză mă salvase de la moarte, pe când mă rostogoleam pe pantele craterului.

— Unde ne aflăm? întrebă unchiul meu, care părea foarte mânios că ne întorsesem la suprafața Pământului.

Călăuza ridică neștiutoare din umeri.

— În Islanda, am spus eu.

— Nej, răspunse Hans.

— Cum?! Nu? strigă profesorul.

— Hans se înșală, am spus eu, ridicându-mă.

După nenumăratele surprize pe care le avusesem în decursul acestei călătorii, ne mai era rezervată încă una. Mă aşteptam să ne găsim pe un munte acoperit de zăpezi veșnice, în mijlocul pustietășilor aride ale cercului polar, și dincolo de cele mai înalte latitudini; în pofida tuturor acestor presupuneri, unchiul meu, islandezul și cu mine ne găseam pe povârnișul unui munte, calcinat de dogoarea soarelui care-și trimitea săgețile arzătoare până la noi.

Nu voiam să-mi cred ochilor, dar fierbințeala care-mi învăluia trupul nu îngăduia nicio îndoială. Ieșisem aproape goi din craterul vulcanului și astrul strălucitor, căruia nu-i cerusem nimic în răstimpul ăstor două luni, se arăta foarte darnic, revărsând asupra noastră nemaivăzute efluvii de căldură și lumină.

Când ochii mi se obișnuiră cu acea strălucire, pe care aproape c-o uitasem, mi-am întors privirea spre priveliștea ce-o aveam în față, pentru a îndrepta erorile închipuirii mele. Voiam din tot sufletul să fi ajuns la Spitzberg, și nu aveam chef de loc să renunț prea ușor.

Profesorul fu cel dintâi care rupse tăcerea:

— Într-adevăr, nu-mi pare că suntem în Islanda.

— Atunci, poate că ne aflăm în insula Jean Mayer?! am răspuns eu.

— Nici acolo, băiete! Nu-i un vulcan din emisfera nordică! Nu vezi că n-are colinele de granit și creștetul acoperit de zăpadă?

— Totuși...

— Privește, Axel, privește!

La vreo 500 de picioare deasupra capului nostru se deschidea gura unui vulcan, din care izbucnea din sfert în sfert de oră, cu o detunătură foarte puternică, o coloană înaltă de flăcări amestecată cu piatrăponce, cenușă și lavă. Simteam zvârcolirile muntelui, care respira întocmai ca balenele,

aruncând foc și aer prin enorumele sale coșuri. Prinț-o pantă destul de repede se scurgeau la vale adevărate râuri de materii eruptive, asternându-se până la o adâncime de 7-800 de picioare. De altfel, cu totul, vulcanul nu era mai înalt de 300 de prăjini. Poalele lui se pierdeau printre livezi înverzite de măslini, smochini și vii, încărcate cu struguri aurii. Trebuia deci să recunoaștem că priveliștea asta n-avea de loc aspectul regiunilor arctice.

Privirile noastre s-au oprit apoi asupra unei mări minunate sau a unui lac, care înconjura acest ținut de basm, această insulă nu mai mare de câteva leghe. Spre răsărit se zăreau câteva case și un mic port, în care se legănau pe valuri azurii câteva corăbii de o formă curioasă. În zare se deslușeau ieșind din apă grupuri de insulițe atât de numeroase, încât semănau cu un furnicar. Spre apus, țărmuri îndepărтate se rotunjeau la orizont. Pe unele dintre ele se profilau munți albaștri de o conformație armonioasă, iar pe altele, și mai departe, apărea un con peste măsură de înalt, în vârful căruia fălfăia o coloană de fum. La nord, o pânză imensă de apă scânteia în bătaia razelor de soare, lăsând să se vadă ba ici, ba colo, capătul vreunui catarg sau curba unei pânze umflate de vânt.

Neprevăzutul unui asemenea spectacol făcea ca minunatele priveliști să pară infinit mai frumoase.

— Unde suntem oare? repetai eu încet.

Hans închise ochii cu indiferență, iar unchiul meu privea fără să înțeleagă.

— Oricare ar fi acest munte, spuse el în cele din urmă, e cam cald pe aici, exploziile nu mai contenesc și n-are niciun rost să fi scăpat dintr-o erupție ca să ne pomenim cu vreo piatră în cap! Să coborâm, și vom vedea ce avem de făcut. De altfel, mor de foame și de sete.

Hotărât lucru, profesorul nu era o fire contemplativă. În ceea ce mă privește, uităsem cu totul de foame și oboseală și aş fi stat pe locul acela ceasuri întregi, de n-ar fi trebuit să-mi urmez tovarășii.

Vulcanul avea niște povârnișuri foarte repezi, astfel că alunecam pe adevărate surpături de cenușă, ocolind părâiașele de lavă care se prelungneau ca niște șerpi de foc. În timp ce coboram, nu-mi mai tăcea gura, căci mintea și simțirea mea erau prea pline de impresii pentru ca să nu le exteriorizez prin cuvinte.

— Unchiule, suntem în Asia, strigai, pe coastele Indiei, sau în Insulele Malaeze din Oceania! Am străbătut jumătate din globul pământesc, ca să ajungem la antipodul Europei.

— Dar busola? răsunse unchiul meu.

— Da, busola?! am făcut eu cu un aer încurcat. Dacă ar fi s-o credem, am mers tot timpul numai spre nord!...

— Vrei să spui că a mințit?

— Vai, să fi mințit!

— Te pomenești că acesta-i Podul Nord!

— Polul nu, dar...

Era un fapt pe care nu mi-l puteam explica. Nu mai știam ce să cred.

Ne apropiam de masa aceea de verdeață, pe care-ți făcea plăcere s-o vezi. Mă chinuia amarnic foamea și setea. Din fericire, după două ore de mers ne apăru în fața ochilor o câmpie frumoasă, acoperită în întregime de măslini, rodii și vii, care păreau să fie la dispoziția oricui. Dar cum eram înfometăți, n-am putut răbda numai să le privim. Cu câtă plăcere am stors pe buze fructele gustoase și cu câtă poftă am strivit între dinți strugurii aurii! Ceva mai departe, în iarbă, la umbra plăcută a copacilor, am descoperit un izvor de apă proaspătă, în care ne-am cufundat cu desfătare obrajii și mâinile.

În timp ce fiecare din noi ne lăsam cuprinși de plăcerea dulce a odihnei, un copil apăru între două tufișuri de măslini.

— Ah, iată un locitor al acestor ținuturi fericite! am exclamat eu.

Era un băiețăș zdrențăros și cu o față cam bolnăvicioasă, care se însăpământă grozav când ne văzu. Și nu-i de mirare, căci, pe jumătate goi, și atât de bărboși, arătam groaznic și numai dacă țara asta ar fi fost o țară de hoți înfățișarea noastră nu i-ar fi însăpământat pe locitorii. În clipa când puștiul era gata s-o ia la goană, Hans alergă după el și-l aduse înapoi, cu toate țipetele și loviturile sale din picioare. Unchiul meu încercă să-l îmbuneze cum se pricepu și-l întrebă în nemțește:

— Cum se numește muntele acesta, băiețășule? Dar copilul nu răsunse nimic.

— Bun! spuse unchiul meu, aşadar, nu ne aflăm în Germania.

Și-i puse aceeași întrebare în engleză. Dar copilul nu răsunse nici de data asta. Eram foarte intrigat.

— Nu cumva o fi mut?! strigă profesorul. Și foarteândru de câte limbi cunoaște, îi puse aceeași întrebare în franceză. Dar urmă aceeași tăcere.

— Să încercăm cu italiana, reluă unchiul meu. Dove noi siamo?

— Da, unde ne aflăm? am repetat eu, nerăbdător.

Dar copilul nici nu se gândeau să răspundă.

— A, nu vrei să vorbești?! strigă unchiul meu începând să se înfurie și-l trase pe copil de urechi. Come și noma questa isola?

— Stromboli, răspunse micul păstor și, smucindu-se din mâinile lui Hans, o luă la fugă pe câmpie, printre măslini.

Nici prin gând nu ne-ar fi trecut că eram acolo! Stromboli! Ce efect a produs asupra închipuirii mele acest nume neașteptat! Ne aflam în plină Mediterană, în mijlocul acelui arhipelag care-mi trezea atâtea amintiri mitologice, în vechiul Strongile, acolo unde Eol²⁷ își ținea în lanțuri vânturile și furtunile. Munții aceia albaștri, care se rotunjeau spre răsărit, erau munții Calabriei, iar vulcanul care se deslușea spre sud, la orizont, era chiar Etna, înfricoșătorul Etna.

— Stromboli! Stromboli! repetai.

Unchiul făcea aceleași gesturi și pronunța aceleași cuvinte. Cântam parcă în cor!

Ah, ce călătorie! Ce călătorie minunată! Am intrat pe gura unui vulcan și am ieșit pe gura altuia, situat la peste o mie două sute de leghe de Snæfells, de Islanda, țara aceea aridă, aruncată la marginea lumii! Soarta acestei expediții ne hărăzise să ajungem în cele mai încântătoare ținuturi ale pământului. Părăsisem regiunea zăpezilor veșnice, ca să dăm peste aceste ținuturi cu nesfârșită verdeță, și lăsasem în urmă ceața cenușie a zonelor înghețate pentru a ajunge sub cerul albastru al Siciliei!

După o masă gustoasă, alcătuită din fructe și apă proaspătă, am pornit-o la drum, spre Portul Stromboli. Am socotit că-i mai sănătos să nu spunem nimănuia în ce chip am ajuns pe insulă; căci cum sunt italienii superstițioși, ne-ar fi socotit îndată niște diavoli ieșiți din adâncimile iadului. A trebuit, deci, să ne resemnăm de a fi luați drept niște nenorociți naufragiați. Mai puțin gloria, firește, dar mult mai sigur.

În timp ce mergeam, l-am auzit pe unchiul meu murmurând:

— Dar busola! Busola care arată mereu nordul! Cum se poate explica acest fapt?

— Nu căuta să-i găsești explicația, căci e mai ușor aşa! zisei cu un aer disprețuitor.

— Nu mai spune! Un profesor de la Johannaem care n-ar găsi explicația unui fenomen magnetic ar rămâne de râsul lumii!

Și vorbind astfel, unchiul meu, pe jumătate gol, cu punga de piele la brâu și potrivindu-și ochelarii pe nas, deveni din nou temutul profesor de mineralogie pe care-l cunoșteam.

O oră după ce părăsisem pădurea de măslini, am ajuns în Portul San Vincenzo, unde Hans și-a cerut leafa, căci era a treisprezecea săptămână de la plecare. Unchiul i-a înmânat banii, cu o caldă strângere de mâna.

În clipa aceea, deși n-a împărtășit în totul emoția noastră firească, a fost totuși cuprins de un entuziasm neobișnuit la el și, cu vîrful degetelor, ne atinse ușor mâinile și zâmbi.

45

Iată sfârșitul unei povestiri căreia nu-i vor da crezare nici măcar oamenii cei mai obișnuiți să nu se mire de nimic. Dar eu sunt înarmat împotriva neîncrederii omenești.

Pescarii din Stromboli ne-au primit ca pe niște naufragiați și ne-au încunjurat cu toată grijă, dându-ne îmbrăcăminte și merinde. După patruzeci și opt de ore de aşteptare, la 31 august, un vaporăș ne duse la Messina. Câteva zile de odihnă petrecute aici au fost de ajuns pentru a alunga toată oboseala.

În ziua de vineri, 4 septembrie, ne-am îmbarcat pe vaporul „Volturne” unul din vasele-poștă ale mesageriilor imperiale franceze și, după trei zile, am acostat la Marsilia, nemaiavând în minte decât o singură preocupare – blestemata noastră busolă! Faptul acesta inexplicabil nu-mi dădea pace o clipă. În seara zilei de 9 septembrie am ajuns la Hamburg.

Cred că e de prisos să vă descriu mirarea Marthei și bucuria lui Graüben.

— Acum, după ce ai devenit un erou, îmi spuse iubita mea logodnică, n-o să ne mai despărțim niciodată, Axel!

O priveam. Ea zâmbea printre lacrimi.

Vă închipuiți ce senzație a făcut la Hamburg reîntoarcerea profesorului Lidenbrock! Datorită indiscrețiilor Marthei, vestea călătoriei unchiului spre centrul Pământului se răspândise în lumea întreagă. Dar aproape nimeni n-a voit să credă aşa ceva și, când l-au revăzut, cu atât mai mult s-au îndoit de acest lucru.

Totuși, prezența lui Hans și alte informații venite din Islanda au schimbat încetul cu încetul părerea opiniei publice.

În acest timp, unchiul meu deveni un om celebru, iar eu, nepotul unui om celebru, ceea ce nu-i de loc de disprețuit. Hamburgul dădu o serbare în

cinstea noastră. Apoi avu loc la Johannaeum o ședință publică, în care profesorul făcu o expunere amănunțită asupra expediției sale și omise numai faptele relative la busolă. Chiar în ziua aceea depuse la arhivele orașului documentul lui Saksnussemm, exprimându-și marea sa părere de rău pentru faptul că împrejurări mai puternice decât voința sa nu i-au permis să meargă pe urmele călătorului islandez până în centrul Pământului. Cu toată gloria pe care o dobândise, unchiul meu continua să rămână același om modest și reputația lui crescă și mai mult. Dar atâtea onoruri au stârnit firește și gelozia multor invidioși. Cum teoriile sale, bazate pe fapte certe, contraziceau teoria căldurii interioare, el trebui să susțină în scris și prin viu grai nenumărate controverse – de altfel, remarcabile – cu savanți din toate țările lumii. În ceea ce mă privește însă, nu pot fi de acord cu teoria sa cu privire la răcire. În ciuda celor văzute, cred și voi crede totdeauna că există o căldură interioară, dar, pe de altă parte, trebuie să mărturisesc că unele împrejurări, care nu sunt încă bine stabilite, pot schimba această lege în urma acțiunii unor fenomene naturale.

În momentul când aceste probleme deveniseră palpitate, unchiul meu avu o mare supărare: Hans părăsi Hamburgul, cu toate insistențele noastre de a-l reține.

Omul căruia îi datoram totul nu vru să ne lase să-i plătim datoria. Îl apucase dorul de Islanda.

— Farval, spuse el într-o zi, și, după acest simplu cuvânt de adio, plecă la Reykjavik, unde sosi cu bine.

Ne legasem foarte mult de curajosul nostru vânător de eideri și lipsa lui nu ne va face niciodată să-l uităm, căci doar ne-a salvat viața de atâtea ori. Și e sigur că nu voi muri până nu-l voi mai revedea încă o dată!...

Ca încheiere, trebuie să adaug că lucrarea aceasta, *O călătorie spre centrul Pământului* a făcut o enormă senzație în lumea întreagă. A fost tipărită și tradusă în toate limbile. Cele mai mari și mai însemnante ziare își smulgeau unul altuia principalele episoade, care erau comentate, discutate, atacate, susținute cu o convingere egală atât în tabăra celor care credeau, cât și în a celor neconvinși. Și, lucru rar, unchiul meu s-a bucurat în timpul vieții de toată gloria pe care o cucerise, și până și domnul Barnum îi propuse să-l „expună” pe un preț foarte ridicat în Statele Unite.

Dar o supărare, mai bine zis un chin nepotolit, tot s-a strecurat în toiul acestei glorii. Un fapt ne rămăsese totuși nelămurit: busola. Or, pentru un

savant, un fenomen pe care nu-l poate explica devine o tortură a rațiunii. Ei bine, cerul îi rezervă totuși unchiului meu privilegiul de a fi deplin fericit.

Într-o zi, pe când rânduiam o colecție de minereuri în cabinetul său de lucru, am zărit faimoasa busolă și am început să-o cercetez.

Se află aici, în colțul asta, de șase luni, fără să-i pese de necazurile pe care le pricinuise. Deodată am rămas încremenit! Am scos un țipăt. Profesorul veni degrabă.

- Ce s-a întâmplat? mă întrebă el.
- Busola asta!...
- Ei, ce-i cu ea?
- Nu vezi, acul arată sudul și nu nordul?!!
- Ce spui?
- Privește-o! S-au schimbat polii.
- Schimbăt!

Unchiul meu a privit-o, a comparat-o, și deodată a sărit în sus de bucurie, de să-a cutremurat casa. Un fulger ne luminase în aceeași clipă mintea la amândoi!...

— Așadar, strigă el, îndată ce-și recăpătă graiul, după sosirea noastră la Capul Saknussemm, acul acestei blestemate busole arăta sudul, în loc să arate nordul?

- Desigur.
- Atunci greșeala noastră se explică. Dar cărui fenomen se datorește oare această răsturnare a polilor?
- Nimic mai simplu.
- Explică-te, băiete.
- În timpul furtunii de pe Marea Lidenbrock, globul acela de foc, care a magnetizat obiectele de fier de pe pluta noastră, a dezorientat pur și simplu și busola!
- Ah, strigă profesorul, izbucnind în râs, așadar ne-a jucat un renghi electricitatea?

Din acea zi, unchiul meu a fost cel mai fericit dintre savanți, iar eu, cel mai fericit dintre oameni, căci frumoasa mea virlandeză, renunțând la situația ei de pupilă, căpătă în casa din Königstrasse dubla calitate de nepoată și de soție. Cred că e de prisos să mai adaug că unchiul ei era chiar ilustrul profesor Otto Lidenbrock, membru corespondent al tuturor

Societăților științifice de Geografie și Mineralogie din cele cinci continente ale lumii.

SFÂRȘIT

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PÂMÎNTULUI
2. OCOLUL PÂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SÂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ȘCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ȘARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PÂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPETII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (vol. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (vol. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAȚI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIȘNUITE
24. ȚINUTUL BLÂNURILOR (vol. I)
25. ȚINUTUL BLÂNURILOR (vol. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STÂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADERI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPIURILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂȚINATUL

EDITURA ION CREANGĂ

Observații

[[←1](#)]

Odin – cel mai important dintre zei în mitologia popoarelor scandinave.

[[←2](#)]

A dezlegă o ghicitoare, o vorbire neînțeleasă.

[[←3](#)]

Edip - erou mitologic grec, fiul lui Laios, regele Tebei, și al Iocastei. Potrivit legendei Edip își ucide întâmplător tatăl conform prezicerii unui oracol.

[←4]

Măsură englezescă. Un picior =0,324 m.

[[←5](#)]

Măsură englezescă. O leghe =4,44 km.

[←6]

Monument ridicat în cinstea unei persoane decedate, pe un mormânt gol, fără a conține trupul celui decedat.

[[←7](#)]

Specie de pescăruș.

[←8]

„La Recherche” a fost trimis în 1825 de amiralul Duperré pentru a da de urmele unei expediții pierdute a lui Blosseville și a vasului „Lilloise”, de la care nu s-au primit vesti.

[←9]

Rixdal - pe vremea aceea, 16 franci francezi și 98 centime.

[←10]

Aparatul Ruhmkorff constă dintr-o pilă Bunzen pusă în acțiune cu ajutorul bicromatului de potasiu, care n-are niciun miros; o bobină de inducție pune electricitatea produsă de pilă în contact cu o lanternă de o formă cu totul specială; în această lanternă se găsește o serpentină de sticlă unde s-a făcut vid și în care rămâne numai un reziduu de gaz carbonic sau de azot. Când aparatul funcționează, acest gaz devine luminos, producând o lumină albicioasă și continuă. Pila și bobina sunt așezate într-un sac de piele, pe care călătorul îl poartă în bandulieră. Lanterna, așezată în exterior, luminează îndeajuns de puternic întunericul cel mai profund; ea îți permite să te aventurezi, fără teama vreunei explozii, în mijlocul celor mai inflamabile gaze și nu se stinge nici sub cursul celor mai adânci ape. Ruhmkorff este un savant și un fizician foarte priceput. Marea sa descoperire e bobina de inducție, cu care se poate produce electricitate de înaltă tensiune. În 1864, el a obținut premiul cincinal de 50000 franci, pe care Franța îl instituise pentru cea mai ingenioasă aplicație a electricității.

[←11]

Și ne vom urma drumul, oricum o da norocul.

[←12]

Boér - casă ţărănească islandeză.

[←13]

Colosul din Rodos – statuie uriașă din bronz, aflată, în trecut, la intrarea în portul Rodos, reprezentând pe Helios, zeul soarelui în mitologia greacă.

[←14]

Pouce - unitate de măsură engleză, egală cu 25,4 mm.

[←15]

Echivalent cu aproximativ 742 mm, coloană de mercur.

[<16]

Lesnicioasă coborâre în Infern.

[←17]

E numită astfel pentru că terenurile din această perioadă sunt foarte răspândite în Anglia, în ținuturile locuite odinioară de siluri, o seminție celtică.

[←18]

Ajax - erou al războiului troian.

[←19]

Al doilea calif al Arabiei între anii 634—644, născut la Mecca. A cucerit Siria, Egiptul, Persia și a fost acuzat că ar fi dat foc Bibliotecii din Alexandria, sub pretext că în ea să ar afla opere potrivnice credinței musulmane.

[←20]

Oreste – erou legendar din mitologia greacă, fiul lui Agamenon și al Clitemestei. Conform legendei, își ucide mama, îndemnat de sora sa Electra.

[[←21](#)]

Asterius – retoric grec din sec. IV î.e.n.

[←22]

Pausanias – scriitor grec (110-180).

[←23]

Poliferm – erou din mitologia greacă, fiul lui Neptun, zeul mării. În Odiseea, ciclopul Poliferm, este orbit de Ulise care, în felul acesta, își salvează tovarașii din captivitate.

[←24]

Unghiul facial e format din două planuri, unul mai mult sau mai puțin vertical, care e tangent cu fruntea și cu incisivii și celălalt orizontal, care trece prin deschizătura canalului auditiv și partea inferioară a osului nazal. Se numește prognatism, în limbajul antropologic, ieșirea înafară a maxilarului, care modifică unghiul facial)

[←25]

Zeu al mării, fiu al lui Neptun, dăruit cu harul profetiei. Pentru a scăpa de întrebările ce i se puneau, se ascundea, luând diverse înfățișări.

[←26]

Paznicul fioroasei turme, el însuși mai fioros.

[[←27](#)]

Eol - zeul vânturilor în mitologia greco-romană.